WILLIAM GILMORE SIMMS

Paddy McGann sau Diavolul din buștean

Editura Univers

CW

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției de *Vasile Socoliuc*
Ilustrația : Pictură de *B. Durand*

S-a tradus din:

THE WRITINGS OF WILLIAM GILMORE SIMMS, VOL. *III*
AS GOOD AS A COMEDY OR THE TENNESSEEAN'S STORY
and
PADDY McGANN OR THE DEMON OF THE STUMP
University of South Carolina Press, Columbia 1972

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

William Gilmore Simms

PADDY McGANN
sau
DIAVOLUL
DIN BUŞTEAN

Traducere, prefaţă şi note de
MARIA-ANA TUPAN

Bucureşti, 1986

Editura Univers

PREFAȚĂ

Celebrul vers al lui Robert Frost, „Pămîntul a fost al nostru mai înainte să fim noi ai pămîntului", nu e probabil mai adevărat în cazul Americii decît al oricărui alt colț al Terrei ; ceea ce deosebește însă Lumea Nouă de toate celelalte națiuni este caracterul conștient al devenirii întru cultură. În America, acest proces nu se petrece în mod spontan, ca o cucerire subiectivă, paralelă cu aceea obiectivă a mediului înconjurător, ci e resimțit la început sub forma unei dramatice frustrări, a rupturii de un univers axiologic constituit și plasării în altul mirific în ceea ce privește condițiile materiale, dar nevorbindu-i spiritului în specificitatea sa. Geografia subiectivă a Americii, cristalizarea specificului național și a universului ei cultural-artistic reprezenta, încă la mijlocul secolului trecut, un obiect de dezbatere teoretică. Declarația de independență politică față de Anglia, redactată de virginianul Thomas Jefferson (1776), primește în 1837 o replică din Noua Anglie, din partea filosofului Ralph Waldo Emerson, care, în *Cărturarul american*, redactează un fel de declarație a independenței intelectuale față de tradiția continentală : „Dar poate că a și sosit vremea cînd intelectul lenevos al acestui continent va privi pe sub pleoapele sale de fier și va împlini îndelungile așteptări ale lumii, oferindu-i ceva mai bun decît eforturile îndemînării manuale. Ziua independenței noastre, neconteníta noastră ucenicie pe lîngă învățătura altor țări se apropie de asfințit."

Deși orgolioasa declarație de secesiune spirituală vine din Nord, practica literară dovedește existența, în această parte a Uniunii, a unui spirit mai cosmopolit și mai înfeudat Lumii Vechi. Washington Irving recurge, cu puține excepții, la teme și motive de largă circulație în Europa. Nathaniel Hawthorne și, mai tîrziu, Henry James își plasează uneori acțiunea romanelor peste Ocean, teoretizîndu-și chiar complexul european și explicîndu-l prin lipsa de tradiție istorică și culturală a Americii, căreia nu-i atri-

bulau decît „o prosperitate banală în lumina simplă și clară a zilei." *

Adevărata mișcare de emancipare artistică, de valorificare a specificului local și de creare a bazelor unei literaturi realiste este, în mod paradoxal, contribuția conservatorilor, în alte privințe, oameni de litere din Sud. În romanul său *Paddy McGann*, William Gilmore Simms, cel mai de seamă romancier sudist din veacul trecut, pune problema aproape în același termeni ca Hawthorne sau James, atribuind și el vidul spiritual lipsei de trecut ca și insuficientei uzuri sociale într-un teritoriu slab populat, ai cărui locuitori erau legați mai mult de pămînt decît de complexul mecanism social al civilizației urbane. Această constatare nu-l conduce însă către evazionism, ci, după cum demonstrează acțiunea romanului, spre valorificarea specificului regional: a caracterelor și situațiilor de viață reală, a folclorului și pitorescului lingvistic.

Celor care-l cunosc pe Simms doar ca autor de scrieri romanțioase despre viața la frontieră și perioada Revoluției Americane, ceea ce i-a și atras etichetările de „Cooper al Sudului" și „Scott al Americii", introducerea noastră le poate părea hazardată. Timpul reașază însă necontenit valorile și modifică, după gustul generațiilor, receptarea autorilor, chiar și a celor ce par de mult „clasați". Iată-l deci pe William Gilmore Simms redescoperit de autorii ediției operelor sale, publicată cu ocazia centenarului morții **, ca un prozator demn de a figura în prestigioasa tradiție a umoriștilor sudici — întemeietori ai realismului american — prin cele două romane umoristice: *Puteți s-o luați ca o comedie* și *Paddy McGann sau Diavolul din buștean*. În cariera lui Simms, ele au survenit ca o schimbare atît de flagrantă de manieră, încît el însuși l-a publicat cu reticențe pe cel dintîi, apărut în 1852 în „Biblioteca umoriștilor americani" a Editurii Abraham Hart din Philadelphia, cerînd insistent editorului să păstreze anonimatul autorului. Succesul de care s-a bucurat cartea l-a încurajat însă să persevereze și totodată să-și asume, de data aceasta fără rezerve, paternitatea celui de al doilea roman umoristic, publicat în 1863 în șaisprezece numere consecutive ale hebdomadarului „The Southern Illustrated News" din Richmond. Apărut în perioada Războiului

* Nathaniel Hawthorne, *Faunul de marmură*, Ed. Univers 1976, p. 19.

** John Caldwell Guilds și James B. Meriwether.

Civil, romanul a trecut aproape neobservat și nu a fost retipărit. Cele două cărți, ca și teoretizările asupra genului *, dovedind gust și personalitate, ne îndreptățesc să-l includem pe Simms printre umoriștii autentici ai vremii, constatînd totodată că, așa cum se întîmplă cu părinții întemeietori, în el se întîlnesc toate filoanele literare ale Sudului : tradiția romantică, ilustrată de William A. Caruthers, John Esten Cooke și John Pendleton Kennedy, literatura frontierei, scrierile eseistice, ale unei întregi pleiade de eruditi oameni de litere, literatura umoristă și realistă, mai ales a Sud-Vestului. În el se contopesc cele două fețe ale „dublei conștiințe" sudiste : cea *clasică*, perpetuind tradiția iluministă a secolului al optsprezecelea britanic, care presupunea cultivarea stilului, observația realist-satirică și comentariul moralist, și cea *romantică*, generată de receptarea masivă a literaturii lui Walter Scott și care a creat mitul unui Sud al aristocraților, al manierelor elegante și iubirii curtene — imensa iluzie ce i-a bîntuit pe autorii sudici pînă în veacul nostru. Această lume artificioasă, întîrziind intrarea în literatură a realităților americane, a făcut să se abată asupra romanticului englez anatemele lui Mark Twain. Grație unei cenzuri clasic-raționaliste, Simms păstrează însă, chiar și în efuziunile sale cele mai romanțicase, un ascendent asupra lui Cooper, recunoscut deja de contemporanii săi. James Davidson Wood nota în *The Living Writers of the South* (Scriitorii contemporani ai Sudului) (1869) că Simms îl depășește pe Cooper prin „energia acțiunii, varietatea situațiilor și verosimilitatea caracterizării" și chiar și un purist al limbajului, precum Edgar Poe, se vedea silit să admită că „domnul Simms posedă mai multă vigoare, mai multă imaginație, mai multă mișcare și, în general, mai multe resurse decît toți romancierii noștri (cu excepția lui Cooper) la un loc."

În comparație cu simplitatea puritană a Noii Anglii, cu idealurile sale de viață modestă și virtuoasă, Sudul oferea într-adevăr un teren mai propice scriitorului realist : mobilitate socială și varietate în structura de clasă, de la plantatorii înstăriți, ducînd o viață jeffersoniană, în cultul clasicilor și idealurilor iluministe, la fermierii albi, diferențiați de albii plebei — „dirt-eaters", cum erau numiți —, la cosmopolita lume a frontierei în care mișunau aventurieri, cartofori și escroci, pînă la sclavii negri. Această lume

* Eseul despre umorul în literatura britanică și americană din volumul *Views and Reviews on American Literature, History and Fiction* (1845).

pestriță și conflictuală, ca și dubla tradiție literară sînt ilustrate de Simms prin direcțiile atît de diferite ale prodigioasei sale cariere literare. Lăsînd la o parte cele cincisprezece volume de versuri, vădind virtuozitate prozodică, dar lipsite de originalitate, el e autorul a peste treizeci de romane, inaugurînd și în această privință o tradiție — aceea a romanelor-fluvii și a marilor cicluri epice ce vor constitui predilecția scriitorilor sudici pînă la K.A. Porter, W. Faulkner, Thomas Wolfe și Eudora Welty. Prolificitatea corespundea imaginii lui Simms despre scriitor ca un meseriaș și un ministru (în sensul originar de slujbaș) al cauzelor celor mai scumpe națiunii sale. Evocîndu-i moartea, prietenul său, poetul Paul Hamilton Hayne, îl prezenta în 1835 nu ca pe un condeier industrios, ci ca pe un predestinat al scrisului : „Am împletit ghirlande de laur și o cruce din imortele albe pe care am depus-o în sărmanele mîini ofilite, ale căror degete refuzau să accepte orice altă poziție afară de aceea ce le era proprie : adunate ca pentru scris." O mărturie mișcătoare despre actul final al unei existențe frămîntate, patetice chiar, ca și soarta Confederației, cu care s-a identificat, dar care nu a reușit să-i întunece cerul creației.

William Gilmore Simms s-a născut la 17 aprilie 1806 în Charleston, Carolina de Sud, în familia unui negustor irlandez sărac. Iarna lui 1806—1807 îi aduce tatălui său ruina, condamnîndu-l la o viață rătăcitoare, ca militar, în ținuturile Tennessee, Florida, Alabama și, în fine, Mississippi. Copilul rămîne în Charleston, fiind crescut de bunica sa. Își face ucenicia pe lîngă un farmacist, dar se decide în cele din urmă pentru drept. În 1824 sau '25 trăiește împreună cu tatăl său pe o plantație de lîngă Georgeville, unde are prilejul să cunoască indienii Cherokee și Creek. Vizitează multe așezări de graniță, cunoscînd diferite tipuri umane și profesii ce se vor amalgama în textura unora din romanele sale de mai tîrziu. Reîntors în Charleston, își cîștigă existența ca avocat. În 1833 îi apare *Martin Faber*, romanul unei crime. În ciuda afinităților sale elitiste, Simms nu este primit în cercurile aristocratice ale orașului, iar succesul literar i-l vor aduce tot revistele, casele de editură și publicul mult mai receptiv din Nord. După moartea tatălui, bunicii și soției sale, survenite în 1830, se îndreaptă într-acolo, dar, neputîndu-se adapta, se reîntoarce la Charleston, fiind primit mai bine ca romancier. În 1836 se căsătorește cu fiica unui plantator din

Barnwell County. Este perioada cea mai fericită a vieții sale, elegantul conac, înzestrat cu o bibliotecă de zece mii de volume, oferindu-i stabilitatea materială și liniștea sufletească necesare creației. În 1862 îi arde casa ; este reconstruită, dar avea să fie distrusă din nou de trupele generalului Sherman. Cu toate că în Columbia, unde se refugiază, este protejat de un ofițer nordist, admirator al romanelor sale, grija pentru cauza Confederației și propria siguranță îl marchează pentru tot restul vieții. Moare la 11 iunie 1870 în Charleston.

Adeziunea la idealurile umanist-cărturărești ale lumii jeffersoniene, pe cale să apună sub ofensiva Nordului pragmatic, și sprijinul acordat cauzei pierdute a Confederației explică întrucîtva conul de umbră în care intră opera sa în perioada reconstrucției. Redescoperit de critica ultimelor decenii, Simms urcă treptat către locul ce i se cuvine în istoria literelor americane, ca autor și fondator al unei tradiții.

Reputația durabilă a lui William Gilmore Simms se bizuie pe evocarea revoltei unui trib de indieni — *The Yemassee* (1835), considerat a fi cel mai bun roman istoric al Americii. Conflictele frontierei mai fac obiectul cîtorva romane, cele mai bune fiind *Guy Rivers* (1834) și *Beauchampe* (1842), precum și al cîtorva povestiri adunate sub titlul *The Wigwam and the Cabin* (Coliba indianului și coliba americanului) (1845).

Un alt ciclu romanesc este dedicat înfruntărilor dintre coloniști și britanici în vremea Revoluției. Acțiunea primului volum din serie — *The Partisan* (Partizanul) (1835) — se petrece în perioada căderii Charlestonului ; *Mellichampe* (1836) și *Katharine Walton* (1851) urmăresc evenimentele ce au precedat venirea generalului Greene, în vreme ce *The Forayers* (Pustiitorii) (1855) și *Eutaw* (1856) celebrează victoriile anului 1781. *The Sword and the Distaff* (Spada și furca) oferă un fel de contrapunct comic întregului ciclu, eroul principal, căpitanul Porgy, fiind etichetat ca un Falstaff al Americii.

Toate aceste romane suferă de pe urma unei idealizări excesive, mai ales a femeilor — eroine serbede și fragile — și a unui oarecare schematism, rivalitatea în iubire dintre un loialist și un partizan al cauzei americane revenind adesea. Este tributul plătit de Simms idealismului și pasciSmului sudist, ceea ce l-a împiedicat să se realizeze plenar conform înzestrării sale naturale și care,

cum ne-o demonstrează cele două opere comice amintite, era mai curînd aceea a unui observator realist, înzestrat cu ochi satiric și auz sensibil la pitorescul dialectal și expresivitatea limbajului popular. Iată motivul pentru care Simms merită să fie discutat nu numai în contextul tradiției „cavalerești", ci și al primei școli a realismului american care au fost umoriști sudici *. Mai ales că aceste două romane nu sînt lipsite de rădăcini în cariera autorului, dacă ne gîndim la scenele realiste ale vieții din Kentucky (*Beauchampe*), Alabama (*Richard Hurdis*, 1838) sau Mississippi (*Border Beagles*, 1840). Dacă *Puteți s-o luați ca o comedie* era mai îndatorat, ca structură, lui Boccaccio sau Chaucer, în vreme ce viguroasa descriere a peisajului georgian trimitea la contemporanul său, A.B. Longstreet, *Paddy McGann* reprezintă, ca mentalitate, tip de personaj, structură, stil și limbaj, un roman pur american. Nu este lipsit de semnificație faptul că el apare în același an cînd, preluînd conducerea revistei „Southern Literary Supplement", George W. Bagby lansează apelul către o literatură cu un pronunțat caracter național. „Poeții noștri sudici, scrie el, vor cu toții să semene lui Shakespeare... și, țintind să fie ca el, nu reușesc pînă la urmă să fie nimeni. Dacă ar înceta să mai năzuiască spre eroic și istoric, dacă ar da cu piciorul lui Tennyson și tuturor celorlalte modele, de s-ar mulțumi cu ceea ce le e familiar și ar coborî pe pămîntul ce le-a dat naștere, atunci poate că ar izbuti ceva." ** Noul editor cerea colaboratorilor „articole curat sudice — povestiri, nuvele, schițe și poezii, purtînd cu toate mireasma pămîntului."

Îndemnurile lui Bagby veneau pe un teren deja pregătit. Începutul îl făcuse Longstreet, cu volumul său de schițe localizat și datat cu pasiunea autenticității : *Georgia Scenes, Characters, Incidents & in the First Half Century of the Republic* (Priveliști, personaje, întîmplări etc. din Georgia în prima jumătate de secol a Republicii). Trebuie remarcat faptul că acești autori nu își propun să scrie umor — ca și Simms, de altfel —, ci pleacă, mai degrabă, de la intenția lăudabilă de a reda într-o manieră realistă lumea ce le cădea sub simțuri. Longstreet precizează în prefața schițelor

---

* Cei mai importanți sînt umoriștii din Sud-Vest : Augustus Baldwin Longstreet, Johnson J. Hooper, Thomas Bangs Thorpe, Joseph M. Field, Joseph G. Baldwin, George W. Harris ș.a.

** Cf. Hans Bungert, *William Faulkner und die humoristische Tradition des amerikanischen Südens*, Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg 1971, p. 21.

sale că nu conțin decît „*combinații* fanteziste ale unor întîmplări și personaje *reale*", ca și Joseph Baldwin, în prefața volumului său cu un titlu nu mai puțin topic — *Flush Times of Alabama and Mississippi* (Din vremea de glorie a statele Alabama și Mississippi) —, menit „să ilustreze perioadele, caracteristicile și fazele societății". Umorul, după cum remarca Simms în eseul amintit din *Views and Reviews* ..., trebuie să izvorască în mod spontan din „caracterul personajului și al evenimentelor în care e prins", iar nu să se rezume la „ciudățenii de exprimare, tîcuri ori calambururi". Cu alte cuvinte, tenta umoristică a acestor scrieri se datorează însăși lumii recreate de imaginație, cu imensele ei contraste, mult mai accentuate decît în Nord, exuberanței folclorului local și vecinătății frontierei, ce deschidea porți miraculosului, dar și exagerărilor voite, poveștilor vînătorești, așa-numitelor „tall-tales", gen ilustrat și de Simms în *Bald-Head Bill Baldy* (Cheliosul Bill Cap-Chel) și în *How Sharp Snaffles Got His Capitol and Wife* (Cum și-a dobîndit Sharp Snaffles capitalul și nevasta). În aceste comunități de cultivatori și vînători, natura mirifică și darnică naște legende : sfecla crește cît tulpinile de cedru, iar cuiburile de cartofi arată ca niște tumuli indieni.* De aici concluzia că „în Arkansas e periculos să semeni"... Această natură misterioasă, dispunînd de forțe ce pot scăpa controlului omului, îl asediază pe Paddy McGann în clipele sale de solitudine cu sugestiile ei supranaturale. Și animalele au ceva fabulos în tradiția orală, valorificată de umoriștii profesioniști. Ursul din povestirea citată a lui Thorpe, înzestrat cu conștiință și tainice potențe, asemeni bătrînului cerb ce-l scoate din minți pe Paddy, se dovedește, cu toată măiestria vînătorului, „un urs imposibil de vînat, care a murit cînd i-a sunat ceasul". Această lume își creează, firește, eroi pe măsură, de genul lui Mike Fink, „regele vislașilor de pe Mississippi", sau al nu mai puțin legendarului Davy Crocket, despre care se afirma că poate trece înot fluviul Mississippi, sări peste Ohio, călări pe dîra unui fulger etc... Cei care-și povestesc aventurile au, de obicei, înfățișarea lui Paddy McGann : eroi populari puternici, masivi, cu privirea sclipind de inteligență și vorbind într-un grai viu colorat, ironizînd adesea pe rafinatul gentlemant, neajutorat în fața durităților vieții, sau aprobîndu-l cu mărinimie după o metodică îndoială (a se vedea savuroasa dispută dintre Paddy și plantatorul Wharncliffe asupra pronunției corecte a cuvîntului „res-

* Th. B. Thorpe, *The Big Bear of Arkansas*.

taurant"). În ciuda exagerărilor, mai mult sau mai puțin conștiente, ei susțin cu obstinație *adevărul* faptelor relatate, refuzînd orice intervenție a fanteziei în ordinea evenimentelor sau caracterul lor.

Lumea romanului *Paddy McGann* este foarte convingătoare în realismul său. Irlandezul este un personaj viu conturat, ales se pare dintr-un motiv similar cu acela menționat de Hugh Henry Brackenridge în *Modern Chivalry* (Cavalerism modern) : irlandezul avea personalitatea cea mai bine definită, în vreme ce „americanul încă nu și-a precizat caracterul ; nici clovn, nici gentleman". Viața în conacele plantatorilor, a căror unică distracție era aceea de a se aduna după o vînătoare la cină și a asculta, la un pahar de whisky, lîngă focul din cămin, poveștile amuzante ale vreunui pădurean, ca și a comunităților rurale cu îndeletnicirile specifice, întrecerile la țintă, încăierările ocazionale, nunțile și petrecerile în care e prezent neobositul scripcar se concentrează în autentice miniaturi incrustate în țesătura povestirii principale.

Omogenitatea stilistică, similaritatea structurală și lingvistică a scrierilor umoriștilor sudici nici nu poate fi explicată altminteri decît prin raportare la realități comune. În scurt timp ei aveau să atragă atenția editorilor din Nord, care-i popularizează în reviste, almanahuri și chiar prin publicarea a două antologii : *The Big Bear of Arkansas and Other Sketches* (Marele Urs din Arkansas și alte schițe) și *A Quarter Race in Kentucky and Other Sketches* (Cursă de un sfert de milă în Kentucky și alte schițe) (1845). Editorul ziarului newyorkez, „The Spirit of the Time", William T. Porter, salută, în prefața celei dintîi, irumperea unui nou filon literar, „tot atît de original pe cît de inepuizabil", avînd meritul de a rupe cu tradiția romantică a vremii. Faptul că Paddy își declină meritul de a fi spus „o poveste frumoasă", preferîndu-l pe acela al relatării veridice nu e o dovadă de modestie, ci o expresie a gustului timpului cînd pînă și un profesionist ca Longstreet își atribuia doar „puțină artă" pentru a reda niște experiențe „de obicei reale".

Ar fi exagerat totuși dacă am atribui acestor opere girul absolut al noutății ; în realitate, ele reprezintă, mai ales din punct de vedere stilistic, o punte între tradiția engleză a literaturii luminilor și realismul sfîrșitului de secol. Autorii sînt încă timorați la gîndul actului revoluționar de a aduce în scenă ființe umile, aparținînd păturilor inferioare, vorbind agramat și lezînd tabuurile societății alese. Iată de ce recurg la procedeul aproape universal

al povestirii înrămate, prezent și în *Paddy McGann*. Tehnica răspundea nu numai dorinței autorului de a se detașa de scenele vulgare și limbajul mult prea îndrăznet, refugiindu-se în culise, în vreme ce naratorul popular își deapănă povestea, dar și posibilității de a menține, în povestirea-cadru, în care apare de obicei un gentleman rafinat și cultivat, ceva din farmecul stilistic al epocii lui Addison, ce nu-și epuizase puterea de fascinație asupra gustului conservator și moralist al Sudului. Atît la Longstreet, cît și la Simms, întîlnim un limbaj elegant, amintind prin cadență și artificii retorice de o epocă revolută, ca și tendința clasicist-moralizatoare de a condamna și îndrepta viciile și slăbiciunile omenești descrise. În același timp însă suprapunerea a două cadre narative distincte deschidea mari posibilități de creare a efectelor comice. Trei tipuri de discrepanțe generatoare de umor inventariază Walter Blair în lucrarea sa *Native American Humor* * : între limbajul sofisticat și retoric al povestirii-cadru pe de o parte și cel plebeu și agramat al naratorului popular pe de alta, dintre circumstanțele timpului povestirii și caracterul evenimentelor relatate, între realismul cadrului în care sînt descrise locul și povestitorul și fantezia și hiperbola povestirii înrămate.

Procedeul servește totodată portretizării ; Paddy este iluminat dintr-o dublă, sau chiar triplă perspectivă : a lui Wharncliffe și a celorlalți ascultători, prin faptele povestite și, în fine, prin autocaracterizare căci, asemeni tuturor eroilor populari, el posedă o acută conștiință de sine, autoanalizîndu-se și automoralizîndu-se. Opoziția dintre cele două cadre narative dă romanului varietate și savoare ; limbajul încărcat de aluzii livrești, cu paranteze și comentarii moralizatoare și intermezzo-urile eseistice ale celor din cercul lui Wharncliffe primește replica limbajului frust, înaintînd cu rapiditate, nu prin elaborate descrieri, ci „operative" figuri de stil, al lui Paddy. Nobilul plantator îl provoacă pe Paddy la destăinuiri pentru a-i demonstra invitatului său, Stylus, justețea considerațiilor sale teoretice despre posibilitățile creatoare ale poporului american, înzestrat în aceeași măsură ca oricare alt popor cu capacități fabulatorii și capabil, în măsura în care vor exista condiții materiale și sociale propice, să dea lumii o cultură cu nimic inferioară celei europene. Maniera, indicînd o concepție despre finalitatea didactică a artei, nu este nouă la Simms ; o

* Chandler — Harper & Row Publishers, New York, 1960, p. 92.

întîlnim și în povestirea *Oakatibbé, or the Choctaw Sampson*, unde indianul purtînd acest nume intră în scenă pentru a ilustra cele discutate anterior de maiorul Thompson, proprietarul plantației pe care muncește, și narator.

O altă sursă de umor, bazată pe contrast, este introducerea eroului într-un mediu nefamiliar, confruntarea dintre sudistul naiv și versatilul afacerist din Nord fiind prezentă într-o serie de schițe aparținînd lui Thompson, Baldwin și Harris. Aventurile inocentului Paddy la New York, văzute de împătimitul suporter al Confederației care era Simms, îl conduc la aceeași concluzie cu a faimosului Sut Lovingood, eroul lui Harris *, anume că „yankeul e un escroc". Realitatea istorică din spatele acestei atitudini e fără îndoială aceea a opoziției economice dintre Sudul legat de pămînt și Nordul orientat spre industrie.

Patriotismul local face ca eroul popular să apară acestor autori demn de primii oameni ai istoriei, aflați într-o relaționare mitică cu universul. Pe Mike Fink, J.M. Field îl compară cu Iason sau cu un zeu al apelor din mitologia scandinavă. ** Simms însuși demonstrează că Paddy și pătura din care provine au recreat pe cont propriu miturile Lumii Vechi, sau le-au dezgropat din memoria rasei. Această capacitate de a observa ceea ce e specific unui individ, dar și tipic pentru o pătură sau clasă socială, pentru aici și acum, dar și universal valabil, în fine de a racorda prezentul la mitic e una din premisele apariției unei strălucite pleiade de autori americani, în același timp topici și vizionari, picarești și simbolici, realiști și mitici, de genul lui Herman Melville, Thomas Wolfe sau William Faulkner.

Simms și Field ne prezintă însă mai ales reversul comic, la cel dintîi ca influență a unei figuri de stil — *anticlimax* — cultivate cu precădere de scriitorii iluminiști englezi, dar care va face carieră și în America, de la Mark Twain la demitizarea programatică din *Chimera* (Himera) lui John Barth. Avatarurile umilului său plutaș atrage termeni de comparație cu episoade și figuri celebre din istoria reală și mitică a lumii. Procedeul este folosit, de fapt, și la primul nivel al cărții, cel al cadrului povestirii, capitolele fiind precedate de citate din Shakespeare și alte celebrități. În vreme ce în primul caz, efectul este savuros, în cel de la doilea are mai mult un farmec livresc. De fapt ceea ce-l deosebește pe Simms

* G.W. Harris, *Sut Lovingood on the Puritan Yankee.*
** J.M. Field, *The Drama in Pokerville.*

de ceilalți umoriști — de care-l leagă realismul tematic și lingvistic și valorificarea mitologiei indigene — este tocmai caracterul mult mai elaborat al narațiunii ; calculul estetic devine aparent. Lipsesc aici lungimile narațiunilor sale romantice, caracterul personajului obligîndu-l la simplitate și economie. El procedează pe de o parte la succesive obiectivări ale autorului, trădînd un veritabil narcisism auctorial — în plantatorul Wharncliffe, în naratorul cu nume enblematic „Stylus", în „părintele egumen" (în înțelesul de șef al unei coterii literare) și uneori chiar în Paddy, fiul irlandezului nenorocos —, pe de alta, la succesive apropieri ale personajului, iluminat din toate unghiurile, devenit, la rîndu-i, narator. Este evident la Simms ceea ce Virgil Stanciu * numea „conștiința stilului ca parte integrantă a discursului literar" la scriitorii din Sud. Autorul ne sugerează în mod repetat că ne aflăm într-un univers livresc și într-un spațiu al fabulației. Evocarea frecventă a unor toposuri literare — de la poveștile orientale la Shakespeare —, ca și prezența naratorului „Stylus" ne face să credem că finalitatea demersului autorului nu e o *imago mundi*, ci *imago scriptoris*. Viața se transformă în poveste, depănată seară de seară, ca de mitica Seherezadă ; povestea lui Paddy evocă ascultătorilor lecturi trecute, iar lecturile lor modifică ideile lui Paddy despre experiențele sale de viață ; în fine, „părintele egumen", care nu e decît o altă mască a autorului, ne promite alte întîmplări, nu pentru viitoare nopți, ci „capitole".

Referințele livrești sînt uneori transfigurate, cel mai adesea în registru comic, dar delectabile. Plutașul cuprins de delir, rătăcind pe marea pustie sub soarele dogoritor, amintește de bătrînul marinar al lui Coleridge. Așa cum sufletul acestuia este jucat la zar de Moarte și Viață-în-moarte, la fel este Paddy proiectat, în vis, între chipul demiurgului dătător de viață și cel al diavolului travestit în buștean, care par să și-l dispute. Ca și la Coleridge, condamnatului i se acordă viața, peste el șiroind ploaia salvatoare. La amîndoi, eroul se face vinovat de ignorarea legăturii sacre existente între „om, pasăre și animal", în viziunea panteismului romantic ; marinarul lui Coleridge ucigînd albatrosul, plutașul lui Simms, vînînd și pescuind fără socoteală, păcătuind împotriva naturii. La amîndoi, naufragiul este un simbol al răului

---

* *Orientări în literatura Sudului american*, Ed. Dacia, 1977, p. 27.

moral. În plus, la Simms întîlnim din nou motivul autorului autoreflectat, căci proiecția lui Paddy în scena plăsmuită de propria minte ni-l arată „desenînd chipuri în aer". Alegoria este îndeajuns de transparentă : diavolul, ca și miticul bătrîn cu toiag ce face să țîșnească apa vieții din stîncă, nu sînt decît proiecții ale conștiinței eroului. Viața însăși ar reprezenta o autocreație, permanent transfer între realitate și imaginație. Nefiind o prezență metafizică și supus oricum corozivului tratament umoristic, diavolul lui Paddy apare doar cînd acesta a săvîrșit o faptă rea : cînd se complace în viața trîndavă de vînători și pescari a primilor coloniști, exploatînd fără discernămînt resursele naturale : după petrecerile la vreunele din casele deocheate din lungul rîului, sau cînd se căsătorește împotriva propriei voințe.

Sugestiile livrești ale cadrului narativ nu distrug însă realismul viguros al povestirii lui Paddy. Notabilă e mai ales relatarea aventurilor sale la New York, Simms surprinzînd cu acuitate ceea ce Henry Miller avea să numească „spiritul gangsteresc, specific american". Nordul unionist, această *bête noire* a lui Simms, e singurul subiect ce nu se topește în matca rîsului nivelator, rămînînd un constant motiv de încrîncenare. Altminteri, pînă și diavolul se dovedește inferior, ca potențial al răului, unei neveste proaste..

Pe Simms cel din romanele pline de patos ale revoluției nu e greu să-l recunoaștem în amara cugetare a lui Paddy despre lume ca locul unde cel mare îl mănîncă pe cel mic : „De-aici puteți vedea, dragi prieteni, cum se poartă omu' cu omu' în lumea noastră păcătoasă. Unul fură pe al'lalt. Mai întîi înșfacă vulturu'-pescar peștele, acvila fură de la vulturu'-pescar, iar omu' smulge acvilei bucata de la gură. Așa merg lucrurile !" De vină sînt probabil ororile războiului ce spulberaseră miturile — în parte inventate — ale idealiștilor sudiști. Opinia e oricum consonantă cu aceea a unui plebeu alb dintr-o povestire a lui G. W. Harris * publicată la puțin timp după înfrîngerea definitivă a Confederației : „Tot așa o ține cît îi anu' de lung : episcopii îi halesc pe dregători, dregătorii pe oamenii de rînd, care halesc dobitoace de-alde mine, eu mănînc oposumi, oposumii mănîncă pui, puii înghit viermi care se mulțumesc să ne roadă pe noi și așa se isprăvește cu toate !"

Simms și Harris s-au dovedit profeți : filosofia lor se potrivește cît se poate de bine perioadei Restaurației, cînd aventurieri

* G. W. Harris, *Sut Lovingood's Yarns*, cf. Hans Bungert, op. cit., p. 57.

nordici fără scrupule au călcat în picioare interesele cultivatorilor sudici, ruinîndu-i și mortificîndu-le sentimentele, instaurînd corupția și haosul moral.

Arta își are însă felul ei de a-și lua revanșa asupra demoniei istoriei. În perimetrul ei, Sudul va renaște, începînd cu deceniul al patrulea al secolului nostru, devenind centrul literar al Americii. Premisele le oferă chiar înfrîngerea în Războiul Civil : atît din punct de vedere material, prin posibilitatea industrializării rapide a Sudului și a înfloririi unei civilizații în care arta să se afirme plenar, cît și spiritual, prin cristalizarea unei psihologii complexe și specifice, din care s-a născut o problematică profundă, cu majore semne de întrebare asupra condiției umane. Simms se arată încă o dată un clarvăzător, căci, spre deosebire de ideologii agrarieni, care nici la începutul acestui secol nu realizau caracterul retrograd al doctrinei ce condamnase atîta vreme Sudul la stagnare economică, el susține încă din acest roman necesitatea dezvoltării unor puternice centre urbane ca premisă a diversificării vieții literare.

Victoria iubitei sale „Apalachia" s-a produs într-un chip pe care nu-l bănuiau nici învinșii, nici învingătorii — o victorie *in aeterno*, prin care sudiștii să se poată elibera de complexul transmis din generație în generație, acela de combatanți învinși și umiliți de generalul Sherman.

La impozantul edificiu al „renașterii sudice" în literatură, Simms și umoriștii din Sud-Vest și-au avut contribuția lor, ca pionieri și fondatori ai unei tradiții. A-l citi pe William Gilmore. Simms — creatorul plantatorului Wharncliffe, acest aristocrat luminat, erudit și estet, liberal și progresist, gustînd deopotrivă lumea cărților și sarea pămîntului condensată în pitorescul Paddy McGann — după Ellen Glasgow, Thomas Wolfe, William Faulkner, după Tennessee Williams, după Allen Tate și Robert Penn Warren, înseamnă a înțelege ceva din semnificația paradisului lor pierdut : înseamnă întoarcerea — reconfortantă pentru spirit — de la cîntul experienței la cîntul inocenței.

MARIA-ANA TUPAN

„Dacă ești om, arată-te cu chip omenesc ; dacă ești drac, arată-te cum vrei... Eu, unul, te-nfrunt."

SHAKESPEARE *

* William Shakespeare, *Furtuna*, Actul III, Scena 2 (traducere de Leon Leviţchi).

CAPITOLUL I

„Fraţi de surghiun, prieteni ! Spuneţi : oare
Această viaţă-a noastră împreună
Nu-i ea mai dulce decît fastul silnic
Al vieţii de la curte ? Şi pădurea
Nu-i mai lipsită de primejdii, oare,
Decît palatul unde cresc invidii ?
Aici simţim doar ce-ndura Adam :
Schimbarea vremii."

CUM VĂ PLACE *

Era în noiembrie, în anotimpul acela fermecător pe care-l numim vară indiană ; atunci cînd, după două-trei zile aspre, cu promoroacă şi chiar puţin îngheţ, vraja glacială se risipeşte ; vîntoasele se domolesc şi aerul devine plăcut — nici prea rece, nici prea cald ; cînd, după dimineţile posomorîte cu ceaţă, soarele străpunge brusc marea de vapori, revărsîndu-se într-o cascadă de lumină aurie ; cînd întreaga boltă cerească şi întinsa faţă a pămîntului, cu marile ei păduri şi joasele culmi, se mişcă-n armonie, ca la o serbare ori nuntă ; cînd pădurile îşi schimbă capricios veşmîntul de la o zi la alta, sporindu-şi maiestuosul colorit ; cînd păsările taie mai elastic aerul ; cînd vezi deodată lungile şiruri de cocori pornindu-şi expediţia spre sud ; cînd pretutindeni mişună grăbite veveriţele, făcînd necontenit curse între pădurricea lor de stejari şi ogoarele învecinate, cu boturile umflate de poame ; cînd curmalele se coc cu repeziciune ; cînd Cuffee şi Cudjo şi Sambo şi Caesar îşi scot cîinii în fiecare noapte la vînă-

* William Shakespeare, *Cum vă place*, Actul II, Scena 1 (traducere de Virgil Teodorescu).

toare de ratoni și oposumi și-atunci s-auzi „Șo pe el" și „Trage-l" și „Sfîșie-l" și „Înhață-l" ; cînd cîinii, după ce au dat raita prin tot cîmpul cu mazăre și parcela de cartofi, sînt asmuțiți înspre rezervație și cînd, conform înțeleptei legi englezești ce interzice vînătoarea de cînd dă frunza și pînă la căderea ei, vînătorii sună din corn și-și cheamă copoii în fiece dimineață ca să plece la vînătoare ; cînd, pe scurt, fiind recolta bogată, anotimpul încîntător, pace în țară și bucate pe toate mesele, casele noastre de țară sînt pline de voie bună și bucuroase își primesc prietenii de la oraș ca să-i desfete cu jocurile și ospitalitatea vechii plantații.

La o vreme ca aceasta și în plăcutele împrejurări amintite mai sus mi s-a întîmplat să fiu invitat insistent la Desilla *, faimoasa plantație de pe cursul sudic al rîului Edisto, aparținînd minunatului și vechiului meu prieten Wharncliffe și chiar într-una din cele mai încîntătoare zile ale acestui anotimp fermecat, urmînd noi pilda tuturor păsărilor văzduhului și vietăților cîmpului, ne-am ridicat după un prînz tîrziu și am pornit în galop ușor înspre rîul ce curgea la vreo trei mile de casă.

Soarele după-amiezei strălucea doar atît cît să fie o desfătare pentru privire, nu și o povară pentru peisaj, și-și risipea cu voioșie în jur comorile, jucîndu-și curcubeul pe fiece coroană de pădure ! A străbate într-o asemenea zi pădurea pe armăsarii lăsați în voie înseamnă să simți cum îți pulsează viața în fiecare vână ori arteră ; iar noi înaintam mereu sorbind la fiecare salt din aerul și soarele pădurii, procurîndu-ne suficientă hrană pentru rezervorul celor mai fericite reverii. La galop, inima își uită grijile, mintea, temerile și întreaga natură pare să se lepede de poveri, iar sufletul se deschide celor mai plăcute senzații, ca o pasăre ce-și încearcă aripile în vreme ce soarele dimineții își trimite prima ocheadă peste umărul ei în cuib !

Dincolo de plantatorul iscusit, în Wharncliffe, ca și în mine de altfel, se ascundea un visător și, în momentele de

* Desilla : numele imaginar al unei plantații din ținutul Barnwell (probabil de la verbul latinesc *desilire* : a descăleca), corespunzînd în plan real plantației „Woodlands" a autorului, de lîngă Midway, Carolina de Sud.

refugiu, cînd se elibera de corvezile vieții, se lăsa cu aceeași ușurință pradă unui *dolce far niente* ceea ce, chiar și pentru italieni, nu se confundă cu plăcerea de a nu face nimic. În orice caz, dacă aceasta implică în mare măsură relaxarea fizică, ea nu presupune și lenevia intelectului. Dimpotrivă, pentru numeroase și strălucite minți, activitatea mentală intensă este aproape inseparabilă de o totală inactivitate fizică ; cu-adevărat ea nu admite efortul fizic, ci pare să absoarbă, în folos propriu, toate energiile vitale ale sufletului animal.

Nu zice Cowper * undeva : „cît de variate sînt ocupațiile celor pe care lumea îi consideră leneși" ? Cowper era un ins destul de activ și, în același timp, un visător. Deosebirea dintre el și Wharncliffe consta în aceea că primul visa urît, în vreme ce al doilea visa frumos. De vină era numai temperamentul. Cowper era ipohondru — un amestec nefericit de tip nervos și limfatic depresiv. Wharncliffe era un sangvin și, cu toate că gusta pînă la exces sporturile în aer liber, îl fura uneori reveria. Reveriile sale erau în schimb întotdeauna încărcate de speranță și colorate de o lumină benefică. Citise mult și dispunea de o bibliotecă bogată ; avea ceva talent literar, fiind un bun *raconteur* **. Se manifesta deschis și direct în relațiile cu oamenii, deși ascundea delicate sensibilități și, cu toate că era puțin cam bătrîior pentru vînătoarea practicată în mod regulat, i se dedica uneori, gustînd-o în toate detaliile. Cam atît în ceea ce-l privește pe amfitrionul și însoțitorul meu. Despre mine nu e nevoie să spun mai mult decît că ne cunoșteam bine, călărind împreună, bucurîndu-ne în aceeași măsură de farmecul anotimpului, dar arareori scoțînd vreun cuvînt în tot cursul galopului nostru de trei mile. Cînd oamenii se înțeleg pe deplin, nu țin să vorbească de dragul conversației. Le este de ajuns să știe că au aceleași gusturi și simpatii. Cînd unul are ceva de împărtășit celuilalt, rostește mai curînd un *monolog* și numai o minte obtuză vrea neapărat să intervină cînd asemenea oameni au ceva de comunicat. Am spus aceasta ca un gen de *protest* la adresa numeroasei categorii a vorbăreților cu orice preț.

* William Cowper (1731—1800) : poet englez.
** Povestitor (fr.).

Tăcuți și gînditori, dar cu mulțumire în suflet, călăream cu Wharncliffe pînă la debarcaderul situat, după cum spuneam, la vreo trei mile de casă. Treceam printr-o regiune mlăștinoasă și bogat împădurită, ieșind în cele din urmă pe un falnic promontoriu, în jurul căruia rîul se încolăcea cu un nod larg. Wharncliffe se aștepta ca pe rîu să treacă niște plute și ne-am oprit să le vedem. Așezîndu-ne pe mal, ne-am apucat amîndoi, fără un cuvînt, să facem schițe după peisaj, care era în măsură să ofere pictorului o duzină de subiecte.

Pitorești erau toate împrejurimile. Nobilul rîu Edisto, unul din cele mai frumoase din stat, nu e nici foarte larg nici foarte adînc ; are în schimb o mulțime de meandre și e umbrit de arbori din cea mai nobilă spiță ; apa lui, dulce la băut, e limpede precum cleștarul ; cursul său e labirintic, dar nu leneș, șerpuind în jurul semețelor promontorii și îndreptîndu-se spre oceanul, aflat la vreo trei sute de mile mai jos, cu o viteză de patru noduri. Atît de largi sînt uneori aceste curbe, încît poți călători cîteva mile în piroga (să-i zicem gondola) ta și totuși, la nivelul țărmului, să nu te afli mai departe de două sute de iarzi de locul unde ai cufundat întîia oară vîsla în apă.

Este cel mai mare rîu din stat care aprovizionează cu cherestea Charlestonul, insulele din mare, Cuba și care, în vremurile cînd domnea pacea în țară, își purta rezervele de pin înspre cetățuile state din nord. Pește se găsește aici din abundență, iar noi ne aflam chiar în regiunea atît de frecventată primăvara și vara de pescarii amatori ai ordinului Izaac Walton, care coboară aici de la mănăstirile Augusta și Columbia, pentru a-și momi cu viclenie păstrăvii și a se înduioșa mai apoi de chinurile lor muribunde. Înarmați cu undițe după ultima modă, fluturi de mucava și peștișori *artificiali*, ei recurg la feluritе șiretlicuri pentru a-i ademeni pe păstrăvi din bancurile lor și pentru a-și umple coșurile cu bibani, plătici, soreți, știuci și pisici de mare. Am observat că plătica și bibanul cu pîntec roșu fac deliciul femeilor. Păstrăvul și soretele, mai puțin fragezi, dar gustoși și cărnoși, se recomandă gustului masculin. Poți pescui adesea un păstrăv destul de mare, încît să poată apuca în gură o sticlă de porto. Epicureanul va gusta mai ales *pisica neagră* a rîului Edisto, care nu e

numai cel mai mare, ci și cel mai delicat pește ce înoată în părțile acestea. Fiți doar cu băgare de seamă cum îl preparați. Nu vă apucați să-l condimentați cu tot soiul de sosuri grele — nimic alt decît unt proaspăt și pătrunjel verde tocat mărunt — nici un fel de mirodenii! Tot aici, dacă pescuiești doar de amorul artei, poți prinde în anotimpul potrivit și după o metodă anume monstrul sturion greu de peste o sută de livre. Și el se recomandă anumitor gusturi, iar prietenul meu, Jamison, jură că acest pește e *mult* mai delicat cînd e servit pe masă, decît mulți politicieni căzuți sub ea! Dar și prepararea, ca și persoana sa, prezintă anumite particularități!

Ah, plăcute mai sînt amintirile, încîntătoare priveliștile ce adastă în mintea vizitatorilor recunoscători pe care voitu-ți-ai, în vremuri fericite, a-i ademeni pe verzile-ți maluri și lîngă dulcile-ți izvoare! Din vreme în vreme poposeau aici semețul englez și vicleanul scoțian, și fiul cu mînă largă al verdei Irlande, și galantul francez, care împărțeau cu noi căldura căminelor, în vreme ce tu le dăruiai cu generozitate din belșugul peștimii ce-ți săgetează apele. Dar cel mai mult îmi încălzește sufletul amintirea celor cîțiva nobili prieteni de-un neam cu noi, ce ne căutau tovărășia în rustica noastră solitudine, grăbindu-se aici pentru a se bucura de comorile tale. Astfel era Maxey Gregg, colonel brigadier acum în armata statelor confederate, care luptă cu vitejie pe malurile Potomacului. Ce păcat! Bibanii și plăticile, păstrăvii și pisicile de mare nu-l mai mulțumesc. S-a făcut pescar de oameni și are deja la activ o duzină de bătălii decisive, de la Viena la Sharpsburg, ce pot fi numite pescuitul său de știuci. La acestea se adaugă sute de alte isprăvi mai mici, tot atîtea victorii, ce pot fi comparate cu capturarea bibanilor și plăticilor în apele rîului Edisto. Așa a continuat el să pescuiască pînă la Chickahominy și James, și-apoi din nou peste Potomac, în Maryland — „Maryland a mea" * — pînă acum cînd, urmărind un vînat și mai mare, disprețuiește, probabil, „mărunțișurile" rîului Edisto. De s-ar

* „Maryland, My Maryland" — poem de James Ryder Randall (1839—1908).

întoarce mai degrabă la primele lui iubiri și la simplitatea gusturilor și singurătății noastre.[1]

Pe urmă mai era și Jones*, care trebuie să fi ajuns colonel de brigadă, ca și Gregg, și Jenkins** și încă vreo duzină a căror prezență l-ar fi onorat pe cîmpul de bătaie. Nu a uitat — nu va uita curînd — vremurile fericite cînd cobora din nord și, urmînd șerpuitul curs sudic al lui Edisto, ajungea în vecinătatea plantațiilor „Burwoods" și „Woodlands", cu Jamison la cîrma luntrei, așa cum s-a aflat de-atunci la cîrma statului în clipa celei mai grele încercări.

Ah, prieteni minunați, cine-ar fi crezut atunci că prea curînd ni se vor tulbura toate apele! Adio, însoriței bucurii, pierdute sînt jocurile, cîntecele vesele, conversația însuflețită ori nevinovata șuguială, mușcătura vicleană și zîmbetul strîmb: ori ginul olandez folosit la prepararea vestitei băuturi la care se pricepea atît de bine președintele nostru. Sus fruntea totuși!

„Chiar și cea mai neagră zi
Pînă mîine s-o sfîrși." ***

În vreme ce scriu, tunetul se rostogolește dinspre răsărit spre apus. Pe înălțimile Virginiei bîntuie furtuna. Se dă semnalul pentru începerea prăpădului; zăvozii războiului sînt iarăși sloboziți! Urlă furtuna și blestematul de stindard al dușmanului se prăbușește înecat în propriul sînge. Sîntem învingători și de data aceasta am mers pînă la capăt. Treizeci de mii de invadatori insolenți mușcă

---

[1] Vai, vai! La ce bun să te frămînți, să speri, să te rogi ori să fii prevăzător — toate precauțiunile omenești, ori previziunea divină? — și ce mascaradă mai e toată socoteala omenească ce contează pe evenimente fericite și-și face planuri de viitor? Chiar pe cînd scriam aceste rînduri — de fapt la numai o săptămînă — mi-a parvenit trista veste a morții nobilului meu prieten pe cîmpul de luptă de la Fredericksburg. A murit așa cum a trăit, ca un bărbat adevărat și neînfricat, a cărui unică devoțiune era patria. Ultimele sale cuvinte, adresate guvernatorului din Carolina de Sud trebuie să-i fie unicul epitaf pe mormînt. Nu și-ar fi dorit vreun

* David Rumph Jones (1825—1863): general maior al armatei Sudului.

** Micah Jenkins (1835—1864): general de brigadă.

*** Citat trunchiat dintr-o poezie de Cowper.

din țărînă.[1] Victoria noastră e sigură — independența noastră ! Iar Pacea, cu strălucitorul ei curcubeu smuls din pieptul furtunii și aruncat de la răsărit la apus, de la nord la sud, peste toate cîmpiile însorite și înălțimile înzăpezite ale iubitei noastre Apalachia[2] reîntoarnă bravii noștri fii calmei binecuvîntări a fiecărui cămin ospitalier !

Astfel ședeam noi doi, adînciți în gînduri, cu privirile pierdute peste netulburata oglindă a apei. Gîndurile noastre, ale lui Wharncliffe și ale mele, erau, sînt convins, aceleași, căci, tocmai cînd mă ridicam cu un strigăt, văzînd parcă aievea tabloul zămislit de închipuire, s-a ridicat și el, exclamînd :

— Nu s-a sfîrșit totul — vreau să spun, fericirea noastră, prietene ! Odată ne-om bucura din nou de plăcerile dăruite de dulcele nostru rîu, laolaltă cu noblii noștri prieteni. Nu se poate ca Dumnezeu să ne dea pe mîinile acestor cruzi păgîni. Față de Atotputernicul avem, fără îndoială, o tristă datorie, dar în ceea ce-i privește pe blestemații de yankei nu avem a ne face vreun reproș afară

---

altul și, fără îndoială, că ne-ar fi dojenit pentru laudele noastre, tot așa ca și pentru lacrimi. Păcat ! și totuși...

„Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis." *

Ultima lui scrisoare adresată mie, expediată din Winchester, la 11 noiembrie, cuprinde o emoționantă îmbărbătare, privind destinul său și al țării, și atinge o varietate de subiecte, inclusiv o succintă discuție privitoare la unele caracteristici ale tragediei grecești, pe parcursul căreia citează (din memorie) diverse pasaje în original. El își exprimă speranța că Brigada sa va fi trimisă

[1] Doar la o zi după ce am scris acest pasaj, a avut loc marea bătălie de la Fredericksburg. Pe măsură ce evenimentele acelei zile se conturează mai clar și sînt mai bine cunoscute, profeția mea pare să se împlinească întocmai. Înfrîngerea aboliționiștilor le-a provocat o pierdere numerică — morți, răniți și dispăruți — foarte apropiată de cea menționată în text (n. a.).

[2] Lanțul de munți Apalachia, ce se întinde din Virginia pînă în Georgia, străbătînd cele două Caroline și alcătuind un fel de coloană vertebrală a țării, unește la un loc întregul Sud, atît statele dinspre Atlantic cît și cele dinspre Golf. Apalachia ar trebui să fie denumirea poetică a Confederației. Acest cuvînt al pieilor roșii nu are pereche în solemna-i eufonie (n.a.).

* (Ce cumpăt, ce măsură am mai putea avea, / cînd, după-un scump prieten ne-ncearcă jalea grea ?) — Horațiu, *Oda* XXIV (traducere de N. I. Herescu).

de acela că am dormit prea mult în încolăcirea şarpelui. Cred în Dumnezeu, prietene... S-ar putea să ne pedepsească, iar noi trebuie să îndurăm căci este plata faptelor noastre ; dar el nu ne va lăsa să ne prăbuşim. Am credinţă în făgăduiala Lui, în mila Lui, şi ştiu că după tot acest calvar ne vom regăsi pacea — belşugul — prietenii, iar „cîntul turturelei va răsuna din nou peste pămînt."

Ne-am strîns mîinile în tăcere. Cuvintele pieriseră. Toate gîndurile se topiseră în rugăciunea ce ne mişca în tăcere inimile, luminîndu-ne obrazul şi răzbind în pulsul înviorat de o euforie ciudată.

CAPITOLUL II

*— „Metafizicianul, repetă barcagiul. Vorbiţi cumva de ăla căruia noi, oamenii de rînd, îi zicem doftor ? **

— Nu ! Nu ! răspunse magistrul. E tocmai aşa cum îţi spun. Nu-i sortit să vindece.

— Aoleu, apăi îi unu' care-omoară.

— O, la d... ! Văd eu că eşti sortit Gheenei.

PEDAGOGUL.

Extazul fu întrerupt de o întîmplare neaşteptată. Dinspre rîu auzirăm un strigăt puternic, urmat numaidecît de un hohot de rîs, amestecat cu un cîntecel vesel. Fusesem pe punctul de a ne întoarna, cînd zgomotele cu pricina ne opriră în loc. Aruncînd o privire în amonte, am zărit

---

pe coasta Carolinei de Sud şi se roagă să ajungă acolo la timp pentru a fi prezent la apărarea ei în momentul atacului. Îmi spune că şi-a păstrat toate documentele oficiale dar că, la sugestia mea, va ţine de acum înainte un jurnal. Îmi recomandă mie şi gene-

* Joc de cuvinte intraductibil : *physician* înseamnă „doctor" (eng.).

apărînd pe rînd vreo duzină de plute încărcate cu cherestea — una după alta țîșneau la vedere, înconjurînd o bucată de pămînt și îndreptîndu-se cu repeziciune, duse de curent, înspre țărmul opus. Ultima îl purta pe pilot cu echipajul său. Plutașii erau doi albi și o ceată de negri trupeși.

Erau evident echipați pentru o călătorie lungă. De pe „pluta pilotului", un foc zdravăn, aprins pe o platformă de pămînt, trimitea în văzduh un nor de fum. Unul din negri făcea de caraulă lîngă ceaun. Aveau la bord o cambuză, un dulap, o „pirogă" de chiparos, o grămăjoară de lemne pe care dormea unul din negri, întorcîndu-și nasul borcănat spre răsărit; și, fără prea mare efort, puteai observa o grămadă de cartofi, un butoi cu pulbere, o cutie cu șuncă și felurite alimente de genul fasolei și dovleacului. Era limpede că plutașii noștri o porniseră într-o călătorie de cîteva săptămîni.

Ofereau un adevărat tablou. John Brunson, pilotul, purta cu el lunga sa pușcă destinată cerbilor și curcanilor sălbatici. Unul din negri, un ins cu înfățișare jovială, cu o față rotundă ca luna plină — presupunînd că domnia sa ar fi învăluită într-un nor etiopian — și cu gura întinsă într-un rînjet pînă la urechi, avea în mînă o vioară și un arcuș și, în momentul cînd ne zări pe mal, începu

---

rălului Jamison* rachiul de piersici cu miere, folosit în popor ca substitut al altor băuturi inaccesibile. „Dă-mi voie să te povățuiesc, scrie el, ca și pe prietenii din cercul tău, să vă bizuiți pe resursele locale. Nu a fost mierea lui Hymettus faimoasă secole de-a rîndul cînd nu se cunoștea zahărul? Și ce poate fi mai gustos decît sucul vechi și parfumat, distilat din piersici." Îmi spune că scrie despre armată și perspectivele războiului, dar textul nu este încă potrivit pentru a fi publicat. Ninge în vreme ce scrie, iar el notează: „Sărmanii noștri soldați, lipsiți de adăpost, mulți din ei fără haine, fără pături și desculți, înfruntă cu vitejie greutățile, dar pe-o asemenea vreme au mult de suferit." Iar în alt loc: „Orășelul din vecinătatea taberei noastre se numește Berryville și a primit porecla de „Orașul bătăilor". Aceasta se spune că derivă de la numeroasele încăierări în care a fost implicat aici Generalul Morgan (de la Revoluție) mai înainte de-a urca de la rangul de căruțaș la acela de general de armată. Se zice că era pe-atunci un bătăuș notoriu care-l caftea adeseori." Într-o scri-

* David F. Jamison (1810—1864). Președinte al Convenției de Secesiune din 1860. În 1859 a cumpărat plantația „Sunwood", vecină cu „Woodlands".

să scîrţîie jalnic. Una după alta, plutele lunecară cu repeziciune, purtate de curent înspre ţărmul nostru, ceea ce ne îngădui să schimbăm saluturi cu căpitanul şi cu echipajul ; ocoliră promontoriul şi se avintară în josul rîului pînă ce o nouă curbură le ascunse vederii noastre. Preţ de mai multe minute puturăm auzi scîrţiiala viorii, întreruptă din cînd în cînd de vreun strigăt înspre ori dinspre ţărm. În timp ce se pierdeau în depărtare, mă întrebam cu nostalgie care le era destinaţia.

— Ne lipseşte vechimea, Wharncliffe, am zis eu, sau, mai bine zis, tinereţea. Nu ne-am bucurat niciodată de ea. Oamenii noştri sînt cu toţii nişte animale mature, fără să fi trecut prin procesul de creştere. Nu au cunoscut copilăria şi le lipsesc toate fanteziile ei ; căci altminteri, o viaţă petrecută zi de zi într-un asemenea decor, depănîndu-se între atîtea privelişti pitoreşti, într-o ţară atît de puţin populată le-ar inspira închipuiri tot atît de fantastice precum acelea din *O mie şi una de nopţi*, iar acestea le-ar spori viaţa intelectuală şi imaginativă, chiar dacă nu i-ar maturiza social. Cu asemenea orizonturi, asemenea climă, asemenea păduri fastuoase, priveghind asupra unor ape ce-şi poartă la infinit refrenul murmurat înspre mare, oamenii noştri simpli ar trebui să izvodească cele mai fanteziste şi mai frumoase legende. Gîndirea romanţioasă va fi fiind fructul firesc al vieţii

---

soare anterioară, datată 16 octombrie şi trimisă din tabăra Barnes din ţinutul Berkeley, între Martinsburg şi Winchester, el se angajează, provocat de mine, într-o discuţie despre istoria greacă, în care citează copios din originalul grecesc al dramaturgilor, adăugînd un amuzant comentariu propriu. La sfîrşit, referindu-se la „norocul" brigăzii sale, spune : „În cele trei luni ce s-au scurs de la 25 iunie trecut, ea a purtat zece bătălii decisive, pe lîngă altele de mai mică importanţă, şi şi-a adus întreaga contribuţie la marile victorii de la Cold Harbor şi Manassa (a doua), ca şi în bătălia crîncenă de la Sharpsburg unde... etc."... „şi la zădărnicirea încercării inamicului de a traversa Potomacul la Sheperdstown — privită de generalul Lee ca una din cele mai strălucite acţiuni militare etc." Moxey Gregg a fost unul din primii participanţi la o campanie militară din statul nostru. Era însufleţit de un patriotism fierbinte şi avea consecvenţă politică. Făcea parte din şcoala cea mai fermă în materie de drepturi constituţionale. A fost un învăţat înzestrat, un profesionist de înaltă clasă, un gentleman ireproşabil. *Sans peur et sans reproche !* Numele său va rămîne săpat cu litere de bronz în memoria statului său de baştină. (n.a.)

într-un asemenea decor și aceasta ar începe cu arta primitivă ce prefațează progresul vieții barbare către primele culmi de civilizație ; ar urma apoi simțul frumosului.

— Mai curînd simțul frumosului ar precede și urma artei.

— Poate ai dreptate. În orice caz, anemia fanteziei noastre populare se datorează, presupun, pe de-a-ntregul faptului menționat ; poporul nostru nu are trecut, nici un fel de amintiri care să-l incite ; nu are tinerețe ! Zîmbești.

— Numai pentru că observ cît de entuziast ai rămas în pragul celor șaizeci de ani.

— Încercările prin care am trecut nu mi-au răpit și visele.

— Și eu sînt un visător și, mai mult decît atît, un *credincios*. Eu văd că poporul nostru are fantezie, oricît de latentă. Fantezia și Imaginația sînt înnăscute. Într-o măsură mai mare sau mai mică, ele fac parte din zestrea oricărui popor. Dorm în noi ca și celelalte facultăți intelectuale, există ca o virtualitate pînă ce, sub presiunea unor forțe exterioare, se trezesc la viață. Pînă și africanul le posedă, chiar dacă iau forma unor idoli grosieri și primitivi. Pasivitatea acestor facultăți la poporul nostru nu se datorează atît lipsei de trecut, cît lipsei de *uzură*. Viața noastră e prea obscură și monotonă.

— Nu în mai mare măsură decît a arabilor.

— Într-adevăr ! Dar dacă arabii sînt nomazi, în schimb viețuiesc *în grupuri* și familii — în triburi. Rareori își părăsesc tribul, care este suficient de mare pentru a oferi o diversitate de înzestrări și de caractere printre vlăstarele sale. Trăind laolaltă și reduși la propriile resurse, ei dispun de necesara uzură socială pentru a evolua. Fiecare contribuie cu darul său la zestrea comună. Unul aduce muzica, altul poezia ; altul contribuie poate cu cunoștințe astronomice ; al patrulea e vizionar și profet ; al cincilea e cel mai bătrîn din trib și-și amintește departe în timp toate amănuntele experiențelor trecute ; el e biograf și istoric ; un altul e povestitorul care îmbină trecutul și prezentul, țesînd laolaltă cețoasele amintiri ale celui dintîi, instruindu-i și delectîndu-i pe

ceilalți. În felul acesta sînt perpetuate eresurile tribului. Copilul crește în orizontul lor și le transmite mai departe, iar adaosul este perpetuat la vremea respectivă de urmașul său. Ei sînt creatorii puținelor lor resurse și „uzura" de acest soi ce le incită imaginația continuă la nesfîrșit. Nimic nu se pierde în lumea lor, nimic nu este uitat ; în felul acesta tribul va putea repeta aceleași elemente, în aceeași manieră, pe parcursul unui mileniu întreg. Este și cazul pieilor roșii. Interacțiunea socială la aceste două popoare, dacă te gîndești la raza cercului familial, e în ambele cazuri de o mie de ori mai mare decît la un popor ca al nostru. Fiecare palmier pe lîngă care a trecut vreodată un arab este individualizat și înregistrat în cadrul comunității. Fiecare stea ce s-a bucurat de vederea lui, ori i-a servit drept ghid, ocupă din acel moment un loc în căminul său. Palmierul l-a adăpostit pe străbunicul său, Abu Hassan cu trei sute de ani în urmă, atunci cînd a făcut ultimul pelerinaj la Mecca, iar Abu i-a dat numele lui, punîndu-l probabil sub protecția specială a unui Djinn ori zeu patron. La fel și în ceea ce privește fîntîna lui — Diamantul Deșertului — și ea e un obiect sacru ; istoriile, eresurile legate de ea sînt toate înregistrate și oricare ar fi ideea conducătoare, poți fi sigur că generațiile următoare vor broda pe ea o mie de variațiuni fanteziste. Viața tribală ori patriarhală poate fi nomadă, în schimb *societatea* este stabilă. Se mișcă odată cu tribul, iar deplasarea nu pricinuiește nici o pierdere capitalului comun. Dimpotrivă, fiece credință este sfințită și purtată cu ei, așa cum își poartă *Lares familiares**. Același lucru se poate spune și despre pieile roșii, dar nu și despre oamenii noștri. Caracterul lor individualist, care favorizează spiritul independent și le hrănește orgoliul, este un dușman al „uzurii". Fiecare căsătorie sparge un cămin prin apariția unui nou. Tinerii nu rămîn alături de bătrîni decît foarte rar. Fiecare arde de dorința de a-și înjgheba un cămin propriu. Ei se desprind, preferă singurătatea și fiecare pas de acest gen împiedică progresul civilizației. Ei pierd nu numai datinile din neam, ci și contactul necesar pentru crearea unor noi legende.

* Zeii casei (lat.).

invenţiile lor se limitează la domeniul material. Imaginaţia nu le este stimulată.

— Şi care ar fi soluţia, căci, dacă aşa stau lucrurile, răul e înnăscut.

— Nu tocmai ; este doar efectul circumstanţelor. Creşterea populaţiei sau stabilizarea ei vor remedia această lipsă la timpul potrivit ; şi procesul de acumulare este unul de „uzură". *Ficţiunea* se va naşte din *fricţiune*. Perioadele de tranziţie sînt şi cele mai creatoare. Tărîmul ficţiunii e întotdeauna discutabil ; e terenul neutru dintre două extremităţi, disputat de ambele. În înfruntările lor, ele dau naştere elementului miraculos, eroismului îndrăzneţ, frumoasei excentricităţi, obiceiului ciudat, manierelor graţioase, surprinzătoarei noutăţi, aventurii picante de genul celor ce alcătuiesc perioadele feudalismului şi cavalerismului — atît de îndrăgite de Poezie şi de Ficţiunea romanţioasă. Nu-i decît conflictul perpetuu dintre Valentine şi Orson *, dintre veşnic neîmpăcatele lumi ale civilizaţiei şi barbariei. În trecerea unui popor de la un stadiu de dezvoltare la altul, se ivesc cele mai bogate resurse pentru arta prozei. Concomitent se cristalizează şi societatea.

— Fără dorinţa expresă de a te contrazice, te asigur că poporul nostru nu are nevoie de un *trecut* pentru a-i stimula Fantezia. Posedă din naştere facultăţile Fanteziei şi Imaginaţiei **, asupra cărora acţionează aproape permanent condiţiile de viaţă. Cred că ţi-aş putea aduce multe dovezi în acest sens pînă şi în ţinutul nostru, unde afli o slabă interacţiune socială şi puţine stimulente ale efortului mental, în afara bătutelor căi ale simplei necesităţi. Mai greşeşti şi atunci cînd îţi închipui că provincialii noştri nu au moştenit ori nu au păstrat nimic din eresurile tezaurului european de unde vin. Am descoperit multe urme ale fabulaţiei europene pînă şi în cele mai neînsemnate cămine. Oamenii din popor păstrează cu o

---

* Personaje din *Istoria celor doi fraţi viteji, Valentine şi Orson* (1505) de Henry Watson.

** Simms menţine aici o distincţie teoretică lansată de romantismul englez (în speţă, de Coleridge) între fantezie şi imaginaţie ca două facultăţi distincte ale creicrului omenesc, doar ultima avînd caracter creator.

remarcabilă tenacitate *idei* din lumea veche, tot așa precum *cuvinte*. Rareori particularitățile lingvistice pe care englezul de astăzi le atribuie pronunției americane nu pot fi regăsite în vechiul teatru britanic. Tot așa în ceea ce privește expresiile specifice, inclusiv proverbele. Tocmai faptul că zestrea lor literară și lingvistică este limitată și că nu comunică intens îi silește la păstrarea capitalului de care dispun. Sînt reținute toate credințele britanice străvechi, cărora le poți identifica sursa engleză, scoțiană ori irlandeză ; scoțiană într-o mai mică măsură, poate. Dăinuie, de pildă, credința în magie, cu farmecele și incantațiile ei. Vrăjitori și vrăjitoare, sau „vraci", cum li se mai spune, mai sînt și acum solicitați. Se spune uneori despre câini, vite și chiar puști că sînt vrăjite. Femeile bătrîne încă mai trezesc suspiciuni. Se crede că poți vindeca negi, sau chiar cancere prin vrăji și talismane. Mai poți chiar vedea bătută în cuie deasupra ușii străvechea potcoavă de cal menită să împiedice intrarea vrăjitoarelor. Eu însumi am fost consultat de un ins care suferea grozav din această presupusă pricină și l-am vindecat cu o *abracadabra* atîrnată de gîtul lui ca amuletă... ajutat fiind de o doză puternică de săruri de magneziu.

— Bravo ! Ți-ai cîștigat, prin urmare, o reputație de vraci.

— Nu ! Pacientul meu avea atîta mîndrie cît să păstreze secretul față de alte persoane. Și *à propos*, acesta este motivul pentru care se știe atît de puțin în lumea bună despre răspîndirea superstițiilor. Oamenii vorbesc puțin despre aceste lucruri, mult mai puțin ca odinioară. Afli întîmplător sau atunci cînd ating ei apogeul spaimei ori imaginarei lor suferințe, dacă este cu adevărat imaginară. Se feresc de orice aluzie la acest subiect din mai multe motive. Există teama secretă de vrăjitor însuși, căruia nu-i place să fie vorbit pe toate drumurile, așa cum nu-i plăcea vrăjitoarei din Endor* ; pe urmă, oamenii de rînd sînt conștienți de faptul că persoanele educate le disprețuiesc superstițiile. Orgoliul lor, care nu e suficient de puternic pentru a-i descotorosi de superstiții, îi face să se teamă totuși de rînjetul disprețuitor al celor cu

* *Cartea întîi a lui Samuel*, 28 : 7—14.

știință de carte. Credința există în schimb, este încă activă și dovedește îndeajuns disponibilitatea adeptului în materie de fantezie și pitoresc. De fapt am constatat că majoritatea celor care trăiesc izolați — cei care-și cîștigă existența vînînd și pescuind — sînt superstițioși ; marinarii au această reputație.

— Vechiul nostru prieten, comandorul Berry, a negat acest lucru față de mine.

— Iar mie mi l-au confirmat zeci de căpitani de marină. Berry nu voia probabil să recunoască acest adevăr despre breasla sa. Cunoscînd prea bine părerea generală a intelectualilor de rasă, orgoliul îl împiedica să-i pună pe ai săi într-o lumină ridicolă. Așa se întîmplă ori de cîte ori e rănit cineva în amorul propriu, așa cum e cazul cu eșcoliții din orice țară cînd vin în contact cu cei pe care-i consideră mai presus de ei. În această privință, vînătorii noștri de munte semănau mult cu pieile roșii. De urmă, tot o superstiție este și aceea că vorbind mult despre spiritele rele le provoci. Se spune că fantomelor nu le place să fie pîrîte metafizicianului.

— Față de care au o teamă proverbială.

— Și chiar diavolului însuși, dacă ne putem încrede în vechii psihologi. Fiindcă veni vorba, metafizica lui Dustan nu era mai departe de colții cleștelui său. *

— Da, dar atunci cînd e vorba de diavol *in propria persona*. În schimb, cînd se ocupă de oameni, subtilitatea a constă mai curînd în arta lui Cagliostro** decît în aceea a lui Faust. Este de asemenea ciudat că Martin Luther a preferat o apărare materială împotriva Satanei, aceia spirituale. Povestea aceea cînd i-a aruncat călimara în cap...

— Din cîte înțeleg eu, era doar o figură de stil. Înemna pur și simplu că își golise călimara scriind contra maiestății sale satanice și nu-i mai rămăsese decît să o

---

* St. Dunstan de Canterbury (909—988), despre care se spune că a fost ademenit de diavol sub chipul unei femei ; el a prins nectrul de nas cu un clește de fierărie, înroșit în foc.

** Contele Alessandro Cagliostro (1743—1795), alchimist și magician. Prin comparație, Faust ar fi fost un filosof și un metafizician.

arunce goală asupra agresorului pe care își cheltuise pînă atunci toată inteligența și cerneala.

Nu-mi dau seama cît am continuat să flecărim pe această temă, în vreme ce ne pregăteam să încălecăm din nou caii. Ne lansasem într-un subiect metafizic, vrednic să țină treze pînă în miez de noapte minți mai sclipitoare ca ale noastre și care ar fi găsit și că aceea e ora cea mai potrivită, cînd, pe neașteptate am fost întrerupți într-un chip ce ne-a făcut pe amîndoi să tresărim. Dintr-un desiș aflat la nici o sută de iarzi depărtare pe buza malului, se auzi brusc o voce limpede, bărbătească. Cîntecul și cîntărețul se apropiau. Ochii lui Wharncliffe se aprinseră :

— Iată, zise el, acum vei avea posibilitatea să verifici o parte din lucrurile pe care ți le spuneam. Bărbatul care vine este destul de înzestrat în felul său, cu toate că e unul din cei mai neinstruiți localnici. E cu adevărat isteț și, pe deasupra, o curiozitate. Vei descoperi că are nu numai inventivitate, ci chiar imaginație și, cu o provizie suficientă de Monongahela la bord, în chip de abur, îți va suscita în cel mai înalt grad interesul tău psihologic. Ia seama la cîntec. L-am mai auzit. E o compoziție proprie.

CAPITOLUL III

Fundulea : Am o ureche grozavă :
Poruncește s-aducă vătraiul și cheia!
VISUL UNEI NOPȚI DE VARĂ *

Cîntărețul se apropia degrabă și acum auzeam îndeajuns de clar pentru a putea desluși cuvintele cîntecelului primitiv pe care-l depăna străinul, în vreme ce, ieșind din desiș, se îndrepta spre noi cu pași mari și cu aerul îndrăzneț și maiestuos al vînătorului de munte, care

* Shakespeare, *Visul unei nopți de vară*, Actul IV, Scena 1 (traducere de Dan Grigorescu).

știe prea bine ce umbră lungă aruncă trupul său de pe creștetul dealului la răsărit și la apus de soare. Ne văzuse și observase că-l așteptam să se apropie. Își reluă balada de la capăt :

De-ți vrea să auziți, voi spune
Povestea lui Paddy McGann, om de lume
Ce plănui să scape de năpastă
Luîndu-și muiere-ascultătoare de năvastă.

— O rimă nefericită, Paddy, zise Wharncliffe în vreme ce noul venit se apropia.

— Ba nici că s-o găsi alta mai bună cît îi lumea de mare, Înălțimea voastră ! Care-i baiul ? Din cîte știu eu despre părțile de vorbire, asta-i rostirea cea dreaptă. Știu că dumneavoastră, domnii cu obraz subțire, vă folosiți de tot felu' de vicleșuguri și ziceți „nevastă", cînd dacă-i să te iei după înțeles, de cînd îi pămîntu' pămînt, creatura asta a-nsemnat năpasta bărbatului, după cum zice și la Sfînta Scriptură ; și-așa oi cînta și eu, cu permisiunea prietenului dumneavoastră...

Făcu o plecăciune spre mine, după care dădu drumul următoarelor versuri rostite cu tonul unuia care ar fi înfruntat o legiune de diavoli.

Răbdare ai oleacă și-i afla, iubite domn,
Povestea cea mai trist-a unuia Paddy McGann
Ce se-ntîmplă din mart'e în urmă cu un an.

— Și ce ți se-ntîmplă ție, Paddy, în urmă cu un an ? întrebă Wharncliffe, aruncîndu-mi o ocheadă cu subînțeles ce părea să însemne : „Eu știu totul, dar lui Paddy îi place să-și spună mereu păsul."

— Ai, ai, Înălțimea voastră nu mai are nevoie să întrebe. Știți totul la fel de bine ca și mine, sau ar trebui să știți ; că dumneavoastră se cuvine să pricepeți miezul acestei istorii mai bine decît toți oamenii buni, răi și amestecați (ceea ce vra să zică tot una, că toți îs o apă și-un pămînt) ce vremuiesc în lungu' ăstui riu binecuvîntat.

— Adevăr grăiești, Paddy ! Eu trebuie să știu totul despre tine, fiindcă am fost și sîntem, Paddy, cei mai buni prieteni.

— Prieteni ziceți, Înălțimea voastră ? Este voia domnului colonel ca neisprăvitu' Paddy McGann, supusu' vostru servitor, să poruncească ? Pentru Înălțimea voastră să-mi dau votu' la următoarele alegeri pentru Congres ?

— Multe mulțumiri, Paddy, dar ambiția mea nu se îndreaptă într-acolo. Se găsesc întotdeauna destui bărbați de seamă pentru asta,

— Bărbați de seamă ! Niște viței, Înălțimea voastră, și încă din ăia sugaci la treburile astea. Așa-i cu judecată, să punem la-ncercare din cînd în cînd cîte un bărbat și-un gentleman adevărat, de-ar fi numa' ca să ne simțim și noi dintr-o parte niște oameni respictabili. Data viitoare eu voi vota pentru un gentleman, don' colonel. Nu șuguiesc. Boii a cîrmuit păsunea vreme lungă.

— Lasă-i s-o mai cîrmuiască, Paddy, din parte-mi. Dar, mai bine, să-ți fac cunoștință cu prietenul meu, domnul Stylus — Stylus, ți-l prezint pe domnul Bucket, domnul Ned Bucket.

— La naiba, lăsați vorbele de șagă, don' colonel...

De Paddy McGann mă știu
Cînd beau din buriu
Și mi-s Patrick McGarvin
Cînd cioplesc la lemn ;
Nu șuguiți c-un om sărman
Nu-l luați peste picior,
de n-are un gologan !

— Cum așa ! Refuzi să răspunzi la numele de Ned Bucket. Poate ar trebui să fiu mai respectuos și să-ți zic domnul Edward Bucket ?

— Nici un cuvînt despre asta, Înălțimea voastră. Aproape c-aș prefera să dați dumneavoastră cu picioru' la găleată *, cu toate că nu zic asta decît în glumă, că doar nu

* Joc de cuvinte intraductibil : *to kick the bucket* (a da cu piciorul la găleată) are înțelesul idiomatic de : a muri, a da ortul popii.

mi-s eu ăla care să vrea să vă vază bătînd suta ? Nu-s nici un Bucket, chiar dacă uneori fac pe căuşu' cînd îi de golit găleata altuia. Nu, dom'le Stylus — mă bucur să vă cunosc, dom'le Stlylus şi zic să ne purtăm de parcă ne-am cunoaşte de cînd lumea şi-am fi adăstat la aceeaşi masă încărcată, cu-o cîrpă curată pe ea şi c-un clondir neadăpat, c-aşa văz eu treaba bună şi frumoasă — păcat că trebuie să-i punem dopu' ! Nu luaţi seamă la glumele lu' don' Wharncliffe. Îi place s-arunce bolovanu' în capu' sărmanului său prieten, chiar de n-o face decît în glumă, şi-i dă 'nainte cu „Bucket". Mi-s Patrick McGarvin, la dispoziţia dumneavoastră ; iar între prieteni — doar între prieteni — îs pe scurt Paddy McGann. Ăsta-i numele meu de chefliu, dom'le iar don' colonel îmi zice aşa acum căci gîndeşte c-am băut şi are dreptate într-o *mică* măsură. Am dat pe gît o duşcă sau două c-un prieten pe rîu, da' nici nu merită pomenit, că numa' ce-am şters sticla cu mîneca. În ce priveşte cel'lalt nume, de Ned Bucket, nu răspunz la el nici cînd îs afumat, nici cînd îs treaz, cu toate că don' colonel pare să crează că-l merit.

— Şi-l meriţi cu vîrf şi-ndesat, Paddy, după cum mi-au zis nişte buni creştini.

— Oh, buni creştini le ziceţi ? Apăi îs printre ei unii c-un suflet aşa de milostiv c-ar fi în stare să toarne o lingură opărită pînă şi-n blidu' diavolului. Numa' de le-ar înfierbînta-o el aşa tare, încît să le opărească limbile. Nu v-apucaţi acu' să-i înşiraţi domnului Stylus vr'una din binevoitoarele lor poveşti de babornite rele. Pentru mine, domnu'-i o cunoştinţă nouă şi voi să-mi fie drag de toţi prietenii dumneavoastră şi n-oi îngădui ca o bănuială strîmbă să-l facă a-mi agăţa o tinichea de coadă. Mă bucur să vă cunosc, dom'le Stylus, da' şi mai mult m-oi bucura de v-o place şi dumneavoastră de mine. Stylus ! Să mă ia naiba de nu-i un nume fistichiu ! Eu numa' Styles am zis de cînd mă aflu pe pămînt. Şi-aşa-mi pare că se zice peste tot în Barnwell, Edgefield şi Lexington. Am cunoscut la vremea mea vr'o duzină de Styles, băieţi de treabă cu toţii, mai cu seamă că nu mi se-ntîmpla să dau ochii cu ei în zilele de lucru ci numa' duminicile, cînd îşi punea pe ei ţoale de sărbătoare şi-şi lungea mutrele a smerenie.

— O, numele acestui domn este *Stylus* — un nume cu totul deosebit ; înseamnă condei.

— Mii de trăznete ! Ce spui, don' Wharncliffe ? Vra să zică nu scrie c-o pană de gîscă, îndrăznesc să-ntreb. Dacă-i de felu' lui scriitor, apăi lui ar trebui să-i zică Bucket ; ce prăpăd ar mai face !

Nu mai e nevoie să spun că ne-am strîns mîinile frăţeşte. Era ceva atît de viclean în felul de a fi al individului, atîta şiretenie în clipirea ochilor şi în rictusul gurii şi un asemenea amestec de isteţime şi naivitate în pălăvrăgeala lui dezordonată, încît am avut nu o dată impresia că îşi rîde de mine. Atitudinea lui Wharncliffe mă liniştea însă ; era evident că-şi cunoaşte bine omul.

— Tu eşti şeful acestei *flotile*, Paddy ? întrebă Wharncliffe referindu-se la plute.

— Nu, Înălţimea voastră, da' m-a chemat la bord vechiu' meu prieten şi tovarăş, Jack Brunson. El îi pilotu'. Noi doi făcurăm multe ixpidiţii împreună, de la izvoare pîn' la vărsare şi-n mare parte prinserăm marinăritu' tot de la un dascăl. Am supt amîndoi învăţăturile unuia de-l cunoscură-ţi bine dumneavoastră. Voi să zic, Britton Elzy. Era vestit prin părţile astea la plutărit, pescuit ori vînătoare de curcani sălbatici. Eu trăgeam la păstrăv şi mușca pişicheru', ba mai prinsei şi cîţiva bibani pe deasupra, cînd năvăliră „taurii", cum le zicem noi plutelor ăstora, şi-mi stricară treaba pe tot restu'zilei. Urcai dară pe plută cînd strigă la mine Jack Brunson, iar el şi-a scos din buzunar pistolu' (sticla), căreia-i zice „steaua orbitoare" şi i-am dat pe gît cîteva înghiţituri zdravene mai 'nainte să apăreţi dumneavoastră la vedere. Am ochit două cartuşe grele tămam la ţintă şi-apoi, la plecare o a treia puşcătură, cînd i-am simţit plăcutele urmări. Nu mi-a trebuit decît un salt de pe plută pe ţărm, ca să simt cum Patrick McGarvin se schimbase în Paddy McGann ! Da', mai 'naînte de-a primi puşcătura, am prins niscaiva peşti faini. Să vi-i aduc la cină, don' colonel, zicînd că asta-i mai aleş c-aveţi la dumneavoastră un prieten ? Vi s-a-ntîmplat vr-odată dom'le (către mine), să mîncaţi peşti din rîu' Edisto ? De-aţi mîncat, n-o să-nvăţaţi acu' abecedaru', dar de nu, aflaţi că v-a mînat norocu' înspre cea mai bună şcoală pescărească din tot lungu' şi latu' Carolinei de Sud.

L-am asigurat că nu aveam să mă inițiez acum în materie de pește din Edisto — prăjit, rasol și înăbușit —, iar el mi-a strîns mîna cu aerul unuia care vrea să spună : „O să te descurci ! O să te descurci !"

— Adu peștele, Paddy, și vino să cinezi cu noi, zise Wharncliffe.

— Pe *mine* mă chemați la cină, don' Wharncliffe ?

— De ce nu ? Nimeni n-a fost vreodată mai binevenit.

— Iară eu vă crez din tot sufletu' și-o să viu ! Da' stați ! Nu mi-s prea fățos acuma, Înălțimea voastră, cu zdrențele astea de pescar. Uite colea o gaură și dincolo alta ; iar la genunchi am o pată verde pe pantalon ce-odată fuse brună.

— O, nu face nimic, Paddy. Noi privim dincolo de hainele omului și fără să le luăm în seamă.

— Ah, don' colonel, îi tăman ce nu trebuie să faceți cînd îi vorba de mine. N-aș zice că-i un obicei foarte pudicios.

— Ptiu, Păcală ce ești ! rise Wharncliffe. Haide, Paddy, nu-ți fă probleme din pricina lucrurilor acelea ce nu se numesc. Nu mă vei vedea decît pe mine din toată familia. Doamnele sînt plecate la Orangeburg pentru o săptămînă. Eu și prietenul meu Stylus facem pe burlacii. Sîntem singurii rezidenți. Așa că vino cît poți de repede, s-avem timp să dichisim frumos peștele pentru cină.

— Pe cinstea mea, înseamnă că-i așteaptă o soartă mai bună decît a lu' Paddy care i-a pescuit. O să viu negreșit, Înălțimea voastră, că Paddy n-are-n fiece zi parte de-o tovărășie aleasă.

Strîngînd mîna ciudatei făpturi, ne-am urcat pe cai și am pornit mai departe, dar preț de vreo milă am mai putut auzi vocea lui jovială intonînd cîntecelul cu al cărui refren ne întîmpinase :

O, tristă-i ziua pentru Paddy McGann
O, dosădit îi sărmanu' de el.
Durerea îl seacă
Plînsu-l înecă.
Ia mîngîiere de unde poți.
Uite paharu'
Și tot amaru'
Îl îneci, de-l treci roată la toți !

CAPITOLUL IV

Evans : *Aici, mă rog, se află prietenul tumitale şi judele Shallow; iată-l şi pe tînărul jupîn Slender, care s-ar putea să-ţi vorbească de o altă istorie de o ţi să se potrifească cu placul tumitale.*

NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR *

— Ei, zise Wharncliffe pe cînd călăream spre casă, ce zici de Paddy al nostru ?

— Pare un tip foarte interesant.

— Este cu prisosinţă — un bărbat autentic, original.

— Frumoasă recomandare, acum cînd atît de puţin a mai rămas autentic şi atît de mult e artificial. Un bărbat ca el e deopotrivă o garanţie de fidelitate şi de înţelepciune.

— Nu se complace în banalităţi, te asigur : te poţi bizui pe el şi la luptă şi la petrecere.

— E irlandez ?

— Doar pe jumătate. Tatăl său era irlandez — un irlandez tipic — şi Paddy a moştenit ceva accent, care, după cum vezi, se îmbină curios cu acel *patois* ** al localnicilor din pădurile noastre seculare. Accentul e însă evident doar atunci cînd s-a dedulcit cu un păhărel în plus. Altminteri, nu-l sesizezi.

— Astăzi este puţin cherchelit.

— Nu prea mult. Ţine la băutură şi poate înghiţi o enormă cantitate de whisky fără să i se înmoaie picioarele ori să i se împleticească limba. Îl cunosc întotdeauna cînd a băut, dar nu l-am văzut niciodată beat — niciodată, te asigur, pînă într-atît încît să-şi piardă minţile. Aud că-i trage din cînd în cînd cîte un *chef*, după care dispare cîte o săptămînă, ca să se întoarcă un om renăscut pentru următoarele două-trei luni. Cînd e treaz, nu-i pe lume om mai bun, mai energic, harnic, inimos şi inteligent, gata să-ţi

* Shakespeare : *Nevestele vesele din Windsor*, Actul I, Scena 1 (traducere de Vlaicu Bârna).

** Grai local (fr.).

facă orice serviciu — muncește, pescuiește, luptă pentru tine — și tot timpul are impresia că tu-l îndatorezi pe el.

— Trebuie să-ți fie un ajutor prețios.

— Este, într-adevăr. Așa-l știu dintotdeauna. Poate ar trebui să fiu mai explicit în privința hărniciei, ca noțiune ce implică obișnuința de a munci în mod constant. În ceea ce-l privește pe Paddy, el nu are constanță, așa cum se întîmplă, probabil, cu toate persoanele cu faimă de vînători ori pescari. Muncește însă cu o uimitoare energie, „în asalt", cum zicem noi, de parcă munca nu ar fi decît un sport, mai ales dacă se întîmplă s-o facă pentru alții. El te slujește ; cărînd lemne din afecțiune, așa cum o slujea Ferdinand pe Miranda * ; găsește că „muncind cu drag, ai leacul ostenelii" **. Dar, fără discuție, Paddy e mai curînd chiulangiu decît destoinic, deși sparge munții, dacă-l pui la încercare. Are reputația unuia din cei mai buni plutași de pe rîu și-i cunoaște toate chichițele. În această calitate poate obține o slujbă oricînd dorește.

— Ce mister local se-ascunde sub porecla „Bucket" pe care i-ai dat-o ?

— Ah, l-ai auzit renegînd-o. Cu toate acestea asupra lui plutește o grea bănuială cum că ar fi autorul unor scrisori anonime semnate „Ned Bucket" — o serie de satire rurale ce-și fac drum prin oficiul poștal către niște persoane în necunoștință de cauză. Se presupune că ar fi scrise de o duzină de condeie, că fiecare circumscripție sătească din America Centrală își are propriul „Ned Bucket", iar Paddy ar avea în grijă mica noastră circumscripție.

— Așa deci ! Și au lucrurile astea vreun folos ?

— Desigur — uneori și în anumite locuri — ca satire virulente ce sancționează îngîmfarea, răul și pornirile vanitoase. Uneori își iau ca subiect cazuri de escrocherie, infidelitate, viciu, mîncătorie ori certuri între vecini, operînd în felul acesta un fel de cenzură morală asupra societății, atunci cînd jurații și chiar clericii sînt prea îngăduitori sau pur și simplu absenți de la datorie.

— Bine, dar lucrurile acestea pot da naștere unei întregi literaturi populare.

---

* Shakespeare : *Furtuna*, Actul III, Scena 1.

** Shakespeare : *Macbeth*, Actul II, Scena 3 (traducere de Ion Vinea).

— Așa s-ar întîmpla, dacă ar exista facilități de presă. Dar chinul scrisului și lipsa posibilităților de difuzare largă limitează practica și influența ei. Seamănă vechilor pamflete englezești ce circulau odată pe foi volante, doar că sînt puse pe hîrtie cu un scris plin de greșeli, în loc de tipar curat. „Ned Bucket" scrie atît în proză cît și în versuri și ai observat că Paddy McGann are talentul improvizației. Din punct de vedere artistic, satirele lui Ned Bucket sînt destul de grosolane ; ele dovedesc, în schimb, spirit caustic, observație și bun simț, uneori chiar ingeniozitate, pigmentată de o undă de maliție și surprind cu dexteritate simple năravuri ori nesăbuințe ; îl înțeapă pe unul pentru meschinărie, sau zgîrcenie, pe altul pentru ipocrizie, pe altul pentru obiceiul de a bîrfi și nu cruță nici sexul slab.

— Într-adevăr, nu e rău pentru începuturile literaturii populare, așa cum au fost atellanele oscane * pentru comedia italiană.

— Iar anonimatul este echivalentul vechimii.

— Această practică poate deveni, în schimb, foarte supărătoare, generînd scandaluri și jigniri.

— Fără îndoială, dar același lucru se poate spune și despre libertățile pe care și le-a luat Aristofan. Cît despre satirele în discuție, ele au făcut și rău în unele cazuri. Au stîrnit disensiuni în familii, au tulburat pacea unor oameni nevinovați și nu rareori s-au abătut sub chip de ciomag pe umerii unora din acești „Bucket" care nu și-au purtat măștile cu suficiente precauții. Au avut chiar loc niște dueluri. Prietenul nostru Paddy îmi cunoaște opinia despre această practică și pericolele ei și, judecînd după timiditatea replicilor sale atunci cînd e menționat subiectul, înclin să-l suspectez și mai mult.

— Cunoști vreuna din scrierile ce-i sînt atribuite ?

— Da, mai multe.

— Sînt inteligente ?

— Suficient pentru a-ți provoca uneori rîsul și îndeajuns de înțepătoare pentru a face din cînd în cînd victima să se crispeze.

— Și-l crezi destul de deștept ca să le fi scris el ?

---

* O sursă a Commediei dell'Arte au fost *Atellanae Fabulae*, farse originare din orașul italian Atella și jucate în dialectul oscan.

— O, da. Paddy e dat naibii de deștept — un ins primitiv și necultivat, avînd doar cunoștințe rudimentare despre cărți și literatură ; — doar cu-o clasă ori două peste William de Deloraine *. Se înfruptă, în schimb, din surse ocazionale și dispune de o minunată capacitate de asimilare ; nu poți scăpa o singură frază cu miez pe care să nu ți-o reproducă într-o manieră originală la următoarea întîlnire. Deseară o să-l asculți. Îl voi îmboldi să-și depene una din povestirile proprii, în care crede cu adevărat, și ai să poți aprecia în ce măsură țăranii noștri lipsiți de carte sînt înzestrați cu darurile fanteziei și imaginației. Vei mai constata de asemenea că superstițiile lor iau o formă pe care muza germană ori britanică au clasicizat-o. Povestea lui, dacă-l voi putea face să o repete, îți va reaminti prea bine de cobolzii germani, spiriduși scoțieni și englezescul Lubber, prințul întunericului. Și te-asigur că nu există în viața ori mediul lui nici un indiciu că ar fi îndatorat surselor europene. Nu pare să fie vorba decît de facultățile sale înnăscute ori de superstiții locale.

— Zici că nu are știință de carte ?

— Oh, trebuie să fi citit *Robinson Crusoe*, *Călătoriile lui Cook*** și *Cei șapte apărători ai creștinătății*** — posibil și vreun roman ocazional ori o carte de istorie, care este întotdeauna un gen de proză foarte plicticoasă, total lipsită de arta romancierului. Cultura, în schimb, lectura, în sensul ei propriu, îi lipsește lui Paddy cu desăvîrșire.

— Dar părinții ?

— Tatăl său era un irlandez sărman care a emigrat aici din nordul Irlandei pe cînd era copil. A lucrat ca muncitor cu targa în Charleston și a devenit pînă la urmă săpător în regiunile centrale. Acolo, undeva în Lexington, s-a căsătorit cu fiica unui fermier modest, care era un fel de amazoană și, probabil, destul de destupată la minte. Dacă e ca Paddy al nostru să fi moștenit vreun dar spiritual de la unul din ei, aceea trebuie să fi fost mama.

---

* William de Deloraine : cavaler medieval din *Lay of the Last Minstrel (Balada ultimului menestrel)*, de Walter Scott.

** Căpitanul James Cook (1728—1779). Volumele de călătorii au fost publicate în 1773, 1777 și 1784.

*** *Faimoasa istorie a celor șapte apărători ai creștinătății* de Richard Johnson (aprox. 1597).

Capul familiei nu şi-a depăşit niciodată condiţia de cărăuş cu targa ori săpător ; era un ins plicticos, greoi la minte şi sîrguincios, care nici nu scria, nici nu citea ori gîndea. Paddy a căpătat în total vreo douăsprezece luni de „buchie" pe parcursul a trei ani de zile. De atunci, singura lui şcoală i-a fost mediul destul de izolat în care-l afli acum.

La acest punct al conversaţiei noastre ajunserăm la intrarea Desillei şi nici nu apucasem bine să descălecăm, aşezîndu-ne pe galerie, cînd Paddy McGann îşi făcu apariţia. Tăind de-a dreptul prin pădure, el scurtase din drum, astfel încît ajunsese pe jos aproape în acelaşi timp cu noi.

Adusese cu el, înşiraţi pe aţă, nişte păstrăvi şi nişte bibani de dimensiuni absolut apetisante. Asta nu era tot. Mai scoase la iveală dintr-o traistă o minunată pereche de raţe englezeşti pe care le vînase dimineaţa... După cum am mai spus, Paddy era tot atît de bun ochitor pe cît pescar. Purta cu el o enormă armă neghintuită, de fabricaţie franceză, o armă cu două ţevi, de ale cărei virtuţi minunate era foarte mîndru. Pretindea că de şase ani (exceptînd o perioadă neagră de care vom auzi la momentul oportun) cîştigase toate vitele puse la bătaie în întrecerile de tras la ţintă pe o rază de douăzeci de mile.

Văzînd peştele, Wharncliffe exclamă :

— Sărac de păcatele mele, Paddy, dar aceasta-i o privelişte sărbătorească pentru timpurile noastre de foamete. Cu asemenea delicatese trebuie să facem o noapte de pomină ; şi mai trebuie să se bucure şi alţii de îndestularea noastră. Ei, Satrap, vino-ncoa' ! Pune şaua pe cal ; mergi să-l inviţi pe Jamison la cină. Spune-i generalului Jamison, băiete, să vină degrabă şi nu care cumva să nu vină. Zi-i că va întîlni la cină nişte domni străini.

— Străini, stăpîne ?

— Da, o să înţeleagă el... străini, bărbaţi de vază de dincolo de marea cea mare. Dragul meu Stylus, mergi rogu-te la masa aceea şi aşterne nişte rînduri din partea mea. Spune-i lui Jamison că domnii aceştia străini sînt cît se poate de dornici să afle de vrem într-adevăr să-l încoronăm pe Prinţul de Wales ca rege al Carolinei, după cum afirmă domnul Russell *.

* Aluzie la o scrisoare a lui Sir William Howard Russell, corespondent al lui *London Times*, publicată în 28 mai, 1861.

— Londonez împuțit ! A circulat vreodată o asemenea gogomănie ?

— Oh, nu la modul serios. L-am lăsat pe prost în boii lui. Scrie-le, dragă Stylus, lui Jamison și rudei mele, Frank Carroll de la Janina într-un fel care să-i păcălească pe amîndoi. Spune-le ce vrei, numai să mi-i aduci la cină. Mai bine în chiar stilul lui Paddy :

Veniți la peștele cel mai bun
Ce-a fiert vreodată în ceaun.
Și om da mesei strălucire
C-un cîntec și o povestire.
Vă vom feri să flămînziți
Cu pești de McGarvin pescuiți.
Și lui McGann cerîndu-i ajutorul,
Topi-vom curînd tot vinișorul !

— Să mă drăznească ceru', don' colonel, da-mi pare că-mi luați cîntecelu' *meu* peste picior.

— Trăznească-mă, vrei să zici, Paddy !

— Trăznească-mă, da-n parte îi.

— Recunosc, Paddy. Cum aș putea rezista ? L-am auzit atît de des și-mi place așa mult.

— Aha ! Acuma îmi dați cu unsoare, mai'nainte de-a mă-nghiți, cum se zice că fac șerpii mari.

— Asta-mi amintește că trebuie să fac pregătiri pentru cină. Am să vorbesc cu bucătarul. Paddy, prietene, peștele și rațele acestea sînt un dar vrednic de orice prinț al creștinătății. Pune *asta* în buzunar. Și-i întinse o bancnotă.

— Că doar n-o s-o pui în pipă, don' colonel, de asta puteți fi sigur.

— Ei bine, Paddy, prietene, vezi să ne aduci și de-acum încolo pește și vînat ori de cîte ori ai prilejul. Dacă este război înseamnă să se stingă viața în țară ? Să nu ne mai veselim ? Să nu se mai vadă prietenii ? Să nu se mai întîlnească tinerii la muzică și dans și să nu mai privească cei vîrstnici viitorul cu zîmbete încrezătoare și să nu mai aibă nădejde în bunul Dumnezeu că o să-i apere pe tineri de cel rău și de dușman, în orice formă diavolească ar pofti să se arate ? Ba cum de nu.

Am observat că Wharncliffe aruncase în mîinile lui Paddy o hîrtie de cinci dolari. Nu fusese cerut nici un preț — nu se făcuse nici o ofertă. Paddy știa cu cine are de-a face și nu se tîrguia cu un gentleman, ci lua în tăcere **atît cît îi** dădea. Și de nu i-ar fi dat nimic, ar fi fost la fel de mulțumit. Așa mi-a spus Wharncliffe după aceea.

— Sînt unii oameni cu care nu mă tîrguiesc niciodată. De fapt, Paddy nu vrea să se tîrguiască *cu mine*. Uneori nu am bani să-i plătesc vînatul. Nu contează. Îl iau și nici una din părți nu are nimic de zis în această chestiune. Dar dacă lui Paddy îi trebuiesc bani, vine și-mi spune ; iar dacă eu am nevoie de un serviciu, trimit după el și așa mai departe. Plantația mea îi stă la dispoziție : de la mine își ia praf de pușcă și alice ; vine la fierărie și-și face ce are de lucru ; obține de la mine catîri, căruțe și altele ; la rîndul său, îmi stă la dispoziție. Trăim într-un fel de relație mixtă, patriarhal-feudală. De-ar fi să mă atace un dușman, prima persoană ce mi-ar **veni** în ajutor ar fi Paddy. La prima chemare de corn s-ar ivi lîngă portic, înarmat ; și-ar frămînta plumbii lîngă căminul meu și ar merge în recunoaștere sau și-ar lua în primire postul de sentinelă, ca și cum ar fi cel mai firesc lucru. Acestea sînt relațiile dintre noi.

Cam atît la acest capitol. Iată-ne acum stînd în jurul căminului toți trei — eu de o parte, Wharncliffe de cealaltă și Paddy la mijloc —, în colțul preferat de gazda noastră — un fel de refugiu, rezervat în exclusivitate sieși și vizitatorilor săi de sex masculin și în care-și petrecea cea mai mare parte a timpului cînd restul familiei lipsea **de** acasă. Era biblioteca sa : o cameră spațioasă, de douăzeci și doi pe treizeci *, conținînd aproximativ cinci mii **de** volume, majoritatea în engleză, cărți foarte bune, unele rare.

Camera nu era însă în exclusivitate o bibliotecă. Își avea micul bufet, ori servantă, și toate accesoriile specifice unui conac de țară. Pușca cu ghinturi și arma de vînătoare atîrnau în rastele deasupra ușii, iar, suspendat de o uriașă pereche de coarne de cerb, atîrna un mare corn de vînătoare. După cum se obișnuia, ici și colo era

* Aprox. 7/10 m².

expusă cîte o cutie cu elegante pistoale pentru duel ; în jur mai erau risipite tot felul de obiecte ce trădau deopotrivă pe plantatorul prosper, ca şi pe gentlemanul de ţară din Sud. Cititorul îşi poate imagina cu uşurinţă detaliile care nu aveau nimic ieşit din comun, în schimb dovedeau confort, bunăstare, oarecare gust şi eleganţă, oferind o plăcută ospitalitate. În căminul spaţios, stejarul, caria şi pinul ardeau cu vioiciune. Servitorii aşezau masa pentru cină şi deja descîntasem o sticlă de rachiu de piersici cînd se auzi la intrare huruitul roţilor de trăsură. În clipa următoare intra generalul Jamison şi, curînd după aceea, Frank Carroll — ambii sosiţi de la reşedinţele lor aflate la numai o milă depărtare.

Venirea lor făcu necesară înnoirea proviziilor de rachiu şi curînd ne aşezarăm cu toţii într-un semicerc în jurul focului. Paddy era cunoscut tuturor celor prezenţi, dar nimănui, probabil, atît de bine ca amfitrionului nostru. În mijloc fu împinsă o canapea şi, cum toate celelalte persoane preferară scaune, Paddy se întinse pe ea într-o atitudine cît mai confortabilă, trupul său părîndu-mi, în această poziţie, şi mai masiv ca înainte.

Un bărbat trupeş nu are nevoie numai de spaţiu, de lungime şi lăţime, ci şi de libertate de mişcare. Nu se poate fixa dintr-o dată într-un anume loc. Am observat că uriaşului nostru prieten i-a trebuit ceva timp pentru a-şi ajusta dimensiunile la sfera pe care o ocupa, oricît era ea de spaţioasă.

Paddy nu dădea însă dovadă de stîngăcie. Deşi se afla într-un cerc nefamiliar, părea să se simtă în largul său, afişînd chiar o oarecare *nonchalance* * ; cu toate acestea, purtarea ori vorbirea sa nu aveau nimic vulgar sau nelalocul lor. Felul de a ne trata, fără deosebire, era plin de respect. Ţinuta sa avea chiar ceva graţios, căci, deşi masiv, era înalt şi dovedea o minunată flexibilitate a membrelor, naturalete în mişcări şi o expresivitate înnăscută ce se datora unui trup bine proporţionat, unei firi deschise şi unei voinţe puternice, dar şi exerciţiului zilnic ca vînător, călare ori pe jos. Era într-adevăr un bărbat puternic, îndrăzneţ şi curajos — nu avea nimic din moliciunea

* Nepăsare (fr.).

somnoroasă a unui limfatic : temperamentul său conţinea o bună doză de spirit întreprinzător şi nutrea atîta oroare faţă de tot ce era stătut, monoton, loc comun ori familiar, încît, pentru a-i reproduce propriile cuvinte, „trebuia, cu voia Celui de sus, să-şi găsească tot timpul o ocupaţie nouă, căci altminteri nu mai rămînea decît să-l pună Sarsailă la treburile lui, ce scoteau totdeauna o miroasă tare de pucioasă."

Urmă o cină straşnică, însufleţită de un apetit grozav şi de o conversaţie veselă despre peşte în particular şi despre raţe sălbatice în general, la care Paddy luă parte cu destulă modestie pentru unul a cărui experienţă îl făcea o autoritate în materie.

După ce sfîrşirăm cina şi totul fu strîns de pe masă, ne reluarăm locurile lîngă foc, iar amfitrionul nostru începu :

— Şi-acum, Paddy, hai să dăm cărţile pe faţă. Am eu un plan cu tine şi-ţi voi scîrţîi din arcuş, în vreme ce tu ai să joci. Vreau să le arăţi prietenilor noştri ce multe calităţi ai. Pe domnul general l-ai cunoscut, la fel şi pe doctorul Carroll, iar pe domnul Stylus îl ştii în parte din cărţile sale pe care ţi le-am împrumutat. Doresc însă să te cunoască şi ei pe *tine*. Fiind scriitor, prietenul meu se bucură ori de cîte ori are prilejul să întîlnească un om *autentic*, care grăieşte adevărul şi e bun la ceva într-un chip care-i aparţine doar lui. I-am povestit cîte, ceva despre tine.

— Ah, pe cinstea mea, don' colonel, mă tem să nu-i fi şi spus prea multe. O să mă bage într-una din cărţile domniei sale...

— Şi nici c-ai face o figură rea, Paddy, dar crede-mă că i-am spus foarte puţin şi doar cea ce cred eu că-i adevărat. Că eşti un băiat isteţ, cinstit şi că-mi eşti prieten.

— Cît despre asta din urmă, puteţi jura cu mîna pe inimă, don' Wharncliffe.

— Că eşti un vînător, un pescar şi un plutaş de mîna întîi şi că, spre deosebire de majoritatea celorlalţi vînători şi pescari, te pricepi la încă o sumedenie de alte lucruri, că mînuieşti toporul la fel de bine ca arma şi undiţa, că poţi ciopli două sute de ţambre pe zi : că poţi, dacă vrei, să obţii tot atîtea baniţe de boabe la acrul de pămînt ca

oricare fermier din ținutul Orangeburg ori Barnwell ; că poți săpa un șanț la fel de drept, de larg și de adînc ca tatăl tău odinioară, dar în jumătate de timp...

— E-adevărat, pe toți sfinții !

— Că știi să citești și să scrii destul de bine; că poți chiar compune versuri atunci cînd whisky-ul nu ți-e drămuit și că lumea ta bănuiește foarte tare că ai fi autorul multora din scrisorile elegante care circulă în ținutul nostru sub numele domnului Edward Bucket — persoană altminteri necunoscută.

— Ah, dom'le Wharncliffe, mi-ești ca vaca aia ce dă lapte mult, da' dă cu picioru' și răstoarnă găleata tăman cînd s-a umplut. Acuma v-oți apuca să bateți toba despre toată povestea aia...

— Nu-ți face griji cu „povestea aia". Spune-ne doar ceea ce nu te deranjează să se afle. Nu dorim să-ți iscodim tainele. *Nu știu* că tu scrii scrisorile alea și mai ales nu vreau să știu, Paddy, căci găsesc că-i un obicei urît.

— Le las baltă, don' Wharncliffe. N-oi mai scrie nici una. Ah, la naiba, na că mă prinserăți !

— Nu-i nimic, Paddy, vom păstra secretul : nu ne-a auzit nimeni. Nu vom mai pomeni de Bucket, ca să nu-ți rănim prea tare conștiința. Ajungînd acum la chestiunea particulară ce mă interesează, i-am spus domnului Stylus că ai trecut prin niște aventuri ciudate...

— Destul de ciudate, sfinți din ceruri ! Da' i-ați povestit *totu'* domnului Stylus ?

— Nu, Paddy, am simțit că asta numai tu poți s-o faci. Prefer, și el de asemenea, să le spui chiar tu. Nimeni n-o poate face nici pe jumătate atît de bine și le-am promis că o să le povestești.

— Cum, don' colonel ! Să le spui cu totu' despre diavolu' meu din ciompu' de copac ?

— Tot ce s-a întîmplat, pe mare și pe uscat.

— Cum, pe deasupra și rătăcirea cu pluta pe mare ?

— De-a fir-a-păr.

— Și vînătoarea, și pescuitu' și curtenia și însurăciunea ? Ah, pe cinstea mea și a Sfîntului Patrick, don' Stylus, da-mi cereți să port o cruce prea grea. E-o poveste prea lungă.

— Ador poveștile lungi, mai ales cînd eroul e diavolul !

— Da' bată-vă norocu', nu ştiţi ce-mi cereţi, don' Stylus. Să vă zică don' colonel. Dînsu' le ştie pe toate şi-o lua-o pe scurtătură, că de-i să m-apuc eu să povestesc, apoi trece de cîntatu' cocoşilor pînă să-mi deşert desaga.

— Tocmai. Este exact ceea ce doresc, Paddy, şi, după ce am înfulecat cu atîta poftă cina minunată pe care ne-ai adus-o...

— Eu v-o adusei, don' Wharncliffe, da' *dumneavoastră* o plătiraţi.

— Ofranda e totul, Paddy ! Ea m-a provocat la cină, iar acum, după ce am mîncat pe măsura provocării, nici nu mai poate fi vorba să dorm pînă la orele mici. Şi toţi de-aici am mîncat pe ruptele, pînă şi generalul, în ciuda dispepsiei lui. Cît despre prietenul meu Stylus, fie că a cinat, fie că-i flămînd, se lipseşte oricînd de somn, dacă-i vorba să audă o poveste frumoasă.

— Ah, păi aici îi hiba, don' colonel. Ziceţi *dumneavoastră* că-i o poveste frumoasă, da' eu vă zic că nu-i defel poveste, ci adevăru' cel mai ruşinos.

— Adevăr ori ficţiune, ne e totuna, Paddy. Sîntem decişi să-ţi ascultăm aventurile chiar de pe buzele tale ; şi, ca să nu oboseşti, uită-te la sticla aceea neagră de pe servantă. Conţine un whisky irlandez vechi, probabil, de cînd te-ai născut tu. Iar pe farfurioară e nişte zahăr cubic — ultimul din casă. Ceainicul ce aburește pe foc o să dea curînd în clocot, iar domnul Stylus ştie să prepare un punci cu whisky a-ntîia. În cealaltă sticlă, atît de albă şi pură, mai e un sfert de gin vechi olandez. Dacă în douăzeci şi cinci de secunde nu te trezeşte punciul...

— Sau nu m-adoarme...

— ...generalul Jamison, care este tot atît de priceput la cocktail precum domnul Stylus la punci, îl va prepara la vreme pentru a-ţi dezlega limba. Tutunul şi pipele sînt la îndemînă. Focul arde vîrtos, iar auditoriul e nerăbdător. Nu ni se întîmplă des, Paddy, să ne bucurăm de o companie atît de plăcută, ori să avem printre noi un Ned Bucket.

— Pe cinstea mea, Înălţimea voastră ! Aţi făgăduit să nu mai pomeniţi de scribălău' ăla mizerabil ! Să-i dăm pace, de-i voia preacinstitelor feţe ce s-a adunat aici.

— Așa să fie, Paddy, și-acum s-auzim povestea.

— Povestea ! Bată-vă norocu' pe domniile voastre, da' n-am de spus nici o poveste. Curat vă zic că-s chiar întîmplările vieții mele. Îs ca omu' ăla ce fu invitat la cină să dea pe gît un pahar plin ochi din pricină că nu se pricepea nici să cînte, nici să povestească, nici să îndruge vorbe meșteșugite. Da' și de mi-ați cere de cincizeci de ori, tot nu v-aș putea spune o poveste, că nu-i deloc așa, don' colonel.

— Zi-i cum vrei. Știi ce poftim de la tine. Dar văd eu care-i baiul. Domnule general, prepară-ne, rogu-te, la toți un cocktail.

— Să nu începem cu un punci ? Whisky-ul și Paddy au o origine comună și legea afinităților cere, pare-se ca, în cazul lui Paddy, băutura asta ilicită să aibă prioritate.

— Ai dreptat, punciul e cel mai trainic așternut ! Ce zici, Paddy ?

— Pe mine mă-ntrebați, don' colonel ? Eu îs pentru punci. Whisky-u'-i mama bună a punciului ; și ce mă miră pe mine îi că nimeni nu s-a gîndit vr'odată la o bravă invenție de a-l preschimba cu-același alambic în cel'lalt. Să fabrici whisky-u' și-apoi *presto*, cum se zice, adică într-o clipită, gata punciu' !

— Ah, Paddy ! exclamă generalul, dar atunci am fi văduviți de plăcerea de a-l prepara. De-ar fi să ne vină de-a gata, ar pieri toate plăcerile. Căci, după cum zice poetul :

Chinurile iubirii *sînt toată plăcerea* —
Ce-ar fi amorul în lipsa durerii
Mă-ntreb, a grijii și-a-ndoielii,
Cînd a-și socoti comorile i-i vrerea ?

— Pe cinstea mea, don' general, de mă gîndesc mai bine, zău c-aveți dreptate. Versurile alea-s pline de miez ; da' nu pot zice că le-am mai auzit. Cît privește amoru', don' general, de-i să sfîrșească cu pirostriile pe cap, cu cît vom vorbi mai puțin de el, cu-atît mai bine. Mi-amintesc și eu de tot chinu' de-a face ochi dulci unei muieri și chinu' a fost în mare parte plăcut. Marea mea greșeală a

fost că i-am pus capăt. De-ar fi s-o iau de la-nceput, aș ști că dragostea nu trebuie să moară de mîna preutului.

— Abia după ce ai cumpărat marfa, ai plătit prețul și ai dus-o acasă, descoperi că nu-i veritabilă.

— Tinichea în loc de aur.

— Iar pentru a-i pune capac, un whisky bine adăpat cînd ți s-a promis că e curat ca lacrima.

— Dumneavoastră ați spus-o, domnilor. La dracu', de multe ori a trebuit să plătesc pentru marfă prefăcută și s-o car acasă într-o canistră de trei galoane *, cînd îmi curgea la ușă rîu' cu cea mai faină apă din lume.

— Umple paharul lui Paddy, Stylus. Marfa asta ți-o garantez eu.

— De parcă n-aș cunoaște eu *Casa*, don' colonel, chiar dacă nu-i firmă la ușă, iar la tejghea nu se cere plată. Ah ! binecuvîntată ar fi lumea în care n-ar mai rămîne decît gentlemeni : și nu înțeleg prin asta numai domni cu obraz subțire, ca dumneavoastră care sînteți prea buni ca să vă știți cît prețuiți, ci gîndesc la toți ăia care știe că un cuget curat îi mai presus de-o mînă curată ; care nu se teme de murdărie, căci știe unde să găsească săpunu' ; și care-și pleacă umăru' pentru a scoate din șanț roata unui om sărman, fără să stea să se mai întrebe de-i e văr de departe. Așadar, domnilor, voi să beau în cinstea dumneavoastră, pentru „inimi curate mai presus de mîini curate" — asta nu-nseamnă că nu mi-ar plăcea să văz mîinile curate după isprăvirea lucrului. Îmi place curățenia în general, da' mai cu seamă inimile curate. Ridic acuma paharu' pentru omu' curat la suflet, chiar dacă nu-i bogat la minte ! Așa simțesc eu, domnilor, și pentru dumneavoastră închin ăst pahar !

— Un toast inteligent și bine chibzuit. Paddy : nici prea tăios pentru o minte ascuțită, nici prea dur pentru societatea aleasă. Dar, Paddy, văd că nu bei.

— După dumneavoastră, don' colonel.

— Bea omule, bea și nu lăsa laptele să se acrească !

— Lapte îi ziceți, Înălțimea voastră ! O, pe toți sfinții, doar Ceru' dăruiască-și păsunile sale verzi vacii ce l-a

---

* Galon : măsură de capacitate, echivalentă în S.U.A. cu 3,78 l.

dat. Binecuvîntatu' Sfînt' Patrick însuşi nu şi-a limpezit vr'odată privirea c-o lacrimă mai curată ! Aproape-aş zice că-i prea bun pentru zilele săptămînii, căci te păleşte tăria ca un mai. Trebuie păstrat pentru duminici şi zile de sărbătoare, pentru Crăciun şi Anu' Nou. Ai, ai, grozavă născocire mai îs şi sărbătorile astea ! Ar fi bine de-am avea mai multe risipite de-a lungu' celor cincizeci şi două de săptămîni serbede ale anului.

Imaginaţi-vă nişte cupe umplute la timp şi golite cu promptitudine, cu o plăcere ce trecea în gesturi, imaginaţi-vă pe toţi cei prezenţi reaşezaţi pe scaunele lor în jurul focului ce ardea mai departe cu vioiciune, cu pipele fumegînd vîrtos, fiecare trimiţînd în aer rotocoale de fum, într-o atitudine uşor visătoare şi totuşi expectativă şi vă veţi da seama că noaptea noastră în confortabilul lăcaş începuse cu adevărat. Între timp, ceainicul îşi continua pe foc murmurul mulţumit, aşteptînd răbdător semnalul pentru repetarea nuntirii cu potenta licoare de pe masă.

Wharncliffe îşi reînnoi invitaţia ca Paddy şă-şi deşerte comorile. Acesta nu era însă departe de domnişoara necrescută care-şi închipuie că dă dovadă de modestie codindu-se şi are nevoie de multe insistenţe pentru a se aşeza la pian.

— Ah, don' colonel, de ce ţineţi mortiş ca un om sărman ca mine să se dea în spectacol ?

— Eşti un om bogat, Paddy.

— De-ar fi să dovediţi asta, Înălţimea voastră, la suma de cîteva miare, aţi face din mine cel mai fericit ogar ce-a dormit vr'odată pe-un covor.

— Eşti bogat în sentimente frumoase şi bună dispoziţie, Paddy ; ai bun-simţ, sănătate, tinereţe, experienţe neobişnuite şi închipuiri frumoase.

— Ah, don' Wharncliffe, copleşiţi omu' cu vorbe dulci, pîn' ce se-neacă bietu' în melasă.

— Nu-i decît purul adevăr, Paddy.

— Atunci, de dragu' unui tată ruşinos, învăliţi degrabă copilaşu' pîn' ce nu-l ia frigu'. Gîndiţi-vă la don' Stylus, care nu mă ştie şi i-a veni a crede că vreţi să-i trageţi o-mpunsătură glumeaţă în coastele înfumuraţilor plutaşi de pe Edisto.

— Nici vorbă de-așa ceva ! Stylus se pricepe la oameni și vede printr-un prost tot atît de limpede ca un om obișnuit prin ușa ciuruită a unui hambar ; nu are nevoie să i se deschidă ochii.

— Pe stele, don' colonel, asta vra să spună că a și găsit o gaură destul de mare în trunchiu' meu. Ei bravo ! Asta vreți să ziceți, don' Wharncliffe ?

— O să găsească el gaura, Paddy, dacă-ți mai dai ifose ca o fată fudulă pe care trebuie s-o inviți de zece ori pînă să consimtă s-o faci fericită. Așa că „leapădă-ți mutrele detestabile", cum ar zice Hamlet, „și dă-i drumul".

— Așa-i și cu bun-simț, Înălțimea voastră, ca de ai ceva de spus, apoi să spui de-a dreptu' iară nu să faci mărunt din buze la tine însuți în oglindă sub chip de igzercițiu. Iar de se-ntîmplă să nu ai nimic de zis, cu cît îți pui mai devreme lacăt la gură, cu atît mai bine. Așa i-am zis eu tătînelui meu, odată, cînd mergeam cu el în căruță. El era cam somnoros, iară eu mînam repede, că era o bucată fainâ de drum. Îmi zice el : „Ei, ho ! Ce mărunțișu' mă-sii faci, Paddy ? Vrei să mă schimbi în surcele și să gonești la dracu' bietele dobitoace, cînd trag cu ele atîta greutate ?" Îi zic eu atunci : „E-o mîndrețe de drum, tată, și voi s-avem dobîndă de pe urma lui". „Bine zici măi, Paddy, și vorba ta-i cu judecată." Curînd dădurăm însă de-o blestămăție de drum din bîrne vechi, plin de rădăcini și hîrtoape ce se căscau și de-o parte și de cealaltă în calea fiecărei roți ! Iar din loc în loc mai răsărea și cîte o băltoacă în care să se hodinească lin roata după atîtea hurducături ! Tăman pe-acel drum am dat bici catîrilor și-am mers mai repede ca oriunde. Cînd simți tata cum îi saltă hîrtoapele ficatu' din loc, se ridică strigînd : „Ho ! Oprește ! Paddy, cum vine asta ? Mii *repede* pe drumu' *bun* ca să *ai dobîndă* de la el și *atunci* ai dreptate. Da' cum dracu' o să-mi mai lămurești acu' pentru ce-i dai bătaie pe drumu' ăsta care-i chiar pîrtia lu' Sarsailă ?" „Cum nu se poate mai bine, tată, îi zic eu, și mi-i da dreptate și mata după ce m-oi auzi." „Ei, zice el, îs numa' ochi și urechi." „Urechile ajung", îi răspunz. „Mînăm repede pe-un drum bun, ca s-avem dobîndă de la

el, și mînăm și mai tare pe-un drum prost, ca să scăpăm de el cît mai iute!" „Și asta-i drept, Paddy, fiule, m-ai dovedit și de-astă dată. Da' te-aș ruga eu acuma să iei seamă la bietele dobitoace, sărmanele." „Ei, bine, răspunz eu, mi-a auzit zisu', iară ele nu zic nimica ; iar a nu zice nimic, vra să zică a tăcea ; iar tăcerea, tată, cum auzii de o mie de ori de la tine, nu-i decît semn de învoire ; și dacă toate părțile s-a învoit, apoi *mînă*-i porunca!" Bătrînu' s-a-nfundat tăcut într-o pală de nutreț, unde s-a culcușit cît a putut mai bine, ca să nu simtească hurducăturile, căci preț de încă o milă, drumu' a fost ca un fel de piatră de-ncercare pusă de diavol în calea celor drepți. După o vreme l-auz pe tata gemînd din rărunchi : „Oi, numa' de-aș fi avut eu niscaiva parale că scoteam din Paddy un avocat! Din născare era el sortit să fie avocat! Pentru toate găsește temeiuri cît ai zice peșteee! Cu toate că știu prea bine că n-are dreptate, nu pot dovedi unde-i șubred! Mă zăpăcește așa tare cu vorbele-i viclene, că nu mai înțeleg nimic."

Paddy își momea păstrăvii — exersîndu-și dexteritățile de avocat asupra *noastră*. Wharncliffe își cunoștea marfa, și-mi făcu semn cu ochiul. M-am ridicat și în cîteva secunde am umplut pocalele cu băutura aburindă, avînd grijă s-o fac pe a lui Paddy ceva mai tare decît se obișnuiește. La un semn al gazdei, am propus să ciocnim, iar Wharncliffe a rostit o închinare.

— Domnilor, zise el, beau în cinstea prietenului nostru, domnul Patrick McGarvin, a cărui limbă, după cum constat cu regret, e încă ferecată sub vrajă! Fie ca băutura aceasta înviorătoare să i-o dezlege.

— Vreți să spuneți, don' colonel, că am trăncănit tot timpu'.

— Întocmai și nu la obiect, Paddy! Și acum, deoarece se pare că încă te mai sfiești să-ți depeni povestea, domnul Stylus o să-ți dea un exemplu. Are el un cîntec de pahar pe care l-a compus nu mai departe de alaltăseară și care-ți va da timp să-ți pui în ordine ideile și amintirile. Vreau să spun că domnul Stylus scrie versuri ca un înger și cîntă ca o privighetoare pe vreme rea. De obicei e răcit,

ceea ce-i afectează auzul, și, fiind tare de auz, are probleme și cu vorbirea. Cu toate acestea dovedește tot atît curaj la cîntat cît la scris și nu se codește atît, Paddy, să-și facă prietenii fericiți.

— Fie-i cîntecu' precum strigătu' de pasăre din zori, don' Wharncliffe, iar poezia, ca soarele ce iese din nor. M-oi bucura să-l auz pe don' Stylus cîntînd, mai ales dacă ziceți că a compus versurile chiar domnia sa. I-oi strînge mîna cu mulțumire și respect, căci adevăr grăiesc cînd zic că poetu'-i omu' pe placu' inimii mele.

— Bravo, Paddy, și multe mulțumiri. Am să-ți cînt.

— Iar Jamison te va acompania la flaut.

Nu am imitat scrupulele lui Paddy ci, în speranța că exemplul meu îi va înlătura sfiala, am intonat un ditiramb îngrozitor, încropit la repezeală, pentru care generalul făgăduise un acompaniament improvizat. Am avut grijă să dau o sonoritate irlandeză cît mai multor cuvinte, ceea ce-mi părea cît se poate de potrivit într-un cîntec ce-și propunea să dezvăluie „Rațiunile și legea băuturii."

Gîndirea temeiul cu osebire își găsește
În ochiul veșnic treaz ce lumea scormonește.
Dar cînd din ochi vii flăcări izbucnesc,
Gîndul aceluia îmi pare nebunesc
Ce-n alcool o rimă și un temei găsește.

Greoaie, cărțile doar înțelepților să placă
Iar legea o lăsați mișeilor ce-o-ncalcă.
Căci noi văzurăm că la vin
Mai mult ca-n lege ne-nvoim.
Drept-credincioșii de partea lui să treacă.

Vinul ne-învață c-o pacoste-i cine gîndește
Iar gloria de-o clipă ca un balon plesnește.
Că grijile și studiul
În laț te prind cu timpul
Și clara simplitate pe învățat îl părăsește.

Mai bune și-nțelepte învățături am izvodit
Cu purpură, nu-n doliu scriindu-le meșteșugit.

Cerneala cu Madeira de-o schimb,
În suflet libertatea o cuprind,
Căci gîndul doar căutuşe în vremi a meşterit.

Pe Blackstone* ori Vattel** dracul să-i ia
Noi libertatea născută-n sticlă-om degusta.
Învăţăcelul ce goleşte
Ultimul strop îşi ostoieşte
Durerea şi gîtlejul în veci nu l-o durea.

Promptitudinea cu care am răspuns invitaţiei înlătură dintr-o dată ezitările plutaşului. Pe lîngă aceasta, punciul începea să-şi facă efectul... Paddy nu mai era sfielnic, dacă într-adevăr de asta suferise pînă atunci şi, fără alte fasone, dădu drumul povestirii. Observasem însă că familiarismul său crescuse simţitor, că abandonînd prefixele respectuoase, curînd renunţă şi la numele de familie, iar acum, în loc de „domnul general", „domnul colonel", „domnul doctor" ori, pur şi simplu, „domnul", cum ne spusese mai înainte, devenisem „Jamison", „Wharncliffe", „Carroll" şi „Stylus". Bătîndu-mă pe umăr, începu prin a exclama :

— Stylus, bătrîne, poezia aia fuse fainâ — ca şi punciu' ! Ah, cînd merg laolaltă aşa un punci şi aşa nişte stihuri, cin' să mai aibă teamă ? Ah, binecuvîntat fie Sfîntul Patriek, îi ca o picătură dătătoare de viaţă pe-o limbă secetoasă.

— Ce-anume, Paddy, punciul sau poezia ?

— Amîndouă, Wharncliffe, amîndouă ! De *amestecu'* lor grăiesc eu ! La amîndouă m-am gîndit ; punciu' mă întăreşte, iar stihurile îmi dă avînt şi dacă ce aşteptaţi de la mine îi povestea întîmplărilor prin care-am trecut, eu vă voi fi umilu' servitor ce-ascultă de poruncă !

Ne-am exprimat cu toţii dorinţa de-a le auzi şi, luîndu-ne o atitudine expectativă, iar el una de orator, îi ascultarăm povestea pe care o voi reproduce pe cît voi putea în propriul său limbaj, omiţînd cît mai multe expresii irlandeze, dar avînd grijă să nu distrug individualitatea naratorului.

---

*... ** Sir William Blackstone (englez) şi Emmerich Vattel (suedez) : doi iluştri comentatori de drept.

CAPITOLUL V

Hermiona : ...Ia loc şi spune
Vreo poveste.
Mamilius : Veselă sau tristă ?
Hermiona : Cît vrei de veselă.
Mamilius : Pe timp de iarnă,
Mai bună-i una cu strigoi şi duhuri.

POVESTE DE IARNĂ *

— Şi-acum, domnilor, zise Paddy, adunîndu-şi puterile, dacă nimic alt' nu vă mulţumeşte decît povestea unui sărman plutaş, nu mi-s eu ăla care să mă pui de-a curmezişu', măcar că, spunîndu-v-o, ştiu că nu m-oi alege c-o părere bună din partea domniilor voastre. Iară eu nu-s pentru lungit vorba, dacă asta-i voia Necuratului cu mine. Boala luată în pripă se vindecă repede. Ei, nu-i mare lucru de povestea mea. Wharncliffe, care-i dracu' pe uscat, v-a făcut, cum se ţine el de şotii, să staţi şi s-o ascultaţi, iar stihurile şi punciu' amestecate laolaltă m-a făcut pe mine să v-o spui. Mai 'nainte de-a începe, voi în schimb să luaţi aminte la o chestiune şi să n-o uitaţi cîtă vreme oi rătăci eu prin lume. Wharncliffe nu crede pe de-a-ntregu' în povestea mea....

— Stai puţin, Paddy, n-am spus niciodată asta. Eu te cred şi te-am prezentat ca pe un bărbat de bună credinţă...

— O, bineînţeles, ştiu tot ce urmează ! Că, de-aş gîndi că stă lucrurile altminteri, crezi c-aş mai scoate o vorbuliţă sau aş mai bea un pahar măcar în casa ta ? N-are decît să-mi stea alături chiar Sfîntu' Patrick c-o sticlă plină cu apă sfinţită pentru ochii lui şi-ai mei ! Ştiu, Wharncliffe, că nu buna credinţă a lu' Paddy McGann o pui la-ndoială, ci puterea lui de judecată. Mata zici că-i un vis, că de vină-i numa' închipuirea mea, că am eu cum zici mata „halucinaţii" — adică aş visa cu ochii deschişi ! Crezi mai degrabă — că doar mi-ai spus — că ori de cîte ori am văzut şi-am auzit lucrurile alea de mă tulburară, dădusem pe gît o

* Shakespeare : *Poveste de iarnă*, Actul II, Scena 1 (traducere de Ion Vinea).

dușcă în plus din minunea de whisky. Asta-i nenorocu' omului despre care se știe că-i place să tragă la măsea. Se dă vina pe băutură întotdeauna cînd i se-ntîmplă ceva, fie c-a băut, fie că-i treaz. Acuma, domnilor, s-ar putea să fie adevărat că atunci cînd s-a-ntîmplat ce mi s-a-ntîmplat aveam ceva pileală la bord. Nu crez să fi trecut o zi în ultimii douăzeci de ani în care să nu fi pus un strop pe limbă ; și mai c-aș recunoaște că trebuie să aivă un bărbat ceva în el ca să-l ia Ucigă-l-toaca în stăpînire. Poate fi vorba de-un păcat, de-un cuget încărcat, ori de whisky, pe care unii par să-l crează la fel de rău ca primele două. Sfînta Scriptură ne spune, și tot așa zic și popii, că atunci cînd îi omu' sub puterea păcatului îl are Necuratu' mai la mînă ca oricînd. Atunci îi cel mai aproape de diavol și cel mai departe de Dumnezeu. Se poate dară ca însuși sufletu' meu păcătos și gîndurile necurate să mă fi aruncat pe mîinile tartorului ! De-i așa, îmi pare că-i cu dreptate. Tot ce știu cu siguranță îi că el *s-a dat* la mine cu colții, cu coarnele și cu ghearele și poate că whisky-u' l-a ajutat să mă înșface mai tare decît dac-aș fi fost treaz și lipsit de-un cuget împovărat ! Da' și cu whisky și fără whisky, eu tot nu-mi pierz judecata. Un alt lucru pe care vă cer îngăduința să vi-l spui mai 'nainte de-a începe, din pricină că Wharncliffe dă vina pe închipuirea mea, îi acela că beat ori treaz, știu una și bună, că, de cînd eram de-o șchioapă și pînă m-am deșirat la un stat de șase picioare *, nu am crezut deloc în diavol, deloc ! Nu aveam nici o idee despre el...

— Cum ? Nu aveai nici o idee despre diavol, Paddy ? Oare nu a fost o dovadă de lipsă de respect din partea ta ?

— Așa o fi, don' colonel. N-am ce face ! Așa m-a crescut ai mei. Îi drept că bătrîna mea maică îmi zicea destul de des, atunci cînd eram un băiețandru pus pe rele, că mă-ndrept cu iuțeală spre diavol ; în schimb tata îmi făcea atunci cu ochiu' și-mi șoptea : „Prostii, Paddy, diavolu' nu-i decît o sperietoare". Da' chiar și fără astă încurajare din partea tatei, eu tot n-aveam nici o idee despre diavol și nu mă puteai speria cu el nici pe-o noapte neagră ca smoala ! Am dormit eu în cimitir, sub copacii bătrîni și între morminte și niciodată n-am avut măcar un vis urît ;

* Aprox. 1,90 m.

m-am preumblat la miezu' nopții, cînd se zice că bîntuie fantomele pe-un întuneric des să-l tai cu cuțitu' și n-am văzut nici picior de moroi, nici c-am mirosit pucioasă pîn' ce nu m-am făcut bărbat în puterea vîrstei. Vedeți dară că de-i închipuirea la mijloc, apoi multă vreme a mai stat adormită.

— Dar whisky-ul băut *atunci*, Paddy ?

— Ah, Wharncliffe, nici cu asta nu mă prinseși, că nu-mi amintesc să fi fost vr'odată cînd să nu-mi fi plăcut binecuvîntata licoare. Am supt whisky, m-a înțărcat cu whisky, m-a vaccinat cu whisky. Goleam cîtămai damigeana la opșpe ani ca și la trei' și cinci.

— Dar nu **așa des**, Paddy, și nici atît de mult.

— Ba tot așa des și tot așa mult, Wharncliffe ! **Nu neg** însă că whisky-u' laolaltă cu focu' m-a aruncat la mîna inimicului, venindu-i lui atunci mai lesne să mă-nhațe. Crez că omu' crește pînă moare — în fiece zi mai dobîndește ceva învățătură **ori** igzperență ce-l face mai înțelept ori mai slab, de ți-i **mai** ușor să-i pricinuiești rău ori să-l ajuți ! Unor oameni **nu** le vine niciodată destulă minte la cap cît să te lase să-i ajuți, alții cere doar o mînă de-ajutor și-atunci se descurcă de minune. De mi-i sîngele otrăvit, atunci și de mă tai la un deget se face o bubă rea de tot ; cînd sîngele-i curat, rana se vindecă numaidecît. Și mă bate gîndu' că după cum cu trupu', așișderea-i și cu inima ori sufletu'. Ceea ce la Sfînta Scriptură se cheamă „Puterile văzduhului" ne ia mai ușor în stăpînire cînd sîntem slabi și păcătoși. Eu am fost, Dumnezeu știe, destul de slab și de păcătos ca să caz nu o dată în **mîna** lor, **a** Puterilor văzduhului , deși trebuie **să spui**, domnilor, că nu crez să fi fost mai păcătos, sau că beam mai mult whisky la vremea cînd mă luă Necuratu'-n stăpînire decît fusesem ori băusem mai 'nainte. De fapt, crez c-aș putea jura cu mîna pe Biblie și cuget curat că eram mai bun și mă făceam mai bun cu fiecare zi, văzînd că îmbătrînesc și nădăjduiam să mă-nțelepțesc.

— Scriind „Scrisorile lui „Bucket", Paddy, ca dovadă.

— Ah, don' colonel, după ce-i omu' c-un picior în groapă, îi mai dați și dumneavoastră un brînci ; faceți moarte de om și prăpădiți o poveste.

— Ei, nu-ţi prăpădesc povestea, îţi discut doar argumentele. Continuă. Îţi înţelegem pe deplin protestele.

— Proteste ziceţi ? Arghimente, socot eu ! Apăi, oi merge mai departe. Da', domnilor, nu vă e *olecuţă* sete după atîta vorbă ?

Am înţeles aluzia. Ştergîndu-şi barba, din care aburul de punci se ridica într-un norişor, Paddy reîncepu. O făcea de fiecare dată cu artă.

— Păi, domnilor, mi-nchipui că-mi cunoaşteţi ocupanţia.

— Care din ele, Paddy ? întrebă Wharncliffe.

— Pe cinstea mea, don' colonel, aveţi dreptate să întrebaţi. Adevăru'-i, domnilor, că-s unu' din ăia buni la toate şi probabil la nimic ca lumea, cu toate că n-am s-o mărturisesc. Mi-s oleacă fermier şi am o mică fermă, după cum ştie şi don' colonel, şi don' general, la cîteva mile dincolo de riu ; da' acuma-s arareori văzut pe-acolo, căci, cu toate că nu-i de lepădat, nu mă mai simţesc acolo ca acasă. Mai îi şi-o doamnă Patrick McGarvin la mijloc. Ştiu şi ceva tîmplărie, putînd să construiesc o casă de 16/18 * la fel de bine ca oricare dulgher ce-a mînuit vr'odată un ciocan. Mai îs p'ormă niţeluş vînător şi pot ochi un cerb de la o sută de iarzi depărtare ; îs bun şi la undiţă : am pescuit şi şaizeci de livre ** de păstrăv pe zi în apele mîndrului Edisto în plină iarnă, de parc-ar fi fost pe vreme bună. Da' ocupanţia mea de căpătîi îi plutăritu' şi cunosc rîu' ca pe-o carte. Ei bine, cu ce-mi ieşea din lucru, la fermă, dulgherie, pescuit, vînătoare şi plutărit, duceam o viaţă uşoară şi binecuvîntată. Trăiam cu fiecare părticică din trup ; cu inima, cu mintea ; şi eram, pot zice, fericit ca un lord, deşi de ce trebuie să fie un lord mai fericit ca lumea ailaltă, numa' Dumnezeu ştie ! Nu eram niciodată bolnav ; mă duceam la toate chefurile ; îmi plăcea grozav să joc, să merg la o partidă de vînătoare, la o cursă de cai — orişiunde se petrecea ; munceam cu drag ; nu mi-era niciodată urît pe rîu, ori la pescuit, căci făceam tot timpu' cîte ceva. Dormeam noaptea ne'ntors şi mă trezeam cînd mijea zorii ; ieşeam din casă şi-mi ridicam capu' spre soare-răsare. Nu datoram nimănui bani ; nu înşelam pe nimeni ; nu-mi făceam planuri ; nu

* Iarzi : măsură de lungime echivalentă cu 0,9144 m.

** Livră : măsură de greutate echivalentă cu 453,6 gr.

ţineam prăvălie şi nici măcar nu visam s-ajung în Adunarea Legislativă : ţinînd seamă de ce vite trimitem uneori acolo, nu găseam că-i un loc cu-adevărat potrivit pentru un alb pur sînge. Şi, cum vă spun, fără să fiu dator cuiva, fără să mă tem de cineva, eram fericit cît îi dat omului să fie. Eram *liber*, aveam cele trebuincioase, ba încă mai pusesem şi deoparte şi trăiam pe seama rîului ca şi pe a uscatului, mîndru de mine, da' fără să-ncerc să dau cuiva peste nas. Bătrîna mea mamă trăia de pe urma fermei de peste rîu şi cîteodată şedeam şi eu acolo şi munceam. Alteori veneam de partea asta a rîului, într-un fel de colibă din buşteni pe care mi-a dat-o Wharncliffe — cantonu' vînătorului, îi zice el. În scopu' ăsta l-a şi construit.

Ei bine, tăman în vremea aceea cînd nu-mi mai încăpeam în piele, vine Scaraoţchi ori unu' din îngerii lui căzuţi ca să mă facă să-mi lepăd toată îngîmfarea. Ca un trăznet veni schimbarea în viaţa mea. Se întîmplă asta în urmă cu vr'o şase ani. Am început să am păreri ciudate, să mă coprindă neliniştea pe cînd vîsleam pe rîu ori vînam în păduri. La-nceput simţeam ca şi cum cineva străin de mine şi de pămînt ar fi mers alături, tot într-un pas. După o vreme am auzit paşi în urma mea, ca şi cum m-ar fi urmărit un inimic.

— Nu ai nici un duşman, Paddy ? întrebă Jamison.

— Nici unu' de care să am habar. Nu m-am certat cu nimeni.

— Nu s-ar putea totuşi ca zgomotele acelea să fi fost pricinuite de cîini, porci ori cerbi ?

— Of, dom'le Stylus, se vede că nu eşti vînător, altminteri n-ai întreba aşa ceva pe un pădurean ca mine. Orice zgomot ori privelişte ce-s firese pentru pădure îs firese şi pentru mine. Nu, dom'le, nu, domnilor, ăsta n-a fost decît începutu' unei istorii la care s-a adăugat altele pînă ce n-am mai fost în nici o primejdie de-a greşi. Curînd auzii zgomotele acelea şi mai aproape, chiar în spatele meu — şi-apoi am auzit rîsete ciudate şi şoapte pe rîu şi în desişu' de pe mal. N-a mai trecut multă vreme pîn' ce-am auzit glasuri strigîndu-mă pe nume şi după aia izbucnind în rîs de parcă mizerabilu', oricare ar fi fost, ar fi ştiut că mă băgase îndeajuns în sperieţi, iar rîsu' semăna cu stri-

gătu' unui indian, un soi de „Hu ! Hu !". — ca un țipăt de buhă lîngă umăru' meu.

— De ce să nu fi fost chiar o bufniță ? întrebă Carroll.

— N-a fost nici o buhă. Cunosc toate soiurile de păsări de noapte din pădure și pot imita la perfecție buhuitu' lor. Nu, domnilor, nu o buhă în carne și oase mă păzea lîngă umăr. Mi-am ciulit urechile și-am căscat ochii, da' tot degeaba ; văzu' și-auzu' nu-mi aduseră ciudata creatură la mînă ori în bătaia puștii, cu toate că eram gata s-o lovesc ori să trag. Scormoneam în juru-mi ca un copoi ce știe să ia urma celei mai viclene vulpi bătrîne pe care-a stîrnit-o vr'odată din bîrlog. Da' nimic n-am văzut, nici atunci, nici mai apoi. Povestea a ținut tot așa săptămîni și luni de zile, făcîndu-mă să mă simt eu însumi ca o fiară hăituită ! De la o zi la alta se-nrăutățea treaba, că nu mai puteam pleca de-acasă dimineața fără spaima că voi auzi blestemații de pași în urma mea — greoi și înceți — ori șoaptele, vorbele, strigătele și glasu' ce-mi striga numele : „Oh, Paddy McGann !". Mă-ntorceam atunci brusc, cu cocoșu' armei ridicat și cu cuțitu' la cingătoare și șuieram : „Cine dracu' ești ăla care-ți îngădui să-l strigi pe Paddy McGann ? Arată-mi-te la vedere, lovi-te-ar drăznetu' !" Atunci răsuna un chicot răgușit, de parcă blestemata creatură sta mai să crape de ris — „Hu ! Hu ! Paddy McGann ! Hu ! Hu ! Paddy McGann !" — dar atîta tot. Acuma, domnilor, înțelegeți și dumneavoastră că de ți se întîmplă așa ceva zi de zi și ține luni întregi, nu-i nici greu nici ușor să spui ce-i în sufletu' unui om ! După o vreme nu mai puteam gîndi la nimic altceva și eram în spiritu' meu grozav de tulburat, v-asigur.

— Și-atunci ai tulburat și tu spirtul, Paddy, zise Wharncliffe.

— Dacă te gîndești la whisky, Wharncliffe, ai dreptate ! Beam pe ruptele, căci căzuse pe mine ofu' de pe lume și nu mai voia să plece. Da' greșești de vrei să zici că mă-mbătam. Nu crez că mă putea ameți pe mine spirtu'. Era mai mult ca și cum aș fi înnebunit. Să fii vînat zi și noapte de un vînător nevăzut în chiar pădurile unde fusesem vînătoru' ăl mai dibaci însemna o lovitură cruntă pentru mîndria mea. Slăbisem, nu mai eram sigur pe unde calc. Arătam ca un lup căruia-i sticlesc ochii-n cap și-mi simțeam inima de plumb, de parcă diavolu' însuși

mi se cuibărise-n ea. Da' rău' abia-ncepuse ! După o vreme am observat că nu era ceva-n regulă cu puşca mea. Nu mai vînam nimic !

— Să nu fi fost asta din pricina sănătăţii şi-a stării tale proaste de spirit, Paddy ? Nu vînai cu dibăcia ta obişnuită, interveni Jamison.

— Nu-i aşa, don' giniral. Vînam la fel de bine ca oricînd. De fapt îmi venea mai mult vînat în bătaia puştii. Dăr nu mai *nimeream* nimic. Prima oară cînd mi-am dat seama eram chiar în mlaştina dumneavoastră. M-am pomenit că trag pe-alături două focuri, unu' după altu' asupra unui cerb mare de la numai patruzeci de iarzi primu' şi cincizeci al doilea ; şi asta cu bătrîna mea armă de vînătoare cu două ţevi. Tot aşa, zi de zi, greşeam ţinta pîn' ce-am ajuns să nu mai pot ochi nici măcar o veveriţă într-un copac ori pe-un gard. La fel şi cu potîrnichile. Nu mai prindeam picior de pasăre. Atunci mi se făcu frică. Mă vedeam văduvit de ocupaţia mea favorită, la care mă credeam ne'ntrecut ! De parcă m-ar fi lovit şi bătrîneţea şi damblaua într-o singură noapte. O, preacinstite feţe, era un simţămînt cumplit.

Mi-am cercetat arma să văz de nu era *ea* de vină. Am curăţat-o, am lustruit-o, de lucea ca nouă, i-am potrivit cătarea, am încărcat-o, am ghintuit-o, încît bătrîna rablă ţintea tot atît de precis ca o săgeată ce zboară dintr-o coardă bine-ntinsă. Ocheam de minune. Am încercat-o pe-un copac şi, de la cincizeci de iarzi, am înfundat toţi plumbii într-un cerc e-un diametru de nouă ţoli *. Îmi veni inima la loc ! Da', bată-vă norocu', în clipa cînd începui iar să vînez, greşelile se ţinea lanţ ca mai 'nainte.

Ei bine, dragii mei domni şi prieteni, n-am putut ţine taina. Era o povară prea mare pentru un om singur. M-am dus dară la vechiu' meu prieten, San Hartley, şi i-am povestit toată tărăşenia. Am împrumutat puşca lui şi, vreme de-o săptămînă, n-am tras un singur foc pe-alături. La sfîrşitu' săptămînii însă, puşca lu' Sam nu-mi era de mai mare folos ca a mea. Am curăţat-o din nou şi-am făcut rost de pulbere proaspătă din oraş ; tot degeaba. Sam zicea că puşca-i deocheată. Eu nu credeam în vrăjitorii mai mult ca-n diavol şi la-nceput rîsei, că pînă să dau de necaz, nu

* 1 ţol = 2,54 cm.

prea avusesem idee de toate sperietoarele astea. Sam, în schimb, a clătinat din cap. Zice el : „Pe lume-s mai multe lucruri decît a putut ori va putea cunoaşte omu' vr'odată. Aşa-s puterile ce-i face lui farmece din văzduh pe timpu' nopţii, sau din lună, ori stele. De ele aflăm numa' din Scriptură. Şi un om poate face vrăji altuia de la depărtare, deochindu-l pe el şi animalele lui, calu' cîinele şi puşca ; mai îs şi femei care nu numa' descîntă cu gura, da' farmecă şi cu ochii."

— Asta-i adevărat, Sam, zic eu. Da-i o putere naturalnică.

— Naturalnice ori ba, zice el, îs peste puterile minţii omului şi tot ce ştiu e că nu le putem dibui pricina. Îs de ne-nţeles.

Începusem şi eu să am gînduri amestecate la vremea aceea, da' nu voiam ca Sam să bage de seamă, aşa că i-am zis :

— N-ai decît să crezi ce-vrei, da' pe mine mă doare-n fund de diavol şi de toate iazmele lui.

Mi-aruncă el atunci o uitătură întunecată şi-mi zice :

— Ai grijă cum vorbeşti. Nu poţi şti cine-ascultă

— Păi, cin' s-asculte, nimeni altu' decît Împielitatu' în persoană.

— Nu crezi în scripturi, Paddy ? mă-ntreabă el.

— Ba cum de nu — dacă la sfînta Biblie gîndeşti

Pălăvrăgind tot aşa, ne-am petrecut cea mai mare parte din noapte în coliba lui şi-am întors povestea pe toate feţele. El a luat Biblia şi mi-a arătat mai bine de-o sută de locuri unde se vorbea de vrăjitori şi vrăjitoare din timpurile vechi, apoi zice :

— Eu crez că există şi-acum vrăjitoare ; cît despre diavol, uită-te numa' cu băgare de seamă-n juru' tău, Paddy, c-o să vezi nu unu' ci-o sută şi-ţi pot dovedi asta cetindu-ţi din scripturi. Unii din diavolii ăştia trăieşte, crez eu, în păduri, alţii în rîuri, alţii în văzduh, iar alţii socot, ca un bun creştin ce mi-s, că trăieşte chiar în foc şi-s de-aşa fel făcuţi, că după locu' unde vieţuiesc, acolo îs ei naturalnici. Apa ori văzduhu' ori focu' pe care-l respiră îi tot aşa de firesc pentru ei, cum îi aerul pe care-l respirăm noi.

A mai zis apoi că după cum a fost în vremurile vechi, aşa-i şi-acuma şi va mai fi fiind pînă-n vecii vecilor, că

doar omu' de azi nu se osebeşte de ăl de pe vremuri ; îi tot ca-n Biblie, păcătos pînă-n rărunchi ; numa' tîlhari şi mincinoşi vezi în jur ; hoţi, ucigaşi şi preacurvari ; jecmănitori şi pungaşi, înşelători şi viclenitori ; că de-a trebuit să eziste un Tartor şi-o mie de diavoli printre iudei, tăman atunci cînd cîrmuia peste ei Dumnezeu însuşi, nu-i la mintea cocoşului să crezi că întunecimile lor îs tot atît de trebuincioase acuma, printre creştini, care-s şi mai îngîmfaţi decît ovreii şi-n înfumurarea lor ţine morţiş să se cîrmuiască singuri, ba, pe deasupra, şi pe toţi ceilalţi ?

Sam Hartley părea să aivă neîndoios dreptate. Şi mi-a părut că aşa bine a combătut cu arguminte din Scriptură, că Sam ştie Sfînta Carte pe dinafară şi poate oricînd să găsească acolo tot ce doreşte.

Ei bine, bunii mei domni şi prieteni, chiar de-o fi să rîdeţi, eu tot v-oi spune. Pînă la urmă m-a convins să duc puştile la un doftor solomonar, unu' Abe Miller [1] care locuia în districtu' Orangeburg dîndu-mi o scrisoare către el şi către încă unu', tot doftor de desfăcut farmece, pe nume W.P. Mills [2], care locuia chiar la marginea Lexingtonului. Am luat scrisorile şi m-am dus numa' la Abe Miller, găsind, poate, că-s mai în siguranţă c-un singur doftor decît cu doi. Miller a scuipat pe ţevile puştilor, le-a afumat cu herburi şi tutun, le-a frecat cu funingine şi cenuşă, le-a băgat pe horn, a făcut tot felu' de semne deasupra lor şi a bodogănit un soi de rugăciune ; apoi mi-a zis că totu' va fi bine şi că trebuie să ţiu puştile într-un şuvoi de apă limpede vreme de şapte zile şi şapte nopţi. I-am plătit trei dolari. Ar fi pohtit el cinci, da' nu vroiam să-i dau aşa mult pentru o izgperenţă în privinţa căreia aveam îndoieli ; aşa că scăpai cu trei. Aş fi putut însă la

[1] şi [2] Ambele persoane şi-au desfăşurat afacerile în ţinuturile respective pînă în urmă cu cîţiva ani. Erau nişte biete făpturi care trăiau în ignoranţă şi într-o sărăcie lucie — căci diavolul pare să-şi ţină în general agenţii cu stomacul gol — şi ambii operau, cred, pe bază de ierburi şi poţiuni inofensive. Printre altele, trebuie spus că doctorii solomonari şi vrăjitoarele reprezintă două profesiuni antagoniste şi nu trebuiesc confundate. Conform opiniei curente, se pare că vrăjitoria e o practică limitată la sexul femeiesc şi la persoane ce se disting prin vîrstă, urîţenie şi afurisenie. Vrăjitoria practicată de persoane tinere şi atrăgătoare, deşi nu e, probabil, cu nimic mai inofensivă, se bucură totuşi de mai multă îndulgenţă şi nu reprezintă o infracţiune penală (n.a.).

fel de bine să-i ţiu la ciorap. Doftoru' solomonar nu se dovedi bun de nimic. Puştile trăgea la fel de prost ca mai 'nainte. Cînd l-am întîlnit pe doftor Miller după o bucată de vreme, mi-a zis că eu eram de vină fiindcă-i tăiasem din preţ. Da' eu nu credeam destul în toată treaba, încît să-i dau şi restu'. Şi-acuma, don' Stylus, dacă ţiuitu' ceainicului ăluia îţi spune ceva, să mai încercăm o duşcă din binecuvîntata băutură. Trebuie să fim cu toţii oleacă însetaţi după o convorbire aşa lungă. Beau pentru sănătatea dumneavoastră nepieritoare, domnilor, şi dracu' să le ia pe vrăjitoare !

— Şi cine să-l ia pe dracul, Paddy ?

— Ah, de s-ar întoarce Sfîntu' Patrick şi le-ar juca farmazoanelor renghiu' ăla cu care-nvinse şerpii, v-aş zice că numa' el. De-ar fi să puie preasfîntu' pe limbă un strop din licoarea asta, îs sigur că nu ne-ar părăsi degrabă.

CAPITOLUL VI

„Insula-i plină de zgomote."
*FURTUNA**

Paddy îşi reluă povestirea.

— Ziceam, preacinstite feţe, că-mi mergea tot aşa de rău ca mai 'nainte. Ba şi mai rău. Nu numa' că ocheam pe de lături, da' nici cu pescuitu' nu mai aveam vr' un folos. Nu mai prindeam nimic. Aveam tot atîta ghinion ca la vînătoare. Sau nu trăgea peştele, sau prindeam numa' mormoloci de broască. Şi p' ormă mi se-ncurca şi mi se rupea mereu undiţa printre atîtea cioturi, tufişuri şi copaci prăbuşiţi, cum nu se mai văzuseră vr'odată în apele-adînci. La fiece minută mi se rupea sau cîrligu' sau sfoara. Niciodată nu crez să i se fi zădărît cuiva mai abitir toată truda. Cînd mă gîndeam la ce fusesem odată şi ce făceam şi la

* Shakespeare : *Furtuna*, Actul III, Scena 2.

nimicu' ce-ajunsesem îmi venea să m-arunc cu faţa la pămînt şi să-mi smulg părul' din cap. De la pescuit, m-am înturnat la vînătoare, da' cu nici un folos. Uneori mai doboram vr'o veveriţă ori potîrniche şi-atunci mă amăgeam că eram pe cale să scap de necazuri, da', bată-vă norocu', de cum îmi venea în bătaia puştii un vînat mai mare, iar se nasolea treaba. Puşca lua foc, îi drept ; glontele zbura din ţeavă, îi drept ; da' tot aşa şi cerbu' ori curcanu', iar pulberea se irosea pe daiboj. Acuma, de vă gîndiţi domnilor ce-nseamnă pentru un om să descopere deodată că nu mai face doi bani tăman la lucrurile de care era aşa fudul mai 'nainte, o să pricepeţi cu adevărat ce năpastă se abătuse asupra mea şi ce simţeam şi gîndeam eu noapte şi zi. Eram silit să ţiu capu'-n pămînt. Nu puteam închide ochii de cîte gînduri îmi făceam şi nu puteam îmbuca nimic de supărare. Şi uite-aşa, ba nesomnu', ba gîndurile negre, ba nefoamea se adunară una peste altă, făcîndu-mă să mă împuţinez la trup şi să-mi piară tot coraju'. Îmi cheltuisem banii şi timpu' şi m-alesesem cu mîinile goale, ba mai trebuia s-o întreţin şi pe sărmana mea maică bătrînă. Îi drept că aveam ceva cheag. Mama îşi avea ferma ei şi un acoperiş bun deasupra capului şi ceva porci de prăsilă. Pe urmă, bătrîna creştea păsări, iar eu lucram pămîntu' de pe care scosesem o mică recoltă de porumb şi cartofi cît să ne ajungă pentru noi doi un an şi să pot hrăni şi negru' nostru, un catîr, cîteva vaci şi bunu' meu cal, Black Sam. A bătrînă împletea, ţesea şi torcea cît să nu umblăm zdrenţăroşi, da' nu aveam parale, iar ei îi trebuia cafeă pentru dimineaţă, prînz şi seară şi zahăr. Şi-aşa-i plăcea făina de grîu că nu suferea să n-aibă-n casă o putină pîntecoasă. Mai era şi altele. Da' de unde să fac rost de gologani, cînd dreapta mea-şi pierduse toată destoinicia şi ochiu' vederea, iar sărac' sufletului meu îi apusese tot norocu'. Aveam mulţi clienţi buni, ca Wharncliffe, căruia nu-i trebuia decît să-şi arunce ochii la peştele şi păsările mele ca să-mi întindă banii. Acuma însă nu mai puteam aduce marfă clienţilor mei vechi. Nu-mi mai pica bani peşin pentru o zi uşoară de lucru. Munca era mai grea şi paralele se cîştiga cu sudoare. Ei, mai trebuia să şi împrumut cîteodată şi ruşine mi-i s-o mărturisesc. Atîta eram de cătrănit, că banii împrumutaţi se ducea mai mult pe whisky şi tutun !

Wharncliffe, care-i aci de față, m-a scos adesea din nevoi și, de-ar fi s-o spunem pe-a dreaptă, cu toate că nu vrea să recunoască, îi datorez destul de mult.

— Nici măcar un dolar, Paddy.

— Așa spui, Wharncliffe, da' eu crez că numa' bunăvoința, bunătatea și ginirozitatea toarnă vorbe prietenești în auzu' unui om sărman.

— Oricînd te poți bizui pe ele, Paddy. Mi-ai plătit de mult în pește, vînat și păsări pentru toți banii pe care i-ai căpătat de la mine.

— Îți datorez la fel de mult, Wharncliffe, în recunoștință și afecțiune. Da, bunii mei domni și prieteni, dumnealui și alți oameni de suflet mi-a dat bani cînd am cerut și prea mulți din ei s-a dus pe whisky și tutun. Ah, blestemu' și binecuvîntarea whisky-ului și tutunului. Blestemu', fiindcă ele îmbrobodesc cugetu' omului laolaltă cu creieru' și le-adoarme așa de-adînc, încît el nici nu visează că-l ține Necuratu' de braț ; și oh, binecuvîntarea lor, fiindcă aduc somn și uitare, chiar de n-ai drept culcuș decît locu' de tăvăleală al unei scroafe.

Da, prieteni, or fi whisky-u' și tutunu' un blestem, da' și singura mîngîiere a unui om sărman la vreme de necaz, atunci cînd privești în jur și vezi cum se-ntîmplă de cad oamenii-n năpastă și-și frămîntă mintea și suferă și vrea să scape de năpastă, de frămîntare și de suferință ! Dumneavoastră, care aveți saloane arătoase și tovărășie aleasă, pereți întregi cu cărți pe care știți a le ceti și înțelege — iară unii și să le scrieți — care aveți fiice să vă cînte la pian și să vă distreze prietenii într-o mie de feluri, fără a mai pune la socoteală c-aveți hrană și băutură din belșug, dumneavoastră nu puteți pricepe pe deplin greutățile unui om la vremea lui de restriște — nu puteți nici măcar *începe* a le-nțelege. El n-are o casă mare unde să meargă la căderea nopții, care mai poate fi și bîntuită de furtună —, nici familie și prieteni aleși, nici cărți, nici muzică ; nici cămară și pivniță burdușite cu cărnuri și butoaie cu băutură, nimic, nimic, doar frig, singurătate și disperare în pieptu' unde s-a stins orice licăr de speranță. **Iar cînd nu** mai poate-nchide ochii de gînduri, atunci, **of**, sărman sufletu'

meu, parc-ar zăcea într-o-nchisoare săpată afund în pămînt, asuprit de zidurile ei şi cu cheia pierdută, fără măcar o fereastră care să-l îmbie a-şi frînge oasele şi gîtu' mai degrabă decît să-ndure a se-năbuşi de viu. El simte ca şi cum Dumnezeu l-ar fi părăsit cu totu' şi i-ar fi zis diavolului să-şi facă voia cu el, aşa cum fu cu Iov ! Tăman aşa simţeam eu noapte de noapte, şezînd singur lîngă foc, aici în ţinutu' ăsta mlăştinos, că-n bălţi îmi treceam aproape tot timpu', fiindu-mi ruşine să merg acasă la bătrîna mea mamă cu mîna goală. Şedeam fără să-mi fie a mînca, de fapt neavînd ce mînca, afar' de terci şi cartofi ; nici tu carne, nici tu peşte ; fără bani să-mi cumpăr de cîte unele, afar' doar de a-mi umple clondiru' ori de cîte ori se golea ; iar mai apoi, nu-mi rămînea nimic alt' de făcut decît să-ndes pipa cu tutun şi să trag mai departe din ea, pîn' ce mi se făcea sete de încă un păhărel. Ştiu bine ce-o să ziceţi, că eram un prost şi-un păcătos de-mi căutam în ele mîngîierea şi puterea. Da' vine o vreme cînd omului i se întunecă mintea şi nu-i e nimănui îngăduit a-l judeca de n-a călătorit dincolo de însoritu' tărîm al speranţei şi bucuriei, nemaiavînd în faţa ochilor decît neagra mocirlă a disperării ; o mlaştină fără capăt şi fără drum de ocoliş, iară el n-are de-ales decît să se aburce-n ea şi să purceadă mai departe, cu toate că se afundă la fel de mult pe cît înaintează.

Ei bine, aşa şedeam eu — fumînd şi bînd, bînd şi fumînd — mai mare păcatu' ! — Oh ! *wirra sthru !* Oh ! *wirra sthru !* * — să stau şi să mă uit la bietele mele arme ce nu mai făcea două parale în mîinile mele, ele ce-mi erau odată toată fala şi salvarea ; plin de neagră amărăciune şi verde venin, am strigat nevinovatelor unelte dezarmate : „Cum de mă puteţi părăsi după ce mă slujirăţi atît amar de vreme !" Undiţele şi cîrligele ce prindea odată cei mai mari păstrăvi şi bibani din apele lui Edisto zăcea la picioarele mele, rupte şi-ncurcate, iar de m-apucam să le repar, meşteream o vreme, după care le-aruncam la pămînt coprins de-un soi de sfîrşeală de la inimă şi strigam cu glas tare : „Ce rost are !" Le-aruncam atunci la loc,

* Exclamaţia irlandeză „A Muire, is truaighe !" înseamnă „O, Marie, ce nenorocire !" („M" devine „w" în exclamaţie).

lăsîndu-le să zacă rupte şi-ncurcate. Nu mi-era aminte să le repar !

Tot aşa trăiam de la o zi la alta şi de nicăieri nu se aprindea nici o lumină ! Da' nu m-am dat bătut, cu toate că beam şi mai mult whisky, cheltuind de trei ori pe băutură cît pe cartofi. Aveam ceva provizii puse deoparte pentru a bătrînă, cum vă spusei, parcă : şi încă ceva pentru vînzare — vreo şaizeci de baniţe de porumb, cam tot atîtea de cartofi şi vreo douăzeci de pindars. Baniţă după baniţă mi se ducea pentru o bucăţică de carne, olecuţă de cafea şi zahăr şi mult, foarte mult whisky ! Nu eram dator ; aveam baremi astă mîngîiere ; da' vedeam eu bine că s-apropie ziua cînd aveam să cer cu împrumut ori să fur. Copleşit de aste gînduri şi simţăminte, şedeam în coliba mea cîte-o săptămînă întreagă, nevoind să mai ies de-acolo. Căci îmi ziceam eu : „Ce rost are ? Nu pot nici vîna ca un bărbat cinstit, nici pescui, ca unu' fericit !"

Şi p'ormă toate şopocăielile şi paşii ce-auzeam în urma mea şi-n juru' meu, ori de cîte ori mergeam în pădure, mă băga-n toţi sperieţii ! Da', cum vă spuneam, nu vroiam să mă dau bătut ! Ruşinea şi frica se ducea de la mine. Mă uitam iar la vechea mea puşcă şi la bătrînu' meu cîine şi ziceam : „Pieritu-i-a oare hămăitorului meu ogar vederea şi mirosu' ?" Iar puşca mă privea ca-ntotdeauna, drept ca o săgeată, fără şovăire — pe cinstea mea de nu arăta leit ca atunci cînd nimeritu' ţintei dintr-o ochire era pentru mine o joacă de copil. Iar sărmanu' cîine bătrîn se uita la mine cu ochii lui cenuşii şi trişti de parcă mi-ar fi ştiut chinurile şi ar fi vrut să m-ajute din toate puterile lui. Atunci mi-am zis : „Nu m-a părăsit toţi prietenii. Numa' norocu-i de vină. Haide să mai facem o-ncercare, bunu' meu cîine ! — hai să mai încercăm, bătrînă puşcă !" Apucai arma, fluierai la cîini şi-o pornii spre desişu' bălţilor. Sălbăticiunile săreau din ascunziş, cîinii le stîrneau, îmi picară chiar şi cerbi — tot mereu se ivea cîte unu', bărbăţuşi cu coarne rămuroase — da' puteam la fel de bine să-nghit plumbii decît să-i slobozesc înspre ei. Ajungeam acasă pe înnoptate, numa' ca să m-aşez lîngă foc şi să mă-ntreb dacă mai avea rost să fac umbră pămîntului, cînd mi s-a dus vederea ochiului vulturesc şi destoinicia mîinilor !

M-am întrebat atunci dacă puşca ar da greş în caz c-aş apăsa pe trăgaci cu gura ţevii îndreptată spre căpăţîna mea!

O, preacinstite feţe, gîndu' ăsta nemernic mă cutreiera adesea în zilele mele de frămîntări, mai cu seamă într-o noapte, după ce irosisem cea mai grozavă ocazie — un cerb bătrîn alergînd spre mine pînă la nici patruzeci de iarzi depărtare. Şi după cîte toate, cînd am dat cu puşca de pămînt şi mi-am smuls părul din cap, să mai auz şi cel mai diavolesc hohot de rîs chiar lîngă cotu' meu. Mi-am scos cuţitu de la brîu şi m-am întors, setos să ucid — da' nu era nimeni, doar eu însumi ! În minuta aceea am fost gata să-mi vîr arma pe git. Se vede însă că nu-ncăpusem pe de-a-ntregu' pe mîinile Tartorului. Îmi luai puşca, deşi-mi ziceam că niciodată n-o mai fi bună la ceva în mîinile mele — şi, chemîndu-mi cîinele cu cornu' de vînătoare, am pornit-o spre casă ! Da' aşa casă !...

— Stai puţin, Paddy, am intervenit eu. Spune-ne, rogu-te un lucru. Ori de cîte ori auzeai zgomotele acelea, chicotele, şoaptele, hohotele de rîs, cum se purta cîinele tău ? Părea să le audă şi el ?

— Dacă le auzea ! Arăta uneori la fel de scos din minţi ca şi mine. Îl vedeam cum lua cîte-o *urmă*, cerceta şi lătra voinicește, dar adeseori alerga înapoi la mine în toiu' vînătorii şi, culcîndu-se la pămînt, scîncea de parcă ar fi văzut un şarpe ! Mă mir cum de nu v-am spus asta mai 'nainte, căci ciudăţenia purtării cîinelui mă făcea să mă simţesc şi mai rău şi să m-asigur că e ceva în aer tot atît de vătămător pentru simţirile lui ca şi pentru ale mele. E-n schimb un animal pur-sînge şi chiar atunci cînd se sperie nu-i trebuie mai mult de cîteva vorbe de încurajare din parte-mi, doar că la sperietură de felu' ăsta nu mai alerga cu vechea lui vioiciune. Nici cîinele nici puşca nu-mi era de ajutor ; la fel şi uneltele de pescuit. Închipuiţi-vă, domnilor, că vedem peştii din rîu împingînd pluta undiţei la o parte, de parc-ar fi fost o jucărioară pentru boturile lor. Nici măcar unu' n-am prins în toată vremea aceea de cumplită încercare ! În schimb nu dam de capăt mormolocilor de broască pe care-i scoteam cu momeala din cîrlig numa' ca să-i arunc înapoi blestemînd. Nimic alt' mai bun n-am putut pescui preţ de săptămîni şi săptămîni de zile.

După cum v-am spus, m-am dus acasă cu gîndu' de-a-mi face mai curînd seama decît de a mă mai lupta cu viața — ce mai viață ! Am aruncat pușca-ntr-un colț și-am ațițat focu' c-un braț de pin. Mi-am scos whisky-u' și asta-mi amintește, Wharncliffe, că sporovăiala asta a noastră usucă de mama focului gîtleju'.

(Paddy considera tot timpul că și noi participam la discuție. Era una din idiosincrasiile lui).

— Chiar, Stylus, zise Wharncliffe, am lăsat paharele să lîncezească.

„Așa-ncît păhărelu' să ciocnim" *
Așa-i corect, ori mai degrabă :

„Așa încît paharul cu zel *iar* să ciocnim" !

Pe lîngă asta, „păhărel" înseamnă pahar mic, iar noi nu avem voie să facem nimic în noaptea asta pe picior mic. Fierbe apă ?

— Știe cînd avem nevoie de ea.

Paddy așteptă nerăbdător. Paharele fură curînd reumplute, iar el îl apucă pe al său cu aerul unuia pe cale să înfăptuiască un gest mărinimos.

— În amintirea în veci binecuvîntată a Preasfîntului Patrick. Fie ca vînirabilului să nu-i lipsească niciodată o lacrimă precum asta.

— Cum, ai vrea să-l știi cu o lacrimă-n ochi, Paddy ?

— Ah, dacă și el o gustă la fel de tare ca și umilu' său tiz pămîntean, nu o lacrimă o pohti, ci un poloboc. Barosană invenție punciu' ăsta cu whisky ce face cinste jeniului bătrînei Irlande ! Wharncliffe, beau pentru sănătatea și fericirea dumitale și pentru o mai bună înțelegere în lumea spiritelor luminate ! Amin ! Don' giniral, în sănătatea dumitale, și fie ca și ceainicu' public să vă îngăduie-ntotdeauna să-l umpleți pe-al dumneavoastră ! Stylus, băiete, meriți o binecuvîntare și o urare de aur. Fie ca spiritu' cel drept să te îndemne la scris, iar cărțile dumitale să-ți agonisească spirtu', pentru dumneata și prietenii dumitale ! Ah, Wharncliffe, ăsta nu-i whisky de duzină ! Tu ești un băiat deștept care miroși de la o poștă ce-i neprefăcut și la oameni, și la sălbăticiuni, și la bău-

* Shakespeare : *Othello*, Actul II, Scena 3.

tură ! Fie ca prieteşugu' cu spirtoasele curate să-ţi ţie-n veci ! Amin !

— Şi-acum să ne întoarcem la conversaţia noastră, domnilor, spuse Jamison.

— Parcă eu aveam cuvîntu', Wharncliffe.

— Podiumul oratorului e-al tău, Paddy.

— Apăi dacă-i vorba s-ajung pe podea, s-a isprăvit povestea, don' giniral. Da' nu crez să se-ntîmple în noaptea asta binecuvîntată mai devreme de orele mici ale dimineţii. Mi-oi duce mai departe judecata.

— Iar noi ne-om pregăti să-ţi răspundem, Paddy.

— Să-mi răspundeţi ! N-aveţi ce, don' Wharncliffe, căci adevăru'-i tare ca un munte şi 'nalt ca binecuvîntatu' soare din ceruri cînd şi-aruncă potopu' de lumină pentru folosu' bieţilor pămînteni. Oţi avea un arghiment tare în filozufia dumneavoastră, da' cum îi trebuinţă de unu' greu de tot ca să poată aduce la tăcere un martor solid, cazu-i ca şi pierdut pîn' s-ajungă la juriu. Am văzut eu odată cum s-a ales prafu' de acuzaţia unui jude strîmb care-a-ncercat să-nchiză gura unui martur cinstit pînă-n albu' ochilor.

CAPITOLUL VII

„Iar eu, năpăstuit cum sînt, mă duc,
Precum vedeţi, la rugăciune."
HAMLET*

Înainte ca Paddy să-şi reia povestirea, mai tăifăsuirăm o vreme. Wharncliffe şi Jamison, care erau sceptici amîndoi, avură multe întrebări de pus, supunînd povestitorul unui interogatoriu sistematic. Caroll puse şi el cîteva întrebări, dar părea interesat mai curînd de soiurile de lemn din baltă, curiozitatea sa fiind, probabil, motivată

* Shakespeare, *Hamlet*, Actul I, Scena 5 (traducere de Leon Levîţchi şi Dan Duţescu).

de faptul că poseda un ferăstrău mecanic la Janina și furniza guvernului pe bază de contract cherestea pentru afete de tun, canoniere și așa mai departe. Am avut și eu cîteva întrebări, dar eram departe de-a fi sceptic. După spusele lui Spurzheim *, care mă examinase odată, posedam un dezvoltat simț al miraculosului.

În cele din urmă, Paddy reîncepu după cum urmează :

— Oare unde rămăsesem ? Ah, da, era după vînătoarea de lîngă „Willow Slue", atunci cînd scăpasem cerbu' ăl bătrîn la numa' patruzeci de pași, iar la cot rîdea diavolu' de cazncle mele ! Ei bine, Înălțimile voastre, m-am întors la coliba mea, am aruncat sărmana mea flintă bătrînă, am făcut focu' și mi-am scos micu' meu jimmy-john ce nu lua mai mult de-un galon. N-am mai așteptat să se-ncălzească apa, ci-am umplut paharu' de cositor și-am dat pe gît whisky-u' așa simplu, fără să clipesc. Apoi m-am așezat și-am privit într-un singur punct al focului, pîn' ce-am văzut toate casele și bisericile Charlestonului tot într-o vîlvătaie ! P-ormă n-am mai văzut focu', ci numa' un ochi mare roșu, ce se zgîia la mine din fundu' vetrei. M-am cutremurat tot văzîndu-l și, simțind că mă ia cu frig, m-am ridicat și-am mai aruncat niște lemne pe foc, după care am mai băut un pahar de whisky neamestecat ! Tăman atunci văz că ogaru' meu „Latră și Mușcă" face gălăgie și dă fuga la ușă, iar în clipa următoare auz un ciocănit. Îmi zic eu atunci : „Cine poate fi ?" Da' Paddy McGann îi așa de nenorocit, că nu se mai teme de nimic, chiar de-ar ciocăni să intre însăși Întunecimea Sa !

M-am dus la ușă, am tras zăvoru', am deschis-o larg și-am rămas în deschizătura ei, bulbucîndu-mi ochii-n toate părțile. Da' nu se auzea și nu se vedea nimic. Am trîntit ușa, am zăvorît-o și-am dat pe gît și-a treia dușcă. M-am așezat alături de cîine care mi s-a tîrît la picioare, scîncind de-ți era mai mare mila, ca și cum mi-ar fi știut toate necazurile. Eu însă m-am uitat țintă la foc, făr' să zic nimic. În flăcările lui vedeam întunecimea desișurilor din baltă, iar în tăcerea înfricoșătoare a pădurilor auzeam

* Johann Kaspar Spurzheim (1776—1832) : frenologist german.

răsunînd un hohot strident ce părea să stingă dintr-o dată focu'.

Am mai aruncat în vatră un lemn de pin, mi-am luat puşca, am pus-o-n poală şi, uitîndu-mă la ea, am plîns. Înălţimile voastre, ca un ţînc la gîndu' că după ce mă slujise cu credinţă atît amar de vreme, pîn' la urmă se dovedea a nu-mi fi de nici un folos ! Eram gata s-o arunc pe foc, de parc-ar fi fost un ciot de pin, cînd în uşă răsună iarăşi acelaşi ciocănit puternic, de-ai fi zis că vrea s-o doboare. De data asta mi se zbîrci pielea de frică iar părul mi se zburli pe cap asemeni unor fire de grîu tînăr pe-un cîmp, căci atunci am simţit că nu era decît altă înşelătorie a diavolului la mijloc ! Ştiam negreşit că-i el şi, cu toate că puţin îmi păsa dacă intra ori ba — într-atîta eram de obidit — nu vroiam să mă ridic de la locu' meu să-i dau drumu' înăuntru, ci m-am mulţumit să mai arunc un lemn pe foc. N-a mai ciocănit o vreme. Să fi trecut vr'un sfert de ceas pîn' ce-am auzit din nou ciocănitu' în uşă. Da' tot n-am vrut să mă ridic, ci m-am uitaî la foc. Ciocănitu' a răsunat mai departe şi la urmă am auzit glasu' lu' Sam Hartley. Atunci i-am deschis şi l-am lăsat să intre.

Venise să mă vază şi să petreacă noaptea la mine. Mă bucurai, căci, deşi nu mă temeam, mă apăsa singurătatea. Am ciocnit un pahar, iar el m-a întrebat cum îmi merge. I-am povestit de-a fir-a-păr.

— Mare şodenie, Paddy, îmi zice el, şi urîtă treabă, căci sîmbăta ce vine Stephen Potter pune la bătaie un juncan grozav. Animalu'-i gras de se sparge, trebuie să cîntărească vreo cinci sute de livre şi-aş fi vrut să-l cîştigi tu. Eu nu-s cine ştie ce ochitor, da' tu eşti, ori ai fost.

Am scos un geamăt, arătînd spre puşcă.

— De nimic nu mai îs bun acuma. Nu mă pot bizui pe puşcă, pe vedere sau pe cîine ! Cu toţii m-au părăsit.

— Tot te mai bîntuie ?

— La fel de rău ca-ntotdeauna şi m-apuc să-i povestesc isprăvile săptămînii trecute, sau mai degrabă, neisprăvile, căci nu băgasem în tolbă nici măcar o singură pasăre ori vr'un peşte şi nu făcusem decît să-mi împuţinez grînele şi şunca, făr' de nici un profit.

— Ehei, zice el, mare parascovenie, și n-ai cum naiba ști ce-i de făcut, Paddy. Sau tu, sau pușca-i de vină, asta-i limpede. Da' care din voi ? Zici c-ai dus pușca la Abe Miller și nu te-a ajutat.

— Nici cît negru sub unghie.

— Atunci bag seamă că-i vina *ta*. Crezi că ți-a slăbit văzu' ?

— Te văz la fel de bine ca o țintă orizontală. Îți văz ochii, nasu', gura și negu' din bărbie la fel de clar — și-ncă la lumina chioară a focului — cum le-am văzut toată viața. Văz cîinele, cerbu' și curcanu' fără nici o sforțare cînd îs gata să trag și potrivesc cătarea puștii la fel de liniștit ca-n vremea cînd eram sigur că nimeresc ținta. Acuma-s sigur doar că dau greș.

— Mare bazaconie ! Îți spui eu care-i baiu', Paddy ; doftorii le zice „nervi". Ceva nu-i în regulă cu nervii tăi.

— Nervii, Sam ! Da' bine, omule, nervii mei îs ca o menghină de fier. Simțești *asta* ?

Doar odată i-am prins în strînsoare încheietura mîinii și-a și guițat.

— Ridică-te, îi zic, și hai să ne strîngem în brațe.

— Nu, zice el, mulțumesc, nu.

— Ei, haide, că n-o să-ți fac nici un rău. Voi doar să vezi că nervii mei n-are nimîca, nici nu mi s-a-mpuținat puterile și nici nu crez să mi se tragă necazurile de la văz.

S-a ridicat și, cu toate că-i un bărbat zdravăn, l-am frînt ca pe-o cîrpă și l-am culcat pe pat fără măcar să-mi încordez spatele, brațu' ori trupu'.

— Îi limpede, zice el ; ești la fel de zdravăn ca oricînd. Ei, dacă nu-i de vină nici văzu', nici puterea, nici nervii, trebuie să fie dracu'.

Tăman' cînd zise asta, în ușă se-auzi un ciocănit puternic.

— Isuse ! strigă el. Ce-i asta ?

Am rîs aproape ca un diavol eu însumi.

— Du-te de vezi, Sam.

— Du-te tu, zice el.

M-am dus la ușă, am deschis-o larg și-am pășit afară. L-am chemat și ne-am uitat amîndoi de jur împrejuru'

casei. Am strigat apoi ciinele și l-am asmuțit, da' după ce-a hămăit o dată ori de două ori, s-a-ntors c-un scîncet jalnic și s-a pitulat la loc în casă.

— Oare ce poate fi ? întrebă Sam pe cînd ne așezam iar lîngă foc.

— Dracu', zic eu. Nu-i suflet de om, fii sigur. Haide, Sam, ia o-nghițitură.

N-a așteptat să-l rog a doua oară.

Ei bine, domnilor, am vegheat noi doi pînă noaptea tîrziu, întorcînd pățania mea pe toate părțile. Sam s-a străduit din răsputeri să mă-ncorajeze să-mi încerc și eu norocu' la juncanu' din sîmbăta următoare, iar eu am primit. Urma să mă folosesc de pușca lui ori avea să împrumute el o pușcă faimoasă de la cineva din Orangeburg. Mă muncea totuși îndoielile. Dacă la trup mă simțeam puternic, inima mi-era slabă. Da', bată-vă norocu', buni prieteni și stăpîni, te umfla rîsu' să vezi doi bărbați în puterea vîrstei șezînd lîngă focu' de pin, bînd whisky și punînd la cale să-l păcălească pe diavol ! Vorbirăm de prafu' de pușcă, de forța și precizia împușcăturii, de nervi, de toate. Am cercetat armele și, negăsind nicăieri vreo stricăciune, am fost de-acord că dracu' era de vină. Am mai dat pe gît o dușcă, am aruncat niște lemne pe foc și ne-am culcat. Da' n-am putut închide ochii pînă aproape de zori și cînd ne-am sculat, soarele călătorise două ceasuri pe cer.

Am plecat apoi amîndoi ; el s-a dus acasă, iar eu la prăvălia Carson & Whetstone din Midway, ca să văz de n-are niște praf de pușcă de calitatea întîia. Căpitanu' Whetstone era el însuși un bun vînător și țintaș. Știam *asta*, da' nu i-am povestit toate necazurile mele, ci doar c-am fost tare nenorocos în ultima vreme pentru care dam vina pe prafu' de pușcă. El mi-a arătat niște praf Kentucky Rifle de trei F.*, spunînd că garantează pentru el. Am luat o cutie și i-am zis că dacă numărul F-urilor avea vr'o virtute, aș prefera un praf de șase F. El mă asigură însă că ăla era ăl mai bun.

* Praf de pușcă foarte fin pentru puști de mărime mică și mijlocie.

Înarmat cu pușcă și-nsoțit de ciine, m-am dus s-o văz pe maică-mea, aflată-ntr-o vizită de-o lună la verișoara mea, Betsy Sykes. Zicea că arăt și mai ponosit și m-a sfătuit, cum o mai făcuse de o sută de ori mai 'nainte, să mă-nsor și-a-nșirat o duzină de tinere femei care, după socotința ei, m-ar fi luat bucuroase de bărbat de-aș fi aruncat cu vorba. Da' mie-mi era capu' mai mult la juncanu' pentru care urma să concurez și la pușca mea de vînătoare, căci de mă mai lăsa în baltă mult timp, la ce mi-ar fi folosit o femeie și cum aveam s-o hrănesc? În vremurile bune, cînd ochiu' și dreapta mi-erau destoinice, puteam oricînd agonisi cele trebuincioase, pe cînd acum nu-mi era ușor să-i asigur nici mamei proviziile. Era tare bună cu mine bătrîna mea maică și-i cădea tare greu la inimă atunci cînd păteam vr'un necaz. De multă vreme, zicea ca că băgase de seamă că-i ceva putred la mijloc. Eu, firește, n-am suflat o vorbuliță despre ofurile mele și toate prin cite treceam, zi de zi și noapte de noapte, de nu mi se mai lipea somnu' de gene și nu-mi aflam liniște ori dulcea mîngîiere a inimii.

Am stat cu ea și cu verișoara Betsy Sykes pînă în simbăta fixată pentru concurs, răstimp în care am tîrnosit mangalu' pe lîngă casă, ca un ogar leneș, încercînd să dorm și să uit. Cînd sosi sîmbăta cu pricina, o luai la picior fără un cuvînt. În drum trecui să-l iau și pe Sam Hartley, pe care l-am găsit așteptîndu-mă gata pregătit.

— Și-acu', Paddy, zice el, ia zi-mi cum stai cu mirosu', cu brațu' și cu văzu' ?

Mă căută peste tot, de parc-aș fi fost un cal de povară bolnav de tignafes.

— Îi totu' cum trebuie, zice el. Arăți destul de stăpîn pe tine. Ia-ntinde pușca la lungimea brațului.

M-am supus și-am ținut-o nemișcată ca o stîncă.

— Acum țintește crestătura de pe pinu' de colo. Din cite zăresc, are-un punct negru drept în mijloc, și-mi pare să fie vr'o op'zeci de iarzi pîn-acolo.

— Pe puțin, îi spui eu, și poate încă vreo zece pe deasupra.

Am ridicat pușca, am ochit și, fără să zăbovesc mult, am tras. Am măsurat cu pasu' distanța ; era fix nouăștrei

de iarzi. Glontele meu fusese plantat drept în mijlocu' marcajului ! Dumnezeule ! Cum a mai sărit şi-a jucat Sam !

— Ai să reuşeşti ! zice el. Toate bune şi la locu' lor, Paddy ! Nu ştiu cum, da' vraja s-a risipit. O să cîştigi juncanu', îs sigur de-asta.

Întîmplarea m-a îmbărbătat şi mi-a dat speranţe. Mă simţeam ca nou născut. Am şters cu grijă puşca, am încărcat-o cu măsura potrivită pentru cei o sută de iarzi, am pus capsa groasă, nouă şi strălucitoare, de fabricaţie londoneză, şi-am pornit împreună spre casa lui Stephen Potter, unde aveam să concurez pentru juncan.

Se-adunase o grămadă de oameni şi mai bine de cincizeci de tineri se înscriseseră la concurs. Am plătit cu toţii taxa, iar ei ne-a notat numele şi ne-a fixat ordinea în care urma să tragem în acord de cum plătisem. Ştiau cu toţii că-s un bun şi vechi ţintaş, da' treaba cu puşca vrăjită cam răsuflase ; se zvonea că nu-s bun de nimic. S-au adunat mai mulţi în juru' meu şi-a-nceput să mă sîcîie cu întrebările. Cînd vede Sam una ca asta, mă ia şi mă duce la marginea pădurii şi zice el :

— Ascultă, stai aici pîn' ce-ţi strigă numele. Aştia nu face decît să te sperie, să-ţi zgîndăre nervii, ca să nu mai ai mîna sigură. Nervii-s de vină pîn' la urmă, bag seamă, îi cum zic doftorii. Am să ţiu cu piept gloatei. Le răspunz în felu' meu la-ntrebări şi-i ţiu departe de tine.

A plecat, lăsîndu-mă singur. M-am afundat olecuţă în pădure, pîn' ce i-am pierdut din vedere, da'-i puteam auzi. Deodată-mi veni aşa să mă rog la Dumnezeu, să-mi ajute la concurs. Doar ne rugăm Domnului 'nainte de masă ca să ne priască, de ce să nu ne rugăm şi pentru ceva ce nu-i cu-adevărat rău ? Nădăjduiesc, domnilor, bunii mei prieteni şi seniori, că nu vedeţi o dovadă de meschinărie ori laşitate din partea unui om dacă se roagă de ajutor, fiindcă se simte slab şi tulburat, chiar dacă o face pentru a obţine un profit.

Primind asigurările noastre în această privinţă, continuă :

— Ei bine, cum stam eu în genunchi şi mă rugam mai abitir, auz deodată un hohot de rîs chiar în spatele meu

și-apoi un glas pe care-l cunoscui a fi a lu' Isaac Clymes, un ins tare neobrăzat și bătăuș. Nu mă avea la inimă, nici eu pe el, măcar că n-avusesem vr'odată de-a face prea mult unu' cu-altu'. De data asta părea să fi auzit că mă dusesem la doftoru' solomonar să-mi desfarmece pușlile și venise espre să mă zgîndărească, așa că-mi spuse tăman lucru' ce-și închipuia el c-o să mă-nfurie cel mai tare :

— O, ho, ho ! Te rogi în genunchi. Mai întîi încerci cu vraciu' și-abia mai' apoi cu Dumnezeu. Văzîndu-te eu un bărbat așa mare și voinic, așa bățos și lăudăros, n-aș fi crezut în ruptu' capului c-o să-ajung să te văz făcînd pe tine de frică, Paddy McGann.

Am auzit cuvînt cu cuvînt, da' cu toate că simțeam cum mi se urcă sîngele la cap și-n obraji, eram în toiu' rugăciunii și nu vroiam să mă abată nimic de la ea ; m-am rugat pînă la capăt, în vreme ce el a trăncănit pe mai departe, într-un chip foarte zădărîtor pentru unu' cu firea mea. Mai 'nainte de-a mă ridica, mi-am zis : „N-o să-mi ies din fire. O să-nghit multe. Am să mă silesc din răsputeri să fie bună pace, și de dragu' propriei mele liniști, și ca să-i dovedesc lu' Sam că nu-s nervii mei de vină. Trebuie să cîștig juncanu' cu orice preț, că toată speranța sufletului meu și tot ce mi-i mie drag ține de asta singură-mpușcătură.

Așa se face că, ridicîndu-mă-n picioare — și dinadins am făcut-o foarte-ncet — m-am mulțumit să-i zic :

— Bună dimineața, Isaac Clymes, nădăjduiesc că ești bine sănătos. Iar el îmi răspunde destul de tăios :

— O vorbă cam ciudată, ținînd seamă de ce-ți zisei eu *ție*. Îs sigur, Patrick McGarvin, că nu asta ți-ar fi *plăcut* să-mi zici.

— De ce ? Ce alt' mi-ar plăcea decît să-i urez unui om cînd îl întîlnesc, bună dimineața ?

— Da'-mi închipui c-ai auzit ce ți-am zis eu *ție*. Ai ajuns la credința că numa' rugăciunea-ți mai ajută, chiar de-i vorba de-o întrecere de tras la țintă ? Ori socotești că ea-ți va scoate veninu' iazmei de pe pușcă ?

— Mă rog, Isaac Clymes, pentru că așa simt nevoia, la fel cum aș lua o-nghițitură de apă de mi-ar fi sete...

— Sau de whisky ? zice el.

— S-au de whisky. Dacă ţie-ţi place să rîzi de-o întrecere între ţintaşi, poate că mie-mi place mai mult să mă rog. E-o binecuvîntare că trăim într-o ţară unde fiecare se poate mulţumi aşa uşor, fără a-şi călca aproapele pe bătături.

Vă asigur, domnilor, că mă stăpîneam din răsputeri, căci individu' era de-a dreptu' nerușinat şi-o făcea dinadins. De cîteva ori am simţit cum îmi suflă diavolu'-n sînge învolburîndu-l, pîn' ce mai să-mi uit de rugăciunile ce toma-mi făcusem. I-am răspuns însă potolit şi m-am îndreptat spre locu' unde se-adunase toată lumea şi-ncepuse întrecerea.

— Măi, zice el, să vezi că minunile se ţiu lanţ. Îmi pare că te făcuşi credincios.

La asta n-am răspuns nimic.

— Mă-ntreb dacă atunci cînd te-ai căpătuit cu credinţa, te-ai lăsat de whisky.

Eu tot n-am zis nimic, ci-am mers mai departe. Îmi dam seama că băuse destul de mult el însuşi şi-nţelegeam că numa' asta-i dăduse coraju' de-a veni şi-a-mi vorbi cu-atîta cutezanţă, ceea ce nu-şi îngăduise niciodată pînă atunci, cît era el de neobrăzat. Blîndeţea mea i-a cam dat nas şi-a continuat cu şi mai mult tupeu. Eu însă mi-am înfrînat pe mai departe diavolu' din mine, cu toate că se zvîrcolea ca un şarpe cu coada strivită. La urmă-mi zice el :

— Măi, de nu vedeam cu ochii, n-aş fi crezut niciodată că un bărbat zdravăn ca tine, pe care să te bizui că nu dă-napoi la luptă, s-ajungă să-i ţiţîie fundu' de frică ! Şi cine dacă nu unu' slab de înger putea ajunge să creadă că puşca lui îi sub puterea gurii rele a unei hîrci bătrîne ! Cînd te gîndeşti că poate aşa ceva să-l bage atît de tare-n sperieţi pe-un bărbat în toată firea, încît să-l împingă pe calea sfinţeniei ! Şi chiar de-ai devenit bisericos, tot nu văz de ce trebuie să-ţi piară toată znaga. De-o ţii tot aşa, o s-ajungă să-ţi dea cu picioru' toţi care trec pe drumu' mare.

— N-o s-ajungă ei ! Numa' să-ncerce ! Da', Isaac Clymes, ai face mai bine să-ţi ţii cărarea ta, iară eu pe-a mea. De-s credincios ori ba, nu-i treaba nimănui decît a

mea. N-am chef astăzi nici să mă cert, nici să mă bat şi niciodată nu-mi plăcu nici una nici alta. Am în schimb destui draci în mine încît să-mi arăt colţii de-s asmuţit. Şi nu-i rabd nimănui să mă calce prea mult pe bătături.

— Aha ! Ei, acuma ai început şi tu să vorbeşti *olecuţă* ca un bărbat, da' nu numa' vorba-i de cel cu inimă mare şi la prieteşug şi la duşmănie, iar de-ajunge să-şi facă rugăciunea numa' pentru că trebuie să tragă la ţintă pentru un juncan, apoi mă-ntreb cît de-al dracului de lungă mai trebuie să fie rugăciunea aia pentru o luptă-n toată legea !

M-am oprit locului şi l-am măsurat pe individ cu privirea. Am dat cu patu' puştii de pămînt, am strîns din dinţi şi eram să-i zic ceva — nu mai ştiu acum ce, da' oricum ceva din care să se iste bătaia, cînd apăru Sam Hartley şi, cunoscîndu-l bine pe Clymes, îl trase după el, zicîndu-mi mie în acelaşi timp că se apropiau de numele meu şi trebuia să mă pregătesc. M-am întors agale în pădure, încercînd să-mi potolesc gîndurile şi să-mi răcoresc sîngele. După puţină vreme se-ntoarse Sam. Mă cercetează curios şi-mi zice :

— Beţivu' ăla te-a *riciit*. Nu-l lua în seamă, ci adună-ţi forţele. Cum stai cu nervii ?

Mi-a pipăit braţele şi le-a găsit puternice şi sigure, s-a mai uitat şi la cocoşu' armei de vînătoare şi-a zis :

— Toate bune şi la locu' lor. Acuma vino la aliniere ca un bărbat adevărat şi arde-i o scatoalcă diavolului cu toate lucrările sale !

M-am îndreptat către ţintă, care era o pată mare albă pe-un pin solid şi-n mijlocu' căreia fusese bătut în ţinte asu' de cupă. Vr'o op'spe plumbi nimeriseră în marcaj, da' nici unu' nu muşcase din cartonaş. Am înţeles că stăteam bine şi, de-aveam să trag la fel de precis ca dimineaţa, cînd venisem cu Sam pe drum, trofeu' era al meu. Cînd mi-a strigat numele, am ieşit şi mi-am luat poziţia, iar Sam a venit şi-a stat alături. Mă simţeam atît de puternic şi stăpîn pe mine, atît de liniştit şi-atît de sigur pe vedere, că-n clipa cînd am ochit şi-am tras, mi-aş fi pus capu' jos că glontele va nimeri drept în semnu' asului de pe cartonaş. Da' ce credeţi ? N-am nimerit nici măcar copacu', de parcă-n armă n-ar fi fost nici un glonte !

CAPITOLUL VIII

Charles : Hei, unde-i flăcăul viteaz care rîvneşte să-şi doarmă somnul dulce la sînul maicii lui, Ţărîna ?
Orlando : Aici sînt, domnule. Dar nu-mi aduc aminte să-mi fi dorit vreodată aşa ceva.
Ducele Frederic : O singură căderc, şi lupta ia sfîrşit.

SHAKESPEARE *

— Şi-acum domnilor, de n-aveţi nimic împotrivă, iar don' Stylus socoate a fi de bun augur cîntecelu' vechi ce-l deapănă pe foc ceainicu' domniei sale, eu unu' aş mai smulge-un sărut minunatei licori ce ne face cu ochiu' de pe masă. Ah, Dumnezeule ! Cînd mi-amintesc ori pomenesc de întrecerea aia, simt că-mi trebuieşte fiece strop de mîngîiere ce-l pot căpăta.

Îl compătimeam cu toţii pe Paddy şi ne-am adăpat de la aceeaşi fîntînă consolatoare pe care o elogiase el atît.

După ce recipientul cu punci făcu înconjurul, urmă o scurtă conversaţie, Paddy fiind rugat să explice anumite pasaje din povestirea sa, după care i se îngădui să continue :

— Ce să vă spui, domnilor, pîn' ce s-aflu că greşisem cu totu' ţinta — că abia mi-a venit să-mi crez urechilor cînd mi-au zis c-am tras pe-alături — izbucniră din piepturile tuturor strigăte, ţipete, zbierete, ce mai, o hărmălaie cumplită. Alergară cu toţii să se uite la marcaj. Eu nu deslueam nimic, da-i vedeam bucurîndu-se că din ce ştiau despre dibăcia mea în vremurile bune, se temea cu toţii de mine. Strigătele lor nu m-ajuta deloc să-mi ţiu firea, mai ales după ce-am aflat c-o zbîrcisem şi cînd îi văzui întorcîndu-se — vr'o duzină de inşi — sărind, dănţuind şi chiuind de bucurie, îmi venea să mă repez în gloată şi să dau cu bîta într-o parte şi-n alta. Noroc că

* Shakespeare : *Cum vă place*, Actul I, Scena 2 (traducere de Virgil Teodorescu).

veni bietu' Sam și mă trase de-acolo. Era plouat rău, bietu' băiat, mai mult chiar decît mine, și nu știa ce să spuie ca să mă liniștească pe mine, ori să se mulțumească pe el. Cît despre mine, nu zisei nimic, da' simțeam ca și cum aș fi purtat în mine o ploaie de drăznete, gata să se sloboadă în orice clipită! Pe cînd mă depărtam cu el, mi-apucai deodată pușca și-o izbii de-un copac — sărmana mea pușcă bătrînă! I-am rupt patu' dintr-o singură lovitură. Tăman atunci cine-mi apare, iaca Isaac Clymes, și mai afumat ca-nainte și zice el :

— E-o prostie ce-ai făcut, Paddy McGann! De parcă pușca ar fi fost de vină.

— Asta-i drept, zic eu, măcar c-a spus-o un dobitoc

— Mă faci pe mine dobitoc, se-nfige el în mine cu destul tupeu.

— Fără ceartă, fără bătaie, băieți, zice Sam, n-are rost.

— Ba să spuie de-a vrut să mă facă pe mine dobitoc, zice Clymes.

— Nu-l lua-n seamă, Paddy, zice Sam, l-a aținat băieții la bătaie, ei l-au înciudat. I-au zis că-i e frică de tine.

— Să nu mi se puie de-a curmezișu' răspunz eu, împingîndu-l pe Sam la o parte și umflîndu-mi pieptul, cu privirea țintită drept în ochii lui Clymes.

Între timp se adunase întreaga mulțime în juru' nostru, unii trăgînd la el, iar alții la mine și aruncîndu-ne tăman acele vorbe ce știau că ne vor zgîndări pe-amîndoi. Vedeam că țineau să ne vadă încăierîndu-ne și crez că făcuseră și-un pariu. Da' cu toate că-l priveam fără șovăire pe Clymes, ca pentru a-i arăta că nu-mi lipsește mult să mă repez la el și să-i arz cîteva scatoalce, pe sufletu' meu păcătos, domnilor, că nu vroiam să mă bat. Mai degrabă m-aș fi ascuns într-o pădurice și-aș fi plîns ca un copil. Nu ziceam nimica, ci doar îl priveam nemișcat. Crez că uitătura mea l-a-ncorajat, căci a căpătat tot mai mult avînt și, făcîndu-și loc printre susținătorii săi, îl văz deodată proțăpindu-mi-se-n față în poziție de bătaie, cu pumnii-ncrucișați.

— Te-ntreb, Paddy McGann, se răţoieşte el, de vrei să zici că mi-s dobitoc.

— Dă-te la o parte, Isaac Clymes, nu voi să te pălesc.

— Păleşti pe dracu' ! strigă el. Te-ntreb înc-o dată şi de-i fi om cinstit mi-i da un răspuns cinstit, de ţi-a fost în gînd să mă faci pe mine dobitoc.

— Asta *crez* că eşti, dacă ţii neapărat s-o afli, şi încă o jivină a dracului de împuţită — un soi de încrucişare între dihor şi soncs !

Auzind acestea, s-a repezit la mine cu toată furia şi ferţa. Eu însă nu-l slăbisem din ochi şi eram pregătit. I-am parat lovitura, m-am apropiat şi i-am dat un brînci — unu' singur — şi s-a rostogolit la pămînt. Acolo a rămas, nu s-a mai putut ridica fiindcă-şi rupsese femuru' ! Îl îmbrîncisem peste o buturugă hidă pe care n-o văzuse nici unu' din noi şi nu ştiu dacă din pricina ei i se-mpleticiseră picioarele. Se-nţelege că nu voiam să-i rup un picior, cu toate că la vremea aceea nu mi-ar fi păsat nici dacă în loc de picior şi-ar fi rupt gîtu' ! Îmi clocotea tot sîngele. M-am întors pe urmă către ce-i care-l asmuţiseră şi le-am spus :

— Veniţi acuma, mama voastră, veniţi şi doi deodată să vedem de nu-s în stare să frîng gîtu' vreunui nemernic pe ziua de azi. Cît îs de-ntăritat, aş putea să vă fac chisăliţă pe toţi.

Da' nici unu' nu era atît de beat ori de nebun, încît să ispitească diavolu' din mine. Îşi putea da seama cu toţii că avea o putere înfricoşătoare şi, auzindu-l ei pe Clymes cum gemea la pămînt, le pierea curiozitatea de-a vedea dacă mai puteam trimite şi pe-alţii pe urmele lui.

— Daţi-vă la o parte, le-am zis, croindu-mi drum printre ei, şi de-i careva nemulţumit, apoi s-o spună acu' ori să-şi ţie gura-n vecii vecilor.

S-au dat la o parte. Da' de n-aş fi avut atîţi prieteni zdraveni la faţa locului, s-ar fi putut să-ncerce să mă doboare aburcîndu-se toţi odată asupra mea, numa' că pentru fiecare ins din tabăra lu' Clymes, aveam şi eu unu' solid printre ai mei. Nu încercă nici unu' să mă oprească, ci se-apucară cu toţii să-i facă lu' Clymes un soi de leagăn ca să-l poată căra de-acolo. Sam Hartley şi

cu mine ne-am continuat drumu' fără nici o altă oprelişte. Mi-a culeş el de jos bătrîna mea puşcă ruptă. Am trimis-o după aia la Charleston, unde i-a pus un pat nou, iar acu', după cum puteţi vedea, îi la fel de cum fuse-ntotdeauna. Mai să mi se rupă inima cînd văzui ce-i făcusem la minie. Da' numa' lucrătura diavolului a fost la mijloc, domnilor ; el m-a făcut să greşesc ţinta ; el a pus hîda buturugă în calea lu' Clymes de i-a rupt femuru' şi el m-a îmboldit să izbesc de copac biata arma ce mă slujise ca un servitor credincios de-atîta amar vreme — merg acu' pe-al douăzecilea an. Diavolu', nimeni alt', m-a ţinut în ghearele lui toate lunile alea !

Drumu' nostru către casă fu cît se poate de trist. Sam Hartley merse la mine şi m-am bucurat, căci, bată-vă norocu', cine m-aştepta acasă dacă nu bătrîna mea maică. Venise 'naintea mea şi aştepta cu nerăbdare juncanu' ! Să-i fi văzut biata faţă zbîrcită cînd i-a spus Sam că-l cîştigase unu' a lu' Zeigler !

— Cum a putut Paddy să greşească, s-a mirat ea, şi tot aşa s-a întrebat o săptămînă după aia, fierbîndu-mă în oală seacă, ori de cîte ori deschidea gura despre asta. Fusese atît de sigură de mîna şi de puşca mea, încît venise acasă anume ca să facă toate pregătirile pentru prepararea şi punerea cărnii la păstrare. Pregătise putina şi sarea, curăţase tăvile, butucu' şi masa mare de pin, căci aveam să tăiem juncanu' în aceeaşi zi şi numa' Dumnezeu ştie ce prînz grozav plănuise să ne servească mie şi prietenilor mei. „Da' cum a putut Paddy să greşească ? „era veşnica-ntrebare. În cele din urmă, zise :

— Paddy, fiule, n-o fi puşca de vină ? Bag seamă că n-ai mai adus de multişor acasă cerbi ori curcani, nici măcar păsăret.

— Socot că-i prost prafu' de puşcă, zice Sam Hartley.

Eu n-am putut rosti o vorbuliţă. Mi-am smuls pălăria şi-am pornit spre pădure, iar după ce-am plecat, bătrîna i-a zis lu' Sam că *era* ceva cu mine — că arătam ca şi cum aş fi avut eu un necaz ascuns. A mai zis p'ormă că n-o să mai plece de-acasă, că eu trebuie să mă fi simţit singur. Apoi a spus că se gîndea să-mi caute o nevastă. Da' cum să-i găseşti nevastă unui bărbat care nu-şi putea cîştiga bucăţica de carne, căruia-i orbise puşca şi de care

fugea peștii ! Cum aveam să-mi duc zilele ? Bătrîna noastră fermă nu va putea hrăni niciodată trei guri ; acum nici măcar una, că maică-mea era prea slăbită ca să poată munci, afar' doar de a-și crește puținele ei rațe și găini ! Oh ! era o idee de-a dreptu' caraghioasă !

În noaptea aceea, Sam a dormit cu mine, da' nu ne-am culcat pîn' la orele mici. Am stat cu Biblia-n mînă, iar el a căutat toate locurile unde se vorbea de diavol și vrăjitorie, despre cum ispitea el oamenii, cum îi poseda și-i orbea în folosu' lui propriu. Sam și cu mine am cetit în întregime Cartea lu' Iov, da' nu în noaptea aceea. El a venit iar și iar și se-arăta tare prietenos ; ori de cîte ori venea făceam o noapte de pomină. Ceteam din Biblie și beam mult whisky. Nu era bai, c-atunci cînd se-amețea, în loc să se certe ori să se bată, Sam dădea la predici sau rugăciuni. Era un băiat tare bun, Sam, care nu m-a părăsit la necaz. Da' nu putea sta tot timpu' cu mine, iar cînd era plecat și rămîneam singur cu biata mea maică bătrînă, gura ei ce turuia tot timpu' cu simțăminte bune pentru fiu' ei mă ținea ca pe jeratec.

— Ce-i cu tine, Paddy ? întreba ea. Nu mai aduci niciodată acasă vînat, pește ori păsări. Ce ai de gînd să *faci* cu tine ?

Atunci înșfăcam pușca, fluieram cîinele și apucam drumu' pădurii, sau, de era cald afară, încercam să pescuiesc ; noaptea, pe vreme bună, mergeam să prind păstrăvi ; da' pușca și undița nu-mi mai era de folos. Și dacă mă ardea la ficați văzînd că vînam și pescuiam fără cîștig, amărăciunea era de două ori mai mare cînd ajungem acasă și-auzeam întrebările nedumerite ale mamei și mai vedeam cum se duce de repede și șunca și grînele, și mazărea și cartofii, în vreme ce nimicuța nu-mi mai intra în casă ! Eram tot mai deznădăjduit de la o zi la alta și beam tot mai mult whisky — care nici el nu părea să aivă mai multă putere asupra mea decît apa !

În tot timpu' cît vînam ori pescuiam, auzu' mi-era tulburat. Vai, domnilor, citeodată deslușeam ceva ca un sfredel răsucit în trunchiu unui copac, chiar lîngă ureche, apoi un hîrșiit, ca retezatu' lemnelor cu joagărul ; pe urmă, pe cinstea mea, o despicătură, ogzact ca atunci cînd

crăpi lemnu' cu pana, ca să faci ţambre ori şindrile. Iară toate acestea se-ntîmplau în adîncimile pădurii, la mile depărtare de orice plantaţie, sau muncitori cu ziua. Şi ce zgomote ciudate mi se mai vînturau sub nas! Uneori auzeam paşi grei în urma mea, alteori îmi simţeam atinse umăru' ori braţu', ca şi cum ar fi trecut cineva în grabă. Vorbe-ncurcate îmi răzbeau apoi în urechi, iar din cînd în cînd răsuna un strigăt ori un ţipăt la nici treizeci de iarzi depărtare, da' nu se-arăta nimeni acolo! Din zi în zi lucrurile se-nrăutăţea, pîn' ce-ajunsesem să fierb în draci jumate din timp! M-agasase într-atît toată istoria, că-n cele din urmă mă făcusem din cale-afară de-arţăgos şi mă pomeneam strigînd cu glas tare: „De eşti diavol sau orice-ai fi, arată-te să te privesc!" Auzeam atunci un fel de hohot răguşit, chiar lîngă cot. Răsucindu-mă iute ca fulgeru', nu vedeam nimic! Tot aşa a ţinut-o săptămîni întregi, pîn' ce-am ajuns să mă rog în genunchi ca dacă diavolu' fusese trimis să mă chinuie, apoi să iasă cu îndrăzneală din ascunziş şi să mă privească drept în faţă! Eram îndeajuns de deznădăjduit acum, încît să pot da ochii cu orice diavol, oricît de lungi i-ar fi fost coarnele şi oricît de neagră faţa. Da' singuru' răspuns ce-l căpătai la rugăciunea mea fu acelaşi hohot răguşit; atît de nerușinat şi aţiţător, încît am ţopăit pur şi simplu de mînie că nu puteam vedea nimic! Încă nu era vremea să mi s-arate.. Crez că-şi avea temeiu' lui să se ţie ascuns încă o vreme!

CAPITOLUL IX

„Ia-ţi orice-nfăţişare afară de-asta."
MACBETH *

— În noaptea aceea m-am dus la coliba mea dintre bălţi şi-acolo am rămas trei zile şi trei nopţi, făr' să ies din casă şi făr' să văz pe nimeni. N-aveam tragere de

* Shakespeare: *Macbeth*, Actul III, Scena 4.

inimă pentru nimic și vă mărturisesc, bunii mei prieteni, că n-am făcut altceva decît să beau whisky și să privesc la foc. Nu mi-era deloc a mînca. În jur zăceau puștca și undițele; da' măcar o dată nu le-am atins ; îmi plîngea sufletu' ori de cîte ori mă uitam la ele. A patra zi veni Sam Hartley să mă vază și-aduse cu el o pușcă împrumutată de la unu' a lu' Felder, din Orangeburg.

— Haide-acuma s-o pornim, zice el, și să-ncercăm la potîrnichi. Îs din belșug pe cîmpurile din mlaștină.

— Ce rost are să-ncerc ? întreb eu.

— Ce rost are să fii om ? îmi răspunse. Omu' trebuie să-ncerce iar și iar, în ciuda neizbînzilor, pîn' ce iese din mlaștină. Tu te afli acuma într-o mlaștină : arboretu-i des, ghimpii ascuțiți, apa adîncă, iar noroiu' cleios ca smoala. Am făcut dracu' și mai negru, ca să nu-ți dau speranțe deșarte. Înaintarea-i anevoioasă și ai mult de mers, da' trebuie să dai de capăt, și-ai să vezi c-ai să izbutești, Paddy, de ești bărbat cu-adevărat ! Uite, ți-am adus puștca pe care-am împrumutat-o pentru tine. Tu o iei pe-asta — e-o pușcă tare fainâ — iară eu o-ncerc pe-a ta. O să vedem atunci unde-i hiba !

A vorbit de-așa fel, că m-a cîștigat și-am pornit împreună, eu cu puștca lu' Felder, iară el cu-a mea. Acuma, Sam nu era mare țintaș și-o știa, da' totu-i să ai noroc, iar Sam avea cu caru'. N-a nimerit el de fiece dată, că nu i se mai întîmplase una ca asta, da' tot a vîrît în tolbă, de bine de rău, vr'o duzină de potîrnichi, o pereche de sitari, un iepure și șase-șapte porumbei. Și toate astea cu puștca mea ! În vreme ce eu, înarmat cu faimoasă pușcă a lu' Felder, abia am izbutit să omor cîteva veverițe și să sfîșii blana unui iepure. Potîrnichile-mi scăpară toate.

Ne-am întors acasă pe-nnoptate, iar el a-nceput să-ntoarcă pe toate fețele cele petrecute. Îmi zice el, uitîndu-se la mine cu seriozitate :

— Paddy, nu-i puștca de vină, ci *tu*.

— Știu, zic eu.

— Tu ești ăla obrocitu'.

— Știu.

— Trebuie să egziste un temei pentru toate. Cum de-ai ajuns sub puterea farmecelor ? Te-ai lăsat tu cumva descoperit în fața diavolului.

— Știu.

— Acuma, întrebarea-i cin' te-a solomonit ? Te certași cu-aldc...

Și-ncepu să-mi înșire vr' o două-trei bărine pe care le bănuia.

— Nu, zic eu.

— Da' bătrîna, mama ta, se certă cu vr' una din ele ?

— N-am auzit-o de-așa ceva.

— Trebuie să aflăm, zice-el. Mă duc miine la bătrîna și-o-ntreb chiar eu.

— De mi-a făcut cineva farmece, acela nu-i decît dracu' însuși, iar de-i la mijloc și vr' o babă, apoi ea nu-i decît un fel de trimeasă a lui.

— Asta cam așa-i, zice el, și cea mai bună cale să te descotorosești de Spurcatu' și de trimeasa lui îi credința.

— Credința ! Da' cum s-ajung la ea ? De nu vine ea la mine, n-am cum o dobîndi.

— *Tu trebuie să mergi către ea.* Să citești Biblia, să-ți spui cu regularitate rugăciunile seara și dimineața și să te duci la biserică de cîte ori se țiu predici. Hai să ne rugăm, Paddy.

Zis și făcut, ne puserăm amîndoi în genunchi, iar Sam rosti o rugăciune tare de tot, foarte eficientă — că Sam era tare la Scriptură, de mă miram cum de nu-i dase prin minte să se facă predicator. Da' el nu predica decît cînd era adunați laolaltă niscaiva vecini. După ce se rugă — și preț de-un ceas se războiu cu inimicu', pîn' ce prinseră să mă doară genunchii — ne ridicarăm, dădurăm pe gît o dușcă și p' ormă începurăm să cetim din Biblie, mai mult prin părțile alea unde se vorbește de vrăjitoare, de bătrînu' Belzebut și de ăilalți draci. Tăman cînd ceteam noi mai tare — că lu' Sam îi place să-și audă glasu' și are-o părere grozavă de cetitu' lui — auzirăm o bătaie zdravănă în ușă. Eu am stat liniștit.

— Îi careva la ușă, zice Sam.

— Îi chiar dracu', zic eu, a venit să te-audă cum predici.

— Nu vorbi așa, Paddy, îmi răspunde el. Nu se cade. Crez că-i vr'un om.

— Numa' el poate fi, îi zic eu rece.

Atunci răsună din nou ciocănitu' în uşă.

— Du-te de vezi, zice el.

— Du-te tu, îi zic. Eu ştiu că-i el.

Atunci Sammy se puse iar în genunchi, tremurînd din toate-nchieturile, şi-nccpu a se ruga cît putea de tare. Numa' că de data asta era aşa de speriat, că i se încurca toate ideile-n cap şi nu mai înţelegeai de se roagă ori ce vrea ! Eu nu m-am clintit, ci-am rămas pe scaun, uitîndu-mă la foc. Se auzi iar bătaia în uşă; asta-l făcu pe Sam să se oprească în mijlocu' rugăciunii ! Se ridică şi veni lîngă mine, cu Biblia ridicată de parc-ar fi fost o pavăză contra unui glonte.

— Paddy, zice el, e-ngrozitor !

— Ia o duşcă îl povăţuiesc.

— O, nu pomeni de asta, zice el ; da' dădu pe gît paharu' şi-ncă unu' pîntecos.

— Cine poate fi, zice el, la vremea asta din noapte ?

— Îţi spui eu. Îi chiar leu' ăla furios de care-ai cetit şi te-ai rugat, care caută să-nfulece ceva ! De-aş şti că mă lasă să-l privesc măcar o dată, i-aş deschide.

Spunînd aceasta, m-am ridicat şi m-am dus la uşă.

— O, nu face asta, Paddy, pentru Dumnezeu !

— Ba da, zic eu, acuma că mi s-a răscolit tot sîngele, am să-i deschiz şi de-ar fi să se-arate sub chipu' Satanei în persoană.

Pe cînd mă-ndreptam spre uşă, Sam s-a tras toma'-n cel' lalt colţ al camerei şi s-a ghemuit îndărătu' unui scaun, ţinînd Biblia deschisă-n faţă ca pe-un scut.

Ca şi mai 'nainte, nu era nimeni. Am închis uşa la loc şi, văzînd cît era de speriat, i-am zis :

— N-a fost decît vîntu', Sam. Da' nu zisei bine c-auzirăm un „Hu ! Hu ! Hu !" chiar deasupra căminului. Lu' Sam îi căzu Biblia din mîini şi-l auzii strigînd : „Doamne, fereşte-ne pe noi !"

— Nu-i decît o buhă, Sam, zic eu.

— Îi chiar glasu' diavolului, zice el.

— Aşa crezi ? Atunci am să-i răspunz. La care am scos un strigăt ascuţit şi un „Hu ! Hu ! Hu !" la fel de tare ca diavolu'. Sam m-a apucat de braţ şi cu ochii mai să-i iasă din cap, m-a rugat, pentru numele Domnului, să m-opresc şi să nu mai întărît fiara ! Oh, cum am mai

rîs ! — da' nu era de bucurie, domnii mei, ci rîsu' unui om atît de deznădăjduit, încît să fie gata a sări la luptă, oricît de inegală, cu orice fiară ce-a străchiat vr' odată prin păduri !

N-am mai auzit nimic în noaptea aia, da' mi-a luat mult timp pîn' să-l fac pe Sam să-şi recapete cumpătu', şi asta numa' după cîteva păhărele de whisky.

— Care l-a făcut să şi-l piardă din nou, interveni Jamison

— Nu, domnule, cîtuşi de puţin. Sam era mai tare la cap decît la cuget şi putea duce, fără să verse, tot atîta alcool în capu' său cîtă apă aţi putea cără pe-al dumneavoastră.

— Da' care-a fost pricina sperieturii lui, Paddy ? Fără-ndoială că *vîntul* bătuse-n uşă şi ţipăitul unei *bufniţe* auziseţi.

— Nu, dom' le ! Fusese ce spusesem la-nceput potrivit cu ce ştiam şi simţeam ! Fusese diavolu', nu vîntu', afar' doar de cel din gura spurcatei sale guri ; căci noaptea era tot aşa de liniştită ca somnu' unui prunc. Cît despre ţipătu' ce-l auzirăm, nu s-a născut în bălţile noastre buha din gîtleju' căreia să se sloboadă un huhuit aşa de ascuţit, de puternic şi nefireş ! Chiar bătrînu' Belzebut în persoană rîdea auzindu-ne pe noi, doi pădureni nătîngi, cum încercam să-i zădărnicim lucrarea cu cetitu' din Biblie şi cu rugăciuni !

Abia de-a putut adormi Sam şi de mai multe ori s-a trezit înfricoşat. În noaptea aia am gătat tot jimmyjohn-u'.

Dimineaţa se-arătă mai liniştit şi mai corajos. Văzînd cum străluce soarele, începe să facă pe grozavu' :

— Cînd te gîndeşti, Paddy, că ne-am putut speria de-o buhă !

— O buhă ! zic eu. Ah, Sam, dacă buha aia ajunge vr' odată să te jumoale de fulgi — şi s-ar putea, în ciuda rugăciunilor tale — o să te scalde într-o asemenea baie de pucioasă, c-o să te lecuiască de toate bolile de piele pentru cît oi trăi ! Şi-aşa o să-ţi limpezească sîngele cu sulf, c-o să fii o bucăţică destul de dulce pentru ospăţu' ei.

— Cum de poţi vorbi aşa — îi lipsă de cuviinţă şi rispect ! Da' nu mă poţi tu speria pe mine. Şi-acu' hai

la vănătoare de cerbi. N-a mai rămas nici un strop în jimmyjohn-u' ăla ?

— O să-l scurgem, de ţi-i vrerea, da' mă-ndoiesc c-a mai rămas, fie şi cît să-şi limpezească văzu' un ţinţar.

M-am dus să-i scoţ un pahar de vin şi-atunci el a-nceput să cînte, de unde-am înţeles că nu-i trecuse cu totu' sperietura nopţii trecute.

— N-are nici un rost să merg la vînătoare, Sam, zic eu.

— Ba trebuie să mergi. Nu zi niciodată s-a sfîrşit cu mine ! Îţi spui eu că trebuie să răzbeşti prin mlaştină, cît ar fi ea de lungă ; numa' astfel te-arăţi a fi bărbat. Cu cît te sforţezi mai abitir, cu-atît îi dai de capăt mai degrabă.

— Şi ce cîştig ?

— De ce nu mă-ntrebi ce cîştigi trăind ? Cin' să ştie, de nu Domnu' Dumnezeu'-ntregii lumi ! Atîta lucru pot să-ţi zic : dacă te străduieşti din răsputeri, ca un om cinstit cu inimă viteză, îndurînd ca un bărbat da'-nfruntînd necazurile cu hotărîre şi coraj, atunci poate că la urmă ăi avea folos. O să răzbeşti tu la lumină, ascultă-mă pe mine, şi cu toate că nu-s nici eu cine ştie ce voinic, nici cine ştie ce viteaz, eu îţi voi fi alături, chiar de te-or părăsi cu toţii. Am să te-nsoţesc mereu, am să mă rog pentru tine şi am să-ţi predic şi-oi încerca să fac tot ce-mi stă-n putere ca să te fac pe *tine* să lupţi cu tot dinadinsu' şi să nu-ţi pierzi coraju'.

— I-am luat mîna-ntr-a mea şi i-am strîns-o, zicînd :

— Sam, eşti cu-adevărat un băiat bun, ba chiar un prieten mai de nădejde, un om mai bun şi un bărbat mai viteaz decît te crezi ! Toţi cei care-s alături de prieteni la necaz şi fac tot ce pot ca să-i ajute să iasă la liman atunci cînd restu' lumii îi părăseşte îs şi viteji şi buni.

— Dar, Paddy, spuse cu reproş Wharncliffe, tu nu erai într-o asemenea situaţie : nu te părăsiseră cu toţii.

— Nu, Wharncliffe, nu mă părăsiseră, lăudat fie Domnu' pentru milă lui. Aveam mulţi prieteni şi dumneata erai unu' din ăi mai buni. Da' Sam *nu ştia* acest lucru şi nu-ţi mărturisisem nici dumitale, nici vreunui alt prieten daraveaua ce mă măcina la moara necazului.

Cu şoşele şi momele, Sam reuşi pîn' la urmă să mă scoată la vînătoare de cerbi. Adusese cu el doi ciini, mai

aveam și eu doi, așa încît trecerea noastră era însoțită de-o hărmălaie veselă ! Mi-am încărcat arma de vînătoare c-o grijă-ndoită și-am pornit la drum călare. Îl cunoști pe Black Sam al meu, Wharncliffe, știi că-i iute ca săgeata și că-l țiu picioarele, fie că-i vorba de-o călătorie anevoioasă de-o lună de zile, fie de trei mile la trap pe arșiță. Pe cînd călăream, îmi simțeam inima ceva mai ușoară. M-am gîndit la vorbele lu' Sam, pe care le găseam chibzuite, și pe urmă eram și eu încredințat că povestea asta nu putea ține o veșnicie. Căzuse năpasta pe mine din senin și tot pe negîndite avea să se ducă de la mine, da' cum nu știam cînd avea să se-ntîmple, trebuia să vînez mai departe. Pîn'atunci rău' cel mai rău nu era decît c-o să rabd olecuță de foame și n-oi mai uda mîncarea, căci aveam să mă-nțarc de la whisky și tutun, și m-oi simți umilit, cu care-odată eram așa fălos ! După ce voi fi pierdut și vînatu' și mîndria, și fumurile și whisky-u' și tutunu', nu vedeam de ce mă mai putea văduvi diavolu' ! Pentru unu' ca el ar fi o găinărie ca după ce-a dezbrăcat un ins de toate hainele, să-i mai ia și pielea.

Ne-am oprit în pădurica lu' Hop și-acolo-am început hărțuiala. Eu goneam vînatu', iar Sam lua poziție undeva lîngă prima răspîntie de la Marele Lac, pe plantația „Woodlands". Nu peste mult timp ciinii mirosiră o urmă și cam într-o juma' de ceas stîrniră vînatu'. Curînd auzii pușca lu' Sam și-apoi cornu'. Călărind către el, am descoperit că doborîse un cerb tînăr, tăman la răspîntie. Sam era de părere să coborîm spre „Burwood", care pe vremea aceea aparținea lu' Dewitt ; era cu mult înainte să cumpere Jamison plantația. Eu însă i-am zis : „Sam, mai îs încă mulți cerbi în *pădurica* aia". Am dat dară din nou ocol desișului pîn' ce-am ajuns pe deal. După cum spusesem eu, ciinii stîrniră un nou vînat și Sam avu ocazia de data asta să tragă într-o mîndrețe de căprioară, da' n-o nimeri. Chemă totuși înapoi ogarii care-o apucaseră drept spre riu și-i aduse spre mine, care mă-ndreptam spre pădurice. Îmi ziceam că acu' nu mai rămăsese nimic și călăream la pas, fără să caut ceva, cugetînd doar la soarta mea, cînd, pe negîndite, calu-mi sări în lături, de parcă s-ar fi speriat rău de ceva. Mi-am ridicat ochii și tăman în fața mea, la nici patruzeci de pași, zării cel mai mare cerb ce-l vă-

zusem în viaţa mea, înaintînd în salturi domoale. Într-o clipită slobozesc în el o-ncărcătură, apoi şi pe-a doua, două-mpuşcături clare, aproape drept în mijlocu' ţintei amîndouă. Da' ai fi zis că fusese gloanţe oarbe, judecînd după purtarea cerbului. Nu arăta c-ar fi simţit ori i-ar fi păsat de ceva, ci, ca şi cum ar fi ştiut că nu mai aveam nici o ţeavă-ncărcată, înaintă cu aceaşi nepăsare apoi, dintr-o dată, se-ntoarse pur şi simplu şi trecu pe lîngă mine, sub chiar ochii mei, luînd drumu' 'napoi, către „Desilla" !

— Cerbii *bătrîni* obişnuiesc să facă asta, remarcă Wharncliffe.

— Nimic nefiresc aici, spuse şi Jamison.

— Ştiu asta, Wharncliffe ! Ştiu, Jamison ! Nu-i ciudat că un cerb bătrîn care-a fost vînat vreme de trei ani să te înşele ca o vulpe, da' ăsta o făcea cu-atîta nepăsare, sub chiar nasu' meu şi sub cătarea puştii mele, după ce trăsesem de două ori în el, de parc-ar fi ştiut că ţevile-s goale !

— Ce vrei, Paddy, dacă ai dat greş, era firesc să creadă că nu mai are de ce se grăbi, mai ales că orice cerb cu experienţă ştie că nici cea mai bună armă de vînătoare n-are mai mult de două ţevi.

— Cum să *creadă* — cum să ştie ? Da'-i sigur că s-a purtat de parc-ar fi crezut şi ştiut totu' la fel de bine ca mine. L-am urmărit cu privirea preţ de-un minuţ, apoi m-am aşezat jos şi-am încărcat cele două ţevi cu încă şi mai multă grijă decît 'nainte. Între timp am auzit ciinii-ntorcîndu-se, ca şi cum ar fi prins din nou vechea urmă. Şi el păru să-i audă, căci se făcuse nevăzut. Ultima oară l-am zărit îndreptîndu-se cu coada ridicată şi fără grabă către „Desilla", drept înspre calea ferată. Se-ntoarse Sam cu ciinii şi-mi povesti cum îi scăpase căprioara. Trecuse rîu' între timp. Da' nu-mi păsa de ea. I-am spus despre cerbu' ăl mare şi-am plănuit cum să-i dăm de hac. Am făcut un ocol dibaci şi-am luat-o spre „Desilla", cu gînd de-a tăia pădurea dinspre podeţu' de sub calea ferată, la încrucişarea plantaţiilor „Woodlands" şi „Desilla" şi-a merge pînă unde ne va purta vîntu'. Ceva mă făcea să pohtesc cu tot dinadinsu' cerbu' ăla. Era aşa de liniştit,

privise totu' atît de nepăsător, încît eram hotărît să-l pui pe foc ajutîndu-mă fie de cîini, fie de cal, fie de armă. Mă coprinsese un soi de nebunie, iar cînd Sam a propus să mai dăm o raită prin pădurile de jos, eu am tras o-njurătură zdravănă, zicînd că-n ziua aceea n-oi vîna nimic alt' afar' de cerb ! Şi nu m-am dus.

Ne-am continuat aşadar drumu' îndreptînd cîinii în apropierea Micului Lac, în unghiu' făcut de plantaţiile „Woodlands" şi „Desilla", cu toate că acolo nu era pădurricea care să ne îngăduie a goni mult timp vînatu' în linie dreaptă. Eu am asmuţit cîinii, da' Sam a zis că nu vrea să ia poziţie, ci-o să hăituiască şi el cu mine ca s-avem mai mulţi sorţi de izbîndă cu patru ţevi în loc de două, de s-o gîndi iar cerbu' să facă ştînga-mprejur. Nu alergam nici de douăzeci de minute, cînd cîinii adulmecară o urmă proaspătă de sălbăticiune. Sam zări cerbu' şi trase-n el, de la nici patruzeci de iarzi, îmi spuse, da' nu-i clinti nici măcar un fir de păr. După ce-auzi împuşcătura, cerbu' se-ntoarse şi zbură de-a dreptu' printre cîini, dîndu-i bătrînului Teazer o-mpunsătură urîtă cu cornu' în umeri Era rîndu' meu să-mi încerc norocu', fiindcă se repezise spre mine ca un uragan. Am tras, da' el alergă mai departe, de data asta însă cu salturi mari, desprinzîndu-se clar de pămînt şi sărind peste o albie de furtună. Încărcătura puştii mele se irosi la fel ca a lu' Sam. Ei bine, de vreţi să mă credeţi, blestemata de sălbăticiune îşi continuă drumu' în mica pădurice — nu mai mare de o sută de acri — aruncînd cîinii la o parte, alergînd cînd spre drumu' mare, cînd spre desiş ; cînd spre golf şi, din nou, în sus pe deal, mergînd încet cînd eram nepregătiţi şi luînd-o la picior cînd am fi avut sorţi să-l ochim, vreme de cel puţin un ceas. Trăgeam de departe, încărcam puştile la loc, hotărîţi să-l ucidem, înfărîtaţi mai mult ca oricînd văzîndu-l cum ne scăpa ! Sam era de-acum la fel de pornit ca şi mine să-l ucidă !

— Ia-o din loc, îi zic lu' Sam, către *prima* răspîntie de la Micu' Lac de pe „Woodlands" şi ia-ţi poziţie de tragere ! Acolo o să-ţi vie în bătaia puştii.

Sam plecă, da' mofluzi, după cum veţi vedea, fiindcă n-a luat în seamă ce i-am spus. El coborî la *a doua* răspîntie,

la vechiu' „Beckalee Place" şi se postă acolo, căci, după cum mi-a zis după aia, şi-nchipuise că bătrîna jivină avea să dea ocolu' Micului Lac, iar nu să treacă de partea cealaltă pe cîmp deschis.

Ei, bine, dădu greş. Cînd am stîrnit iarăşi jivina, şi asta se-ntîmplă destul de repede — de fapt, el părea dinadins să ne ne iasă-n cale, ca să-şi rîză de noi —, ce să vezi : după ce se-ntoarce nitel din drum, se repede înspre marele golf al lacului, între calea ferată şi conacu' „Woodlands", aproape de fîntînă, apoi o ia peste deal, unde-i cimitiru' familiei ; o ţinu apoi pe la poalele dealului, aproape de bătrîna orezărie şi o zbughi pe drum, dincolo de prima răspîntie, drept către calea ferată.

Eu, după el, cu pintenii-nfipţi in coapsele lu' Black Sam pîn' ce sărmanu' se-nroşise de sînge, se-acoperise de sudoare şi spumega la gură ca o fiară sălbatică ! Numa' ce săgeta cerbu' apa, că-n clipa următoare îl şi urma Black Sam ! Nu aşteptam decît să-mi pice mai bine în cătarea puştii ; aveam trăgaciu' tras la ambele ţevi. În clipa următoare-l văzui trecînd în goană pe lîngă cuptoru' de ars cărămidă, drept peste calea ferată. Ştiam c-o să-mi apară curînd şi-am înfipt şi mai adînc pintenii în coapsele calului. Goneau din răsputeri şi calu' şi cerbu'. Chiar atunci, cînd nimic nu-i mai putea opri, auzii şuieru' aburului şi rostogolirea roţilor. Venea trenu' dinspre oraş şi fiind *întîrziat*, gonea cu toată viteza. De-avea să dea peste mine ori ba, totuna era că eu nu mă mai puteam opri şi oricum n-aş fi făcut-o ! Eram îndeajuns de nebun ca să nu mă mai opresc de la nimic. Am mers mai departe, iar din faţă venea ca un uragan locomotiva cu un lung şir de vagoane. Şi bătrînu' cerb alerga cu toată viteza peste calea ferată, fără să privească măcar o dată la stînga ori la dreapta. Nu-i păsa lui de tren, nu-mi păsa nici mie ! Am dat pinteni calului şi-n clipa următoare trecusem şi eu dincolo, primind drept în faţă aburu' locomotivei ! Cerbu înainta drept şi simţeam că-l pierz. Auzeam chiotele celor din vagoane, căci putea vedea cu toţii scena şi oh, domnii mei, era îngrozitor de frumos ! Da' vedeam eu că pierz teren şi-atunci, dînd drumu' frîului lu' Black Sam — care alerga cît

putea, da'-ncepea să rămîie în urmă — am ochit în plin sălbăticiunea și am tras de la nu mai mult de cincizeci de iarzi ! Da' tăman cînd am apăsat pe trăgaci, am văzut că blestematu' de cerb se-abătuse din bătaia puștii cu vreo cinci pași. Mi-am îndreptat atunci spre el a doua țeavă și, să mă drăznească Domnu' de vă mint, cînd am apăsat pe trăgaci, ticăloasa de dihanie se-ntorsese la prima linie și amîndouă cartușele fură irosite ! Dus fu' cerbu', iar cîinii-l urmară șchiopătînd. Eram frînți cu toții — cîini, cai și oameni — iar nemernicu' de cerb, de parc-ar fi știut totu', se ținu la vedere încă vr'o sută de iarzi, îndreptîndu-se-ntr-un galop ușor către marile păduri din juru' lacului.

Dumneata, Wharncliffe, trebuie să-ți amintești de ziua aceea că seara venirăm Sam și cu mine ca să-ți cerem să vii cu noi a doua zi, cu toată haita de cîini. Am rămas noaptea la dumneata și ți-am povestit de pățania cu vînătoarca și cum ne-a dat cu tifla cerbu' cel mare. Iar dumneata te-ai învoit să vii cu noi a doua zi dimineața. Da' cu toți cîinii dumitale, cerbu' ne-a lăsat mofluzi și-a doua oară și-n același chip.

— Mi-amintesc, Paddy, a fost o vînătoare cu-adevărat extraordinară.

— Nu-i așa ? De n-ar mai fi fost !

— Dar ți-amintești ce ți-am spus, Paddy, anume că nu mi-a părut nimic de domeniul supranaturalului. Cred că atunci mi-ai împărtășit pentru prima oară temerile tale.

— Egzact ! Da' atunci nu mi-ai dat crezare și nici acum nu te pot face să mă crezi. A fost însă mai multe lucruri decît ți-am povestit vr'odată dumitale ori lu' Sam Hartley, cu toate că v-am spus o mulțime la amîndoi. A doua zi a fost o vînătoare cu-adevărat egstrorinară, cum ai zis chiar dumneata. Noi am asmuțit mai bine de cin'spe ogari pe urmele cerbului — ai dumitale și-ai noștri — da' ar fi putut la fel de bine să rămîie acasă în cotețe că nici o ispravă nu făcură. M-am dus acasă la coliba mea cu Sam și-aveam inima mai grea ca oricînd, măcar că simțeam acuma că trebuia să lupt să ies din mlaștină, cum zisese Sam, și

mi-am pus în cap să izbîndesc, fie că m-ajuta soarta, fie că nu. Mă ţineam departe de bătrîna mea maică şi citeam ades din Biblie, judecînd eu în legea mea. Mă duceam zilnic în pădure, uneori cu Sam, da' mai cu seamă singur. Norocu' mă ocolea tot timpu', în schimb Necuratu', ba. Săptămîni întregi nu-mi ţinea de urît nici un suflet de om, numa'ăl diavol nevăzut ce mă hărţuia pîn' la vecinica mea pieire în străfundurile împărăţiei sale ! Pînă şi Sam îmi părea că-ncepuse să se ferească de tovărăşia unui om aşa de năpăstuit ca mine, în ciuda făgăduielilor făcute. Nu-l învinuiam, căci cine ar putea mustra un om din pricină că vrea să-şi mănînce mălaiu' în tihnă, iar nu să se teamă că-şi întinge Sarcailă lingura în farfuria lui ! Da' cu cît se ţinea departe prietenii, cu-atît mă îndîrjeam mai tare să-nfrunt nenorocirea cu orice preţ ! Şi cu cît simţeam mai mult că diavolu' priveghează lîngă mine, cu-atît căpătam pohta de a-i dovedi că eram un bărbat în stare să-l înfrunt, oricît mi-ar fi fost de greu ! Mă simţeam din ce în ce mai mîndru că puteam să-l înfrunt, iar cînd cerşeam bunului Dumnezeu să-mi dea putere şi ajutor, mă pomeneam dorind ca fiara să iasă din ascunziş şi să mi se arate la vedere ! Eram aşa de nenorocit, încît nu mă îndoiam că aş fi putut privi orice diavol drept în faţă, oricît ar fi fost el de negru ! Îi drept că-mi părea că-l şi văzusem la lumina zilei, sub chiar chipu' cerbului ăl bătrîn, da' iarăşi simţeam că nu-i chipu' sau *naturalnic*, chiar de nu puteam şti care să fi fost acela, afară doar cetind despre bătrînu' Dragon din Biblie. Sam zicea că trupu' Dragonului seamănă mai mult cu un crocodil, ori şarpe mare, doar că avea aripi, ca ale unui liliac, în schimb uriaşe cît norii, ca să poată purta un asemenea trup. Fără-ndoială că ivirea sub chipu' nevinovat al unui cerb nu fusese decît unu' din şiretlicurile sale drăceşti.

Aici urmă o pauză. Paddy privi semnificativ spre apa care clocotea şi apa pricepu, iar whisky-ul îi ieşi în întîmpinare şi zahărul se dizolvă lin în îmbrăţişarea lor. Şi toţi cei de faţă se împărtăşiră din nuntirea lor, în deplină consonanţă cu doleanţele lui Paddy !

CAPITOLUL X

„Cine-i acest nou Gilcevitor ?"
BEN JONSON*

După ce mai tăifăsuirăm puțin, fumîndu-ne pipele, Paddy își reluă povestea după cum urmează :

— Care va să zică, bunii mei prieteni și seniori, auziră-ți ce soi de rugăciuni îmi făceam eu și ați băgat de seamă că, în ciuda frămîntărilor prin care treceam, mîndria și cutezanța mea nu erau defel stîrbite. Aveam o inimă neînduplecată și eram rău la burtă și socot că toma' mîndria și cutezanța mea voia Dumnezeu să le-nfrîngă. Mă rugam și-i ziceam inimicului să pohtească a mi se arăta, ca și cum ar fi fost doar un om obișnuit, de-același stat cu mine — da, chiar așa — nu ca și cum nu suferea să se măsoare cu mine ! Cînd mă preumblam prin păduri de unu singur, îi strigam să vie și să dea ochii cu mine. Nu-mi era teamă. Îmi scuturam pumnu' ca și cum l-aș fi pălit drept în față, iar cînd auzeam pași în urmă și glasuri în tufișuri și blestemătu' de chiot „Hu ! Hu ! Hă !" tăman lîngă ureche, m-opream și mă-nconduram în jur, zicînd :

— Oh, mii de drăznete și blesteme pentru fiara cu glas da' fără de trup ! Arată-te numa' la vedere pe de-a-ntregu', cu coarne cu tot, și să vedem de nu ți le-oi înțepeni fără s-am nevoie de nici un ajutor !

Gîndesc, prieteni, că nu se cuvenea ca un biet muritor s-arate atîta cutezanță față de-un asemena inimic.

Acuma, fie că diavolu' mi-auzi rugăciunea și provocarea și nu se da-napoi de la a-mi face pe plac, fie că-i păream îndeajuns de viteaz — văzînd că mă mai obișnuisem cu el — ca să-ndur a-l cunoaște mai de-aproape, vorba-i că-ncepu el cu-adevărat să se-apropie mai mult. Vocile, blestemele, hohotele de rîs, chiotele îmi răsunau în auz mai tare ca oricînd ; și mai vedeam umbre intrînd și ieșind din pădure cu un soi de grabă, da' fără nici un zgomot, abia

* Ben Jonson, *Tîrgul Sf. Bartolomeu*, Actul II, Scena 2.

de le zăream, purtate de vînt. Numa' că nu bătea vîntu'. De obicei povestea asta se-ntîmpla cînd stăpînea o liniște de mormînt : pădurile părea să doarmă adînc, nu se auzea nici un ciripit, nici un cîntec de pasăre, nici măcar țipătu' ori saltu' unei veveriță. Iar cînd totu' era așa de nemișcat, îți părea că toată lumea, cît îi ea de mare, s-a strîns la o uriașă înmormîntare, la care natura însăși avea să fie lăsată în groapă ! Și tăman atunci se-ntîmpla ca și ceru' să capete o paloare grea de plumb, atîrnînd mai aproape de vîrfurile copacilor și priveghind ca o boltă înmormîntarea ! Tăcerea era îngrozitoare, făcîndu-te să te-aștepți la orice nenorocire. O asemena zi era atunci, mi-amintesc, nefireș de nemișcată, fără nori, da' cu un cer ca plumbu', mohorît. În păduri — nici o suflare, nici un sunet. Aveam cu mine cei doi cîini, arma de vînătoare cu două țevi și-o pornisem dinainte de-a se crăpa de ziuă, gîndind că de-o iau din loc așa devreme, poate oi face vr'o ispravă în baltă. Amîndoi cîinii era învățați să meargă încet și cum nu puteam să-mi scoț cerbu' ăla mare din cap, mă frămîntam tot timpu' cum să fac să-i viu de hac !

Printre cele auzite despre diavol și vrăjitoare, era și credința că nu-i poți străpunge decît c-un glonte de-argint. Zis și făcut, am tăiat în bucăți doi dolari de-argint și-am încărcat cu ele amîndouă țevile. Eram gata să-ncerc orice, nu-mi păsa cu ce preț, numa' să pot duce mai departe războiu' cu inimicu' !

Da' n-am mai zărit cerbu' ăl mare. N-am stîrnit nici un vînat toată dimineața. S-a făcut de nămiezi pin' să mă dau bătut. Tăman atunci m-aflam destul de-aproape de rîu și cum purtam întotdeauna undița cu mine, m-am gîndit c-aș putea-ncerca să pescuiesc. Scoțîndu-mi haina și încălțările, le-am lăsat pe mal, zicînd cîinilor să le păzească. M-am urcat apoi în pirogă și-am vîslit în suș pe rîu, luîndu-mi cu mine și arma, că nu știam de n-avea să-mi pice ceva vînat. O pușcă nu-i greu de dus și-mi place să am mereu armele pregătite — pușca și cuțitu' ! Am urcat de la locu' numit „Moonbend" a lu' Jamison, am trecut de „Turtle Cove" și de debarcaderu' „Woodlands" și am trimis o salvă de cealaltă parte a rîului. Am vîslit încet cam o milă pînă într-un loc al bălții unde știam că voi

găsi belşug de viermi pentru momeală. Mi-am umplut o ploscă-ntreagă. Am pornit apoi către „Horn Cove", în apropierea Desillei, şi am început să pescuiesc. Ei bine, dómnii mei, spre marea mea uimire şi fericire, am pescuit cu spor. Am prins mai bine de cin'şpe bibani într-o oră. Eram în al nouălea cer, gîndind că vraja s-a desfăcut şi mi se-ntorsese norocu' de altădată, cînd, pe negîndite, auz un iureş în apă, niţel mai sus de mine, iar apa prinse a se roti în cercuri tot mai mari, coprinzînd în îmbrăţişarea lor şi piroga mea şi săltînd-o de parcă ar fi fost o coajă de ou într-un ocean în clocot. Nu vedeam nimic, da' după aia n-am mai prins nici măcar o coadă de peşte. Socot că trebuie să fi fost vr'un caiman care s-a bălăcit printre peşti, speriindu-i şi gonindu-i în ascunzători. Da' eu tot am nădăjduit şi-am rămas pe gînduri, cu undiţa-n apă, încă vr'o juma' de ceas.

Totu' era înfricoşător de nemişcat ; ceru' părea mai piclos ca oricînd. Se făcuseră nevăzute toate păsările care ţopăiau împrejur atunci cînd începusem să vîslesc, iar chiparoşii ce-şi atîrnau crengile deasupra şi-n juru' meu arătau cenuşii ca nişte năluci într-un cimitir. M-am cam întristat, de nu eram cumva de-a dreptu' speriat. Nemişcarea te înspăimînta ca şi cum ar fi prevestit un cutremur. Mi-am scos atunci sticla — doar una de-o pintă *, care-i o porţie zilnică neglijabilă pentru omu' şetos — şi-am luat o-nghiţitură. A doua pe ziua aceea. N-apuc să vîr sticla la loc în sîn, cînd toată pădurea se umplu de zgomote — şi-ncă ce zgomote, de-ai fi zis că se pusese pe orăcăit toate broaştele şi-ar fi ţipat toate bufniţele şi toţi caimanii. Se-aşternu apoi din nou liniştea şi nici c-am mai auzit ceva pe tot rîu'.

Nu mai ştiam ce să crez. Tăcerea era acu' tot aşa de-nfricoşătoare pe cît fusese tărăboiu' de mai 'nainte. Pe cînd îmi munceam eu mintea, auz un alt iureş şi-o arătare mare cît un cal — ceva întunecat, a cărui formă n-o puteam deosebi — alergă chiar la marginea rîului, furişîndu-se prin tufişuri şi prin ierburile înalte şi cît ai zice peşte se făcu nevăzută !

* Pintă : măsură de capacitate, echivalentă în S.U.A. cu 0,473 l.

— Ce dracu' o mai fi și asta ? mă-ntreb eu. Oare ce-o să mi se mai întîmple acu' ?

N-apuc să sfîrșesc vorba, cînd auz un muget grozav la vreo mila mai jos, semănînd cu al unui caiman în călduri. Apoi mugetu' se schimbă într-un răget, da' ce mai răget, de parcă fiara ar fi fost rănită în coaste. Auzisem eu de răgetu' leului, da' de văzut ori auzit cea fiară nu mi se-ntîmplase. Și, pe urmă, Sam Hartley zice că nici nu-s lei în țara noastră. Cu toate astea, din ce-auzisem eu despre leu și răgetele sale, m-am gîndit că nu poate fi decît el și că Sam se-nșală ! Am aruncat undița pe fundu' bărcii și mi-am luat pușca, pregătind-o pentru ce avea să se-ntîmple. Se-auzi iarăși un răget, apoi cîinii dădură veste cu un lătrat ascuțit și mînios. După răgete și lătrăturile lor furioase, crezui că bietele dobitoace **se** luptă cu vr'o fiară ciudată. Mi-am pus pușca-n poală și am vîslit în josu' rîului, unde lăsasem cîinii să-mi păzească hainele și încălțările.

Ajuns acolo, am sărit pe mal, haina mea era sfîșiată în bucăți, pantofii, aruncați la vr'o cincizeci de iarzi mai încolo, iar cîinii dispăruseră ! Îi auzeam lătrînd **ca** turbații la depărtare de-o juma' de milă cel puțin, întrerupți din cînd în cînd de un răget groaznic. În locu' unde lăsasem cîinii părea să se fi dat o luptă grozavă. Tufișurile era sfîșiate pe o mare suprafață, iar pămîntu' arăta de parcă l-ar fi călcat în picioare, douăzeci de cai !

Cu toate acestea, cercetînd în jur cu toată băgarea de seamă, n-am putut da de urma nici unei fiare, ci doar ale cîinilor, da' ei n-ar fi putut bătători singuri pămîntu' într-un asemenea hal.

În toată această vreme, auzeam zgomotele luptei **din** pădure. Mi-am făcut drum într-acolo, cu pușca-n mînă, cît am putut de repede. Mă țineam tot pe marginea marelui lac. Tărăboiu' părea să vie din desișu' bălții, aproape de „Cîmpu' nisipos" al plantației „Woodlands", lîngă „Holly Thick". Din ce m-apropiam, auzeam lătratu' ascuțit și clănțănitu' cîinilor ; apoi răgetu' fiarei ; un chelălăit și-apoi un adevărat uragan de hămăituri și răgete.

Tot așa a ținut-o pîn' ce nu mai aveam decît o sută de iarzi. Atunci am auzit un iureș nestăvilit prin pădure și prin apă. Răgetele încetară — doar cîinii lătra din

răsputeri. Ajuns la locu' cu pricina, am văzut toate semnele că acolo se dăduse o luptă, la fel cum văzusem la „Moon Bend", pe malu' rîului : tufişurile sfîrtecate, pămîntu' răscolit, da' nici urmă de ciini ori fiară ! Auzeam acuma ciinii la un sfert de milă depărtare, de cealaltă parte a merelui lac, în apropierea cursului apusean.

. Am pornit într-acolo. Traversam lacu', ce-avea destulă apă, cînd deodată, pe cînd m-aflam chiar în mijlocu' lui şi totu' era aşa de liniştit, auz un iureş grozav, de parc-ar fi venit de la o turmă de vite străchiate şi doar pentru ctieva clipe văzui ceva mare şi-ntunecat, da' făr' de formă şi chip, ce zbură pe lîngă mine la nici cincizeci de iarzi mai încolo şi străbătu lacu'napoi, părînd a se-ndrepta egzact către cîmpu' de luptă de unde veneam ! Am ridicat puşca, da' pîn' s-armez şi să ochesc, jivina dispăruse. N-o zărisem decît dintr-o ochire — doar cît ai clipi odată ! Era iute ca fulgeru' şi-ntunecată ca un nor ! O mai puteam auzi însă cum îşi croieşte drum prin stuf şi prin tufişuri, călcînd în picioare frunzele şi crenguţele uscate c-un pas tot atît de greoi ca şi cum ar fi fost cel mai mare taur ce s-a năpustit vr'odată la un ştergar roşu !

Cinci minute mai tîrziu se bucură inima mea, văzîndu-mi căţeluşii că-i lua urma înapoi. Mă temusem să nu-i fi sfîşiat ori călcat în picioare. Alergau ţinîndu-şi suflarea şi doar hămăind din cînd în cînd.

Am dat curaj bietelor dobitoace şi-am făcut drumu' 'napoi după ele, da' mai 'nainte am luat o-nghiţitură zdravănă din sticlă. Căci eram hotărît să mă ţiu pe urmele fiarei pîn' ce-oi vedea-o dîndu-şi ultima suflare, dacă sta în puterea unui muritor să facă faţă unei asemenea înfruntări.

Parcă n-aveam să mai ajung niciodată de-atîta mocirlă, de mulţimea copacilor şi-ntinderea mlaştinii. În tot ăst timp, desişu' de dincolo părea să ia foc, atît de-ncinsă era lupta ! Asemenea răgete, lătrături şi tropăituri n-auziseem eu de cînd mă ştiam pe lume. Simţeam că-nnebunesc. Am început să strig la ciini :

— Şo, Teaser ! Şo, Towser ! Pe el, băieţi ! Morsecaţi-i beregata, înhăţaţi-l de bot, trîntiţi-l la pămînt ! Viu şi eu cu puşca şi cuţitu' !

Chiar atunci auz blestematu' de hohot — un „Hu ! Hu ! Hu !" răguşit, răspunzîndu-mi de peste lac ! Cu toate că-mi pierdusem aproape suflarea, am făcut o ultimă sforţare. O iau eu prin apă şi nămol, peste trunchiuri de chiparoşi, prin stufăriş şi peste găurile caimanilor, de parcă mă gonea diavolu' din urmă, nu ziceai că l-aveam 'naintea mea. Numa' că atunci cînd mă apropiam de mal, auz iarăşi un iureş : fiara o pornise din nou spre cel'lalt mal al lacului, iute ca urma lăsată de-un fulger ! Cîinii, după ea ! Ajuns la faţa locului, dau iarăşi de toate semnele unei lupte : pămînt răscolit, frunze şi mărcinişuri devălmăşite. Nici douăzeci de cai loviţi de strechie n-ar fi făcut mai mult prăpăd.

De data asta eram istovit. Picioarele nu mă mai putea purta nici măcar un pas mai departe. Mi-am scos sticla şi-am dat pe gît o duşcă, să mai capăt puteri. Da' puterile mă lăsară. Simţind cum mi se-nmoaie picioarele, m-am aşezat chiar pe locu unde m-aflam; ascultînd cîinii în depărtare, undeva în josu' bălţii. După răgetele fiarei, ai fi zis, pe toţi dracii, că o-ncolţiseră şi-şi înfipseseră colţii în carnea ei !

După ce m-am hodinit oleacă, m-am ridicat şi-am cercetat în jur, căutînd urma ciudatei jivine. Da' nici urmă de ea ! Pămîntu', era tot răscolit, de parcă ar fi fost arat. Nu vedeam decît urmele cîinilor mei însă ! Şi nu era nici un neam de sînge ori păr, care-aş fi crezut să fie din belşug, căci, după hămăielile cîinilor, ai fi zis că lupta se dusese pe viaţă şi pe moarte şi-amîndoi cîini erau puternici şi isteţi. Puteau lupta ca nişte buldogi ; unu' şi era o corcitură de buldog cu ogar.

M-am lăsat iarăşi jos, coprins de uimire, neştiind ce să crez ori ce să fac. Să mai alerg în ziua aia după cîini era peste putinţă. N-avea decît să se descurce singuri Acuma nici nu-i mai auzeam. Sau lupta se sfîrşise, sau împinseseră fiara mai în jos, pe pămîntu' lu' Patterson. După ce m-am hodinit o vreme, am mai luat o duşcă şi cu asta am golit sticla ! M-am ridicat, am aruncat puşca pe umăr şi m-am dus după peşte şi pirogă, după care m-am întors la coliba mea. Eram atît de istovit, c-a

trebuit să fac vr'o zece popasuri. Pe urmă, mă mai simţeam şi ruşinat pentru că mă lăsasem păgubaş, părăsindu-mi sărmanele dobitoace în cele mai grozave primejdii ! Am ajuns acasă aproape la apus de soare, însetat ca un păcătos şi simţind mai presus de orice nevoia să beau ceva. Asta am şi făcut, iar după aceea am aprins focu' şi m-am aşezat alături să curăţ peştele. Ţi i-aş fi adus chiar în seara aceea, Wharncliffe, da' eram aşa de obosit şi, pe urmă, mi-era teamă c-o să rîzi de mine cînd ţi-oi spune de jivina ce mă chinuise — căci trebuia să-ţi spui cîtă vreme întîmplarea mi-era proaspătă-n minte — iar dumneata ai fi putut zice că n-a fost decît un porc sălbatic !

— Păi, presupun că asta a şi fost, Paddy, vreo scroafă grasă ce-şi apăra purceii.

— Ei uite, vezi ? Ca şi cum n-aş fi vînat cu porci sălbatici cu sutele şi nu i-aş fi ştiut deosebi ! O scroafă !

— Ar fi putut fi un mistreţ, Paddy, zise Jamison ; guiţă înspăimîntător.

— De parcă răgetu' ăla drăcesc ar fi avut vreo asemănare cu guiţatu' unui mistreţ !

— Posibil să fi fost un urs, fu de părere Carroll. Doar cu un an în urmă s-a auzit, dacă vă mai amintiţi, că a fost văzut un urs traversînd drumul principal în apropierea Desillei, chiar din jos de Midway.

— Am auzit de zvonul cu pricina, da' n-am văzut niciodată vr'un urs prin părţile astea şi crez că nimeni altcineva. Trebuie să vă spui că a mai fost ceva de mirare în povestea asta. La puţină vreme după ce s-a-nserat, se-ntoarseră ciinii, morţi de oboseală, ca şi mine. Şi cum zăceau ei lîngă foc, prea vlăguiţi ca să le mai pese de mîncare, le-am cercetat trupurile, închipuindu-mi c-o să găsesc urme de muşcături după lupta cu-aşa o fiară ! N-aveau însă nici măcar o zgîrietură şi nici ci nu-i pricinuiseră *jivinei* vreo vătămare, căci pe boturile şi nasurile lor nu era nici un strop de sînge ! Ce ziceţi de asta, după ce luptaseră atît ?

— Se pare, Paddy, că nu s-a dat nici o luptă.

— Oh, Wharncliffe, după toate cîte auzisem ?

— Ai auzit zgomote, fără îndoială, dar i-ai văzut luptîndu-se ?

— Nu, nu l-am văzut ! Da' ascultaţi-mă mai departe. Cu toate că n-am putut găsi nici măcar o zgîrietură, ce-o să mai ziceţi cînd v-oi spune că i-am găsit pe-amîndoi ciinii ţepeni şi reci a doua zi dimineaţa ?

— Au murit de apoplexie, pentru că erau încălziţi şi-au băut prea multă apă rece pe stomacul gol !

— Oh, Wharncliffe, dumneata eşti Toma necredincio-su', să mor de nu ! Da' asta nu-i tot. În noapte aia, după ce pusesem peştii la frigare, ce mi-auz urechile, de nu hohotu' ăla drăcesc chiar deasupra vetrei, de parcă Împieli-ţatu' ar fi bătut din pinteni pentru ce făcuse ; şi numaidecît după aia mă pomenesc că-mi cade o pală de funingine tăman pe grătaru' cu peşti şi duşi fură bibanii mei. Ucigă-l-toaca îmi pizmuia pînă şi cina cîştigată cu truda unei atare zile !

— E clar, zise Wharncliffe. Paddy este alesul Provi-denţei. Ca şi Socrate, îşi are demonul său !

— Cu o deosebire, intervenii eu, deoarece Demonul lui Socrate era un sfetnic iubitor, în vreme ce al lui Paddy e o adevărată pacoste.

— Vorbind de mistreţi, în legătură cu strania poveste a lui Paddy, zise Jamison, mi-am amintit de o poveste similară din vremurile feudale. Dă-mi cartea lui Frois-sart * din bibliotecă, Wharncliffe, să văd de n-o pot găsi.

— Cred că mi-amintesc şi eu ceva ; şi povestea devine cu atît mai impresionantă cu cît Philip Pendleton Cooke**, unul din cei mai eteraţi poeţi ai Virginiei, autorul lui „Florence Vane", a folosit-o ca subiect al uneia din baladele sale inspirate din Froissart, ce-alcătuiesc un încîntător volum de poezie plină de spirit şi prospeţime, publicat doar cu cîţiva ani în urmă. Philip Cooke ne-a părăsit, dar mantia sa a coborît pe umerii unui confrate mai tînăr, John Esten Cooke***, unul din cei mai buni romancieri şi poeţi tineri ai Sudului — un nobil gentleman şi un creştin curat !

* Jean Froissart, istoric francez, sec. al XIV-lea.

** Philip Pendleton Cooke (1816—1850), autor al volumului *Froissart Ballads and Other Poems*, publicat în 1847.

*** John Esten Cooke (1830—1886).

— Ei bine, spuse Jamison, răsfoind uriașul volum ce cuprindea traducerea lui Johnes * din Froissart, dacă pot găsi pasajul, veți afla din el despre o fiară uimitor de asemănătoare acelui monstru indefinit ce i-a pus în încurcătură pe Paddy și pe ciinii săi !

— Dar nu crezi, Paddy, că-n vreme ce Jamison caută diavolul lui Froissart, un pahar pîntecos de punci ți-ar ajuta să scapi de-al tău ?

— Ah, Wharncliffe, ai fi bărbatu' ăl mai înțelept din cîți cunosc de m-ai și crede.

— Cred, Paddy, în spiritele bune, nu în cele rele. Haide, Stylus, ești pregătit ?

— Ah, sfinte părinte, fie ca niciodată să nu dau pe git învățături mai rele ca acestea. În sănătatea dumneavoastră, domnilor, toți care sînteți de față.

Iar noi am ciocnit și, aprinzîndu-ne pipele, ne-am pregătit să-l ascultăm pe Jamison.

CAPITOLUL XI

„De cînd mi-a spus Cavalerul această poveste, m-am tot gîndit la ea și mă voi gîndi cît voi trăi. S-a întîmplat cu-adevărat, așa m-a asigurat el."

SIR JOHN FROISSART **

— Iată că am găsit pasajul, domnilor, spuse Jamison, dar ezit să-i dau citire de teamă ca el să nu întărească și mai mult credința prietenului nostru Paddy în demonul ce nu-i dă pace.

— O, n-ai teamă, Jamison. Îs prea întărit în credința mea că să mai conteze de-auz ori ba și despre diavolu' altora.

---

* Thomas Johnes a publicat traducerea sub titlul *„Foissart's Chronicles of England, France, Spain..."* în două volume în anul 1855, la Londra.

** Froissart, op. cit., vol. II, pag. 126.

— Există o atît de mare asemănare între cele două povestiri, încît faptul îţi va întări opinia dumitale, Wharncliffe, cu privire la caracterul universal al tuturor superstiţiilor. Acestea par să aibă o origine comună în pornirile noastre.

— Ei, presupun că nu va dăuna nici unuia din noi. Dă-i drumul.

— Am să rezum un capitol foarte lung. Se pare că, potrivit credinţei oamenilor *săi*, faimosul Gaston Phoebus, Conte de Foix, îşi avea intimul ori demonul său, ca şi regele Saul ori Socrate, iar Demonul contelui, ca şi al lui Socrate, era unul benefic. Îi aducea veşti mult mai rapid decît o puteau face poşta ori curierii din vremea aceea. Era un fel de telegraf mental. Contele avu ştire de bătălia de la Aljubarota, de exemplu, în chiar ziua respectivă, cu toate că se afla la Béarn, iar bătălia avusese loc în Portugalia. Ajunge să spunem că supuşii săi împărtăşeau credinţa comună că stăpînul lor dispunea de un intim care-i raporta evenimentele aproape imediat ce-aveau loc.

Nu era singurul care poseda un intim. Se pare că un oarecare lord, pe nume Raymond de Corasse, avusese şi el norocul să-şi cîştige serviciile unui demon, căruia îi căzuse cu tronc, după ce mai întîi îi speriase şi sîciise soţia şi servitorul cu tot soiul de zgomote respingătoare. Întîmplîndu-i-se să-l placă, Demonul cu pricină îl sluji pe lord, aducîndu-i veşti, la fel cum era slujit Contele de Foix de al său. Nu i se arăta, însă, ci doar îi vorbea. Îl trezea trăgîndu-i perna de sub cap, ori în alte chipuri. Cînd cavalerul era treaz, Orthon, c-aşa-l chema pe Demon, îi comunica veştile, în vreme ce soţia lui îşi acoperea capul cu învelitorile patului, grozav de speriată. „Aşa se face, scrie venerabilul Sir John, că Lordul de Corasse afla, cu ajutorul lui Orthon, toate cele ce se-nfăptuiau în diferite părţi ale lumii."

Legătura asta a lor ţinu *cinci* ani, iar lordul constată, în tot acest timp, că ştirile lui Orthon se dovedeau invariabil corecte şi că-i era un slujitor cît se poate de devotat, făcînd totul numai *din iubire*.

Lordul de Corasse nu părea să aibă un caracter prea frumos, căci îşi vîndu secretul. Un secret de a cărui

existență se știe c pe jumătate deconspirat. Vinderea secretului nu fu lipsită de primejdii, căci îi aduse pierderea unui slujitor credincios. Orthon îi spusese stăpînului său că, de-l va mînia vreodată, îl va pierde.

Ei bine, mîndru de secretul său și de puterea ce i-o da acesta, Lordul Raymond se lăudă față de alții și fu sfătuit să-i ceară lui Orthon să i se arate sub chipul său adevărat, la fel cum și-a provocat prietenul nostru demonul. Zis și făcut, Lordul de Corasse dădu glas pretenției sale și-acum să-l lăsăm pe Sir John Froissart să depene povestea, în stilul său arhaic, nepretențios. Poate fi găsită în eleganta ediție în două volume, publicată de curînd de Editura Henry G. Bohn din Londra.

— Citește-o, Jamison, îl îndemnă Paddy nerăbdător.

— „Pe cînd Lordul de Corasse dormea ca de obicei culcat alături de soția sa, care se obișnuise de-acum să-l audă pe Orthon vorbind fără să se teamă, se întîmplă să sosească Demonul, scuturînd perna cavalerului adormit. Trezindu-se, acesta întrebă : «Cine-i acolo ?» Răspunse Orthon : «Eu sînt» «Și de unde vii ?» «Vin de la Praga, din Boemia». «Cît e pînă acolo ?» «Cale de șaizeci de zile.» «Și te-ai întors atît de curînd ?» «Da, cu ajutorul Domnului ; călătoresc iute ca vîntul, ori mai iute». «Cum așa ? Ai aripi ?» «O, nu.» «Atunci cum poți zbura atît de repede ?» «Asta nu vă privește». «Nu ! exclamă cavalerul. Mi-ar plăcea grozav să știu ce chip ai și cum ești făcut». «Aceasta nu vă privește, repetă Orthon. Mulțumiți-vă că mă puteți auzi și că vă aduc vești pe care să vă bizuiți.» «Pe Domnul din ceruri, zise Lordul de Corasse, te-aș iubi mai mult, dacă te-aș putea vedea.» «E bine, spuse Orthon, dacă simțiți această dorință, *primul lucru pe care-l veți vedea mîine dimineață cînd vă veți ridica din pat voi fi eu.*» «Sînt mulțumit, spuse cavalerul, acum poți pleca. În noaptea aceasta ești liber.»

Dimineața, cavalerul se sculă, dar doamna sa era atît de speriată, încît se prefăcu bolnavă, zicînd că nu va coborî toată ziua din pat. Lordul de Corasse nu-și dădu încuviințarea. «Doamne, zise ea atunci, dacă mă scol din pat, îl voi vedea pe Orthon cu chipu' său adevărat și cu voia Domnului, aș prefera nici să nu-l văd, nici să nu-l

întîlnesc.» «Ei bine, răspunse cavalerul, eu voi să-l văd.» Şi sărind din pat, se aşează pe marginea lui, aşteptîndu-se să-l vadă pe Orthon sub chipul său adevărat, dar nu văzu nimic deosebit. Veni noaptea şi pe cînd Lordul de Corasse se afla în pat, sosi Orthon şi-ncepu a-i vorbi în felul său obişnuit. «Pleacă, îi zise cavalerul, eşti un mincinos. Urma să mi te-arăţi azi de dimineaţă şi n-ai făcut-o.» «Ba cum de nu,» se-mpotrivi Orthon. «Eu îţi spun că nu.» «Şi chiar n-aţi văzut nimic cînd aţi coborît din pat?» Lordul de Corasse se gîndi o vreme, apoi răspunse: «Ba da, pe cînd stăteam pe marginea patului şi mă gîndeam la tine, am zărit două paie ce se rostogoleau pe podea.» «Eu eram, căci înfăţişarea aceea mi-o luasem!» Lordul de Corasse zise: «Aceasta nu mă mulţumeşte. Ia-ţi rogu-te alt chip, ca, văzîndu-te, să ştiu că eşti tu.» Orthon îi răspunse: «Ceea ce-mi ceri înseamnă pierzania mea şi ruptura noastră, căci pohtele domniei voastre sînt prea mari.» «Ba n-o să mă părăseşti, zise Lordul de Corasse, căci de-apuc să te văd o singură oară, doar atît, nu ţi-oi mai cere-o apoi niciciind.» «Ei bine, zise Orthon, mă veţi vedea mîine dimineaţă de-o să luaţi seamă la primul lucru ce-l veţi zări cînd ieşiţi din odaie.» «Sînt mulţumit, zise cavalerul, acum poţi să mergi într-ale tale, căci voi a dormi.» Plecă Orthon. Dimineaţa, cam pe la ora opt, cavalerul se sculase şi se îmbrăca. Părăsindu-şi camera, se duse la o fereastră ce dădea în curtea castelului. Aruncîndu-şi privirea într-acolo, primul lucru ce-l zări fu o scroafă uriaşă...

— Leul lui Paddy! exclamă Wharncliffe.

— Nu-l întrerupe pe giniral, Wharncliffe.

Jamison reluă:

— ....dar era atît de prăpădită, numai piele şi os. Urechile lungi şi pătate i-atîrnau jalnic, prveghind rîtul ascuţit şi sfrijit. Lordul de Corasse fu dezgustat de-o asemenea privelişte şi, chemîndu-şi servitorii, le zise: «Sloboziţi degrabă dulăii, căci voi să sfîşie cea scroafă.» Servitorii alergară să dea drumul ciinilor din coteţ şi să-i repeadă asupra scroafei. Aceasta scoase un ţipăt puternic şi privi în sus la Lordul de Corasse, care se aplecase

pe pervazul ferestrei, după care nimeni nu o mai văzu. Dispăruse fără urmă și nu se știe ce s-a mai întîmplat cu ea."

— Așa își pierdu Lordul de Corasse slujitorul său cel mai bun ! Tot vechea morală, Paddy, de la Eva încoace, ce ne avertizează asupra pericolelor vanei curiozități. Ia seama cînd îi ceri lui Orthon al tău să ți se arate sub adevărata înfățișare.

— Ah, Wharncliffe, dar eu tot oi striga și-oi înfrunta fiara. Orthon al meu, cum îi ziceți dumneavoastră, nu mi-a făcut niciodată vr'un bine și cu cît se dezbară mai repede de mine, cu-atît îl voi cinsti mai tare, ca pe-un gentleman adevărat care știe să se ție la distanță. Da' mare minunăție cum mai seamănă cu povestea mea, nu-i așa, domnilor ? Ce soi de carte mai îi și asta, Jamison ? Arată destul de barosană. Dă-mi voie să-mi arunc și eu un ochi. O, și mai are și o mulțime de poze. Asta-i ce se cheamă castel ? Și alea-s turnuri ? Și-așa lupta ei care vra să zică... ? Așa, ca indienii noștri, cu arcuri și săgeți ? Cum le zice la popoarele astea, Jamison ?

— Francezi, majoritatea, apoi italieni, spanioli, englezi — un amestc.

— Grozav trebuie să fie să cetești despre ei. Și ce soi de om îi ăl de scrisè cartea — îi om de nădejde, te poți bizui pe el ?

— Într-o mare măsură, Paddy. De fapt lui îi datorăm o mare parte din istoriile franceze și engleze.

— Oi citi-o și eu într-o zi, Wharncliffe, cu voia dumitale.

— Poți s-o iei cînd dorești, Paddy și, citind-o, vei putea ține diavolul la distanță, căci o carte bună e dușmanul lui cel mai aprig. Și-acum, dacă am preschimbat leul tău cu o scroafă, ce-ar fi să-ncercăm lăturile.

— Mă-nvoiesc.

— Iar după aceea îți vei continua povestea, Paddy. Știu că mai ai multe de spus.

— Parol, aproape c-aș putea depăna și eu o istorie-ntreagă.

Băurăm pentru izbînda lui Paddy.

— Şi cîtă vreme ai stat la pat, Paddy, după vînătoarea aceea ?

— De unde ştiţi că am stat la pat ? Da' aşa-i ! Trei zile după aia m-am umplut de vînătăi, de parcă aş fi luptat eu însumi. Pe urmă eram doborît şi din pricina pierderii cîinilor. Am bocit bieţii căţeluşi — că doar eu îi crescusem — sărmane fiinţe necuvîntătoare — şi i-am înmormîntat sub marele stejar din faţa casei ; şi de-ar fi să aibă şi cîinii suflet, apoi ştiu că spiritele lu' Towser şi Teaser vor avea grijă ca nici un hoţ de drumu' mare să nu-ndrăznească vr'odată a-mi sfărîma lacătu' uşii cînd nu-s de faţă.

Ei bine, trei zile încheiate n-am ieşit din casă. Cugetam însă la ce-mi zisese Sam Hartley : „Nu te lăsa niciodată ! Nu zi niciodată s-a sfîrşit cu mine !" M-am îmbrăcat de sus pînă jos, mi-am luat puşca şi m-am dus la Sam să-i cer un cîine, după care am pornit la pădure cu-aceeaşi hotărîre, gîndind la jivina aia ciudată şi rugîndu-mă tot timpu' să-mi cază-n bătaia puştii. Numa' că, după ce-am tot dat raita o săptămînă încheiată, fără să dau ochii cu ea sau cu altă fiară mare, am scos gloanţele de-argint din ţevi, îndesîndu-le cu-ncărcătură pentru curcani. Venise de mult vremea s-agonisesc ceva carne. Isprăvişem ultima felioară de şuncă şi foamea-mi bătea la uşă. Prafu' de puşcă şi gloanţele mi-era şi ele pe terminate, iar în jimmyjohn nu mai rămăsese picătură de tărie. Acuma ce să vezi, hălăduind eu în căutarea jivinei ăleia, dădusem de cuiburile curcanilor. Într-acolo o pornii într-o dimineaţă, cu mult 'nainte de-a se crăpa de ziuă, afundîndu-mă-n desişu' bălţii pînă să lucească printre copaci prima geană de lumină. Am pîndit păsările şi am ţintit în direcţia unui curcan uriaş ce cîntărea, socot, treizeci de livre ca popa. În minte îl şi vedeam prăbuşindu-se şi spărgîndu-şi coşu' pieptului de-atîta grăsime. În minte îmi şi atîrna pe umăr, legat c-o curelușă de căprioară în juru' gîtului. Da' cînd mă-ntinz eu, ochindu-l mortal şi pregătindu-mă s-apăs pe trăgaci, o blestemată de buturugă noduroasă, semănînd leit cu aia de-i rupsese lu' Isaac Clymes fluieru' piciorului, se rostogo-

leşte de sub talpa mea, zădărnicindu-mi planu'. Puşca se descarcă aiurea şi aiurea se-mprăştie şi curcanii ! Fuseseră trei, adormiţi buştean la locurile lor de pe cracă, măcar că lumina zilei se cernea prin rămuriş.

Poţ jura pe sufletu' meu că nu văzusem nici o buturugă în calea mea atunci cînd am pus prîma oară picioru' jos.

— Mare scofală ! Doar privirea ţi-era în întregime absorbită de vîrful copacului.

— Ba tăman dimpotrivă. Căci temîndu-mă să nu fac vr'un zgomot sfărîmînd sub picioare crenguţe uscate, m-am uitat cu băgare de seamă unde calc şi-aş fi putut jura cu Biblia-n mînă că-n locu' unde pusesem picioru' nu fusese nici urmă de buturugă ori buştean. Era curat ca-n palmă.

— Nu-ncape îndoială că în nerăbdarea ta ai mai făcut şi alţi paşi înainte, de data aceasta fără să te uiţi, şi de fapt fără să-ţi dai seama că te mişti.

— Bată-te norocu' să te bată, Wharncliffe, da' ştiu că eşti Toma necredinciosu'. De parcă aş fi fost un ageamiu, unu' care-abia atunci învaţă — mare şi prost — de parcă nu mi-aş fi cunoscut meseria sau aş fi putut uita singuru' lucru' ce-aveam nevoie să-mi amintesc. Da' bine, Wharncliffe, nimeni nu m-a văzut vr'odată vînînd curcani cu picioarele răşchirate. Îmi petrec picioarele unu' peste cel'lalt cînd mă tîrăsc înspre vînat şi n-are decît să se uite cît pohteşte curcanu' ce stă de pază că tot n-o să-mi vază picioarele, nici cît un pui de pin. Nu, bunii mei prieteni şi seniori, eu îmi cunosc meşteşugu' şi de data asta m-am ţinut de tipic mai mult ca oricînd. Căci aveam mare nevoie de carne şi de parale şi jurasem să pui mîna pe-o pereche de curcani. Preţuiau trei dolari la Branchville, sau aici, la Desilla. Ţiu morţiş să pomenesc de buturuga aceea din pricină că aveam un temei trainic să bănuiesc şi, după aia, am şi ştiut, că amintita buturugă nu fusese pusă acolo de pomană ; se aşezase ea singură şi nu fusese atunci cînd pusesem picioru' jos. De fapt credinţa mea îi că nici nu era defel o buturugă. Tare mă bate gîndu' că era diavolu' însuşi, diavolu' ăla care-şi

pusese în gînd să-mi dea de furcă. Ori luase înfăţoşarea de buturugă, ori se cuibărise în ea. Da' parc-aş zice mai degrabă că-i luase chipu', aşa cum Orthon din carte s-a arătat mai întîi sub forma unui pai şi-apoi a unei scroafe, cînd el nu fusese tot timpu' decît duhu' cel rău.

— Observi, Jamison, că bătrînul Froissart începe să-şi facă efectul. L-ai întărit pe prietenul nostru Paddy în credinţa sa. Haide, Paddy, mărturiseşte : nu ţi-a dat în cap că diavolul tău se cuibărise în buturuga aceea, mai înainte să fi auzit de Orthon. Ai crezut, poate, că ţi-o împinsese în cale, dar că era chiar buturuga, sau că se cuibărise în ea, n-ai presupus pînă acum.

— Aşteaptă să isprăvesc, Wharncliffe, şi p'ormă te-om asculta şi pe dumneata.

Ei bine, la nici trei zile după povestea asta, auzind eu că se-nmulţiseră raţele pe rîu, căci din pricina vremii friguroase şi uscate secaseră toate heleşteiele, am pornit-o către un loc unde ştiam că obişnuiesc ele să se-adune, adică la scurtătura vechii mori, chiar din sus de „Turtle Cove", la debarcaderu' „Woodlands". Am ajuns acolo tăman înainte de apusu' soarelui şi m-am pus pe treabă, căutînd un loc unde să mă pitulez şi să prinz în bătaia puştii cea mai mare suprafaţă de apă. Ei bine, am dat de a mai tihnită ascunzătoare din lume. Era un desiş de cioturi de chiparos, iar în mijlocu' lor un chiparos bătrîn putrezise aşa rău, încît se căsca în el o gaură înaltă cît pervazu' unei ferestre. Crenguţele ce căzuseră înăuntru căptuşiseră gaura, încît puteai sta înăuntru ca pe uscat, în vreme ce apa din jur era adîncă de peste patru picioare. Am intrat acolo şi după ce m-am lăsat pe vine, nu se mai zărea nici o fărîmă din mine, de oriunde ai fi privit. Nu aveam decît să mă ridic încet şi să slobozesc focu' ori de cîte ori aş fi avut un prilej fain. M-am aşezat şi-am aşteptat răbdător raţele. Cam pe-nserate le şi văzui venind, zburînd din toate părţile cerului, rînduindu-se-n şiruri lungi, în sus şi-n jos pe rîu, cînd bătînd din aripi, cînd lopătînd. Era un cîrd destul de numeros şi, în cea mai mare parte, se arătau a fi cele mai mari raţe englezeşti pe care le văzusem vr'odată.

Mi-am zis atunci : numa de m-ar ajuta norocu', numa' de s-ar îndura Domnu' de mine, numa' de şi-ar lua tălpăşiţa Sarsailă — apăi nu mi-aş împle eu o tolbă cu frumuseţile astea ! Pîndeam şi mă rugam, mă rugam şi pîndeam, aşteptînd clipa cînd că-mi agonisesc pradă bogată. De mai multe ori avusei prileju' să dobor trei-patru dintr-un foc, da', cum tot mai cobora în cîrduri, aşteptam, ştiind c-o să am mai mulţi sorţi de izbîndă mai tîrziu. În cele din urmă, pe cînd se-ntuneca de-a binelea, am slobozit focu', de parcă nu s-ar fi sprijinit de nimic tras. În aceeaşi clipită, m-am pomenit scăldîndu-mă-n rîu, fără puşcă, şi aruncînd ca un purcel-de-mare apa afară din gîtlej, din nări, în vreme ce raţele-şi luase cu toate zboru'. N-am apucat s-o văz pe prima lovită şi socot că nici n-am nimerit vr'una, căci tăman în clipa cînd am apăsat pe trăgaci, m-am răsturnat în rîu.

Cum credeţi că s-a putut întîmpla una ca asta ? Ei bine, blestematu' de trunchi al bătrînului chiparos pe care-mi sprijinisem puşca, s-a scufundat sub mine cînd am slobozit focu' de parcă nu s-ar fi sprijinit de nimic pînă atunci — aşa am ajuns să mă bălăcesc în apă şi să-ngheţ într-una din cele mai reci nopţi ale anotimpului pe care le-am cunoscut în ultimii douăzeci de ani. Oh, amărît sufletu' meu, numa' ce-mi amintesc de vreme şi de noaptea aceea şi de raţe şi de cum am îngheţat că simt cum mă coprind toate frigurile. Şi de-ai vrea să-ndatorezi un om pe cale să se-nece şi să-ngheţe, don' Stylus, ai umple paharu' ăsta din carafă cu repeziciunea unei locomotive.

Ah, desfătarea inimii mele ! Cum îmi mai îndulceşte amărăciunea necazului de-atunci din creştetu' capului şi pînă-n tălpi ! În cinstea dumneavoastră, domnilor ! Simţind cum îmi îngheaţă şi sufletu'-n mine amintindu-mi, aproape că-mi uitai bunele obişnuinţe şi rispectu' cuvenit ! În cinstea dumneavoastră, prieteni, fie să n-aveţi niciodată parte de norocu' lu' Paddy McGann ca atunci cînd s-a adăpostit pentru a vîna raţe în trunchiu' unui chiparos, avînd diavolu' alături cînd apăsă pe trăgaci !

CAPITOLUL XII

„În noaptea asta s-a ivit din nou ?"
HAMLET *

— Acuma, își reluă Paddy povestea, oți fi crezînd că-n chestia aia cu vînătoarea de rațe n-a fost decît un accident ; că m-am lăsat prea tare pe-un trunchi putrezit, iar el s-a prăbușit sub greutatea mea.

— Bineînțeles, zise Wharncliffe, nici nu poate fi altceva.

— Am știut eu c-așa veți zice, însă eu îs mai luminat acu'. Fiți siguri c-a fost tot bușteanu' blestemat ce-a frînt picioru' lu' Isaac Clymes și care s-a rostogolit de sub mine cînd am tras în curcani. Căci atunci cînd m-am ridicat la suprafața apei, n-am văzut plutind nici un buștean în juru' meu.

— Ce vrei, s-a dat la fund ; era îmbibat de apă.

— Oh, Wharncliffe, să-i spui așa ceva unui vechi plutaș ! Așteaptă numa' o țîră și-i auzi mai departe. Mă apropii repede de-o altă daraveră, care, socot, le va lămuri mai bine pe celelalte.

Vă spuneam că diavolu' ce mă urgisea se făcea tot mai îndrăzneț și tot mai pus pe harță. Se apropia pe zi ce trecea. Se furișa pas cu pas, puțin cîte puțin, pîn' ce, în cele din urmă, se postă chiar în fața mea, îngăduindu-mi să-i văz ceva mai mult din coarne, după cum îi cerusem eu.

— O clipă, Paddy, după toată baia asta-n rîu n-ai răcit ?

— Nu, deloc.

— Cum de-ai scăpat ? Nu cumva aveai cu tine „o țîră" de whisky ?

— Ce să zic, Wharncliffe, aveam.

— Prea bine. Și cum ai ieșit din apă, ai tras o-nghițitură zdravănă.

— Îi la mintea cocoșului c-așa am făcut.

* Shakespeare : *Hamlet*, Actul I, Scena 1.

— Bun ! Dar Paddy, n-ai luat tu o duşcă şi *mai înainte* de-a te îmbăia în rîu ?

— Păi, să vedeţi, domnii mei. Era una din cele mai friguroase zile din an. V-am zis asta de la bun început, şi-mi cam îngheţaseră picioarele şi urechile. De ce mai cară omu' sticla cu el, dacă nu să bea din ea ? Se-nţelege c-am luat o-nghiţitură mai 'nainte de-a mă răsturna.

— Ei bine, Paddy, nu trebuie să te surprindă dacă oamenii găsesc că prea mult whisky poate face un om să se răstoarne.

— Da' cine zice c-am băut prea mult ?

— Faptul că ai căzut e în măsură s-o dovedească.

— Nici pomeneală, Wharncliffe ! Ştiu eu care mi-e măsura şi un' să m-opresc. Şi-ntreb eu pe domnii de-aici dacă, privind la statu' meu, socot dînşii că-s eu omu' pe care să-l facă praf o amărîtă de pintă de bere pe vreme rece, de care-ntind şase sau şapte ceasuri, ca să nu-ngheţ de tot.

— De bună seamă că nu, am încuviinţat cu toţii.

— Şi pe cinstea mea, domnilor şi bunii mei prieteni, că n-am băut un strop în plus ; iar juma' din sticlă o golii după accident. Nu-l luaţi în seamă pe Wharncliffe, mă zădărăşte tot timpu' aproape tot aşa de rău ca diavolu' meu din buştean. Ascultaţi dară la mine. După ce m-am udat pîn' la piele şi m-am murat tot, m-am dus repejor acasă. Îmi mai rămăsese în sticlă un hap care să-mi încălzească măruntaiele cînd ajungeam la coliba mea. Da' un lucru să nu uit. Chiar în minuta cînd m-am rostogolit în rîu, auz deasupra capului un „Hu ! Hu ! Hu !" diavolesc, părînd să-mi spuie ce soi era duhu' ce voia să mă piarză.

— Oh, Paddy, e clar că era o bufniţă ! Bălţile rîului sînt pline de ele. Se vede că, prăbuşindu-te cît eşti tu de voluminos în rîu, ai speriat păsăretul acesta pe-o rază de-o milă !

— Da' de cîte ori trebuie să-ţi spui, Wharncliffe, că recunosc ţipătu' tuturor bufniţelor din baltă şi că ăsta nu semăna cu nici unu' pe care să-l mai fi auzit ? Era glasu' jivinei ăleia ce-aruncase funinginea pe horn, stricîndu-mi tot peştele ; era glasu' aceleiaşi fiare ce l-a

speriat pe Sam Hartley pe cînd se ruga alături de mine ; acelaşi glas ce croncănea deasupra mea ori de cîte ori mă lăsa mofluz sălbăticiunea, fie că hăituiam, pescuiam ori trăgeam cu arma. Nu era nici neam de buhă ; chiar gîtleju' blestemat al Necuratului a scos neruşinatu' de strigăt „Hu ! Hu ! Hu !" pe cînd mă rostogoleam în apa îngheţată !

Da' de-o să-aveţi nitică răbdare, ajung şi la locu' unde să vă pot dovedi spusele.

— Foarte bine ; continuă, Paddy.

— Dup-o asemenea baie, vă puteţi închipui că nu m-am hodinit prea bine în noaptea aceea, şi, simţindu-mă prost a doua zi dimineaţa, n-am ieşit. După-amiază m-am dus călare pîn' la maică-mea şi-am mas noaptea la ea. Bătrîna zise că nu arătam prea vesel şi m-a bătut iar la cap să-mi iau nevastă, dîndu-mi de igzemplu nişte fete mari, odoarele unui ins pe nume Pogson, care locuia la vreo cîteva mile depărtare. Avea o casă de fete, da' eu le cunoşteam prea puţin. De fapt nu prea-mi treceam timpu' printre femei şi nu le ştiam decît de la biserică. Pogson, în schimb, avea renumele unui zgîrîie-brînză fără pereche, puturos ca un motan şi mare potlogar. Am dus-o dară cu mîia pe bătrînă, zicîndu-i c-o să mă mai gîndesc. Am fost cît se poate de amărît toată noaptea, da' nu i-am suflat o vorbă despre necazurile mele. În dimineaţa următoare m-am dus călare la Sam Hartley şi nu eram în toane prea bune cînd l-am întîlnit, socotind, pasămite, că Sam mă ocoleşte, neplăcîndu-i tovărăşia unuia de care-şi bate joc Ucigă-l-toaca. Sam se simţi stînjenit văzîndu-mă. Observasem asta la el din priviri şi din purtări, iar el începu să se dezvinovăţească pentru că nu venise să mă vază, dîndu-i înainte că se luase cu trebile, că-şi reparase căruţa şi mersese la Orangeburg în zi de tîrg să cumpere vite. N-am zis nimic la toate astea, şi cum nici unu' din nou nu părea să mai vorbească fără oprelişti, ca-n vremurile de demult, mi-am luat curînd tălpăşiţa. Socot că bietu' băiat s-a bucurat să scape de mine ; se temea, poate, că dacă veneam prea des în casa lui, s-ar fi putut lua diavolu' după mine, făcînd şi la el acelaşi prăpăd. Ştiam precis

unde-l doare și nu-i făceam o vină din asta, sărmanu' că nu-l știam cine știe ce corajos, cu toate că, altminteri, se cufundase atît de adînc în Biblie, încît ar fi avut mai mulți sorți de izbîndă decît mine într-un război cu Necuratu'. Și-ar fi trebuit să nu se teamă de nici o înfruntare!

Întors la coliba mea singuratică, mă simțeam mai amărît ca oricînd. Norocu' mă părăsise, mi se dusese toată pricepercа la vînat și pescuit, n-aveam nici familie, nici prieteni. După ce-am întors eu pe toate fețele sitivația mea, mi-am zis că trebuia să vîslesc mai departe, pîn' ce-oi ieși din mocirlă, iar de nu izbuteam, nu-mi rămînea decît să mă dau la fund și n-avea decît să mă-ngroape cin' s-o găsi tăman pe locu' unde zăceam! Mi-am curățat pușca, da' fără tragere de inimă. Am închis însă ochii, nevoind să-mi mai bat capu' cu ce-avea să mi se mai întîmple, și i-am dat înainte. Cînd se făcu ziuă, îmi luai cîinele ce-l aveam de la Sam și plecai în baltă, pregătit pentru orice, da' fără un plan anume. După o vreme cîinele stîrni un iepure luîndu-o la fugă pe urmele lui, și nici că l-am mai zărit în ziua aceea. Neam de traistă ce-mi era, după ce-a obosit, s-a furișat pe mutește înapoi acasă, unde s-a-ntins pe prag, așteptînd, mi-nchipui, să viu eu să-i dau mîncare. Poate-l speriase ceva rău de tot în pădure! Cine poate ști? Nu-i purtam pică. N-aveam eu inima aia. Alt'dat' l-aș fi croit cu gîrbaciu'.

Văzîndu-mă rămas fără cîine, m-am întors ca să vînez curcani pe cîmpurile cu mazăre ale lu' Patterson. N-am văzut încă nici unu' și jumate din zi fusese deja irosită. P'ormă am stîrnit un cîrd baban de potîrnichi, da' n-am vrut să trag cu-ncărcătura pentru curcani. Am înlocuit-o, am dat pe gît ceva whisky și-am plecat după potîrnichi. Le petrecusem cu privirea și văzusem unde poposiseră. Am pornit într-acolo, făcînd un mic ocol ca s-ajung la ele ascuns de-o mică pădurice din apropierea Micului Lac. Credeam că le pot păcăli. Vă puteți da seama cît îmi căzuse din coș de-ajunsesem să las baltă vînătoarea de cerbi și de curcani ca să-ntind curse unor păsări atît de amărîte ca potîrnichile.

Ei, de păcălit am reuşit să le păcălesc. M-am tîrît îndeajuns de-ncet şi-am ajuns lîngă ele, fără să-mi foşnească o singură frunză uscată, ori să-mi troznească o singură crenguţă sub tălpi. Iată-le acum în faţa mea, aduna-ntr-un şir lung, ciugulind cu lăcomie şi fără să-mi bănuiască nici un pic prezenţa. Prileju' era grozav, după cum se rînduiau în linie dreaptă, la cuiburile de mazăre. Nu iscusinţa vînătorească mă interesa, ci păsările ! Ştiam că trebuie să nimeresc de prima dată, căci biata mai-că-mea avea acu' trebuinţă de carne. Îi plăcea grozav păsările. Apropiindu-mă aşadar cît mai mult de cîrdu' de potîrnichi, am ochit şi-am tras, făcîndu-le să se rostogolească în toate părţile ! Poate nu făcusem gaură-n cer, da' tot am cules de pe jos nu mai puţin de nouă păsări, iar inima-mi tresălta de bucurie, căci îmi părea că puşca şi eu însumi fusesem în sfîrşit dezlegaţi de vrajă şi că mă scăpasem de diavol şi de toate cursele lui. Am scos de-a dreptu' un chiot de bucurie în vreme ce adunam păsările — cele mai multe moarte, doar la una ori două a trebuit să le sucesc gîtu'. Da' bată-vă norocu', bunii mei seniori, tăman cînd ridicam potîrnichile de pe jos, în culmea bucuriei, gîndind că tot rău' se-ndreptase acu' auz acelaşi ţipăt — „Hu ! Hu ! Hu !", de data asta, aproape în urechea mea. Mi-am încleştat dinţii şi i-am dat mai departe cu încărcatu' armei. Amestecînd pulberea, am strecurat înăuntru o duzină de plumbi, gîndind că s-ar putea să mă fi atacat însuşi Întunecimea Sa în persoană. Nu isprăvisem eu treaba, cînd auz un glas şi, Domnu' vă binecuvînteze, ce credeţi c-a fost pe mine, cînd am deslusit pînă şi vorbele. Pînă atunci n-auzisem decît un fel de voci, da' niciodată cuvinte, afar' de drăcescu' „Hu ! Hu ! Hu !", dacă poţi socoti astea cuvinte grăite de oameni. De data asta însă, în urechi îmi răsunară şi vorbe.

— Şi care-au fost acelea, Paddy ?

— Mi le-amintesc egzact. Zice glasu' :

— Hu ! Hu ! Hu !, Paddy McGann, păcat ! N-ai de gînd să-ţi bagi minţile-n cap ?

— Dar bine, Paddy, văd că făcea versuri. Lupta cu propriile tale arme.

— Nu asta crez că urmărea, căci glăsui mai departe și fără rimă și fără temei. Zice el apoi :

— Ce faci aici ? Îmi ucizi păsările — puișorii mei dragi, bucuria copiilor mei !

Mă uit eu in sus și-mprejur să văz cine vorbește. Da' nu se vedea nici neam de neamu' lui ! Și p'ormă, glasu, era nefireș — nu semăna cu al nici unui om pe care-l auzisem vr'odată. Nu era ca al lu' Patterson, sau Dewitt, ori ca al dumitale, Wharncliffe. Nu semăna cu vocea nimănui. Era un glas gros, răgușit, de parcă vorbitoru' ar fi avut troană, ori ca și cum glasu' ăsta ar fi venit dintr-o hrubă, fiind însoțit de-un soi de sforăit și chicotit ce semăna mai mult cu afurisitu' „Hu ! Hu ! Hu !" decît cu rîsu' unui om. Eu nu știam ce să zic, ci doar mă holbam în toate părțile, făr' să văz nimicuța, afar' de pădurea deasă de pe malu lacului și de-un ciot de copac uriaș, înnegrit, peste care părea să fi trecut focu' și care ieșea la vedere în fața tufișurilor verzi. Întreb în cele din urmă :

— Cine dracu' poate fi ?

Grăiește glasu' :

— Pe cine vrei să vezi ? Dacă de mine-i vorba, fii bogat la minte.

Zic eu atunci :

— Oricine-ai fi, ieși la iveală și lasă-mă să te văz !

Se-auzi atunci blestematu' de Hu ! Hu ! Hu ! și zice glasu' :

— De parcă nu m-ai privi chiar acu' drept în față !

— Unde ? întreb.

— Aici, zice el.

— Nu te văz ! Arată-ți chipu' și de ești om pe măsura mea, pui eu mîna pe tine, drăznite-ar, chiar de-ai fi muiat tot in pucioasă.

— Hu ! Hu ! Hu ! Mai uită-te-odată, ori ai orbu' găinilor ?

Am căscat ochii-n toate părțile, da' n-am văzut nici om, nici drac ori altceva care să fi putut avea acel glas !

— Cine ești, am întrebat, și *unde* ești ?

— Eu mi-s stăpînu' păsărilor, zice el. Le-am crescut pentru pruncii mei.

— Prunci ! m-am mirat eu în sinea mea. Nu poate fi diavolu', mi-am zis atunci, că n-am auzit să aibă copii !

Bată-vă norocu', seniorii mei, nu-mi venea în minte marea familie a pruncilor diavolului de pe lumea asta. De-atunci mi-am tot frămîntat mintea şi-mi dau cu părerea, deşi Sfînta Scriptură nu ne-o spune, că la facerea bărbaţilor şi-a femeilor, Satana îşi vîră coada în aceeaşi măsură ca Marele Stăpîn al Universului însuşi. Da' nu voi să vă supăr cu gîndurile mele. I-am răspuns numaidecît :

— Păsările tale ! Tu, stăpîn ! Ieşi la vedere şi-om vedea de-ai mai mult drept la ele ca mine.

— Eu le-am crescut, netrebnicule, aşa cum creşte o bătrînă puii, cu pricepere şi hrană bună. Şi-acu' vii tu şi mi-i ucizi, c-a ucide se cheamă a le lua la ţintă pe toate-n şir în vreme ce stau făr' de habar pe pămînt ! Nu le-ai dat nici o putinţă de scăpare. Vînător eşti tu ? Blestemată fie ziua cînd ai pus mîinile tale betege pe-o puşcă ! Da' te-oi pedepsi eu pentru crimele tale, ticălosule. O-i avea eu grijă să nu mai capeţi o bucăţică de carne ! Tu şi vînător ! Hu ! Hu ! Hu !

Glasu' se-necă într-un soi de ţipăt de bufniţă ce făcu pădurea să răsune. De data asta vedeam roşu 'naintea ochilor de mînie. Aş fi putut înfrunta şi douăzeci de diavoli, nu numa' unu'.

— Cine eşti ? am strigat. Ieşi la iveală, drăznite-ar Cel de Sus !

— Cine mi-s ! Asta-i bună ! Păi, mai bine ca pe mine nu cunoscuşi pe nimeni vr'odată. Eu îs stăpînu' tău ! Ţi-am cumpărat şi trupu' şi sufletu', ca să ştii pe cine trebuie să slujeşti, fiinţă netrebnică !

Am luat foc, nu alta. Ca scos din minţi, am urlat :

— Ah, dacă tu-mi eşti stăpîn, vino şi dă ochii cu mine, să pot vedea cum îţi sucesti botu' şi cum ţi se-nroşeşte pleazna cînd îmi dai porunci ! Ieşi numa' din ascunzătoare, frumosu' meu stăpîn, iar eu ţi-oi fi umilu' slujitor.

— Of, da' orb mai eşti, nesăţiosule ! Nu mă vezi chiar în faţa ta ? Eu mă uit la tine, iar tu mă priveşti drept în faţă !

Și chiar atunci, pe sufletu' meu, am și văzut — da' a fost ca o fulgerare — am văzut un ochi mare, roșu, privind către mine din trunchiu' uriaș și hîd de copac, de care v-am pomenit. Nu fusese decît un singur ochi ce părea să lucească dintr-o hrubă întunecată și mi-am amintit de ochiu' ce mă veghea adeseori din flăcările focului din vatră. În clipa cînd l-am zărit, fără să mai stau pe gînduri ori la taclale, mi-am dus puşca pînă la ochi și-am țintit drept în el!... Atunci a răsunat glasu' lui dogit:

— Hu! Hu! Hu! Și te mai dai mare vînător, care să se ia la-ntrecere pentru un juncan, cînd nu poți nimeri ochiu' taurului nici de la douăzeci de pași! N-ai făcut decît să-mi zgîrii fluierele picioarelor, hulpavule!

Vedeam ochiu' ce mă fulgera și mai mare ca 'nainte, și-atunci îi zic:

— Data viitoare am să mă descurc mai bine. Îmi ridic iar puşca la ochi și, țintind mortal, slobozesc încărcătura celeilalte țevi. Numa' ce-auz atunci un alt:

— Hu! Hu! Hu! Oh, ce mai țintaș! Mi-ai pîrlit sprînceana, nătărău lacom ce-mi ești. Să tragi de două ori în stăpînu' tău! Mă-ntreb ce-o să mai faci acu'?

Simțeam de-acuma cum dă veninu' afară din mine de furie și, cum nu mai aveam altă încărcătură în puşcă, m-am repezit asupra buștcanului atacînd, cu arma-n chip de baionetă, ochiu' ce părea și mai mare și mai roșu ca 'nainte. Am țintit mortal.

— Buștean ori diavol, zic eu, îi bună și țeava, dac-am rămas făr' de gloanțe!

Mai precis nu țintisem în viața mea și nicicînd nu s-a-nfipt o baionetă mai drept; căci am împuns chiar în gaura rotundă din trunchi de unde căzuse un nod, și-n care lucise ochiu' c-o clipă mai devreme.

— Socot, zic eu, că ți-am întunecat ocheanu'!

— Hu! Hu! Hu! dă de veste fiara, nu mi-ai închis decît fereastra din față, ticălosule. Și mă-ntreb ce-o să mai cerci acu'.

— Asta o să vezi numaidecît, i-am zis, pe cînd trăgeam de puşcă, da' se-nțepenise acolo și nu ieșea cu toate sforțările mele, ca și cum ar fi fost o pană înfiptă cu bună știință.

— Hu ! Hu ! Hu ! De ce n-o tragi afară, ticălosule ? Ce crezi că-mi place să-mi astupi fereastra ? Pune osu' la bătaie şi trage. N-ai pricepere de vînător ori de pescar. Ar trebui să ai puterea unui săpător, ca bătrînu' de tătînetu', ăl de plecă 'naintea ta şi n-o să spui unde.

Mă orbea furia. Văzînd că nu pot scoate puşca, i-am dat drumu' şi să mor de vă mint, domnilor, în aceeaşi clipă puşca-mi căzu singură jos. Da' nu-mi păsa. Nu mai era încărcată, aşa că am lăsat-o să zacă unde căzuse. M-am repezit asupra blestematului de ciomp, înşfăcîndu-l cu amîndouă braţele. Chiteam să-l ţiu strîns şi să-i dau înconjur' pîn' l-oi găsi pe Spurcatu' ce s-ascunsese îndărătu' lui. Numa' că, aivă-vă Domnu'n pază sufletele cinstite, ce credeţi domniile voastre, bunii mei prieteni şi seniori ? Ciompu' de copac se prăbuşi cu mine chiar în clipa cînd îl coprinsei în braţe, de parc-ar fi fost putrezit de la rădăcină — la fel cum s-a-ntîmplat cu trunchiu' de chiparos din baltă —, şi ne-am rostogolit împreună la pămînt, cînd eu peste el, cînd el peste mine, şi tot aşa ne-am dat de-a berbeleacu' pe coasta dealului, eu nevoind să-i dau drumu' şi, după cum îmi părea, lipindu-se şi el, blestematu' de mine, ca şi cum ar fi avut mîini. Nu ştiu cum se ţinea de mine, chiar şi fără să-l ţiu eu, chiar şi după ce-am vrut să-i dau drumu'. Socot că ne-am rostogolit pe deal mai bine de zece-cinşpe picioare, pîn' ce-am ajuns chiar pe malu' lacului. Atunci m-am dezlipit de el şi m-am dat oleacă 'napoi, cercînd să-mi recapăt suflu' şi coraju'. Am alergat p'ormă să-mi iau puşca, cu gînd s-o-ncarc şi să văz ce pot izbîndi cu gloanţele mele, căci dacă putusem să-i zgîrii fiarei fluierele picioarelor şi să-i arz sprîncenile, nădăjduiam ca dup-o vreme să-i strecor şi ceva plumb în trup. Da' vă jur pe sufletu' meu, cînd m-am întors cu puşca-n mînă, nu se mai vedea nici un buştean pe toată faţa pămîntului curat şi netetd. În schimb, în vreme ce stam cu puşca pregătită şi cercetam în jur, auz deasupra capului tunînd un „Hu ! Hu ! Hu !" şi-apoi foşnetu' celei mai mari perechi de aripi, nu ca ale bufniţei, ce nu fac zgomot în văzduh, ci-un fel de iureş, ca o acvilă ce se prăvale din vîrfu' unui pin înalt drept în spinarea unui vultur-pescar.

CAPITOLUL XIII

„Cu filosoful ăsta am o corbă !"

Ajuns aici, Paddy se opri, înfierbîntat și emoționat, și dădu pe gît o duşcă fără nici o introducere. Trebuie să spun că nimeni nu ar fi putut povesti cu mai multă însufleţire. Își însoţea cuvintele de gesturi cu instinctul și pasiunea unui actor înnăscut. Se ridica adesoori de pe scaunul său pentru a sublinia dramatismul unor scene, acoperea cu paşi mari podeaua, se posta în faţa noastră, gesticula cu braţele, în vreme ce chipul îi radia de inteligenţă și fiece trăsătură exprima pe rînd sentimentele de mînie, uimire, furie ,ciudă, dezamăgire, groază.

— Și-acum, zise el, cerîndu-vă iertare, domnilor, pentru că m-am cinstit fără să vă aştept și pe dumneavoastră, dar nădăjduiesc că veţi face la fel, de-ar fi și numa' ca să nu mă ruşinaţi pe mine — acuma, ce mai ziceţi ? Și ce puteam eu gîndi ori crede după cele auzite și după războiu' cu-asemenea fiară ce n-avea alt chip afar' de-un trunchi de copac ars de fulger ? Răspundeţi-mi acum, bunii mei stăpîni, cu toţii, și dumneata, Wharncliffe, și dumneata, Jamison, dumneata, Carroll, ori dumneata, Stylus.

Cîteva clipe nu răspunse nimeni. Adevărul e că toţi cei de faţă păreau să fi amuţit de uimire. Povestitorul arăta atît de serios, de firesc, chiar solemn, și părea să creadă cu religiozitate în tot ceea ce spusese. În cele din urmă, Wharncliffe întrebă fără menajamente :

— Aveai ceva whisky la tine în ziua aceea, Paddy ?

— Ei, na ! M-aşteptam eu. Dumneata, Wharncliffe, pui tot timpu' ciudăţeniile pe seama whisky-ului și de fapt ori de cîte ori ţi-am povestit de neobișnuitele mele izgperenţe, n-ai găsit altceva mai bun de zis decît că eram cuc și altă pasăre. Știi, Wharncliffe, n-ai încredere-n oameni, ori eu socot că o cuvenită credinţă în oameni ne duce în mare măsură la cuvenită credinţă în Dumnezeu ! Ce vezi dumneata la mine de te-ndoieşti că aş judeca lucrurile

* Shakespeare : *Regele Lear*, Actul III, Scena 4 (traducere de Mihnea Gheorghiu).

limpede ? Doar știi că nu ți-aș spune o minciună ! Ori eu nu-s atît de nătîng, încît să crez în orice, fără o pricină întemeiată ; și mai știi c-auz bine, văz bine, îs zdravăn la trup și n-am nervii zdruncinați ; și că, prin urmare, de crez în ceva, n-o fac din teamă. Eu nu m-am speriat. La-nceput aveam îndoieli, că mă luase pe nepusă masă. Da' n-am dat niciodată 'napoi și-am înfruntat mereu năpasta cu dîrzenie ! Și nu o dată am fost pus la-ncercare, ci de-o sută de ori. Ia seama la toată istoria asta ce ține-aproape de cinci ani — și nu s-a isprăvit încă — observă numa' cum se-mpletește ea fir cu fir, din vremea cînd am simțit prima oară că mi s-a dus norocu' : după aia, zgomotele, șoaptele și glasurile ; apoi îngrozitoru' chiot „Hu ! Hu ! Hu !" ce-mi răsuna în urechi ori de cîte ori eram mai nenorocit și mai nenorocos ; și-apoi ciudata fentă a bătrînului cerb : întîmplarea cu jivina nevăzută și moartea ciinilor ; și scalda în rîu ; și răfuiala cu bușteanu' — și încă nu v-am spus tot.

— Nu, mi-ai răspuns, totuși, cu privire la whisky, Paddy. Argumentația ta e cuceritoare, dar am și eu versiunea mea în cazul tău. Vrei deci să-mi spui dacă aveai la tine whisky în ziua aceea ?

— Firește c-aveam ! Nu plec aproape niciodată fără marfa asta dac-o am în casă ! Am luat o sticlă cu mine la plecare, căci aveam să lipsesc toată ziua, iar dimineața pișca un vînt aspru și pe jos înghețase. Da' sticla aia singură mi-a ținut ziua-ntreagă și-mi rămăsese mai bine de jumate pentru după-amiază.

— Ai terminat-o atunci ?

— Doar după ce-am ajuns acasă.

— Mîncaseși ceva în ziua aceea, Paddy ? întrebă Jamison.

— Nu pusesem nimic în gură !

— Aha ! Și cît era de mare sticla, Paddy ?

— Cît era de mare ? Păi, o sticlă obișnuită de-un sfert. Da' de vă-nchipuiți că-s eu omu' pe care să-l dea peste cap o asemenea sticlă ce mi-a ținut de la răsărit de soare pînă la apus, apoi se vede că nu știți cu cine stați de vorbă ! Cînd îi vorba de băutură, am făcut eu fapte

mai mari, iar măsura era de cîteva ori pe-atîta. Nu mă fălesc cu asta, ţineţi seamă, îi numa' o mărturisenie.

— Dar pe stomacul gol, Paddy.

— Parol, asta-i drept, făr-o-mbucătură-n el ! Nu ! Nu ! domnilor, bunii mei prieteni şi seniori, nu eram beat în ziua aia, vă zic eu, şi-nlăuntru' meu era în bună pace. Eram treaz ca acuma, cînd nu văz nici un diavol în vr'un buştean, ci doar nişte licori faine ce-ar putea adormi diavolu' buştean !

Aluzia era prea limpede pentru a crea confuzie şi am umplut paharele numaidecît. Înclinîndu-se ca un senior în faţa celor prezenţi, aruncîndu-şi semeţ capul în aer, în care ochii luceau ca ai unei pisici sălbatice, Paddy dădu pe gît paharul ca pe-o nimica toată. Desfăcîndu-şi larg umerii şi îndreptîndu-şi complet trupul, el ne apăru ca un bărbat cu adevărat masiv.

După o pauză, în care noi băurăm ceva mai moderat în cinstea lui, ne spuse :

— Mi-s om cinstit, bunii mei prieteni, şi ştiu cînd îs ameţit. Da' atunci nu eram. Şi-o porţie atît de mică nici n-ar putea să mă turtească vr'odată. Nu, vina-i a dumneavoastră, bărbaţi înţelepţi şi învăţaţi ce vă aflaţi, care-ncercaţi tot timpu' să găsiţi un temei pentru orice, iar de nu-l găsiţi, nu mai credeţi în nimic !

Da' ascultaţi ce vă spui eu, domnilor, că nici nu trebuie să găsiţi temeiu' a toate, căci de-aţi putea-o face, nu l-aţi mai căuta deloc pe Dumnezeu şi, ceea ce-ar fi şi mai rău, n-aţi mai avea nevoie de El ! Oamenii n-ajung să aibă-ncredere unii-n alţii pe calea minţii, ci prin nişte tainice simţiri ale lor — nici ei nu ştie de ce ori cum, şi totuşi se pogoară asupră-le. Cu toate astea, ei se-ncăpăţînează să afle ori să scornească un temei pentru credinţa lor. Iacă-tă, numa' deunăzi, auzii unu' din oamenii noştri mari ţinînd o cuvîntare la o adunare populară care-a-nceput prin a spune că „un zid impinitrabil s-a ridicat între el şi subiectu' cuvîntării sale" — chiar acestea fură cuvintele. Da' ce să vezi, după aia i-a dat 'nainte, sporovăind o juma' de ceas despre povestea aia şi-ntorcînd-o pe toate feţele. Acuma, dac-a zis că zidu-i impinitrabil, nu credeţi că s-a făcut vinovat de-un mare păcat, încercînd să răzbată prin

el ori să-l doboare ? Dumnezeu l-a făcut cu bună știință impinitrabil, ca să nu fie străpuns.

De cînd a-nceput necazurile mele, m-am tot gîndit la treburile astea — la făcăturile tainice și la minunățiile întîmplate în vremi trecute ; n-a trecut nici o zi, nici un ceas, în care să nu mă fi gîndit, așa cum poate un om sărman, făr' de știință de carte. Socotința mea, domnilor, îi că Dumnezeu are felu' Lui de-a vorbi cu oamenii și de-a lucra asupra lor, fie în persoană, fie prin trimișii săi, da' în așa chip, încît să-i *împiedice* a gîndi și răstălmăci temeiurile Lui ; căci altminteri, mai mult ca sigur că îngîmfarea i-ar face pe oameni să puie 'nainte temeiurile lor, uitîndu-le pe-ale Domnului ! De-aia le-ncurcă El așa des judecata, după cum zice și la Scriptură. Găsește el o cale pentru a-i face să-l *simtă* și să se *teamă* de El și să-l *cunoască*, cu toate că nu le trimite nici un cuvînt pentru mintea sau înțelegerea lor de rînd.

— Toate bune și bine le zici, Paddy, replică Wharncliffe, dar, de dragul celor prezenți, aș vrea să-ți pun o întrebare.

— Dă-i drumu' Wharncliffe, da' crez că știu ce urmează.

— Poate, vom vedea. Spune-ne, așadar, dacă și tovarășii tăi au avut acele vedenii ori au auzit acele zgomote în același timp cu tine.

— Crez că nimeni în afară de Sam Hartley, iar despre igzperența lui atunci cînd a fost cu mine v-am povestit.

— Aha ! Și el a auzit *primul* ?

— Cum adică, primul ?

— Cînd i-ai atras atenția, auzise și el zgomotele ?

— Nu, dar le-a auzit p'ormă.

— Adică după ce i-ai spus în repetate rînduri despre ele și doreai să le audă și el.

— Așa-i ! Eu i-am spus primu'.

— Știi, Paddy, în cărți poți citi de numeroase asemenea cazuri. Sînt oameni care au văzut spectre — năluci — pășind țanțoșe prin camerele lor și așezîndu-se pe propriile lor scaune, în vreme ce nimeni altcineva, din aceeași cameră, nu vedea nimic ! Dacă o pereche de ochi pot vedea ceva, de ce nu și două ? Dacă o pereche de urechi pot auzi, de ce nu toate ? Faptul că nu toți văd și aud dove-

deşte că persoana care susţine că percepe ceva neobişnuit este afectată de o boală oarecare a nervilor sau creierului, după cum a bănuit şi prietenul tău, Hartley.

— Nu greşeşti prea mult, Wharncliffe. Am spus-o de la bun început : nu puneam la-ndoială faptu' că din pricina păcatelor mele — şi socot c-aveam destul de multe ca s-ajung la mîna Nècuratului — se prea putea să mă fi îndepărtat tot mai mult de Domnu' şi să mă fi tras mai aproape de Satana, iar el a profitat de asta ! Îi ce m-am sforţat să vă zic chiar eu ; că, aşa după cum, într-o anume stare, trupu-i mai la cheremu' bolii, tot aşa se poate să rămîie şi sufletu' făr' de apărare în faţa puterilor ce lucrează asupra lui. Dumnezeu îşi alege profetu', crez eu, dintr-un anume soi de oameni tăman din pricină că sufletu' acestuia poate fi mlădiat după cum pohteşte El. Tot aşa şi diavolu' îşi joacă miracele asupra celor ce-a rămas făr' de scut în faţa vicleniilor şi ademenenilor sale. Să zicem că merg la Charleston în miez de vară doi oameni de prin părţile noastre ; unu' din ei i-a frigurile galbene şi moare, în vreme ce de ăl'lalt boala nu se prinde. De ce ? Numa' pentru că de unu' se ia toate bolile, iar de ăl'lalt, ba ! Unu' se duce, iar altu' rămîne, şi doar amîndoi au trecut prin aceleaşi întîmplări : amîndoi tot într-o casă, amîndoi au tras în piept acelaşi aer, au făcut aceleaşi treburi, i-a bătut la fel soarele şi i-a răcorit aidoma noaptea. Tot aşa şi cu sufletu' omului ! Dacă prin ce fac şi gîndesc îmi deschiz sufletu' Puterilor Văzduhului, ele mă poate înşfăca şi ţine tot aşa cîtă vreme inima mi-e neagră, iar simţămintele, gîndurile şi faptele îs împotriva legilor naturalnice ale Domnului. Că-s legi cu-adevărat. Mă pui în calea unei locomotive şi-s zdrobit. De nu mă puneam acolo, nu se-ntîmpla nici o nenorocire. Îmi prinz deştu-ntr-o menghină şi mi-l fac praf. Nu aveam decît să mi-l feresc şi eram în siguranţă. Toate puterile lucrează potrivit legii şi nu se-ntreabă al cui îi trupu' ori deştu' ce nimeriră sub roţi sau în menghină. Ele merg mai departe şi dacă există un trup de zdrobit şi dacă nu. Iar în ce priveşte Puterile Văzduhului, legea îi aceeaşi ca pentru roată ori menghină. Ele lucrează tot timpu' ca nişte vîntoase, — cu regularitatea cu care se mişcă soarele, luna şi stelele —, în vreme ce noi, oamenii, intrăm ori nu în puterea lor potrivit faptelor,

gîndurilor şi simţămintelor noastre. Dacă mi se-ntîmplă să am pohte rele sau să mă dedulcesc la vr'unu' ori toate din cele Şapte Păcate Capitale, mă bag în jugu' ăstor puteri la fel cum aş intra sub roată ori în menghină, aruncîndu-mă sub ea ori prinzîndu-mi deştu' cu bună ştiinţă. Şi poate, domnilor, că firea unui om îi mai neapărată decît a altuia. Unii oameni nu păcătuiesc mult, fiindcă nici nu se omoară cu lucru'. Cunosc oameni la fel de nevinovaţi ca nişte iepuri : care doar le şed, mănîncă şi dorm şi le scoţi vorba cu cleştele. Alţii fac mereu cîte ceva, muncesc, căci altfel nu se simţesc în largu' lor şi n-au stare. Eu mi-s unu' dintr-ăştia. De nu fac ceva bun, poţi fi sigur că voi face ceva rău. Şi oamenii de soiu' ăsta îs mereu în primejdie, căci pe ei îi va alege pentru lucrarea lor Providenţa ori Satana. Pe ăi de tîrîie brîu', care nu fac nimic, nici nu-i pui la socoteală că-s oameni. Ei vin pe lume şi se petrec din lume şi nimeni nu-ntreabă de ei cîtă vreme stau şi nimeni nu le duce doru' cînd au plecat ! Socot că nici n-au suflet, după cum nu le foloseşte la nimic, niciodată. Şi cu toate că nu fac nici un rău, apăi nici de vr'un bine nu-s în stare şi cine poate spune ce-i în mintea ori inima lor, sau cît de păcătoşi ar fi fost de-ar fi avut destulă bărbăţie-n ei cît să fie ceva. Acuma, de-o fi de bine, de-o fi de rău, mulţumesc bunului Dumnezeu că mă făcu om ! Nu-s atît de leneş sau de fricos ca să nu-mi fac treaba şi să nu-nfrunt orice primejdie. Cu toate că eram învineţit şi julit tot după încăierarea cu blestematu' de buştean, simţeam oarecare mîndrie că mă războisem cu Sarsaîlă şi că-l băgasem dedesubt, chiar dacă m-a aruncat apoi şi s-a rostogolit peste mine, umplîndu-mă de vînătăi. Nu-mi închipui că i-am pricinuit cine ştie ce rău, da', drăzni-l-ar Cel de Sus, m-am ridicat asupra lui de mai multe ori şi, după aia, mă cam cerca pohta să-l încalec iar !

— Dar, Paddy...

— Aşteaptă puţin, Wharncliffe, încă n-am isprăvit. Dumneata-mi vorbeşti de unu' care vede o nălucă, stînd pe scaunul său sau plimbîndu-se prin toată camera, în vreme ce nimeni altcineva n-o mai vede şi zici că asta dovedeşte că nici nu există vr'o nălucă, ci de vină-i numa' creieru' şi nervii bolnavi aiăluia de-o vede. D'apoi

dreaptă socoteală mai îi şi-aceea după care ăl'de nu vede şi n-aude să poată judeca pe cel dăruit cu văz şi-auz ? Îi ca şi cum ai chema pe unu' care nu ştie ceti să spuie dacă altu' ceteşte bine din carte. Tot ce poţi spune despre asemenea oameni îi doar că n-au văzut şi n-au auzit. Omu' se duce cu mintea prea departe da' nu îndeajuns de departe şi asta nici măcar n-are legătură cu ce spui eu. Că un spirit nu-i trimis ca să fie văzut, aşa cum vezi orice lucru obişnuit. Dacă-i trimis pentru o persoană, iar nu pentru alta ,nu mi-e greu să pricep de ce va legiui Domnu' ca el să fie văzut şi auzit de acea singură persoană. Ea-l vede mulţumită unei puteri anume ce i-a fost dată ca **să-l** vază, iar ceilalţi oameni — douăzeci, să zicem — ce se găseşte cu ea în aceeaşi odaie, nu vor auzi şi nu vor vedea nimic potrivit aceleiaşi legi. Păi, şi-n viaţa de toate zilele se poate-ntîmpla să-şi coboare cineva glasu' pîn' la şoaptă pentru a-mi spune mie ceva, în vreme ce dumneavoastră, oricît aţi fi de-aproape, nu veţi auzi nici un cuvinţel, sau poate nici nu veţi observa că-mi vorbeşte. Asta-i sau un dar al omului de-a vedea şi auzi un spirit, sau o stare anume a sufletului şi trupului care face ca vederea şi auzu' său să fie mai bune. Ştiu eu de cazu' unui om aşa de bolnav, că-l aşteptam să-şi dea duhu', care s-a ridicat în capu' oaselor în pat zicînd : „Soseşte frate-miu ; auz calu' lui venind pe cale." Bolnavu' se-afla într-o odaie-nchisă ; drumu-i la juma' de milă de-acolo şi nici unu' din cei trei ce ne-ntîmplaserăm să fim lîngă el, cu toate că aveam auz bun, nu deslueam nici un zgomot. Cu toate acestea, fratele lui călărea în clipa aceea pe drum. Boala poate ascuţi văzu' şi-auzu' ce pot fi atunci chiar mult mai bune decît cînd omu-i sănătos. Îar Domnu' se poate folosi de starea bolnavului ca să-i trimită o vedenie **sau** cuvinte în auz. Sau poate aşa-i voia Lui, potrivit cine ştie cărei trebuinţe, ca nimeni să nu vază. Acuma, vederea unui strigoi, a unuia întors dintre morţi, sau a unui înger îi pusă pe seama miracolelor. Da' poate zice cineva că-i asta o minunăţie ori ceva nefireş, dacă îngerii şi spiritele ne-nconjură-n tot timpu' ? De credeam în nemurirea sufletului, atunci spiritele **pot fi** pretutindeni, plutind **în** văzduh. Minunăţia-i **doar că le** vedem şi auzim, ca

și cum ar ține de legea Domnului ca muritorii să nu vază pe cei morți, pe spiritele și îngerii Lui. Ori dacă asta-i legea, ca văzu' obișnuit al omului să nu deslușească spiritele, apoi îi limpede că numa' ăla căruia-i fură trimise le poate vedea.

— Aceasta, Paddy, e ceea ce se cheamă o axiomă asupra celor puse în discuție.

— Nu prea știu, Wharncliffe, ce-nseamnă asta. Mai potrivit mi-ar părea să-mi ceri o ezplicație a celor puse-n discuție. Da' nu-mi întrerupe tălmăcirea mea. Poate-n auzu' dumneavoastră, care sînteți oameni învățați, ea să pară prostească, da' mie mi-a dat multă bătaie de cap.

Care vra să zică, Domnu' și-a trimis îngerii și spiritele și, potrivit Sfintei Scripturi, a venit El însuși cînd a avut a-i spune omului ceva anume și socot că, ori de cîte ori trebuie făcut acest lucru din nou, El îl face sau pune pe altu'. Și-aș zice că-s multe miare de oameni în amărîta asta de lume nătîngă ce mai are și-acu' nevoie de semnu' Domnului ca-n urmă c-o mie de ani. Îmi pare că faptele oamenilor nu s-au schimbat mult, cu toate că ei s-au îngîmfat și mai și din pricina puterii lor de judecată și-a fumurilor filozofești. Eu crez că Domnu' își trimite îngerii la cel care prin felu' cum trăiește zi cu zi, cum simțește și gîndește, se apropie cel mai mult de El. Și tot așa socot că și diavolu' se poate face simțit de cel care se poartă în așa fel încît să-i îngăduie a-și lua nasu' la purtare. Crez că pînă-n ziua de azi Domnu-și alege slujitorii — poate că fără ca ei să știe asta ; iar ei se supun ca niște orbi, și El îi pregătește pentru ce-are de-nfăptuit, lucrînd într-un fel ori altu' asupra sufletelor lor, simțămintelor, minților, speranțelor și temerilor. Le trimite vedenii care, socot, îs uneori ca niște vise, da' mai limpezi și tot în vise-i și povățuiește. Uneori se poate-ntîmpla ca un om să nu poată fi salvat decît printr-un leac puternic ; sau îndreptat pe căile bune și abătut de la cele păcătoase ; sau chiar s-ajungă și el să știe c-are suflet defel. Știm, bunăoară, că Saul — iar mai tîrziu, Pavel — a fost oprit de-a mai persecuta poporu' lu' Dumnezeu de-o lumină din cer ce l-a orbit și de-un glas ce strigat-a către el, zicîndu-i de rău' ce-l făptuise și de binele pe

care-l vroia acum Domnu' de la dînsu'. Şi cu toate că oamenii care era cu el a văzut lumina, *totuşi ei n-au auzit glasu'*. O curte de juraţi l-ar învinui pe Pavel c-a jurat strîmb, din pricina oamenilor care-a fost cu el şi-ar jura că n-a auzit de glasu' cu pricina. De ăst fel îs miracole Domnului : ele nu-s obişnuite, glasu' şi vedenia-i pentru unu' iar nu pentru mulţi, iar spiritele îs văzute şi glasurile auzite fie de cei ce li se deschid printr-o anume stare a sufletului, fie din dorinţa anume a lu' Dumnezeu de a-i pregăti pentru scopurile şi foloasele sale. Cît priveşte chestiunea că unu' aude iar alţii nu, îmi pare că nu-i o dovadă-n care să te-ncrezi nici cînd îi vorba de afaceri obişnuite. Iată, spre igzemplu, vechea mea cunoştinţă, Barnaby Flint din Lexington, care-i miop şi n-ar putea distinge nici să-l omori o veveriţă de-un puiet de pin. Îi beteşugu' lui trupesc. Cum ar putea el jura că vede mai bine ca mine ? Tot aşa îs pe lume şi suflete betege ca ale celor care nu văd mai departe de un' le-ajunge interesu' burţii ori banului : ăia care toată viaţa n-au gîndit, simţit ori îndrăgit altceva decît să-şi umple pîntecu', să mănînce, să bea şi să se ghiftuiască. Sau cei setoşi de cîştig — lăcomind la ban cu tot dinadinsu' şi vînzîndu-şi sufletu' ălui de pe comoară !

Ei bine, cum ar putea un asemenea ins să vază ori să se bucure de darurile lu' Dumnezeu ? El n-ar ochi decît pentru o singură pohtă. Aşa se-aruncă oamenii, din pricina pohtelor lor, în calea Necuratului ! Şi diavolu' îşi are miracole lui, şi el lucrează asupra celor ce-alunecă în menghina ori sub roţile lui. Cît despre năluci, domnilor, pare ciudat, da' mulţi oameni buni din părţile noastre păstrează pînă-n ziua de azi credinţa că tăman amărîtele, sărmanele, necuvîntătoarele dobitoace din bătătură pot vedea spiritele ; de cîini se zice că le-ar vedea în tot timpu' şi de-aia urlă şi latră cît îi noaptea de lungă.

— Ar fi mai firesc să presupunem că au dat hoţii iama la coteţul cu găini sau la pivniţa cu carne.

— Latră ei şi la ăştia, da-n alt chip. Am cunoscut oameni care-şi dau pe ochi cu scursorile din ochii cîinilor, gîndind că poate-aşa or vedea şi ei spiritele. Doar se povesteşte undeva-n Cartea Sfîntă de-un animal care-a

putut vedea un spirit, iar omu', ba : atunci cînd măgăriţa lu' Balaam a văzut pe Îngeru' Domnului ce s-aşezase-n drum. * Şi s-a mai întîmplat înc-o minune, cînd a vorbit măgăriţa.

— Dovedind că Balaam era un măgar şi mai mare.

— Nu vorbi aşa, Wharncliffe ! Nu se cade, nici din partea dumitale, nici a altuia. Da' socot c-am zis destule despre asta. Nu dau două parale pe tălmăcirile ce le-am auzit de la inşii mai înţelepţi ca mine cînd îi vorba de spirite. Răspunsu-l aflu-n Sfînta Scriptură, ca şi-n sufletu' şi-n cugetu' meu şi tot aşa în ale celor ce-şi povestesc tainicele temeri. Cînd trece peste ei năluca de la miezu' nopţii, ei cred din adîncu' sufletului şi tremură cu păru' zbîrlit, ca a' lu Iov. N-o văd, da' o simt şi dîrdîie din toate-ncheieturile. Iar mai apoi, fiindcă simţămîntu' acesta-i foarte neplăcut pentru ei, după cum au şi vrut Puterile, se muncesc să-şi scoată întîmplarea din cap şi să-şi convingă prietenii că nu-i adevărat, de-ar fi şi numa' pentru a-şi ascunde spaimele. Ascultaţi ce vă zic, prieteni, în toate sufletele noastre dăinuie ceva trainic care-atunci cînd bate ceasu', în toiu' nopţii, pe cînd petreceţi singuri în întuneric, vă va spulbera ca pe-o pleavă toate temeiurile şi socotelile ce v-aţi făcut la lumina zilei ! Am cunoscut eu mulţi inşi care scăpară limba pe gît de rîs cînd stau laolaltă cu alţii şi venea vorba de strigoi, şi-n schimb noaptea erau cei mai mari fricoşi. Era peste putinţă să-i faci să meargă cu tine-n cimitir după căderea întunericului ! Eu m-am dus şi-am şi dormit acolo, iar odată am dat o mînă de ajutor unor doftori tineri ca să dezgroape nişte leşuri pentru disecţie. Era meseria lor şi-aveau dreptu', în schimb nu era treaba mea şi-am făcut rău că m-am băgat. Mi-a părut rău p'ormă, ori de cîte ori mi-am amintit. Multe gînduri m-au mai frămîntat cu privire la năluci, spirite, vrăjitorie şi la lucrarea diavolului ! Ore-n şir stam în pirogă atunci cînd nu puteam prinde nici un peşte şi-mi frămîntam capu' să deslușesc limpede ce mi-s eu pe lume, ce trebuie să fac şi ce-mi face Domnu', ori ce-l lasă pe diavol să-mi facă şi cu cît gîndeam mai mult, cu-atît pricepeam că există o mie

---

* *Vechiul Testament* (*Numerii*, 22 : 22—35)

de lucruri josnice și diavolești ce ne subjugă cu puterea lor și cu-atît simțeam că noi, oamenii, ne grozăvim prea tare cu-nțelepciunea noastră muritoare, sforțîndu-ne să găsim cîte-un temei pentru chiar acele lucruri pe care Dumnezeu le-a așezat mai presus de toate temeiurile și iscodirile. Is sigur că el a ridicat ceea ce numea vorbitoru' ăla un zid impinitrabil între noi și-o mie de taine, iar noi n-om putea doborî zidu' pîn' ce n-o binevoi El. Trebuie să credem însă că multe lucruri de dincolo de-acest zid lucrează pentru noi și-asupra noastră, dacă în bine ori în rău, numa' Domnu' știe'! Da' eu crez că-n bine ! Și-atîta lucru știu, că-n ciuda tuturor necazurilor, supărărilor și ofuscărilor, în ăști ultimi cinci ani am fost mai bun ca' nainte cînd nu mă tulbura nimic !

CAPITOLUL XIV

„... ne scape cerul
De-acest tărîm cumplit."
FURTUNA *

Urmă o pauză. Era evident că Paddy avea nevoie de puțină odihnă. Își umplu pipa, se așeză și pufăi o vreme cufundat într-o tăcere adîncă, pe care nimeni nu părea dispus să o tulbure. Cele spuse avuseseră menirea să ne pună pe gînduri, așa părea să socotească Paddy. Scurtul schimb de replici dintre Jamison și Wharncliffe cu privire la superstiții în general nu-l făcu nici măcar să ridice privirea, ci continuă să tragă cu nădejde din pipă. Între timp, puținele cuvinte schimbate de cei doi se stinseră și se așternu o nouă tăcere expectativă. Eram cu toții hotărîți să-l ascultăm pe Paddy pînă la capăt, făcînd noapte albă.

La un semn al lui Wharncliffe, am umplut cestile din ceainicul aburit. Am băut cu toții și în cele din urmă

* Shakespeare : *Furtuna*, Actul V, Scena 1.

Paddy fu invitat să-şi reia povestirea. Menţionez că ararеori îl întrerupeam, şi atunci doar cu una sau două întrebări scurte. Nu am considerat necesar să le notez. Adevărul e că oricare ar fi fost opinia noastră, seriozitatea povestitorului, vioiciunea, ritmul şi însufleţirea ce atingeau uneori elocinţa, şi asta cu aerul cel mai firesc din lume, toate erau de-o asemenea natură, că nici unul din noi nu se simţea înclinat să-l întrerupă. Ar fi putut fi un mare orator, ar fi strălucit pledînd ca jurat. Nu se îndoia nimeni că avea o încredere oarbă în fiece cuvînt rostit. Faptul că-şi bătuse mult capul pînă ce ajunsese la o credinţă nestrămutată în pneumatologia sa particulară era de asemenea deasupra oricărui dubiu. El reluă, nu povestea, ci aceeaşi „tălmăcire" de mai înainte.

— Ei bine, domnilor, vedeţi cît de mult m-am gîndit ; şi m-am întrebat, dacă era cu-adevărat diavolu' şi voia să se răfuiască cu mine, de ce nu se arăta sub adevărata sa înfăţoşare, în loc să se vîre sub coaja zgrunţuroasă a unui trunchi de pin pe jumătate ars ? La care mi-am răspuns : diavolu' îşi ştie cel mai bine interesu'. Poate lua ce-nfăţoşare pohteşte ! Şi p' ormă, care-i adevăratu' său chip ? Cine poate spune ? Odată auzi că-i ca un şarpe, alt' dată că-i un dragon, — care-mi pare a fi un soi de caiman cu aripi —, iar alteori ni se spune că vine ca un înger al luminii — ceea ce, socot, îi ca şi cum ar arăta aidoma celei mai frumoase femei din lume ! Curînd mi-a venit în cap însă că ori de cîte ori îşi fac de lucru cu oamenii, spiritele iau forma cea mai fireşă cu putinţă ! Iov vede noaptea o umbră — iar umbra-i fireşă nopţii. Doar că era mai adîncă şi mai întunecată. În toate sitivaţiile cînd am văzut, ori mi-a părut c-am văzut năluci, acestea au trecut pe lîngă mine ca un nor sau ca o umbră. Cîteodată parcă mă fulger-o lumină-n pădure şi, cînd mă uit, văz un luminiş între copaci ce-arată ca un trup de om. Auz p'ormă-n pădure cîte un zgomot ce mă face să sar ; îi ca foşnetu' unei aripi de pasăre, ori ce-i mai fireş pădurii decît foşnetu' unei aripi de pasăre ? Da' cu toate că era asemănător, era şi deosebit ! Şi de ce era să mă sperie ? Cînd auz zgomotu' *adevărat*, nici nu sar, nici nu-mi arunc ochii-mprejur. Văz copacu' *adevărat*, sau trunchiu' *adevărat*, da' dinspre ele nu răzbat glasuri şi trec mai departe. Da' toma' cînd nu

m-aştept la nimic şi nu mă tem de nimic, o aripă mă şterge-n treacăt, o mînă mă apasă pe umăr, ceva trece pe lîngă mine. Apoi auz glasurile aproape sau departe, care sună ca nişte glasuri omeneşti, doar atît cît să mă facă să *simt* că nu-s omeneşti ! E-o taină a sufletului, domnilor, — o minune — ceva ce ţine sufletu' viu şi-l face să vegheze ne'ncetat ; ce pune stavilă inimilor noastre prea îngîmfate şi cutezătoare cînd îi vorba de cele lumeşti : şi care ne abate de pe calea lăcomiei, fie că-i vorba de hrană, băutură ori bani ! Aşa gîndesc eu, domnilor, despre toate acestea.

Da' să mă-ntorc unde rămăsesem. M-am dus acasă după lupta aia cu buşteanu' ori cu diavolu' fără să simt cine ştie ce durere trupească pînă a doua zi dimineaţă. Atunci am văzut că eram acoperit tot de vînătăi care dureau al naibii ! M-am sculat însă şi m-am luat cu treburile prin gospodărie, reparînd gardu' pentru bătrîna mea maică şi construind un coteţ pentru porci. Ea-mi văzu faţa julită şi-nvineţită şi mă-ntrebă ce mi s-a-ntîmplat.

— Cinstit îţi spui că m-am rostogolit peste un buştean noduros.

Potîrnichile ce pricinuiseră în primu' rînd tot necazu' fuseseră gătite pentru masa de dimineaţă şi bune şi grase le mai găsirăm ! Dacă diavolu' le crescuse într-adevăr ca pe pui, ştiu că avusese belşug de boabe ca să le hrănească. Bătrîna şi cu mine mîncarăm cîte două de fiecare, iar celelalte două ne rămaseră pentru prînz. În vreme ce ronţăiam oasele, nu puteam totuşi să nu mă gîndesc la cele ce-mi spusese fiara despre josnicia de-a ataca păsările aşezate pe pămînt ! Ştiam că avusese dreptate. Nu aşa împuşcă un vînător adevărat potîrnichile. Da' eu de carne aveam nevoie, nu de frumuseţea sportului. Şi adevăru-i că ajunsesem să mă-ndoiesc aşa mult de priceperea mea, că n-aveam încredere în sorţii mei de izbîndă în caz că le-aş fi aţintit din zbor.

Adevăru-i însă la mijloc. Am trudit la fermă toată ziua şi-am pus cîţiva purcei la-ngrăşat. Crez că nu mai e nevoie să vă spui — Wharncliffe ştie — că am o fermă grozavă la Răscruce. Chiar grozavă, nu ! Îi destul de săracă — pămîntu' adică — şi nu-i cine ştie cît — doar vr'o sută

șaizeci de acri. Avem în schimb o căsuță bunicică de bîrne, cu un coridor lat pe mijloc ; două odăi mari, de op'șpe pe douăzeci * și două cămări, cam pe jumătate cît ele. Am o grădină de-un acru și semănăm acolo cît să ne-ajungă. N-avem decît doi negri, unu' bătrîn care muncește la cîmp, cultivînd grîu, mazăre și cartofi, iar ceal'laltă, o fată de ajutor în casă. Bătrîna mea maică — odihnească-se-n pace — torcea și țesea singură și făcea toate pînzeturile, chiar și la șaptezeci de ani. Aveam un catîr pentru lucru-n gospodărie, iar eu îmi țineam calu' meu de călărie, tare fain, un mînz de-al lu' Reliance. Vacile ne dădea lapte și unt și mai țineam și niște scroafe mari, care ne asigura șunca. Slavă Domnului, că diavolu' n-avea putere și-asupra vacilor, porcilor, păsărilor, asupra cîmpului sau fermei ! Socot că numa' păcatele mele mi-aduseseră necazu' pe cap ! Ferma o ferea pe bătrînă de lipsuri și-o ferea de frig. Cîtă vreme norocu' a fost de partea mea, am bucurat-o cu toate bunătățile de care puteam face rost — zahăr, cafea și ceai — că-i plăceau, da' nu trebuie să-nșir acu' toate fleacurile.

Am rămas acasă vr'o două zile, după care, simțind că mi s-a ostoit durerile trupului, în cea de-a treia, chiar după prînz, am luat drumu' bălții. M-am dus la locu' unde mă luptasem cu trunchiu' de copac și-am cercetat în jur, da' n-am dat de urma nici unui buștean, nici în picioare nici pe jos ! Mă înarmasem cum putusem mai bine pentru încă o luptă pînă-n dinți, cum se zice — în caz că pohtea diavolu' să dea iar piept cu mine. Îmi luasem arma, cuțitu' lung de vînătoare și-un pistol de buzunar.

Știam, desigur, că toate-s arme contra trupului, da' socoteam că dacă diavolu' avea de gînd să-și ia din nou un trup muritor sau unu' de lemn, trebuia atunci să se aștepte la vr'o vătămare corporală. Pe acestea le puteam *vătăma*, știam asta, chiar dacă spiritu' rămînea neatins ! Trebuie să vă zic, însă, că-n ultimele două zile începusem să buchisesc la Biblie ca un învățăcel tînăr. La lumina focului, după ce se culca bătrîna, mă lungeam pe cuptor, deschideam Cartea Sfîntă, punîndu-mi-o dinainte pe dușumea și ceteam, ceteam, pîn' ce mă durea ochii. De-mi

* Aprox. 6/7 m².

venea vr'un bine de la cetit, nu știu ; da' mă ridicam și-mi spuneam rugăciunile și cu osebire mă rugam să-mi dea Domnu' ajutor și-nțelepciune. De voia să mă-ncerce, nu-i ceream decît puterea de-a răbda și lăsam în seama Lui să hotărască de-aveam să fiu doborît de Nefîrtatu', pierind în fundu' întunecatei Gheene, ori să mă slobozesc pe veci din strînsoarea lui ! Vroiam să mă scap, chiar dacă această bătălie a mea avea să fie și ultima, o încleștare pe viață și pe moarte. Simțeam că nu mi-ar fi putut ucide decît trupu' bicisnic ! Mergeam la război ca un oștean al Domnului — un voluntar în oastea Lui — și cu toate că nu era cine știe ce de ăst oștean, aveam totuși inima plină de credință și îndeajuns de cutezătoare pentru a nu se face cît un purice în fața Necuratului, nici de-ar fi fost să mi se-arate în carne și oase ! M-am dus deci la culcare și-am dormit buștean pîn-a doua zi, cînd, după cum v-am zis, am pornit-o pe cîmp cu puşca și cuțitu' și-am început să răscolesc pămîntu' în căutarea inimicului. Da', cum ziceam, nu era nicăieri de găsit. M-am apropiat de toți buștenii bătrîni, avînd o-nfățișare mai neobișnuită, și-am început să-i împung cu puşca, să-i lovesc cu picioru' și, de-ar mai fi avut și nas, i-aș fi tras de el ! Am făcut totu', vă rog să mă credeți, ca să-l stîrnesc pe dînsu' la luptă ! Da' făr' de folos și m-am mulțumit să-mi închipui că și Sarsailă căpătase ceva vînătăi în trupu' său de lemn ce nu se vindecaseră tot atît de repede ca ale mele !

Am rămas în bălți două ceasuri bune după ce s-a-ntunecat. Ascultam țipătu' bufnițelor și-am stîrnit din culcuș un cerb pe pămîntu' lu' Jamison, da' a țîșnit prea pe neașteptate pentru mine și nu aveam chef să-mi irosesc încărcătura — cîte cinci cartușe și-un glonte pe fiecare țeavă — pe pielea nici unei jivine afar' de cea pentru care pornisem la vînătoare ! În cele din urmă, răsări luna și simțeam cum mă coprinde osteneala. 'Nainte de-a pleca, m-am lăsat însă în genunchi chiar acolo unde mă aflam, în partea cea mai întunecată a bălților și mi-am rostit din nou rugăciunile ! M-am făgăduit oștean Domnului, de mă voia în armia Lui, prinzîndu-mă cu jurămînt să nu mă abat niciodată de la porunca Lui din pricina ademenelilor inimicului Său și-al meu ! M-am simțit mai ușurat după aia,

și mai puternic și, fiind tîrziu, am luat-o către ferma lui Saunders și-am rămas acolo noaptea toată. A doua zi m-am dus acasă, unde l-am găsit pe Sam Hartley, care toma' venise să mă vază. Mai bine mai tîrziu decît niciodată !

El îmi aducea vorbă de la căpitanu' John S. Jennings, propritaru' unei mari flotile de plute, pe care vroia să le pilotez eu în jos pe rîu. Plutele era adunate toate la Cannon's Bridge, așteptîndu-mă. N-am pierdut mult timp cu pregătirile, ci m-am dus la căpitan ca să aflu ordinele, ajutoarele și proviziile. Urma să capăt în grijă vr'o șaptezeci de plute încărcate cu cherestea și vr-o duzină de plutași — o flotilă destul de măricică. M-am făcut repede gata, căci mă grăbeam să-mi iau tălpășița. Am strîns cît am putut de repede provizii pentru o călătorie de șase săptămîni : cătățimi mari de șuncă și făină, mazăre și cartofi, neuitînd nici un bidon de trei galoane cu whisky. Purtam cu mine cuțitu' de vînătoare, pușca și pistolu', de parcă aveam să dau ochi cu Spurcatu' după fiece colț. Mi-am rostuit pluta-pilot cît mai îndemînos, am întărit-o cu piroane și-am podit-o cu scînduri, că mie-mi place să mă simțesc bine și în campamint. Aveam o cambuză bună și-un cufăr de călătorie solid, c-o-ncuietoare zdravănă. Toate erau bune și la locu' lor, iar la plecare m-a întovărășit Sam Hartley cîteva mile, după care a coborît la podu' de cale ferată. Gîndesc că Sammy se bucura-n sinea lui că-mi făcuse vînt și se cam rușina că se ținuse departe de mine atîta timp, mai ales că-mi știa necazurile. Nu-l puteam însă învinovăți prea tare. Îl știam fricos și slab de înger și nu-i pot purta pică unui om căruia-i place să ridice un zid cît mai gros între coastele lui și pohticioasa furculiță a Satanei. Așa mi-am început călătoria și nu-mi părea rău, bunii mei prieteni, căci, vedeți, simțeam oarecare nădejde că, depărtîndu-mă de vechea așezare, mă scăpam și de vechea tovărășie și-mi puteam redobîndi norocu' pierdut. Nici nu-mi dădea prin cap că același diavol nemilos se va lua după mine, dîndu-mi bătaie de cap într-un alt ținut. Nu aveam nici un temei să crez că iubirea lui pentru mine era așa de mare, încît să-l poarte departe de casă !

CAPITOLUL XV

Plecarea — Călătoria — Prima zi — Inamicul din buștean — O baie in Ocean

— Presupun că urmează călătoria, Paddy !

— Acuma vine. N-aţi mers niciodată pe rîu c-o plută, preacinstite feţe ? Nici cu barca ?

— Niciodată, Paddy.

— E-un rîu tare dulce şi frumos — limpede şi bun de băut şi umbrit de copaci aproape tot drumu' pîn' la sărături. Poţi pescui ori vîna în timpu' călătoriei. M-am luat după un cerb care înota în rîu şi l-am prins de coarne. Citeodată vînam şi pescuiam zilnic. Trăgînd într-un vultur a aflat prima oară Britton Elzy că trăiesc scrumbii în rîu' Edisto. Coborînd odată cu barca, a zărit un vultur-pescar ce s-a repezit în rîu, scoţînd un peşte strălucitor. O clipă mai tîrziu, vede cum se repede o acvilă uriaşă la vulturu' pescar, din vîrfu' unui chiparos înalt. Cum îl vede, vulturu' pescar scoate un ţipăt, dă drumu' la peşte şi-şi ia zboru'. Acvila prinde peştele mai 'nainte să cază în rîu şi se-ntoarce-n chiparosu' său. Britton coborî pe mal cu puşca, se furişă pînă mai aproape şi slobozi focu'. Nu nimeri acvila, care-şi luă zboru', în schimb, de frică, aceasta lăsă să-i cază peştele. Britton îl ridică şi văzu că era scrumbie. Atunci aflară prima oară oamenii că-n rîu îs scrumbii şi asta trebuie să se fi întîmplat cu vr'o patruzeci de ani în urmă. Mi-a povestit chiar Britton. De-aici puteţi vedea, dragi prieteni, cum se poartă omu' cu omu' în lumea noastră păcătoasă. Unu-l fură pe cel'lalt. Mai întîi, înşfacă vulturu'-pescar peştele ; acvila fură de la vultur'-pescar, iar omu' smulge acvilei bucăţica de la gură. Aşa merg lucrurile ! Asta facem de dimineaţă pînă seara şi nimeni nu-i sigur de lingura de supă pîn' ce n-a dat-o pe gît. Socot că d-aia înfulecă unii cu-atîta grabă, ca să fie siguri ; şi-i dau drumu-n jos pe gîtlej, gogîlţ, gogîlţ, făr' să mai dea de lucru dinţilor, de unde se zice că vine dispepsia şi boala de ficat.

Cu-adevărat e-un rîu fain acesta şi-l iubesc şi l-oi iubi pînă-n ziua de-oi muri. Vă păzească însă Domnu' s-aveţi parte de călătoria ce-o făcui eu cînd am luat comanda flotilei căpitanului Jennings.

— Cum aşa ? Ai avut ceva aventuri ?

— „Avinturi" le ziceţi dumneavoastră... Păi, naufrîngiai de-a binelea şi rătăcii pierdut în larg.

— Ai naufragiat, Paddy ? Dar cum asta ? E o călătorie periculoasă ?

— Nici pomeneală, de caşti ochii şi de ţii pe Necuratu' la distanţă. Nici că s-a mai pomenit un rîuleţ atît de nevinovat, ce-alunecă-n jos, murmurîndu-şi cîntecu' de moarte în drum spre mare. Pîn' la sărături nu te pîndeşte nici o primejdie şi nici după aia, dacă-ţi cunoşti meseria şi-o faci ca un bărbat adevărat, cu ochiu' treaz la vintoase, palirii, la strîmtori şi porţi. Pentru plute există pericolu' împotmolirii în cioturi de copaci sau uragane.

— Ce-nţelegi prin „uragane" ?

— Copaci doborîţi de uragane ce stă ascunşi în rîu, scoţînd doar rîtu' ori un corn, cu care-ţi prind pluta ca-ntr-un cîrlig. Da' lăsaţi-mă să le zic cum voi eu. Crez că ştiţi lungimea ; de la punctu' de pornire şi pîn' la pontonu' lu' Parker îs cam trei sute treizeci de mile. Cînd ajungi la ponton, eşti de-acu' la sărături.

— Ce sînt sărăturile, Paddy ?

— Cum, nu ştiţi ? Păi, palirile. Cînd ajungi acolo nu mai măsori distanţele-n mile, ci după flux şi reflux. Reflux-ţi poartă pluta de la Jacksonborough la Willtown Bluff ; altu', pîn' la Canalu' Black Island ; treci prin canal în rîu' Dawboo ; apoi, un alt reflux te ia şi te duce pîn' la Canalu' lu' Peter ; treci prin canal şi lată-te în rîu' Slana ; refluxu' te duce la Slana's Bluff ; aici e-un loc unde, dacă bate vîntu' din faţă, poţi avea necazuri, întîrzîndu-te zile-ntregi pîn' s-ajungi la White Point ; de la Slana's Bluff la White Point, n-ai nevoie decît de-un refux, cu un vînt bun, care-o să te poarte prin Braţu' lu' Peter şi Braţele Lungi. La White Point se-mpreună cu rîu' Slana, de unde poţi zări marea cea mare — marele ocean însuşi ce se-ntinde-n faţa ta, rostogolindu-şi valurile în toată măreţia. De la White Point te ia fluxu', purtîn-

du-te pîn' la Canalu' Mortului ; treci de Micul şi Marele Irgadoo, lăsînd pe Aligator în stînga şi Delta lu' Reynold în dreapta. De la White Point pîn' la Nou' Canal, rîu-i socotit periculos, căci, vedeţi, de ambele părţi îs multe răsuciri şi braţe de mare şi-i cu putinţă să-ţi înghită vîrteju' plutele, iar cînd se-ntîmplă asta, trebuie musai să te-ntorci cu refluxu' în canalu' principal ; iar de uiţi să-ţi legi plutele în ăst loc, ai un minunat prilej să fii măturat în larg, aşa cum mi s-a-ntîmplat mie, şi-atunci te-a văzut sfîntu'. Dacă bate vîntu', plutele nu pot înainta de la White Point la Nou' Canal. Te-afunzi în delta cu apă adîncă şi-acolo-ţi putrezesc oasele, de nu-ţi vine-n ajutor vr'o răbufnire a mării ; şi chiar de ieşi de-acolo, cînd treci pe lîngă Point, se prea poate să te sufle vîntu' pe malu' opus şi-acolo rămîi iarăşi, de nu te scoate fluxu' mării. Şi chiar şi-atunci, dacă bate vîntu', te poate sufla în fălcile veşnice ale mării ! Ei, să mergem mai departe. De la Canalu' Mortului te ia fluxu' pînă la Narrors ; un altu' te poartă prin Nou' Canal şi te varsă în Delta Bisericii ; eşti în capătu' lu' Stono. De aici te poartă un reflux la Rantowle şi altu' la Wappoo şi-ajungi în rîu' Ashley, avînd în faţă bătrînu' oraş Charleston, ce se 'nalţă din ape ca o uriaşă broască ţestoasă, purtînd în spate o puzderie de turle, biserici şi case. Odată cu refluxu', traversezi rîu' Ashley spre oraş — voi să spui dacă-i vîntu' bun ; am cunoscut multe flotile ce n-au izbutit a traversa zile şi săptămîni întregi. De nu se iveşte nici o stricăciune, aşa curge o călătorie obişnuită. Am făcut cu ani în urmă un soi de hartă a rîului, pentru Wharncliffe, şi crez c-o mai are.

Wharncliffe încuviinţă din cap.

— Am făcut-o pe cînd era el în Adunarea Legislativă şi voia să taie un canal între Edisto şi Ashley, pentru a înlătura toate primejdiile şi greutăţile navigaţiei ; da' crez că se vor mai petrece cîteva rînduri de oameni pîn' să se-apuce Adunarea Legislativă să ducă la împlinire hotărîrea asta care-i prea înţeleaptă pentru nimicnicia vremurilor noastre şi pentru pricepera oamenilor de rînd. Trebuie s-aşteptăm şi de la oameni cum aşteptăm de la Dumnezeu ; şi pîn' ce nu le luminează El calea cea

dreaptă, în zadar aşteptăm. Îi mai cu seamă treaba ălor din Charleston să puie umăru' că ei înghit tot negoţu' de pe Edisto, care-i marele fluviu furnizor de cherestea al oraşului. Dacă duşmanu' ar bloca acu' drumu' pe rîu' Stono şi ar urca spre partea de nord a lu' Edisto, el n-ar putea căpăta nici măcar o tufă sau o scîndură din partea asta, decît pe calea ferată, ceea ce ar însemna să-i coste mai mult aţa decît faţa. Treaba asta trebuie lăsată însă în seama legislatorilor, că ei îs oameni înţelepţi care ştiu să spuie da şi nu şi ronţăie alune de pămînt în vreme ce-ntorc problema pe toate feţele.

Iată-mă-s dară plecat, simţindu-mă ceva mai vesel decît în toată vremea din urmă. Sam Hartley călători cu mine pîn la încrucişarea cu calea ferată, unde-şi luă rămas-bun şi sări pe ţărm. Bietu' băiat ! Mă iubea, da' tare se mai temea de diavolu' meu ! Îmi dădu o mulţime de sfaturi despre cum să-mi fac cu regularitate rugăciunile şi-mi dărui o Biblie de buzunar din care să cetesc. Părea să crează că, părăsind ţinutu' şi plecînd aiurea, aveam să fiu lăsat în pace. Da' nici nu pusese el bine picioru' pe ţărm că şi auzii un „Hu ! Hu ! Hu !" de-mi ţiuiră urechile, chiar de dincolo de mine, din vîrfu' copacilor, şi-am ştiut că fiara mă pîndea ! Mă rugam să fi venit doar ca să-mi spuie „rămas-bun". Da' nu asta clocea el în cap, după cum veţi auzi mai tîrziu.

Vremea era bună, la fel şi rîu' ; aproape plin din mal în mal şi părînd să n-aivă cioturi ori uragane. Mă rostuisem cît se poate de bine pe pluta pilot ; aveam o cambuză, după cum v-am zis, iar în bucătărie, toate cele trebuincioase de-ale mîncării şi băuturii. Făceam focu' pe-o vatră de lut. Negrii şi-avea şi ei provizii frumuşele de şuncă, făină şi cartofi. Unu' din ei cînta din scripcă şi cu toţii erau muncitori şi destul de la locu' lor pentru nişte oameni de culoare. Ne distram de minune, coborînd în jos pe rîu, şi trăiam laolaltă ca o familie bine rînduită ce nu duce lipsă de nimic ; unde fiecare ştia ce are de făcut şi nu da 'napoi de la treabă. Ne mai rămînea destul timp pentru scripcă, joc şi cîntec. În primele cinci zile, toate merseră ca pe roate.

Cînd am ajuns la rîu' mare, am legat laolaltă plutele. Întîlnirăm mulţi alţi plutaşi veniţi din nord. Îi ştiam

destul de bine pe cei mai mulți. Printre albi, era și unu' Kiah Clarke, un ins mărunțel și fistichiu, cu chelie, iar în vîrfu' ei, c-un cucui, făcut, socot, cu vr'un ciocan într-o încăierare de noapte. Nu putea zice niciodată o vorbă fără' să-nceapă cu „drăzni-m-ar sfîntu' ! Zice el :

— Drăzni-m-ar sfîntu', Paddy, ieșișî iarăși pe rîu...'

sau :

— Drăzni-m-ar sfîntu, Paddy, da' tu n-ai ceva de pileală pentru un fîrtat însetat ? și tot așa. P'ormă, mai era și Bill Bars, un bătrînel mărunțel de șaizeci și șapte de ani, c-o voce subțirică, unsuroasă și tărăgănată, care vorbea tot timpu' de „Sally și copiii și calu' meu, Pompey". Se fălea grozav cu toți și poate cu Pompey cel mai mult. Într-o zi, l-am văzut făcînd un salt de zece picioare de pe mal pe plută, iar cînd l-am întrebat ce l-a speriat așa rău, mi-a strigat :

— Să n-am parte de Sally și de copii de nu era ăla un caiman cît Pompey, calu' meu de mare.

Avea tot timpu' caimanii pe buze și gîndesc că și-n inimă. Mai era p'ormă corcitura aia de Solomon Johnson, da-l știți cu toții de pescar, vînător și plutaș, că tare iscusit mai îi la toate.

Ne împăcam bine cu toții. Nu-i nevoie să vă spui cum am trecut de „Virteju' Drumețului" ori de „Pontonu' lu' Silliman", aproape de Jacksonborough. Cînd am ajuns la Brațu' Graham, am legat plutele la mal. Am ascultat cum cînta scripca la localu' lu' Nelly Miller și-am coborît cu toții, și albi și negri, ca să ne distrăm nițel. Se-ntunecase de-a binelea. Da-n fața casei lu' Nelly, ca și-năuntru, era mare lumînăție și puteam auzi tîrșiitu' și tropăitu' dănțuitorilor. Trebuie să știți că Nelly Miller și fetele ei nu țineа chiar cea mai rispictabilă casă din lungu' riului, da' pentru plutașii noștri neciopliți, era un loc tare plăcut, unde să-și dea-n petec, iar ea le lua banii, găzduindu-i bine.

Ajunși acolo, dădurăm de vr'o treizeci de persoane, bărbați și femei, albi și negri, furați cu toții de antren, sărind, țopăind, dănțuind și cîntînd, în vreme ce un scripcar negru le cînta de-a valma tot felu' de cîntece. Era băutură din belșug ș-o bună parte din bărbați, ca și cîteva femei erau deja cuc și altă pasăre.

Cu noi, înghesuiala crescu. Abia de-aveam loc să-ntoarcem. Am intrat însă cu toţii — nu era să ne lăsăm tăman noi de căruţă, iar eu mărturisesc că eram la fel de dornic s-o fac lată ca toţi ceilalţi. În vreme ce băutura trecea de la unu' la altu', camera se făcea tot mai mică, înghesuiala tot mai mare, aşa că jumate din cei de faţă ieşiră în curte şi-nceapură să dănţuiască acolo. Se iscă atunci o sfadă din pricina scricparului, de care trăgea şi unii şi alţii. Îi puse capăt scripcaru' meu, care intră-n horă, împăcîndu-i pe toţi.

Am petrecut toată noaptea şi, adunîndu-se danţu', băutura, cîteva încăierări şi-o ploaie de blesteme şi-njurături, ne trezirăm a doua zi cu căpăţînile mahmure. Era luna mai şi ziua următoare veni cu nori şi ploaie, da' tot am pornit mai departe. Cînd am ajuns la White Point — şi-am ajuns cu bine — se dezlănţui o adevărată urgie de tunete şi fulgere. Am legat plutele la White Point şi-am tras la localu' Mamei Jordan ca să mai facem un zaiafet. Ultimu', de la Nelly Miller, nu făcuse decît să ne încălzească şi să ne deştepte pohta pentru altu'.

Ne-ncinserăm dară la un chef de pomină, bînd, jucînd, blestemînd şi-afurisind, chiuind şi bătîndu-ne. Eu m-am luat la harţă c-un marinar pe nume Ben Blower, care crez că fugise de pe-o goeletă de coastă. Era un ins osos, zdravăn, şi făr-astîmpăr, veşnic pus pe gîlceavă. Ca toţi marinarii, ţinea să comande pe uscat şi-mi trimise scripcaru' la pămînt c-un brînci, din pricină că ţinea seamă de poruncile mele, iar nu de-ale lui. Eu nu puteam sta deoparte şi privi cum joacă el fotbal cu un negru de sub comanda mea, aşa că i-am tras una marinarului sub ureche, făcîndu-l să sărute podelele. S-a ridicat însă repede şi s-a repezit la mine, arătîndu-se un inamic destul de năbădăios. Pîn' la urmă, l-am burduşit însă de nu se mai putea ţine pe picioare şi nu mai vedea 'naintea ochilor. Dimineaţa m-am sculat şi eu, nu-i vorbă, cu nasu' umflat şi ochiu' drept în doliu. Lupta a pus o vreme capăt jocului, da' nu şi aghesmuielii. M-am adăpat fără oprelişti de la gura clondirului, la fel cu ceilalţi. Bătaia m-a trezit însă în bună măsură şi-atunci mi-am amintit de plute şi de White P'int. Dînd înc-o duşcă pe gît, m-am strecurat afară,

în aeru' rece al nopții. Era o noapte întunecată, cu cer acoperit. Nu se zărea nici o stea. Toma' dam să mă-ntorc în casă, cu gînd să șed lîngă foc, să trag din pipă și să pui capăt pilelii c-o dușcă de spirt curat, cînd auzii deasupra capului blestematu' „Hu ! Hu ! Hu !", răsunător ca tunetu' și-ascuțit ca behăitu' unui măgar. M-a trecut un fior rece, căci părea să spuie : „Nu te-am lăsat din labă, băiete. Al meu ești și-acu'. Te urmăresc și te-oi urmări pînă-n pînzele albe !"

Chiotu' ăla îmi prevestea ceva rău, simțeam eu asta ; și, băgîndu-mă-n sperieți, mă trezea și mai tare din beție ! Băutura nu-mi muiase picioarele, numa' sufletu' mi-era mai ticăit. Atunci am început să mă socotesc cu mine însumi, zicîndu-mi : „Iată-ne-ajunși la White P'int, avînd în față marea cea mare : se-nvîltoară vîntu' și-i un loc primejdios pentru plute. Am în grijă flotila căpitanului Jennings, de mai bine de șaptezeci de plute, și-n plus, o duzină de negri. Nu merge să mai bei, Paddy McGann. Nu merge să te ții din chef în chef și din bătaie-n bătaie. Trebuie să-ți vezi de treabă, Paddy, să-ți vezi de plute ; să-ți vezi de negri, Paddy ; și cu cît mai repede, cu-atît mai bine pentru toți."

Astfel gîndind, am început să-mi strig negrii — Primus, Dick, Ned, Peter, Sam, Bob și ăilalți ; da' pezevenghii nu-mi răspundea nici unu' că toți se furișaseră-n pădure cu cîte-o fată. Am văzut limpede că n-avea nici un rost să pornesc în căutarea lor. Chefu-i prinsese în mrejele lui pentru tot restu' nopții și, oricît i-aș fi căutat ori chiuit la ei, nu mi-ar fi folosit la nimic. Așa mi-am zis atunci ; tot ce puteam face era să mă duc și să inspectez plutele ! Coborîi și-ncercai sfoara ce lega pluta pilot de butuc și văzui că era la locu' ei. M-am urcat la bord și-am cercetat pretutindeni. Toate erau la locu' lor. Nu crez să mai fi fost țipenie de om pe nici una din multele plute ce se-nșira cît vedeai cu ochii. Mă plimbam de unu' singur în sus și-n jos. Noaptea se făcea tot mai rece. Să mai fi fost două ceasuri pînă-n zori. Auzeam cum geme afară cea mare, ca un monstru uriaș ce simte că-l tulbură ceva-n somn. Oriîncotro-mi întorceam ochii, nu vedeam decît un zid gros, cenușiu, afar' de partea-n care ardea focu' Mamei Jordan — flacăra luptîndu-se cu ceața

groasă ce părea că-ncearcă tot timpu' s-o înăbuşe. Auzeam mereu chiotele, scripca şi cadenţa paşilor greoi. Mă ardea pohta să mă-ntorc acolo şi să-mi sfîrşesc noaptea cu ei, da' mă cerca o teamă nedesluşită că se-ntîmplă ceva rău dac-o fac. M-am plimbat mai departe pe plută pîn' ce-am îngheţat. Mi-am amintit atunci de cambuză, unde era cald, şi de whisky, care-mi dădea totdeauna o căldură foarte plăcută. Eu mi-s omu' care nu se gîndeşte de două ori. M-am dus la cambuză şi-am luat o duşcă! Am ieşit şi-am început iar să mă plimb. Se-ntunecase şi mai tare şi ceaţa parcă mă apăsa. Era atît de groasă, de-ai fi zis s-o tai cu cuţitu'. Nu vedeam nimic afar' de ceaţa cenuşie, da' hotaru' cu apă nu-l puteam desluşi şi nu puteam spune unde era ceaţa şi unde era marea. Auzeam geamătu' vîntului şi-al mării la oarecare depărtare — gemeau de parc-ar fi avut suflet — asta era tot. Doar din cînd în cînd răzbea pîn' la mine scîrţîitu' de scripcă şi chiotele celor adunaţi la Mama Jordan. Cu vremea, slăbiră însă şi acestea. Asta socot din pricină că tot mai mulţi dănţuitori se-ntindea deoparte beţi criţă, să mai tragă un pui de somn pîn' la ziuă, atît cît se mai putea în hărmălaia aia grozavă ce-i vlăguise. Eu nu puteam pune geană peste geană. Am mai dat o raită prin cambuză şi-am dat pe gît o-nghiţitură. Căscam de mi se rupea fălcile; da' tot nu mi-era somn; simţeam doar că n-am pace şi hodină. Nu-mi amintesc cînd am pus capu' jos. Trebuie să fi făcut-o pe jumate adormit, căci în vreme ce beam, îmi simţeam pleoapele închizîndu-se încet şi greoi, ca nişte porţi uriaşe ce se răsucesc în ţîţînile ruginite. Crez c-am căzut de-a dreptu' un' m-aflam, de-ndată ce-am înghiţit tăria.

Altceva nu-mi amintesc din vremea cît eram treaz. Da'-n somn am avut un vis îngrozitor. Se făcea c-o bufniţă uriaşă, cea mai mare din lume, mă trăsese pe aripile ei afară prin horn. Călăream pe spinarea ei ca şi cum ar fi fost cal, iar ea mă purta cu toată viteza în jos pe rîu, scoţînd tot timpu' cele mai îngrozitoare ţipete „Hu! Hu! Hu!" ce-mi căzuseră vr'odată-n auz.

Acuma, de-a fost doar vis ori de-am auzit cu-adevărat acel „Hu! Hu! Hu!", nu pot spune cu siguranţă. Eu

crez că l-am auzit şi din ce-o să vă spui mai tîrziu, aşa o să credeţi şi dumneavoastră. Da' nu-i vorba de asta acu' ! Visu' ori ţipetele m-au trezit, ori una ori alta, sau poate amîndouă. M-am deşteptat însă şi-am văzut că era ziua-n amiaza mare. În clipa următoare simţesc o smucitură a plutei, de parc-ar fi călărit pe-un val mare. Am sărit atunci afară din cambuză şi oh ! Dumnezeule, ce credeţi ? Călăream *cu-adevărat* pe-un val, iar în faţa mea avea să mă salte încă unu' ; şi-încă unu' ; şi-încă unu' ! M-am uitat în partea unde se ridica ceaţa şi m-a apucat un tremur din creştet pînă-n tălpi, iar inima mi se făcu cît un purice ! Mă aflam în largu' mării, numa' eu — eu de unu' singur — pe amărîta mea de plută pilot. Înaintam cu toată viteza, iar pămîntu' era deja departe, scufundîndu-se la pupă !

M-am aruncat dintr-o dată-n genunchi. M-am rugat la Dumnezeu, ori mai bine zis, am încercat să mă rog, pentru salvarea şi mîntuirea mea ! Da' aproape că nu mai ştiam cum. Vorbele nu veneau. Mi se-nţepeniseră-n gîtlej. Mă-năbuşeam, de-a dreptu' !

Mi-am amintit atunci de Sam Hartley şi de toate rugăciunile şi predicile lui şi de ultimu' sfat de-a mă ruga mereu, iar eu uitasem de cum ne despărţisem ! Numa' ce m-am amestecat cu alţii şi-am şi uitat de orice altceva. M-am lăsat dus, ca un puşti caraghios, gîndind doar la distracţii şi desfătări, şi-ncă ce desfătări ! Oh, cît de prost mai fusesem !

Şi-acu' unde mă aflam ? Înghiţit de-adincu' mărilor şi-acoperit de ape !

Că asta avea să se-ntîmple cît de curînd. Dacă se-ntetea vîntu' şi se-nvolbura marea, ce mă mai putea scăpa ? Nimic alt' decît braţu' puternic al Domnului şi minunile Sale făr' de sfîrşit !

M-am gîndit la sitivaţia mea. Iată-mă-s purtat tot mai departe, cît putea marea de repede, înspre marele golf ! Golful ! Ce nume ! De-ajuns să te sperie numa' el ! Puteam fi tîrît pe coasta Cubei. Puteam fi sfărîmat în bucăţi de vînturi şi de valuri cu mult 'nainte de-a ajunge acolo. Oricum ar fi fost, marea mă putea mătura peste bord, unde mă puteau sfîşia rechinii mai 'nainte să-mi

închiză marea ochii ! Aș fi ajuns să simt o duzină de rechini trăgînd hălci de carne din mine. Și cum gîndeam astfel, mi-am adunat mîinile și picioarele pe lîngă trup, tremurînd din toate-ncheieturile.

Oh, Doamne, dac-aș fi putut zări o mică bucățică de pămînt ! Orice creștet, de-ar fi fost să n-aibă mai mult de-un picior pătrat, pe care să stau. Un banc de stridii mi-ar fi părut raiu'. Am privit în juru-mi, căutînd deznădăjduit ceva de care să m-agăț. În zare, țărmu' se-afunda tot mai mult și nu mai zăream nicăieri decît marea fără de sfîrșit. M-am aruncat cu fața la pămînt și-am scos un geamăt ce-ar fi putut sfîșia și ceru' !

După cîteva clipe de deznădejde, am simțit că trebuie să fiu bărbat — că trebuie să-ncerc — că trebuie să fac tot ce pot ca să micșorez primejdia și să rezist cît mai mult cu putință ! Ar fi putu trece vr'o corabie care să mă zărească și să mă pescuiască pîn' ce nu era prea tîrziu. Am sărit în picioare și-am început să cîntăresc lucrurile. Trebuia să gîndesc repede și chiar gîndeam rapid ca o locomotivă.

Am alergat în cambuză, unde-mi țineam cuțăru'. Aveam ciocan, securе și cuie de vr'o douăzeci de bănuți. Peste cheresteaua de pe plută, era vr'o duzină de scînduri libere. Le-am așezat drept și cruciș și le-am fixat bine, bătînd cîte-un piron în fiece traversă. Am pardosit cu ele toată pluta, după care-am întărit-o : știam c-ar ține o lună și pe-o mare agitată. Am luat p'ormă fusu' cîrmei. I-am desfăcut și l-am înfipt între scînduri și cherestea și mi-am legat de el una din cămăși sub chip de steag al naufrîngiatului. Era una din cămășile mele noi, pe care urma s-o port cînd ajungeam la Charleston. Apoi am țintuit de doi bușteni chiar și fundu' cuțărului, ca să nu-l poată lua marea, oricît ar fi fost de năbădăioasă. După aceea am făcut rost de-o frînghie și-am petrecut-o pe dup-o scîndură, legînd-o bine. Am lăsat capetele ei libere și-ndeajuns de lungi pentru a mă putea lega strîns cu el dacă-ncepea să m-acopere valurile. Mi-am luat p'ormă cornu' și-am suflat, da', bată-vă norocu', eram la o milă depărtare de locu' de unde m-ar fi putut auzi o ureche omenească și asta cred încă mai 'nainte de-a face ochi dimineața !

Următoru' lucru de care-a trebuit să mă-ngrijesc a fost proviziile. Mie singur, mi-ajungea cartofii o lună ; la fel șunca, făina și whisky-u'. Da' n-aveam nici o scînteie la care să gătesc și ce sorți de izbîndă aveam să țiu focu' aprins, cînd marea-mi spăla puntea ne'ncetat. Da' mi-era dor de-un foc, căci vedeam în el un tovarăș vesel. Și p'ormă-mi spuneam că fumu' lui ar fi putut atrage atenția altor călători aflați prea departe ca să-mi vază steagu'. Mi-am amintit deodată că obișnuiam să port chibrite în cufăr. Am alergat la el și-am găsit nu mai puțin de trei cutii pe jumătate pline și cîteva risipite prin cufăr. Descoperirea m-a mai îmbărbătat. Mai era și vatra din lut, cu pereții destul de groși, la care n-ajunsese încă apa ! Era ridicată pe-un pat de cărămizi groase, tăman în mijlocu' plutei. Mai aveam și-o grămadă de-aproape o juma' de stînjen de lemn de pin. M-am apucat pe dată să fac focu' și curînd ardea cu vîlvătaie. Să fi văzut ce fum ieșea de la mine în mijloc de mare ! Rezerva de apă ajungea unui singur om pe mai bine de-o lună, iar în jimmyjohn mai aveam circa două galoane de whisky. Sitivația-ncepu să-mi pară mai puțin neagră. Trebuia să pășesc pe punte ca un bărbat. Simțindu-mă mai bine, puteam acu' să-mi spui și rugăciunile. M-am lăsat în genunchi și-am înălțat spre cer cea mai fierbinte rugăciune ce-o făcusem vr'odată. Pornea din străfundu' inimii. Și numa' ce-mi sfîrșii rugăciunea că și răsări soarele, aruncînd sulițe luminoase, iar eu m-am simțit de parcă zburam, ca atunci cînd dam pe gît o duște dintr-un punci fain ca acesta de-aici. Simțeam c-aș fi putut trece printr-un foc mare și, dacă trebuia să mor, ei bine, aș fi murit ca un bărbat adevărat, cu privirea sus, iar nu căutînd pămîntu' și tîrîndu-mă spre groapă mai alb la față decît cămașa de pe mine. Am tras o duște și-am început să mă plimb pe punte, cîntărindu-mi sitivația.

Nu era cu-adevărat mai bună. Numa' ce simțeam eu o făcea să pară mai bună. După cursu' pe care-l luasem, îmi dam seama că eram tîrît tot mai mult către mare. De jos de unde stăteam, nu mai vedeam acu' nici o palmă de pămînt. Oare aveam să-l mai văz vr'odată ? — căsuța mea — bătrînu' meu rîu — prietenii și cunoscuții ! Ah !

cum l-aş mai fi ales, în ciuda tuturor necazurilor, pe diavolu' bălţilor, numa' să mă fi putut preumbla iar prin ele, de-aş fi ştiut bine că nu voi nimeri în veci ţinta, ori că n-aveam să mai prinz un singur peşte-n rîu !

Lucrurile arătau dară cînd luminoase, cînd întunecate, după cum mă părăsea coraju', sau îmi venea inima la loc. Aşa-i omu' ! Culoarea simţămintelor lui face să fie soare ori nor, naşte toată bucuria sau amărăciunea. De-aia îi mai cu folos pentru el să aivă limpezime în inimă, decît să strălucească soarele afară.

Simţeam că venise timpu' să mai iau o duşcă. Aşa am şi făcut ! Nu-mi era foame, da' am pus cîţiva cartofi la copt, cu gîndu' că dacă marea avea să-mi mături focu', îmi rămînea totuşi proviziile-n cufăr. Între timp săream şi făceam tumbe pe punte. Din fericire pentru mine, marea era destul de liniştită şi vîntu' slab. Pluta mea era îndeajuns de rezistentă acu', după ce fixasem buştenii cu scînduri bătute-n cuie. Simţeam că poate ţine la lovituri puternice. Cea mai mare primejdie era valurile mari ce putea lua cu ele tot ce nu era bine înţepenit. Am început să le fixez pe toate, cum ştiam mai bine. Aveam ceva funie şi destule cuie şi-am cercetat toate locurile unde le puteam folosi. Găsesc că numa' aşa poţi trăi pe lume, făcînd mereu cîte ceva, de vrei să nu-nnebuneşti or să nu scobori mai jos decît cîinele ultimului om.

În vremea ce-mi aruncam ochi-n jur şi-mi făceam de lucru, zăresc deodată plutind la pupă funia cu care legasem pluta la mal, în noaptea cînd se desprinsese şi-ncepuse să plutească în derivă. Iar la capătu' funiei, văzui chiar butucu' de care-o legasem.

Funia era una clasa-ntîia şi nou-nouţă. Îmi putea fi de mare folos la legatu' cherestelei de pe plută, ori pentru fixarea lucrurilor ce putea fi luate de apă, cum era hambaru' cu făină, făina şi cartofii trebuind să fie puşi la adăpost. M-am dus la pupă, am prins funia şi-am început să trag de ea, da' era ca şi cum m-aş fi apucat să trag o navă de război sau o casă de cărămidă, atît de greu atîrna blestematu' de butuc la cel'lalt capăt. Asta-mi părea ciudat, că de era atît de greu, cum de plutea ? Am tras şi-am tot tras, pîn' ce-am simţit că-mi înţepenesc şi că

mă dor miniile și degetele. Socot că trebuie să fi fost tare slăbit din pricină că nu-mbucasem nimic, da' n-avusesem inimă să pui nimic în gură. Am dat atunci drumu' funiei și-am mai luat o duşcă zdravănă de whisky. Cu-asta se făcea patru, bunii mei domni și prieteni, doar atît băusem în ziua aceea...

— Nu uita, Paddy, că băuseşi aproape toată noaptea.

— Nu uit, Wharncliffe, da' ți-amintești c-am dormit buștean după chef și pîn' la ceasu' ăla avusese tot timpu' să se ducă tăria, căci era acu' trecut de douăşpe, judecînd după soare.

— Mai trebuie să ții seamă și de cantitate, Paddy.

— Doar cîte-o porție de două degete, Wharncliffe, într-un păhărel cu fund mic.

— Destul de mult, mi-nchipui, totuși.

— Și mai băuseşi și pe stomacul gol, intervèni Jamison.

— Asta-i drept, Jamison, da' n-are-a face, dacă ții seamă cît eram de dosădit. Nu te-mbeți așa ușor cînd îți rînjește moartea-n față! De-ajuns să-ți spui c-atunci nu eram afumat și nici n-aveam cum. Eram tare ca stinca, iar după ce-am dat pe gît cartofii și whisky-u', mă simțeam tare ca un cal. Am început din nou să trag de sfoară, cu toată puterea și, bată-vă norocu', funia veni la mine tot așa de sfioasă și supusă ca o fetiță care-ți spune „nu știu, întreab-o pe mama". Nu mai era nevoie de nici o sforțare. Totu' merse ca pe roate și-am tras de funie pîn' ce butucu' se-alipi de plută.

Acuma venea partea cea grea. M-am lăsat jos și-am încercat să desfac nodu', da' cum naiba fusese făcut, că nu-i puteam deloc da de capăt. Am încercat să scot cu totu' ochiu' de pe butuc, da' se-ntepenise la mijloc. După ce mi-am muncit fără nici o scofală degetele, m-am gîndit să desprind bușteanu' cu securea, da' cînd văzui lungimea celor trei picioare și mai bine de frînghie ce-atîrna de cealaltă parte a nodului, nu mi-a venit s-o irosesc. M-am hotărît atunci să-ncerc a ridica bușteanu' cu totu'. Ar fi fost bun de pus pe foc, că era de pin. M-am mirat eu, da' nu cine știe ce, cum de-ajunsese să se rupă ori să iasă din pămînt. Prea curînd aveam să fiu lămurit. M-am întepenit cît am putut mai bine și, aplecîndu-mă peste

bord, am înșfăcat zdravăn butucu'. Dacă m-aș fi aflat cu amîndouă picioarele înfipte-n pămînt, l-aș fi ridicat cu ușurință. În locu' acela neîndeminos însă, la coada plutei și mai stînd și-n genunchi, pe deasupra, știam că-i nevoie să-mi încordez toate puterile. Așa am și făcut și-am reușit să-l ridic de-un cap, pe care l-am sprijinit de țărușu' de lemn al parîmei. Am încercat p'ormă la cel'lalt cap, da' cînd l-am ridicat pe ăla, scăpă primu' ; iar cînd îl ridicai la loc, scăpă al doilea. Tot așa a ținut-o pîn' ce m-au lăsat aproape puterile. În cele din urmă, am înșfăcat blestemăția de butuc pe la mijloc, cu amîndouă brațele, și eram pe cale să-l ridic pe plută, cu toate că era al naibii de greu, cînd, deodată, făr' să am habar cum și-n ce fel, m-am răsturnat în mare ! A fost ca și cum m-ar fi tras blestematu' de buștean, da' știu că n-o să credeți asta. O să ziceți că nu m-am cumpănit eu bine. Da' ce-o să mai ziceți cînd v-oi spune c-atunci, cînd m-am prins de buștean, ca să plutesc pe el, blestematu' s-a dat numaidecît la fund ? O să ziceți că fusesem eu prea greu. I-am dat repede drumu' și m-am îndepărtat către pluta ce s-afla acu' la vr'o douăzeci de picioare mai încolo. Slavă Domnului că-s un înotător de clasă. Da', bată-vă norocu', eram așa de speriat la gîndu' de-a mă bălăci în marea cea largă și adîncă, încît puterea și iscusința mi se-mputinaseră pe jumătate. Și-atunci m-am gîndit iar la rechinii ăi sîngeroși și-mi părea că văz o duzină repezindu-se la mine cu boturile deschise. Eram atît de înnebunit de frică, încît nici nu știu cum am ajuns la plută, prinzîndu-mă de parîmă. Și ce credeți ? Aceasta se desprinsese de tot, iar blestematu' de buștean dispăruse ! Văzînd aceasta, am știut precis cine-mi era inimicu' și cum de-ajunsese să plece numa' pluta mea cu refluxu' în vreme ce toate celelalte rămaseseră.

Eram ud leoarcă și dîrdîiam. Simt totu' ca atunci și dacă Stylus are din întîmplare punciu' gata; v-aș ruga, prieteni, să beți cu mine, de-ar fi și numa' ca să-mi scoateți răceala din burtă ! Am băut atunci de-ndată ce-am ajuns la whisky și-l pohtesc și-acu', măcar ca să-mi șteargă din minte pățania.

CAPITOLUL XVI

Călătoria — Noaptea — Diavolul din grămada de lemne — Scăpat ca prin urechile acului.

— Ei bine, prieteni, socot că toți ați fost pe mare și aveți idee cum îi asta. Fiecăruia mi-nchipui că-i e oleacă frică, aflîndu-se pentru prima oară pe puhoiu' cel făr' de fund, da' ia gîndiți-vă la mine cît trebuie să fi fost eu de speriat — singur cuc pe-o plută în mijloc de mare, fără putința de-a cîrmi, nici tu pînze pentru vînt, nici tu motor cu abur, purtat ca o frunză la cheremu' vîntoaselor și valurilor. Oh, domnii mei, vai de mămăliga mea cum mai țîțîiam de frică, prins între vînt și apă ; mi se tăia suflarea numa' gîndindu-mă. Ca atunci cînd îți arde unu' un pumn zdravăn la rînză de-ți pierzi suflu' și nu mai știi pe ce lume te afli. Nu mă dau că nu știu ce-i teama atunci cînd primejdia-i necunoscută și n-am arme contra ei. Pot zice că eram ca unu' plecat la război făr' de armele lui obișnuite. Îi drept c-aveam brațe și mîini, da' cum să pui frîu vîntului, să călăresc marea și să cîrmesc pluta fără pînze, vîsle ori cîrmă ! Ce puteam face cu mîinile goale, am făcut, după cum v-am zis, și făceam mai departe cîtă vreme mai vedeam un loc în care să bat un cui ori să dau cu ciocanu'. Iar cînd isprăveam, în genunchi la rugăciune !

Unuia ca mine însă, care caută mereu ceva de făcut, rugăciunea nu-i pică prea bine ! Căci în mijlocu' ei mă pomenesc că-mi mai amintesc să fac ceva și-atunci uit sfîrșitu' ori iese un talmeș-balmeș, că nu mai are nici o legătură coada cu capu'. Da' m-am rugat și eu cum m-am priceput mai bine, căci o făceam din inimă. Știam că mă aflu în mîinile marelui Stăpîn al lumii veșnice și că numa' ochiu' Lui vedea în ce sitivație mă aflu ! Și de nu-și întindea El brațu' să mă scape, sau nu trimitea ajutoare omenești la timpț ei bine, prafu' și pulberea avea să se aleagă de mine !

Știam toate astea, din care pricină mă rugam, iar cînd isprăveam, îmi întorceam către răsărit, apus, miazănoapte

și miazăzi ochii cei mai plini de-așteptare ce-a bulbucat vr'odată un biet cap de muritor ! Am văzut cum se lăsa spre apus măreţu' soare. Adăstă o vreme chiar la marginea apelor, privindu-mă drept în faţă. Şi-mi părea ca şi cum ar fi avut faţă de om şi-ar fi cătat spre mine c-un ochi plîns ! Curînd faţa lui arăta ca un cap acoperit de-un păr bogat — păr de om, da' cum îi auru' roşu. A fost cea mai frumoasă, cea mai cutremurătoare privelişte ce-am văzut vr'odată — cu înaltu' soare atît de mare şi de rotund, privindu-mă atît de omenește, de parc-ar fi vrut să mai rămîie, da' scufundîndu-se-n cele din urmă c-o luţeală ce păru s-aprindă urieşenia de ape ce-l înmormînta. Iar deasupra mormîntului său lucea ca un fel de coroană galben-purpurie şi parcă spirite nevăzute ar fi fluturat asupra lui o oaste de steaguri strălucitoare. Curînd după aceea se-așternu' linţoliu' — Oh ! că negru mai era ! — al nopţii veşnice !

Niciodată nu mai văzusem soarele apunînd atît de repede. Niciodată nu ţinuse întunericu' atît de mult, nestrăpuns de lumina nici unei stele. Jur împrejuru' meu înnegrea marea, şi-o vreme nu puteai spune unde sfîrşeşte apa şi unde începe ceru'. Doar întunericu' de nepătruns — ca un zid negru, masiv — mă-mpresură într-o clipită. Parcă şi vîntu' urla mai tare, iar peste ape se-auzea gemete, de parcă spiritele celor morţi s-ar fi pus pe bocit la petrecerea din astă lume a încă unui muritor !

M-am lăsat pe vine în mijlocu' plutei şi-am mai aruncat nişte lemne de piff pe foc. Nu aveam nici inima, nici puterea de-a plînge ori de-a mă ruga. Stam aşa, liniştit, întorcîndu-i mării căutătura încruntată. Da' ei nici că-i păsa. Se rostogolea mai departe şi valuri mici se spărgea pe pluta mea la fiece tălăzuire a ei. Norocu' meu că vîntu' nu era puternic, iar apusu' senin m-asigura c-a doua zi avea să fie timp frumos. Asta nu mă-nveselea însă cine ştie ce ! Aşa c-am încercat cu whisky-u' ! După aia am mîncat nişte cartofi în chip de cină. Focu' ardea bine, c-o flacără mare, ce putea fi văzută, socoteam, şi de pe-o corabie aflată la mai bine de zece mile, atîta vreme cît marea nu-şi scotea zăbala. Alţi sorţi de-a fi descoperit ori de-a nu fi strivit de vr'o corabie pe timpu' nopţii, n-aveam. Mi-era tare dragă viaţa, domnii mei, aşa cum

mi-i și-acuma. M-am străduit dară din răsputeri să-mi țiu firea și să-mi cruț forțele, să-mi întăresc sufletu' și inima și să m-asigur contra accidentelor de orice fel. După ce s-a lăsat întunericu', era însă tare greu să mă păzesc de înec și să nu mă dau bătut. Mi-am amintit însă ce-mi spunea Sam Hartley atît de des : „Nu te lăsa niciodată ! Nu zi niciodată, s-a sfîrșit cu mine !"

M-am pregătit așadar să-nfrunt orice-ar mai fi putut veni, hotărît să nu mă dau bătut cîtă vreme nu mă dusesem încă la fund !

Și-ntr-adevăr, domnilor, îi de mirare ce lucru ne-nsemnat ne dă uneori coraj, tot așa după cum ne putem face praf dintr-o nimica toată. Dintr-o dată răsări în fața mea o preafrumoasă stea. N-aș fi putu spune în ce pătrar al bolții se-afla, dar părea să fie luceafăru' — eră atît de aurie, de mare și de strălucitoare. Curînd după aceea am văzut alta, chiar deasupra ei. Și cum mă uitam eu la ele, amîndouă pe-aceeași linie, iată că răsări și ce-a de-a treia sub prima și la distanță egală cu cealaltă. Iar cele trei stele îmi părură acum ca un toiag în care să mă sprijin. Și zic eu atunci : „M-oi sprijini în ăst toiag de la Domnu'. E-un semn pentru mine. N-o să mă lase să mă duc la fund".

După aia apăru puzderie de stele, dese precum albele măciulii cu semințe pe-un cîmp cu bumbac frumos crescut. M-am lăsat pe spate și le-am privit îndelung. Unele păreau să se-adune în diamante, altele în pătrate, iar altele în cercuri și-am descoperit că trăia cu toate în familii și c-aveau legături între ele — un lucru pe care nu-l mai ocservasem ori de cîte ori privisem ceru' mai 'nainte. Aceștia, m-am gîndit eu, is paznicii de noapte ai Domnului care privegheză peste bietu' pămînt orb înghițit de hău' întunericului. Acuma, dumneavoastră, oameni cu carte și luminați, ziceți că alea-s tot lumi ca ale noastre, avînd poate oamenii lor — bărbați, femei și copii ; și guverne și legi, poate tot așa de bune, ori mai bune ca ale noastre. Eu însă nu voi să știu de asta. E-un gînd atît de frumos și binecuvîntat să credem că ele-s spirite ; îngeri puși să vegheze peste noi ; să ne păzească noaptea. Iar de-i adevărat, se-nțelege atunci că bunu' Dumnezeu se-ngrijește de noi și de-aia a pus paznici așa de frumoși

s-arunce un ochi la păsurile noastre. Mi-am amintit p'ormă de-un loc în Biblie, unde zice că El are grijă de fiece vrabie ce ţopăie pe pămînt ; şi-am socotit că El mă putea vedea şi mă putea ajuta, ferindu-mă să mă prăbuşesc în mijlocu' puhoaielor ! Eram, sărac de mine, mai urgisit ca orice vrabie şi-aveam nevoie de mai mult ajutor : iar în trufia mea îmi spuneam că meritam să fiu salvat mai mult decît o amărîtă de vrabie ! Cum puteau fi înghiţite de-adîncu' cel veşnic puterea *mea* şi spiritu', membrele şi oasele mele, cînd atîta folos putea veni de la ele pe binecuvîntatu' pămînt ? Nu puteam, nu voiam să cred asta şi gîndu-mi da nădejde şi coraj. Poate nu m-oţi crede, da' am început să cînt un cîntec marinăresc pe care mi-l aminteam în parte, da' nu l-am dus pînă departe, ci, pe la jumate, am rupt-o-n plîns ca un copil mare ce m-aflam ! Deznădejdea nu ţinu mult însă. M-am ruşinat, m-am ridicat şi m-am mişcat împrejur, am mai aruncat lemne pe foc şi-am fluierat, mi-am cercetat cambuza, iar la urmă, i-am mai tras o duşcă de whisky !

Am ieşit de-acolo întărit şi oh ! mi-am zis, de-aş avea acu' pe cine biciui ! M-am gîndit la Isaac Clymes şi grozav aş mai fi vrut să-mi pice-n labă. Am luat poziţie de luptă, mi-am adunat pumnii ca la box, şi-am lovit cu braţele în stînga şi-n dreapta, de parcă m-aş fi aflat în toiu' unei încăierări, pîn' ce m-am pomenit că mă rostogolesc peste grămada mea de lemne ! Mi-a fost ruşine de toată prostia mea, da' ce vreţi, domnii mei, n-aveam ce face altceva afar' doar să mă gîndesc, iar gîndurile era pacostea cea mai mare pentru mine atunci !

N-aveam însă de-ales şi, rînduindu-mi la loc grămada de lemne, m-am rezemat de ea, gîndindu-mă cît aş fi de fericit de m-aş putea întoarce liniştit la locu' de unde venea ele ! Urmăream cu privirea stelele ce-notau pe cer, apoi lucirea apei ce tălăzuia alături de mine, prelingîndu-se argintie pe marginile plutei. În vreme ce priveam, ieşi şi luna din mare, privindu-mă drept în faţă : avea o căutătură atît de tristă, de parcă şi ea mi-ar fi plîns soarta. În bătaia lunii, se iviră atunci o mie de norişori albi şi pufoşi ca mătasa, cu marginile ca argintu' topit. Iar ea urcă şi se călători printre ei toţi, ca şi cum ar fi călcat pe propriu' ei covor ! Nu mai văzusem niciodată nori

atît de pufoşi şi frumoşi, nici luna luminînd atît de dulce. Îi drept că niciodată nu mă mai uitasem atît la cer şi poate mai fusese tot atît de frumos de-o mie de ori pîn-atunci ! De fapt era prima oară cînd priveam doar ceru', făr' să simt pămîntu' de sub mine şi să văz pădurea din juru' meu ! Da' cel mai frumos şi mai frumos era să vezi fîşia largă ca un drum drept, de argint, pe care-o-ntindea spre mine lumina lunii ce cădea-n mare ! Îmi părea ca şi cum toate lucrurile mi-ar fi venit, la porunca ei, în întîmpinare ! Oh, nu-ncape-ndoială, domnilor, că luna, ceru' şi marea au fost cu toate făcute unele pentru altele ; şi nu le poţi pătrunde cu-adevărat frumuseţea pîn' ce nu le-aduni laolaltă.

M-am uitat la lună pîn' ce mi-au ostenit ochii. Părea atît de prietenoasă, c-am început să-i vorbesc. I-am zis :

— Vezi în ce sitivaţie mă aflu ! Poţi face ceva pentru mine ? Eşti atî de frumoasă, încît trebuie să fii şi bună ! Şi pari atît de tristă, cu toată naivitatea ta, încît trebuie să fii miloasă ! Aibi milă de-un amărît care-a pierdut toate cărările şi de nu-i coboară-n ajutor vr'un înger bun, nici că l-or mai vedea vr'odată locurile ce-l cunoşteau !

Rugăciunea mă făcu să mă gîndesc la maică-mea bătrînă căreia n-avea cin' să-i poarte de grijă afar' de mine. Mi-a trecut prin minte toţi prietenii şi cunoştinţele — şi dumneata, Wharncliffe — care n-avea să mă mai vază nici măcar mort ! Şi-atunci luna păru mai tristă ca oricînd. Obosii s-o tot privesc făr' s-auz nici un cuvînt de răspuns la rugăciunea mea — nici măcar un sunet, afar' de geamătu' vîntului măturînd marea şi care era mai mult ca sigur vocea unui spirit ! Am mai aruncat nişte noduri de pin pe foc, am intrat în cambuză şi-am luat o-nghiţitură de whisky. M-am aşternut apoi somnului, cu capu' şi umerii în cambuză, ca să-mi feresc ochii de lumina lunii, şi cu picioarele afară, ca să fiu gata pentru orice întîmplare neprevăzută.

Am adormit destul de repede, căci mă sleiseră veghea şi gîndurile. Am dormit însă tare prost, tulburat de cele mai nenorocite vise. M-am trezit, crez, pe la ceasu' două noaptea, grozav de speriat. Nu ştiu de era vis ori aevea, da' blestematu' „Hu ! Hu ! Hu !" îmi tună-n auz. M-am

tras afară din cambuză şi-am sărit în picioare. Dinspre grămada de lemne auzii ceva prăbuşindu-se cu zgomot.

La-nceput crezui că m-acoperise vr'un val, da' luna strălucea deasupra mea şi nu vedeam nimic alt' afar' de-întinsu' ocean care era tot atît de liniştit ca atunci cînd adormisem. Mi-am zis atunci că mi-o fi sărit pe plută vr'o jivină din ocean — şarpele de mare, poate — şi căuta de zor stăpînu' ! Am alergat drept la cufăr, de unde-am scos securea, şi, astfel înarmat, m-am dus la grămada de lemne. Dintr-o dată se aşternuse însă liniştea ! Şi totuşi fusesem sigur că doar c-un minut mai 'nainte buştenii şi buturugile se prăbuşiseră unele peste altele. Am adunat de pe jos cîteva cioturi şi mi-am aprins focu' ce-arsese pîn' la capăt ! Şi-apoi mi-era şi frig, aşa că am luat o-nghiţitură de whisky. Mai apoi, cum nu vroiam să mă tăbare iar gîndurile, m-am dus şi m-am culcat la loc în cambuză.

N-apuc eu să pui capu' jos, e-auz iar zgomote la grămada de lemne, ca şi cum cineva ar fi rostogolit buştenii unii peste alţii. M-am dus înapoi, da' cînd ajung acolo, se făcuse iar linişte, iar buştenii şedeau cuminţi unii lîngă alţii, ca nişte purcei de lapte înşiraţi în linie dreaptă pe-un aşternut de paie şi sugînd de la mama lor. Dacă printre buşteni mişuna cu-adevărat o jivină, aceasta trebuia să fie una mică, ce se pitulase la fund de tot. Aveam îndoielile mele în privinţa grămezii de lemne, însă nu vrusei s-o cercetez mai îndeaproape, lăsînd aceasta pentru cînd avea să fie ziuă. Bănuisem eu că-i vr'o scamatorie a Necuratului la mijloc încă de cînd auzisem blestematu' de „Hu ! Hu ! Hu !", că nu conta dacă-l auzeam în somn sau la trezie. M-am mulţumit să dau roată grămezii de vr'o două-trei ori, neslăbind-o din ochi şi-avînd securea pregătită în mînă. În tot ăst timp, nu se-ntîmplă nimic. Da' n-ajunsei bine la cambuză, lungindu-mă ca să dorm, că iar începu tămbălău'. Aşa o ţinu toată noaptea. Nici n-apucam să pui capu' jos, că şi-auzeam buştenii rostogolindu-se. De data asta, ştiam care era pricina necazului meu. Nu putea fi decît vechiu' meu inimic, care lăsase bălţile, pentru a mă hăitui pe mare !

Vă puteţi uşor închipui cam ce simţeam eu 'acu'. Vînat mereu, din bălţi pîn' la ocean, din pădurea deasă

pin' la puhoiu' de ape, negăsindu-mi pacea niciunde ! Noile mele păcostenii îmi alungară în mare parte frica. Nu mai eram atît speriat, cît furios. Aveam o pohtă grozavă de luptă. Mi-am amintit de lupta cu bușteanu' de pe malu' Marelui Lac ; și p'ormă, baia în mare din urmă c-o zi ; și-am simțit că mai 'nainte de crăpatu' zorilor aveam să mai dau o bătălie. Aș fi vrut totuși s-aștept pîn' ce se lumina de ziuă. Să răsară soarele. Mi-am pregătit securea, pușca și cuțitu'. Mi-am pus securea la cingătoare. Pușca era deja încărcată, cu cîte doișpe plumbi pe fiece țeavă. Am cercetat securea și-am încercat s-o ascut c-o pilă veche. Astfel pregătit și clocotind de furie, m-am postat în ușa cambuzei, așteptînd să răsară soarele.

Deodată îl și văz zbucnind pe boltă din marele deșert de ape, ieșind asemenea unuia din temuții războinici din vermurile vechi, în mînă c-o lance strălucitoare, sub braț cu un scut poleit, iar pe cap cu coroană de aur. Cînd îl vedeam cum călărește apele în caleașca lui de foc, m-am gîndit la marele Faraon fugădindu-i pe izraeliți ; și la Sanherib* cu isirienii ; și la Darius cu mejii și perșii ; la Alexandru cel Mare ; și la toți cruzii războinici păgîni despre care citești la Scriptură și-n alte cărți, începînd cu Goliat și sfîrșind cu giniralu' Washington ! Și-atunci am simțit cum crește sufletu'n mine și m-am văzut în stare să dau piept cu însuși Împăratu' Belzebut și cu toți blestematii de dragoni ai filistinilor **. Amintitu-mi-am de lupta lu' David cu uriașu' Goliat și-am lăsat pușca jos ! Îmi zic eu : „Voi da singur piept cu dușmanu' — mă voi încrede adică numa-n secure și cuțit ! Îmbăiat tot în lumina soarelui, m-am îndreptat spre grămada de lemne ce păru la-nceput nevinovată ca un prunc. Eu însă m-am învîrtit în juru' ei, îndoindu-mă foarte tare că lucrurile stătea chiar așa. Și bineînțeles că și zării ieșind într-un loc capătu' unui buștean de care nu-mi aminteam să fi fost acolo mai 'nainte. Arăta respingător, ca bușteanu' cu care mă luasem la trîntă pe malu' lacului. Și mai semăna și cu

---

* Rege al Asiriei (705—681 î.e.n.). Probabil o aluzie la povestirea biblică a invaziei ludeei de Sanherib în timpul lui Ezechia (*2 Regi* : 18—19).

** Dragonul (reprezentat ca fiind jumătate om, jumătate pește) era principalul zeu al vechilor filistini.

butucu' de care-mi priponisem pluta la White P'int. Tăcea ca peștele pungașu', da-mi zic eu în sinea mea, mai mult ca sigur e-o-nșelăciune la mijloc ! Toți ceilalți bușteni erau deasupra lui, și-ntrebarea era cum de-și făcuse loc pîn' la fund. Se luptase să se dea la fund, de-aia auzisem eu bușteniĭ rostogolindu-se !

Mi-am zis atunci că trebuie s-ajung la el tot prin vicleșug. Mai întîi trebuia să ușurez o parte din ceilalți bușteni. Lemnu', îmi zic, are trei inimici : putreziciunea, securea și focu'. Putreziciunea cerea prea mult timp. Trebuia să fie ori focu', ori securea. Dacă diavolu' ia înfățișarea unui lemn, atunci se supune legii lemnului. Și mînca-i-aș ficații, de-aș putea să-i arz numa' cîteva lovituri de secure și-apoi să-l prăjesc oleacă pe foc, mi-nchipui că și-ar arde sprîncenile mai ceva ca 'nainte și și-ar lua tălpășița cu și mai multe răni pe coapse !

Așa mi-am zis. Am luat atunci cîteva cioturi groase de pin din vîrfu' grămezii și le-am aruncat pe foc, pîn' ce-a-nceput să arză cu vîlvătaie mare. M-am sforțat p'ormă s-ajung la bușteanu' ce mă pusese pe gînduri. M-am învîrtit în juru' grămezii și-am început să-nlătur cu picioru' bucată cu bucată, pîn' ce l-am eliberat aproape cu totu'. Da' tăman cînd trăgeam de una din ultimele lemne cu mîna stîngă — fiindcă în dreapta aveam pregătită securea — bușteanu' cu pricina se ridică de-un cap, apoi de cel'lalt, iar cînd am vrut să-l țintuiesc locului cu picioru', blestematu' mi se rostogoli printre picioare, făcîndu-mă aproape să mă răstorn. Am ieșit din grămada de lemne și-am lovit cu securea în bușteanu' suspect — fusese o lovitură zdravănă, bine țintită — numa' că securea sări înapoi de parc-ar fi dat de oțel și era cît pe-aci să-mi zdrelească picioru'. Am văzut că era nevoie de multă băgare de seamă, avînd de-a face c-un asemenea inimic și m-am aplecat și mai mult asupra lui. Am lovit din nou. Ambii bușteni se rostogoliră atunci sub mine, împingîndu-mă de-a dreptu' peste grămada de lemne ce-ncepu să se prăvale la vale, risipindu-se peste tot. Eu însă am pus ochii pe bușteanu' necurat și m-am ținut după el. De-a dreptu' scos din fire, am repezit asupra lui o ploaie de lovituri, și la un cap și la cel'lalt, nepăsîndu-mi dacă securea sărea ori ba înapoi. Să-i fi ars vr'o

cinci-şase lovituri de secure, în vreme ce el se rostogolea către mine şi-n juru' meu, iar cînd nimerea între ceilalţi buşteni, îi împrăştia ca dracu' şi pe ei. Eu însă m-am folosit de-un vicleşug, băgîndu-mă între el şi restu' grămezii şi neslăbindu-l nici o clipă din lovituri. Cînd îi dam la un cap, zicîndu-mi că acolo era capu' Spurcatului, cînd la cel'lalt, căci putea fi şi-acolo. Îi hăcuiam apoi şi mijlocu', gîndind că dacă fiara avea de fel măruntaie, oi cerca să i le scurtez. Şi tot aşa, pălindu-l cu năbădăi, crez c-am pus pe gînduri fiara, căci începu să se dea înapoi, rostogolindu-se departe de mine la fiece izbitură, pîn' ce-am ajuns cu el cu tot la marginea plutei, acolo unde-l pescuisem din apă. A mai încercat el să înainteze, da' eu îl burduşeam cu şi mai mare iuţeală, postîndu-mă-ntre el şi orice altceva. Îi zic eu, văzînd că l-am dovedit :

— O să te spintec, fiară a Babilonului ce-mi eşti !

Şi cu aceasta îl ţintuiesc locului şi-ncep să-i dau cu securea în tot lungu' lui, ca pentru a-l despica, da' deodată văz, nici mai mult nici mai puţin, decît că-şi face vînt, mai să mă răstoarne şi să mă care cu el, şi, cu un salt lung, se-aruncă-n mare, făcîndu-se nevăzut cît ai clipi din ochi.

— Ciudată luptă, remarcă Wharncliffe.

— Nu-i aşa ?

— Dar Paddy, n-ai uitat cumva să aminteşti ce-ai băut mai înainte de această înfruntare ?

— Iar îmi vii cu vorbe de-alde astea, Wharncliffe, ce n-are nici o judecată. Îţi spui că n-am luat decît două înghiţituri pîn' să sfîrşească lupta şi amîndouă mai 'nainte să-nceapă. După aia, n-am mai avut eu vreme de stat pe gînduri sau de băut...

— Sau de-aţipit !

— Nu, nici vorbă ! Căci, după cum ziceţi, a fost o luptă tare ciudată, ce nu-ţi lăsa timp nici măcar să-ţi ştergi nasu' în caz că sîngera. Era o harababură în toată legea, buştenii se prăvălea, juca, sărea — cînd unu' cînd altu', iar uneori toţi deodată ; căci vedeam eu că unde se lipea diavolu' de buştean, le apuca şi pe alelalte tremuriciu' şi de-aia mă luptam din răsputeri ca să-i separ.

După ce-a zburat el peste bord, m-am apucat să fac la loc grămada de lemne cum fusese, căci se împrăştiase

peste tot, iar după ce-am isprăvit și n-am mai văzut nici urmă de buștean, abia *atunci* am luat o dușcă, fiindcă, drept să vă spui, o meritam cu vîrf și-ndesat.

— Asta ai făcut, Paddy ?

— Bine'nțeles. Căci după război eram cea mai vlăguită vietate ce v-a fost dat să vedeți vr'odată. Nu-mi rămînea decît să m-arunc pe plută și să uit că mai am suflu în mine.

— Și ce s-a mai întîmplat în restul zilei, Paddy ?

— Oh, cît privește restu' ! Păi a fost destul de liniștită. Oh, prea liniștită ! Nimic la orizont — nu s-a-ntîmplat nimic ! Mare și cer și soarele fierbinte și strălucitor. Pe cer, nici un nor, pe fața mării nici o pată, afar' de amărîta mea de plută. A fost o zi ce părea *fără sfîrșit*. Și totuși, cînd a apus soarele, mare și strălucitor, și-a plîns cu lacrimi de aur și purpură, tăman ca-n seara dinainte, am simțit cum mi se strînge inima-n piept, iar speranța mi se stinse aidoma soarelui, înmormîntată în marea nenorocirii mele.

Veni apoi noaptea, tot așa de întunecată pîn' ce-a răsărit stelele, și luna și toate — și-atunci începură să-mi vorbească despre Dumnezeul care era-n ceruri, căutînd în jos spre mine cu milioanele sale de ochi, ce priveghează pînă și cele mai umile din muritoarele sale vrăbiuțe. Am rămas multă vreme treaz, frămîntat de gînduri și rugîndu-mă, pin' ce-am obosit de tot. Atunci, aprinzîndu-mi focul ca să-mi ție pînă dimineața, am intrat în cambuză să mă culc, cu picioarele afară, ca și mai 'nainte.

— N-ai uitat însă să bei ceva înainte de culcare, nu-i așa, Paddy ?

— Asta n-am uitat, Jamison, și-ncă ceva destul de tare — o porție care să te dea gata, ce mai, ori bei, ori te lași păgubaș !

Adormii curînd și-avui cele mai îngrozitoare vise, cu chinuri din cele mai cumplite, din care m-am trezit speriat. Auzii același „Hu ! Hu ! Hu !" și-aceeași rostogolire de bușteni ca-n noaptea dinainte. Ei bine, n-am vrut să mă scol. N-aveam nici un chef să mă lupt iar cu diavolu' și oricum n-aveam să-ncerc mai 'nainte de-a se face ziuă. Așa de tare era tărăboiu' însă, încît m-am temut să nu-mi arunce Împielițatu' toate buturugile de pin peste

bord, dacă nu mă-ngrijeam de ele, și gîndu' ăsta m-a scos afară.

— Ei și ce s-a întîmplat ?

— Păi, nimic. Cînd m-am prezentat la grămada de lemne, domnea pacea. Da' cînd m-am întors să mă culc — căci eram istovit după o zi de lucru — se porni tămbălău' mai tare ca oricînd ! M-a apucat din nou apelpisia și, dînd pe gît încă o dușcă de „Hai să bem și să ne veselim", am ieșit și ce credeți c-am făcut ? M-am întins chiar pe grămada de lemne, de-a curmezișu' ei, cu toate că știam că diavolu' — inimicu' meu de moarte —, se pitulase la fund ! Ce ziceți de asta ? Eu zic c-a fost fapta unuia scos din minți.

— O faptă îndrăzneață într-adevăr, Paddy. Dar ce-a ieșit de-aici ?

— Stați c-oți auzi. Mai întîi trebuie să vă zic că înainte de culcare m-am îngrijit să am securea la-ndemînă și cuțitu' prins la briu. După ce m-am aruncat pe lemne, m-am gîndit mai departe. Eram scos din răbdări, vă zic eu, și-am vorbit cu glas tare :

— O, tu, fiară sîngeroasă, dacă așa hotărîși că n-am să dorm acolo (adică în cambuză), voi să văz de n-oi putea dormi aici, afară, pe hoitu' tău împuțit.

După care m-am și lungit în curmezișu' grămezii. Totu' părea liniștit. Patu' era destul de tare, așa că m-am sculat, mi-am luat halatu' și-unu' din sacii de cartofi, pe jumătate plin. Mi-am întins halatu' ca să dorm pe el, iar sacu' l-am folosit în chip de pernă. P'ormă m-am lungit și m-am uitat la lună, care lucea ca regina din Saba cînd s-a dus să-l vază pe regele Solomon*. Socot să fi fost vr'o trei dimineața. Briza abia de se simțea. Marea era netedă ca oglinda, iar peste ea se-ntindea pînă departe maiestosu' drum de-argint strălucitor cernit de lumina lunii, ca pentru a face omu' să viseze la o călătorie blîndă și plăcută pe niște meleaguri norocite. O vreme am privit și m-am gîndit, pînă ce m-am pomenit visînd la lucruri ciudate și simțindu-mă ca și cum aș fi fost învălit într-un nor frumos și cald. Și parc-atunci prinse și grămada de lemne a se legăna. Ai fi zis că se muncea sub mine, da' nu cît să mă răstoarne.

* 1 *Regi*, 10 : 2.

Am rămas liniştit, însă ceva mai treaz ca 'nainte. Şi cu siguranţă că lemnele se mişcau şi mai tare, da' legănarea nu era neplăcută. Parcă se ridica tot patu' cu mine, însă fără să mă-nglodeze un singur lemn. Începu apoi din nou să mă balanseze, înainte şi 'napoi, de parcă ar fi fost leagănu' unui prunc. Oricît v-ar părea de ciudat, îmi plăcea aşa mult legănarea, că n-aş fi voit să se mai sfîrşească. Mă năpădiră numa' gînduri şi simţăminte plăcute. Parcă eram prins între vis şi viaţă — nici adormit, nici treaz, visînd frumos şi gîndind doar cît să dau visului noimă. Iar patu' mă legăna mai departe şi mă simţeam ca şi cum aş fi avut capu' în poala unei femei pline de nuri şi m-ar fi legănat o fetiţă frumoasă. Mă lăsai înfăşorat tot în veşmintu' făr' de seamăn al visului şi luminii de lună.

Da' deodată, făr' să ştiu nici eu de ce, căci nu-mi aminteam să fi auzit vr'un zgomot, am sărit în picioare, grozav de speriat, şi-o clipă mai tîrziu aveam cu vîrf şi-ndesat de ce să-i mulţumesc Domnului că-mi trimisese sperietura, căci, ce credeţi, luat de blestematu' ăla de vis ademenitor şi ameţit de-atîta legănat — în poala muierii cilibii — ajunsesem cu grămada de lemne cu tot la marginea plutei. Doar încă trei minute de îmbătătoare visare şi legănare ne-ar fi aruncat peste bord !

Sărisem însă în picioare, deşteptîndu-mă în ultima clipă. N-aveam nici cinci minute, ba nu, nici chiar trei de pierdut ! Între mine şi marea ucigaşă nu mai era decît umbra mea şi, văzînd-o în apă, m-am tras înapoi, salvîndu-mă ; simţeam însă cum mi se mişcau sub picioare blestematele de lemne toate.

M-am mulţumit să mă uit la ele, neştiind prea bine ce să zic ori ce să fac. M-am hotărît să nu fac nimic, ci să las lucrurile în voia lor. Căci, vedeţi, începea să mă lase puterile tot războindu-mă cu Întunecatu' — un inimic de moarte pe care nu-l puteam dovedi şi care venea să mă năpăstuiască cu voia Domnului şi poate sub îndrumarea Lui. Am lăsat, aşadar, să se facă voia Lui. De-aveam să pier fără să mi se deschiză nici o uşiţă de scăpare, foarte bine, fie cum pohteşte. Cum ziceam, eram aproape sfîrşit.

Dar Stylus, băiete, îți amintești ce i-a spus soarele mării și ce-a spus marea rîurilor, și ce-a spus rîurile dealurilor, și ce-a spus pămîntu' norișorilor ?

— Nu ! Ce-au spus ?

— Îi prea lung timpu' de la o adăpare la alta !

— Iată ceea ce-aș numi vorbire logică, remarcă Wharncliffe.

— Stylus, mă uimești !

— Și eu pe mine însumi, dar interesul stîrnit de povestirea lui Paddy e atît de mare, încît am uitat să mă îngrijesc de sănătatea lui.

— Bine grăit-ai. Omu-i sănătos dacă are întăritura potrivită la timpu' potrivit, fie că-i vorba de legumeală, ori de pileală ! Ne-am strîns să chefuim toată noaptea și nu trebuie să îngăduim ca soarele, luna și stelele să meargă la culcare pe inima goală. În sănătatea dumneavoastră, domnilor !

CAPITOLUL XVII

În continuare mahmur — Zile și nopți — Priveliști și gînduri sumbre — Vise și vedenii — Luptă înverșunată sfîrșind în deznădejde, cu care ocazie, diavolul montează un balet.

Curînd Paddy își reluă povestea, ce stîrnise o mulțime de discuții, desfășurate *par paranthèse* între cei prezenți. Nu găsesc însă că ar fi necesar a le aminti, căci nu are cine știe ce importanță în ce măsură dădeam noi crezare aventurilor lui Paddy. Ajunge să spunem că nici unul nu puneam la îndoială deplina lui credință în caracterul spiritual, ori demonic al forțelor ce-i conduceau destinul.

— Socot, preacinstite fețe, că nu-i cazu' să vă obosesc, nici pe dumneavoastră, nici pe mine, istorisindu-vă iar și iar aceleași întîmplări ce-mi dau bătaie de cap noapte și zi. De-ajuns să vă zic că vreme de trei zile și trei nopți m-am tot răfuit cu blestemata de fiară ce sălășluia în grămada

mea de lemne, pîn' ce m-am dat bătut. Am lăsat-o-n boii ei. Nu mai aveam putere să țiu piept unei ființe ce sărea iar la luptă de fiecare dată cînd era trîntită la pămînt. În același timp însă, simțeam cum îmi slăbesc puterile de la o zi la alta. Somnu-mi era tulburat de vise rele ; auzeam zgomote înfricoșătoare, aveam vedenii fioroase și sîngeroase, din care mă trezeam grozav de abătut. Somnu' nu-mi mai era de nici un folos, zilele-mi trecea uitîndu-mă ca prostu' la marea cea veșnică și pîrlindu-mă la soarele-ncins ca un uriaș cuptor deasupra capului meu. Să fi fost printr-a cincea zi — căci începusem să pierz șiru' zilelor și nopților — cînd am sărit în picioare, ars deodată de-o patimă, și-am strigat : „La ce bun să mă mai zbat ? La capăt, tot o moarte-o fi, și-atunci de ce să nu mor de-acuma, punînd capăt chinurilor ce-mi par chiar iadu' ! Nu fac altceva decît să mor încetu' cu-ncetu, într-o cazană făr' de sfîrșit ! Că nu-i nici o nădejde pentru mine, n-am nici un semn ! Nimic alt' afar' de marea ce m-o-nghiți-n curînd, și-atunci de ce nu de-acu' ? Nu mă tem de moarte ! Drept îi că mai degrabă aș muri luptînd, da' cu cine să mă lupt ?"

Și numa' ce-am zis așta, că și văz același buștean drăcesc scoțîndu-și un capăt din grămada de lemne și parcă și zăream un ochi zgîindu-se la mine — același ochi mare, roșu, pe care-l mai văzusem. La această priveliște, m-am repezit la grămada de lemne, croindu-mi cale pîn' la inimic, hotărît să dau o ultimă luptă și să-l arunc în mare cu prețu' de-a mă-neca și eu cu el de gît. Înșfăcai bușteanu' de mijloc și-l săltai cu putere, da' el nici nu se clinti ! Mi-am adunat toate forțele, în schimb el nu se urni, de parcă n-aș fi avut mușchi nici cît un țînțar ! Îmi pierise oare toată vlavia ? I-am dat drumu' și-am încercat c-un alt buștean, aproape la fel de mare : pe ăla-l ridicai ca pe-o pană. Nu era vorba de împuținarea forțelor mele și m-apucă pandaliile. Da' asta m-a făcut de fapt mai puternic, cel puțin pentru unu' istovit. Ce mă oprea atunci să nu dau cu blestematu' de buștean în ocean și să mă duc și eu după el ?

M-am repezit iar la el, da' parc-ar fi fost bătut în cuie ! Am tot încercat pîn' ce mi-am pierdut sufluș și snaga, după care m-am aruncat cu fața la pămînt și-am slobozit geamătu' cel mai adînc ce-a ieșit vr'odată din pieptu' unui om. Era cea mai amară înfrîngere și-am plîns

de-a binelea, ca un copil. Iar printre hohotele de plîns auz tunînd același „Hu ! Hu ! Hu !" ce părea să se reverse din chiar gîtleju' mării !

Am sărit în picioare și-am amenințat drăcescu' bușteau cu pumnu' și-am scrîșnit din dinți la el și l-am blestemat din adîncu' inimii. Da' el nu da nici un semn de viață și toată tărîmea mi-am irosit-o în gemete și blesteme.

— Atunci era timpul să bei ceva, Paddy.

— Păi, așa am și făcut, Wharncliffe. Da' nu mi-a ajutat cine știe ce, așa c-am mai băut o dată și înc-o dată în aceeași oră. P-ormă m-am simțit ca și cum aș fi fost pe moarte. M-a trecut un fior rece din creștet pînă-n tălpi și fața mi se-acoperi de-o sudoare rece, ca și capu' și mîinile. M-am lăsat jos în cambuză, așteptînd să mor ! Așa crez c-am adormit, cu toate că-mi părea că știu tot ce se petrece-n jur, tot timpu' ! Eu ziceam că văz lumina soarelui și-auz marea, da' crez că zăcusem tot timpu' adormit, căci, sculîndu-mă și privind afară, am văzut soarele apunînd. Privindu-l cum cobora măreț către veșnicu' său pat, mi-am zis : „Oare de ce să n-apui și eu, gustîndu-mi somnu' veșnic ? Ce-nseamnă pentru mine să deschiz ochii în astă lume ? Doar pătimirea cea mai adîncă".

Am urmărit soarele pîn' ce s-a-nmormîntat cu totu', după care am mers în partea dinspre apus a plutei, hotărît să pui pe dată capăt tuturor chinurilor ! Cînd m-am uitat în apă, aceasta mi se deschise c-un val și arăta așa de frumoasă, de-albastră și de blîndă, înălțîndu-și verzile talazuri tivite cu spumă argintie, încît mi-am zis : „Iată cel mai frumos mormînt pentru un păcătos amărît !" Da' chiar atunci soarele păru să scînteieze încă o dată peste coprinsu' mării, iar eu am zis : „Lumea-i prea frumoasă ca să te rupi de ea, oricît de mari ți-ar fi necazurile. M-am gîndit la bătrînele păduri și bălți, la dulcele nostru rîu și la maică-mea bătrînă și-atunci mi-am zis că mai puteam încă fi salvat și că ai tot timpu' să mori atunci cînd îți sună ceasu'." Îmi păru apoi c-auz glasu' lu' Sam Hartley șoptindu-mi la ureche : „Nu zi niciodată s-a sfîrșit cu mine, Paddy !".

Privind la frumusețea de apă, am simțit un fior rece, ca un nor ud de ploaie, și chiar atunci deslușii o pată ! Oh, cum m-am mai cutremurat cînd în clipa următoare un

rechin uriaș, lung de peste zece picioare, se ridică pe spinarea unui val, arătîndu-și coastele albe în apropierea plutei. Am văzut cum mă țintuia ochii lui, c-o privire ascuțită ca un pumnal, ca și cum blestemata fiară ar fi fost gata să sară la mine, chiar pe plută fiind ! Poate nu lașitate se cheamă saltu' meu fulgerător înapoi, în mijlocu' plutei. Tremuram tot și toată ziua aceea, ca și următoarea, oriunde-mi întorceam ochii, nu vedeam decît aripioara neagră a fiarei. Marele Stăpîn al universului o trimisese tăman la timp. Din clipa aceea, oricît aș fi fost de nenorocit, cîtă vreme am mai avut judecată de om și vedere limpede, nu m-a mai încercat niciodată gîndu' de a-mi pune capăt zilelor prin înec. Rechinu' fusese trimis să mă păzească. Și cît oi trăi i-oi simți ochiu' prădalnic ațintit asupra mea.

M-am întins pe jos, gemînd ca o ființă amărîtă ce eram. N-am putut să dorm. Același sentiment de lîncezeală prostească, de jumate vis și jumate trezie îmi amorți mădularele și simțurile, iar cînd mă trezeam, nu vedeam decît aripioara neagră a rechinului ce călărea valu' și coastele lui albe în vreme ce dădea roată plutei.

Parcă mă prosteam și boleam din ce în ce ; mă aghesmuiam cu whisky mai dihai ca oricînd. Mă lua cînd cu cald, cînd cu frig. N-aveam pohtă de mîncare și mă durea grozav capu'. Îmi părea că totu' capătă o culoare sîngerie, ca soarele la apus, și asta chiar și după ce-apunea soarele și nu se vedea nici o stea. Cînd răsărea, luna arăta la fel de roșie ca soarele. La miezu' nopții se-auzea iar zgomote în grămada de lemne, da' nu le mai luam în seamă. Nu mai aveam voință să dau o singură lovitură și simțeam că mi se scurge toată snaga. Crez că-n coprinsu' ălor douăzeci și patru de ceasuri, n-am pus în gură mai mult de doi cartofi. Îmi scoteam pîrleala cu whisky. Deodată simții o nouă schimbare. Pielea-mi ardea ca jaru' și-am înțeles c-aveam febră. Nu mai eram sigur pe judecata mea. Din cînd în cînd îmi părea că mă aflu în pădure și de cîteva ori m-am pomenit fluierînd după cîini ori zicînd ceva, de parcă m-ar fi ascultat bătrîna mea maică.

Asta m-a speriat de-a binelea. Mă temeam c-o să mi se-ntunece mintea. Mă-ngrozeam gîndindu-mă că puteam s-ajung un nebun furios — eu singur pe-o amărîtă de plută,

purtată la întîmplare, tot mai departe în larg, pe marea cea veşnică, ţipînd la vînturi, ceruri şi ape — la soare, la lună şi la stele ; ţipînd ca un biet nebun ; şi era cu putinţă ca în bezna minţii mele încîlcite să m-arunc de-a dreptu' peste bord şi să nimeresc între fălcile blestematului de rechin.

Căci apăruse din nou. Îi vedeam aripioara neagră în creştetu' valului, nemişcată, ca o sentinelă-n post, aşteptînd să mă coprindă nebunia şi să mă arunce-n botu' lui. Ei, ce altceva mai bun aveam de făcut, decît să beau zdravăn şi să-nchiz ochii ca să nu mai văz în ce stare de plîns m-aflam ? Doar atîta mîngîiere-mi mai rămăsese ; şi, cu toate că simţeam cum mă arde febra, m-am dus în cambuză, mi-am luat ceaşca şi m-am aplecat să torn din Jimmyjohn cînd, ce credeţi, bunii mei domni şi prieteni ? Nu mai rămăsese nici un strop. Bidonu' se răsturnase într-o parte, dopu' dispăruse şi licoarea se scursese-n mare pîn' la ultima picătură !

Gîndiţi-vă cît eram de nenorocit ! De-a dreptu' disperat. M-am prăbuşit chiar în locu' unde m-aflam, lăsînd orice speranţă ! Cine dacă nu blestematu' de inimic, care mă hăituise din păduri pîn' la marea cea mare — cine dacă nu el era răufăcătoru' ? Îmi smulsese ultimu strop de mîngîiere. Stam adunat pe podeaua cambuzei, nevăzînd în faţă decît întunecata moarte ! După o vreme am ieşit, elătinîndu-mă şi m-am dus la grămada de lemne, căutînd blestematu' de buştean. Acum părea cît se poate de paşnic, da' cu puţin mai 'nainte făcuse un tărăboi în toată legea. L-am ameninţat cu pumnu' zicînd cu glas tare :

— M-ai răpus în cele din urmă ! M-ai adus aici să pier de foame şi nici măcar nu-mi pasă cît de grabnic îmi va fi sfîrşitu' ! Nu-i în puterea omului să rabde mai mult !

Cum isprăvii de zis, din mare răsună o duzină de chiote „Hu ! Hu ! Hu !", rîzîndu-mi în nas. Nu izbuti însă să mă provoace. Nu mai aveam tărime în suflet. M-am mulţumit să clatin din cap şi să zic :

— Da, mă poţi răpune şi cu cît mai repede, cu atît mai bine !

Dar, blînd ca o şoaptă, auzii glasu' lu' Sam Hartley :

— Nu zi niciodată s-a sfîrşit cu mine, Paddy !

Îi răspunz eu atunci :

— Nu de mine ține asta, Sam ! Ci Marele Stăpîn al universului va hotărî de-i să fie viață ori moarte ! În mîinile Lui îi sfoara pe care s-o reteze ori s-o scoață la liman.

Aceasta fu crez ultima vorbă cu judecată ce-o mai rostii, căci capu' mă durea cumplit, sîngele mi se-nvolbura în vine, fierbinte ca aeru' suflat într-un furnal. Totu-n jur arăta mai roșu ca 'nainte. Mi-amintesc că dup-o vreme m-am tîrît pîn' la marginea plutei, unde-am îngenunchiat și, luînd apă cu pălăria, mi-am turnat-o în cap. Deodată însă, pe cînd ridicam a doua pălărie cu apă, auzii un iureș. Într-o clipă o fiară de rechin, cu tot corpu' săltat deasupra apei, se-avîntă către mine cu mare zgomot, mai să-mi atingă mîinile. Am dat drumu' pălăriei ce fu-nghițită într-o clipă. După rechinu' ăla veniră crez încă alți douăzeci. Se învîrtiră ca apucați în juru' plutei tot timpu' cît m-am uitat la ei. Le vedeam aripile negre și coastele albe și le deslușeam foarte bine rînjetu' sîngeriu al ochilor, de parcă ar fi simțit deja gustu' cărnii mele ! M-am tras înapoi, clătinîndu-mă. Mă istoviseră într-atît frica, febra și foamea, încît m-am prăbușit peste cambuză. Acolo am zăcut, cît timp, nu știu, da' simțindu-mă tot mai rău cu fiece clipă și fără să am inima de-a mă ridica și-a încerca să m-ajut într-un fel. Da' ce-aș fi putut face ?

Ei bine, preacinstite fețe, ce-am să vă spui acuma îi poate mai curînd un vis, cu toate că mie mi-a părut tot timpu' că mi se-ntîmpla aevea. Asta-i ultimu' lucru pe care mi-l mai amintesc. Veți spune cu toții că n-a fost decît vedenia unui om care-și pierduse capu'. Poate-i adevărat, da' pentru ochii mei trupești și pentru simțuri — ce-mi mai rămăsese din putința de-a vedea și-nțelege — toate se-arăta a se-ntîmpla aevea.

Pe cînd zăceam eu așa, mai mult mort decît viu, deodată văz cum coboară luna de pe cer, așezîndu-se la unu' din colțurile plutei mele. Era ca-ntr-un tablou, argintie toată, numa' că-n mijlocu' ei ședea un om mare, cu barbă ce-i ajungea pîn' la brîu, alb-argintie și strălucitoare. Chipu-i era dulce ca al unei fete, în schimb arăta mai multă putere și măreție decît oricare chip de muritor. În mînă ținea un toiag ce-mi părea a fi lumina întărită a unui fulger ; din el țîșnea flăcări aurii. Deodată își ridică el toiagu' de aur și-atinse stînca pe care ședea — ce-mi părea și ea a fi făcută

din ceva deosebit, da' nu chiar aur ori argint — și la atingerea lui, din stîncă țîșni o apă preacurată ce mă stropi peste tot. Am deschis gura, sorbind-o, în vreme ce cădea peste mine, și-mi părea să mă răcorească de minune ! Cîtă vreme am băut și-am simțit răcoarea, în juru-mi potopi lumina, iar cînd am privit, am mai văzut trei lune, la fiecare din celelalte colțuri ale plutei. Cu toate arăta ca niște tablouri, da' cu chipuri diferite. Una avea o tînără și frumoasă femeie, îmbrăcată toată-n alb, cu un prunc în brațe și ea-și privea tare dulce copilu', da' și cu tristețe. În cea de-a treia, un bărbat puternic ținea în mîini capu' unei femei bătrîne, care-avea ochii-nchiși, părînd moartă ori pe moarte, căci din ochii bărbatului puternic se prelingeau lacrimi.

Cît de mare-mi fu însă uimirea atunci cînd văzui în cea de-a patra un chip leit cu al meu, îmbrăcat chipeș, cu vechea mea cămașă de vînătoare ce părea nou-nouță ! Aveam pe mine brîul cu punga de bani și cuțitu'. Doar pușca părea să se sprijine de marginea lunii. Și ce credeți că făceam ? Ei bine, desenam chipuri în aer — nimic alt' decît desenam chipuri în aer ! Ce putea să-nsemne asta, ori dacă vedeam totu' aevea sau visam, cine știe ? Vă zic eu, preacinstite fețe, că fapta mea își avea tîlcu' ei, da' mintea mea nevolnică nu-l poate deslușî în întregime.

În vreme ce mă holbam, mai să-mi iasă ochii din cap la toate aceste ciudate, frumoase și măreți priveliști — cu apa țîșnind mereu din stîncă — numa' ce răsună deodată o hălăbăială, un „Hu ! Hu ! Hu !" pe-atîtea voci cum nu mai auzisem vr'odată ! Atunci văz că sare-n picioare fiece buștean din grămadă — printre ele, și drăcescu' trunchi al inimicului meu de moarte. Stînd într-un cap, încep cu toții să joace ; peste toată puntea plutei mele ; împresurîndu-mă de peste tot ; apropiindu-se de mine cu fiece salt ; și-n cele din urmă dănțuind în juru' meu ca nebunii, în frunte cu trunchiu' blestematului meu inimic !

M-a coprins atunci o pohtă nebună să intru și eu în joc ; am sărit în picioare, simțindu-mă zdravăn ca un taur, și-am prins blestematu' de buștean pe după mijloc și parcă și el mă prinse de mijloc. Iute ca fulgeru', am prins a ne-nvîrti și-a țopăi, și-am făcut pași înainte și pași înapoi, și ne-am încrucișat mîinile, și-am schimbat locurile, și oh !

n-are rost să-ncerc a povesti — *nu se poate povesti* ! N-am auzit să se mai fi-ncins vr'odată un asemenea joc — atîta sărit, învîrtit şi rotit, săltat şi rostogolit — în toată viaţa mea ! Iar cînd blestematu' de buştean şi-a chiuit acel „Hu ! Hu ! Hu !", i l-am întors şi eu la fel de tare. Am ţopăit unu-n juru' celuilalt cu-atita înfocare, de parcă eram cei mai buni prieteni din lume. Deodată însă cele patru lune uriaşe dispărură şi fiece buştean se rostogoli înapoi la locu' său, stînd cu toţii liniştiţi în grămadă. M-am prăbuşit şi eu la fel de moale ca ei şi totu' se cufundă-n întuneric ! Ultimu' lucru de care-mi amintesc e ploaia ce şiroia peste mine din toate ferestrele cerului.

CAPITOLUL XVIII

Cum este salvat Paddy de la naufragiu — Cum ajunge pe o ambarcaţiune mai bună, cum e „ofuscat" şi cum vizitează vrînd-nevrînd marele oraş New York.

— Ei, prieteni, ce ziceţi de toate astea ?

Multe se spuseră, mai ales despre delir şi halucinaţiile produse de el, cu sori, lune şi stele, inflamaţia creierului fiind cauzată de epuizarea fizică şi nervoasă. La toate acestea, Paddy făcu doar un gest dezaprobator. Nu considera că „arghimentele" noastre meritau un răspuns mai elaborat. Strînse din umeri şi spuse aproape în limbajul lui Hamlet că multe-s lucrurile pe care le cunoaştem, fără-ndoială ; da'-n amărîta asta de lume a noastră se petrec întîmplări cărora filosofia omenească nu le află noima şi nici nu trebuie să le-o afle.

Aceasta era pe scurt filosofia lui. Tainele sînt menite să rămînă taine, că de n-ar fi aşa, pentru ce-am mai avea credinţa ? Raţiunea ar fi suficientă. Dar ca să argumentezi împotriva posibilului doar pe baza a ceea ce putem dovedi e o chestiune în care Raţiunea e pe punctul de a se

umple de ridicol. Paddy nu a folosit aceste cuvinte, dar, în esență, aceasta e ceea ce a spus.

— Rechinii, spuse el, a fost trimiși de Marele Stăpîn al universului pentru a mă împiedica să mă-nec ; iar jimmy-johnu' cu whisky s-a răsturnat și s-a golit pentru a mă împiedica să mor din pricina băuturii.

— Bine, interveni Wharncliffe, dar tu credeai că aici a fost mîna dușmanului tău, diavolul din buștean.

— Cu voia Domnului, așa crez, da' nu mă-ndoiesc că blestematu' de diavol și-a-nchipuit tot timpu' că-mi face un mare rău, văzînd că doar whisky-u'-mi mai era mîngîierea în deznădejdea naufrîngerii.

— Ai fost un fel de Iov, Paddy ; observ însă că, pînă acum, persecuțiile tale nu au avut urmări fatale.

— Îs viu și-n picioare ! Iată-mă-s într-adevăr fără nici un os rupt, fără nici o mare pierdere, da' la mijloc e-o minune dumnezeiască.

— Continuă-ți povestea, îl îndemnă Jamison. Înțeleg că după viziunea celor patru lune, ți-ai pierdut cunoștința.

— Și după dansul cu diavolul din buștean, adăugă Carroll.

— Chiar așa ! Nu-mi amintesc nimic după aia pîn' ce — oh ! Dumnezeule, n-are rost să-ncerc a socoti cît am zăcut bolnav pe plută pîn' ce m-au cules de pe ea. Da' numa' mila lu' Dumnezeu a făcut să nu-mi mai simt chinu' tăman la timp și cînd nebunia începea să-mi întunece mintea. Două sau trei zile trebuie să fi fost purtat la întîmplare pe plută, ca un leș, și asta pe-o vreme cît se poate de proastă. Da' toate la timpu' lor.

Primu' lucru pe care l-am simțit cînd m-am trezit din prostească mea somnie, a fost tangaju' înspăimîntător al navei. Căci m-aflam în cabina unui vapor prins de furtună ce se apleca înainte și-ntr-o parte, clătinîndu-se îngrozitor. Simțeam asta cu precizie și-mi cunoscui egzact sitivația în clipa-n care mi-am venit în fire. M-am trezit însă c-o durere ascuțită în amîndouă brațele și la ceafă. Curînd aveam să aflu că-mi luaseră sînge și mă băsicaseră ; îmi răseseră la spate o parte din păr și-mi lipiseră un plasture-acolo. Iar cînd am încercat să mișc capu', am descoperit o durere la ceafă, unde-mi puseseră un alt plasture. Foiala mea mi-a-duse la vedere un om care șezuse pe-un scaun lîngă mine.

Îmi ţinuse loc de infirmieră şi-n mare măsură şi de doftor. Era un omuleţ roşu la faţă, pe nume Ellick Thompson. După cum mi-a spus, era doar pasager pe navă — o brigantină, cum îi zic ei, botezată Adele sau Adela, comandată de un scoţian, căpitanu' Wilson. Şi Thompson era scoţian şi-amîndoi s-a purtat frumos cu mine. Thompson mi-a povestit cum mă găsiseră pe plută, părîndu-le mort. Cum m-au luat la bord şi mi-au salvat cufăru', puşca, securea şi chiar uruiala şi cartofii. Au ocservat că eram doar leşinat şi c-aveam fierbinţeală ; eram ud pîn' la piele şi bănuiau că ploaia-mi salvase viaţa. M-au doftoricit, m-au sîngerat şi mi-au pus plasturi băşicători. Un vînt puternic, suflînd dinspre nord-est îi luase-n primire chiar a doua zi după ce mă pescuiseră, tîrîndu-i în golf. Mă aflam de patru zile la bordu' navei. Nu ştiau şi nici eu nu le puteam spune precis de cîtă vreme rătăceam cu pluta. Nu mai ţinusem răboju' zilelor în sitivaţia mea deznădăjduită.

— Ai să te faci bine, mi-a zis Thompson. Ţi s-a dus fierbinţeala şi ţi-ai venit în fire. Da' de n-ai fi fost un bărbat zdravăn, ai fi-nghiţit găluşca şi te-ai fi călătorit la Necuratu' !

— Ba nu, m-am semeţit eu, nu s-ar fi întîmplat aşa ; nu forţa omenească, ci Providenţa m-a salvat. În ceea ce-l priveşte pe Necuratu', încep să-l crez un băiat mai de treabă decît îşi închipuie lumea. Aşa se cuvine, după ce-am dănţuit cu el astă-noapte.

— Astă-noapte ? se miră Thompson.

— Da, i-am răspuns, în ultima noapte petrecută pe plută.

Se-apucă atunci să-mi povestească despre toropeala în care zăcusem, din care mă trezeam uneori urlînd şi bătînd cîmpii şi despre cum cîntasem ca o buhă, băgîndu-i în sperieţi. Eu însă am priceput de-aici că nu putuse fi decît chiar uhuitu' ălui-de-pe-comoară.

După aia mai zise că eu trebuie să mă fi ţinut într-o tovărăşie păcătoasă.

— Căci tu eşti Iona al nostru ! Pîn' să te pescuim, am avut vreme bună, iar mai apoi ne-a luat numaidecît în primire o rafală din nord-est ce ne-a tîrît în golf şi suflă şi-acuma mai tare ca oricînd. De te găsea urgia pe plută, te-ar fi măturat în juma' de ceas.

— Păi, zic eu, s-ar putea să fiu un fel de Iona, da' vă rog din suflet să nu m-aruncați iar peste bord. Mi-ajunge prin cîte-am trecut ! Spune-i căpitanului să crează în Cel de Sus ! Eu mi-s tobă de credință de la ultimu' zaiafet cu diavolu' — doi pași 'nainte, la stînga și la dreapta, tot într-un pas cu perechea ; și-apoi de-doiu' de pe Mississippi.

— Ce tot îndrugi ? întrebă Thompson c-o mutră-ngrijorată, căutîndu-mi pulsu'.

— Oh, îi răspunz eu, îi doar un vis pe care l-am avut. Am visat că jucam cu dracu'-!

— Nu trebuie să mai vorbești, îmi zise. Bea asta și-ncearcă să dormi. Nu mai vorbi — îți face rău.

— O, dacă numa' asta te-ngrijește, n-aibi teamă. Vorba nu mă vatămă niciodată ! Îmi prieste grozav.

El n-a vrut s-asculte însă, ci-a ieșit din cabină, închizînd ușa după el.

După cîteva ceasuri, timp în care am încercat să dau de noima întregii istorii și să mă lămuresc în ce sitivație mă aflam, văz că se-ntoarce însoțit de căpitan. Îmi vorbiră amîndoi cu multă blîndețe. Zice căpitanu' :

— În dumneata se-arată toată milostenia Providenței. Fără ajutoru' Domnului, nici un om n-ar fi putut îndura atît de mult și supraviețui. Mă mir cum de nu ți-ai pierdut mințile.

— Mila Domnului și veșnica Providență is la mijloc, zic eu. Aveți dreptate, iar după Dumnezeu, dumneavoastră, domnii și prietenii mei, vă datorez faptu' că mai trăiesc pe ăst binecuvîntat pămînt.

— Pămînt binecuvîntat ! hohoti căpitanu'. N-ai decît un prețios pumn de pămînt de care să te-agăți cu toate puterile ! Sîntem la aproape cinci sute de mile de orice coastă, prinși în colții unui vînt din nord-est. Cu binecuvîntarea Domnului care te-a salvat pîn'-acu, oi ajunge însă și pe țărm.

Atît el, cît și Thompson, au fost tare buni cu mine și, cu toate că vorbeau ca și cum m-ar fi crezut un adevărat Iona care le-adusesem ghinion, asta nu le-a schimbat purtarea față de mine. Mi-au dat ce-avură mai bun din toate ; au pus să mi se facă o fierturră și ceaiuri și multe alte lucruri ce făcea bine la burdihan. Mă făceam din zi în zi mai

bine și, după cum zicea și ei, era de mirare cum luam în greutate. Ziceau că încercările prin care trecusem ar fi ucis pe oricare altu'. Vorbiră mult despre pățania mea, da' nu le-am destăinuit niciodată necazurile alea pe care vi le spusei dumneavoastră. Cînd le-am povestit de boala mea și de răsturnarea jimmyjohn-ului, ziseră că ăla fusese ăl mai mare noroc în sitivația mea. Pierderea whisky-ului pe de-o parte și ploaia pe de alta socotea ei că-mi salvaseră viața. Făr' de aste două lucruri, aș fi înnebunit și m-aș fi aruncat peste bord în colții rechinilor ! Gîndesc că vorba lor avea oarecare temei. Da' tot mai pohteam la o dușcă. Fiertura și ceaiu' era tare bune, da', socot, mult mai potrivite pentru suferințele unei muieri decît ale unui bărbat. Așa că într-o zi, cînd mă-ntreabă Thompson dacă-mi cerea inima ceva, m-apuc și-i zic : Dacă aveți un whisky bun, pe care să-l îndulciți oleacă și să-i mai adăugați nițică apă fiartă, crez c-așa ceva mi-ar face mai bine decît orice fiertură.

— Bine, zice el, da' ăsta-i punci ! Mă tem să nu fie prea tare pentru capu' tău deocamdată.

— N-ai teamă, îi răspunz, că doar am supt whisky, am fost înțărcat cu whisky, m-am hrănit cu whisky și am trăit cu el toată viața ! Nu-mi poate face rău !

Atunci el l-a întrebat pe căpitan, care era și un soi de doftor, iar el a ris și-a zis :

— Dă-i.

Thompson mi-a preparat ceva punci, tot așa de bun ca a' lu' Stylus, da' nu așa mult ; atunci a fost prima oară cînd am pus pe limbă whisky scoțian. După asta m-am întremat grabnic și două zile mai tîrziu m-au luat să cinez în cabina căpitanului. Acolo se-afla căpitanu', Ellick Thompson și alți doi domni. Ne-a servit o cină pe cinste, cu băutură din belșug. Da' căpitanu' s-a încontrat cu ăilalți doi bărbați și era cît pe-aci să se ia la harță. Căpitanu', care era scoțian, se arăta cam aspru cu firea americanilor. La urmă, zice el :

— E-o nație de hoți și pungași. Singura virtute-i după ei *deșteptăciunea*, pe care-o folosesc ca să te tragă pe sfoară ! Altă osebire nu-i între ei, decît că unu-i un pungaș

mai deştept ca altu'. Îs făcuţi să fie hoţi ; doar că o parte-s prea vicleni pentru ăilalţi — *prea* deştepţi — şi-atunci ăilalţi trec de proşti. Aşa m-a învăţat pe mine igzperenţa — cunosc ţara asta de treizeci de ani — c-o apă şi-un pămînt îs cu toţii, fie ei de rang umil ori înalt, bogaţi ori săraci, bărbaţi ori femei.

Eu n-aveam puterea să mă bag în gîlceava lor, da' m-am ofuscat grozav şi nu m-am putut stăpîni a zice :

— Ascultă colea, căpitane, m-ai scăpat de la moarte, m-ai doftoricit şi m-ai îngrijit ca pe copilu' tău şi-ţi datorez veşnică recunoştinţă ; da' blestemat să fiu de-oi răbda vorbe de hulă, că şi eu mi-s american.

— O, prostii ! zice el, rîzînd cu toată gura. Tu eşti din Sud — faci parte dintre *gîşte ; vulpea* şi-a-nfipt colţii în penele tale ! Firea americanilor la cei din Nord o vezi. Europenii nu ştiu nimic despre *voi*, decît că stăpîniţi negri, iar yankeii vă stăpîneşte pe *voi*. Ăştia omule, te fură din ochi, nu alta. Îs prea deştepţi pentru voi.

— Pe cinstea mea, zic, aşa cred şi oamenii noştri din Carolina. Da' să fiu al naibii de-mi place să te-auz vorbind aşa despre firea *ginirală* a naţiunii noastre. Nu poate fi adevărat pentru toţi şi ştiu că oamenii noştri nu-s aşa. Ascultă-mă, căpitane, de-ai veni prin părţile noastre cu vorbe de-astea, mi te-aş umfla chiar eu şi-aş vedea cît eşti de lung şi de greu !

Iar el rîse iar şi zise :

— Noi nu vorbim niciodată aşa despre oamenii care-s gata să lupte pentru unoarea şi bunu' lor nume. Ci doar de cei care rabdă orice numa' s-o poată şterge cu gologanii tăi. Peste cîteva zile vei fi la New York şi te sfătuiesc să fii cu ochii-n patru. Curînd vor afla cîţi dinţi de lapte mai ai.

Ceilalţi doi tăcură molcom şi-nghiţiră tot, cu toate c-auzisem că amîndoi locuia în New York. După cină, am discutat chestiunea cu Thompson, care mi-a răspuns :

— Căpitanu' are dreptate, da' n-a fost înţelept din partea lui să zică ce-a zis. Căci cei doi care era de faţă îs chiar felu' de oameni care să ţi-o coacă. Mai mult ca sigur c-or

s-asmută gloata pe el. Căci îs tot atît de plini de fiere şi ranchiunoşi pe cît îs de laşi. Doi yankei ai dracului la burtă ; asta mi-s.

— Păi, zic eu, de-or s-asmută gloata asupra căpitanului, i-oi sări în ajutor.

Chiar în ziua aceea mi-am căutat puşca şi cuţitu', asigurîndu-mă că erau în ordine — amîndouă fuseseră salvate ca mai toate lucrurile mele, de altfel —, după care i-am spus căpitanului ce vorbisem cu Thompson, iar el mi-a răspuns :

— Îs prea laşi, chiar şi pentru aşa ceva !

— De-o fi ceva, căpitane, eu oi lupta de partea dumitale.

Iar el zice :

— Eşti băiat bun, Paddy, şi viteaz ! Da' pricepe bine ce voi să zic : tu eşti de altă naţie decît ăştia doi şi n-am vrut să te supăr.

Cu asta, chestiunea s-a terminat ; i-am văzut însă pe cei doi pasageri depărtîndu-se singuri şi aruncînd priviri viclene şi piezişe căpitanului ori de cîte ori trecea pe lîngă ei. El, în schimb, îi privea ca unu' căruia toma' i-ar veni să scuipe. I-ar fi dovedit cît ai zice peşte !

Cîteva zile mai tîrziu, vorbirăm iar despre asta şi zice căpitanu' :

— Ascultă, Paddy, tu eşti băiat bun, da' încă nu ţi-a căzut caşu' de la gură. Yankeii ăştia încearcă acuma să mă ducă de nas. Ai să vezi ! Da'-i am la mînă şi-or să rămîie cu gura căscată cînd le-oi dovedi-o. Ai să vezi ! Nu spune nimic, priveşte doar şi ia seama la ce va fi. Ştiu eu ce-am de făcut.

Vîntu' ăla din nord-est ţinu vr'o şapteşpe zile.

— Tu eşti Iona, zise căpitanu'. Da' ai scăpat de rechini ! Vîntu' a-ncetat şi mîine pe ziuă o s-ajungem la Sandy Hook. Îmi place ori de cîte ori pot salva pe cineva, iar tu eşti acu' în siguranţă.

— Iar eu vă sînt foarte îndatorat, i-am spus. De-acu' oi mai avea încă multe zile de trăit.

CAPITOLUL XIX

Paddy la New York — Naivele sale experienţe în acel loc — Ce are de văzut din ce e măreţ şi bun. Filosofii şi demnitarii oraşului — Un parazit literar.

— A doua zi am luat un pilot şi, pe la vremea cinei, am ajuns în raza lui Sandy Hook. Curînd îi văzurăm pe cei doi pasageri cu care se contrase căpitanu' vorbind deoparte cu pilotu'. Îmi zice Thompson atunci :

— Uită-te la ei. Îi spun pilotului ce-a zis căpitanu' despre ai lor.

L-am văzut pe pilot întunecîndu-se la chip şi aruncîndu-i priviri veninoase căpitanului. Da' nimeni n-a zis nimic. Thompson îl avertiză totuşi pe căpitan să fie cu ochii-n patru. Căpitanu' se mulţumi să ridice o manivelă zicîndu-mi :

— Paddy, iată un arghiment puternic pentru a păli tidva unui yankeu.

— E-un arghiment, zic eu, la înţelegerea orişicui.

— Paddy, îmi zice apoi, te rog să consideri nava căminu' tău cîtă vreme eşti la New York. Dacă-ţi place locuinţa, ţi-o închiriez ieftin. Îmi vei plăti în iubire şi prietenie. Socot, zise el, că puţinii tăi bănuţi îs foarte preţioşi şi-o să ai nevoie de ultimu' şfanţ, pentru a te întorna acasă ; căci eu nu te pot duce, cu toate c-aş face-o cu dragă inimă. Am mai fost la Charleston şi-mi place şi locu' şi oamenii. Aş duce bucuros o-ncărcătură într-acolo, dacă ar voi armatorii ; crez însă că de data asta vor să trimită vaporu' la Greenock. N-are a face. Doar că atîta vreme cît sîntem amîndoi în New York, poţi dormi pe navă, iar de bani cumpără-ţi haleală.

Vă puteţi da seama că i-am mulţumit din adîncu' sufletului şi nu i-oi uita niciodată mărinimia. Şi Thompson a fost aşa de bun, încît să-mi spuie :

— Paddy îţi pot da un pat în camera mea şi poţi lua masa la un „ristorant" sau ceva de soiu' ăsta. Vrei, fără-ndoială, să dai o raită prin oraş ; hai să-l vedem împreună.

Am timp și-l știu bine. Crez că n-ai o lețcaie, da' pot să-ți dau eu ceva.

— Am cinșpe dolari în moneda Carolinei de Sud, i-am zis eu, pe care urma să-i cheltuiesc la Charleston. Mi-nchipui c-aici n-au cine știe ce valoare.

— Tot atît cît în Charleston, îmi răspunde el, cu condiția să cunoști vicleșugurile dintr-un loc la fel de bine ca-n cel'lalt. Da' tu nu le cunoști și-or să te-nșele la fiece colț de stradă. Cască ochii mari și te-oi ajuta eu să treci cu bine. Dacă povestea ta răsuflă, vor vedea în tine un leu paraleu. Le place leu' ăstora de-aici, da' uneori mai greșesc și-aleg în locu' lui un dobitoc cu urechile tare lungi.

I-am mulțumit lui Thompson cum m-am priceput mai bine și mereu m-oi gîndi la el cu dragoste și prietenie, cu toate că era cam ascuțit la limbă și nu părea să se-nțeleagă prea bine cu semenii. Puțin mai tîrziu văz că vine secundu', însoțit de mai toți marinarii, care-mi ține-o predoslovie în toată regula. Chestiunea era că, văzîndu-mă cum trecusem printr-o încercare de-a dreptu' miraculoasă și prin întîmplări atît de neobișnuite, ei căpătaseră un mare rispect pentru mine : și mai spuse cum îi fermecasem cu lungile mele povești — căci, vedeți, trebuiesc să le istorisesc totu' de-a fir-a-păr — și cum ca dovadă a prețuirii lor și pentru ajutorarea unui fîrtat marinar — căci zicea ei, cu toate că eram marinar de apă dulce, mă dovedisem vrednic să-mi petrec pe mare tot restu' vieții : pe scurt, secundu-mi dăruia o pungă cu bani — numa' aur și argint, adunați de la tot echipaju'.

O vreme am rămas cu gura căscată, căci erau toți, și căpitanu', și Thompson, și pilotu', și ăi doi negustori yankei, și tot echipaju', și cu toții-mi așteptau răspunsu'. Primu' lucru ce-am făcut a fost să mă scarpin în cap, uitînd că purtam un plasture acolo și că locu' era dureros. M-am lăsat păgubaș să mai caut un răspuns cu judecată. Am răspuns totuși în felu' meu nepriceput ; ce-am zis, numa' Dumnezeu știe. Atîta doară c-am refuzat banii spunîndu-i că-i eram oricum foarte îndatorat, dar că mă puteam descurca pîn-ce-aveam să primesc ajutor de-acasă. Da' secundu-mi zice :

— Ascultă, camarade, dacă nu iei banii, ai să-i vezi zburînd peste bord. Marinarii nu-i vrea înapoi.

Zice atunci și căpitanu' :

— Ia-i, Paddy, ca să fie și băieții cu inima ușoară. O să găsești tu ce să faci cu ei.

— Mă-nvoiesc, căpitane, zic eu atunci, dacă-i lăsați pe băieți doar o noapte pe țărm ca să-i tragem un chef.

— Prea bine, Paddy — ți-i dau.

La care scoaseră toți un strigăt și plecară foarte veseli. Între timp, căzui la-nțelegere cu secundu' ca să m-ajute s-aranjez petrecerea-n oraș unde, firește, eu nu cunoșteam tertipurile. Eram în schimb destul de obișnuit cu marinarii și fiindcă purtam mereu ca tovarăș de călătorie buna dispoziție, îmi făceam prieteni oriunde mergeam. Cum mă mai răsfățau camarazii mei arși de soare ! Chiar și căpitanu' s-a oferit să mă ducă pîn' la Greenock ori Liverpool și 'napoi pe gratis, numa' de dragu' de-a mă avea cu el. Cît privește mateloții, ei voiau să fac parte din echipaj ; da', bată-vă norocu', tăman atunci în ochi îmi apărură ca-ntr-un tablou fermecatele noastre păduri, și p'ormă gustasem îndeajuns viața pe mare și naufrîngînd simțisem pîn' la sațiu gustu' mării. Amintindu-mi prin ce trecusem, m-am înfiorat la gîndu' unei alte călătorii pe mare.

Am ajuns cu bine la New York în chiar noaptea aceea, da' n-am ancorat la chei, ci-am rămas în larg. A coborît căpitanu' pe țărm, luîndu-ne pe mine și pe Thompson la locuința lui, iar el mi-a arătat camera lui, zicîndu-mi că puteam veni acolo oricînd aveam nevoie de-un pat să dorm, c-aveam hîrtie și toc dacă vroiam să scriu prietenilor și rudelor și așa mai departe.

M-am așezat și i-am scris o scurtă scrisoare lu' Wharncliffe, punînd în plic și-o misivă pentru biata maică-mea — pe care știam c-o să i-o dea el ; și am îndrăznit să-l rog să-mi trimită cincizeci de dolari, punînd chezășie cuvîntu' meu de om de cinste. Iară el mi-a trimis o sută și s-a dus în persoană s-o viziteze pe bătrînă și i-a trimis o căruță încărcată cu făină și șuncă...

— Prostii, Paddy, interveni Wharncliffe, cui naiba-i pasă de toate amănuntele astea ? Dă-i mai departe cu isprăvile tale-și lasă-le pe-ale mele.

— Aș face-o, Wharncliffe, dacă le-ai povesti chiar dumneata, dar văzînd că dumneata nu vrei, îi musai s-o fac eu ! Da, prieteni, Wharncliffe mi-a trimis dublu față de

ce-i cerusem şi mi-a scris cea mai frumoasă şi mai plină de bunătate misivă din lume, oferindu-se să m-ajute cît îi sta-n putere ca să mă vază iarăşi teafăr acasă.

— Ajunge cu asta, Paddy. Nu-mi rămîne decît să le spun prietenilor noştri de faţă că mi-ai înapoiat pînă la ultimul bănuţ tot ceea ce ţi-am avansat vreodată.

— Drept îi, da' plătind cînd am putut eu şi încă în vinat şi peşte — fără a mai pune la socoteală banii împrumutaţi. Pentru grîne şi şuncă n-ai vrut să primeşti nimic ! Oh, Wharncliffe, cum zice la Sfînta Biblie : „De te voi uita, să-şi uite dreapta mea destoinicia !" *.

Spunînd acestea, bietul om prinse mîinile lui Wharncliffe în ale sale, strîngîndu-le cu ardoare, în vreme ce din ochi i se rostogoleau lacrimi mari.

— Ia o-nghiţitură, Paddy, zise Wharncliffe. Eşti o fire emotivă şi faci prea mult caz pentru o nimica toată.

— Prietenia şi ajutoru' la timpu' potrivit, cînd îţi crapă buza după ele nu-i o nimica toată, Wharncliffe ; iară prietenia care aduce mîngîiere unei sărmane văduve bătrîne e-o virtute atît de binecuvîntată, că merită să fie scrisă de-un înger c-o pană de aur ruptă chiar din razele măritului soare.

— Bravo, Paddy, eşti un poet.

— Nu, dom'le, doar cu judecată şi simţire. Da' socot că vreţi să-mi auziţi mai departe povestea. Ei bine, după ce-am scris misivele alea pentru Wharncliffe şi măicuţa mea bătrînă, Thompson îmi zice : „Acuma hai să-l luăm şi pe căpitan şi să ne-nturnăm ; trebuie să mă grijesc de nişte lucruri şi să dorm noaptea asta la bord. Socot că şi tu vrei acelaşi lucru". M-am învoit şi am plecat tăman la timp, căci căpitanu' ne-aştepta.

Am luat o cină bună la bord, Thompson eu şi secundu' fiind singurii invitaţi. Căpitanu' era bine dispus. Se dusese la agenţii navei care se bucuraseră grozav, căci adusese o încărcătură mare pentru o piaţă bună. Întîrziase atît de mult pe mare, încît o cam băgaseră pe mînecă, gîndind că se scufundase vasu'. A doua zi am dormit pînă mai tîrziu. M-au trezit Thompson şi căpitanu', care-au venit împreună în cabina mea. Iar căpitanu-mi zice :

* Citat trunchiat din psalmul 137 : 5 („De **te voi uita, Ierusalime**, să-şi uite dreapta mea destoinicia ei.").

— Cum îți ziceam, Paddy, ziariștii au făcut un leu paraleu din tine.

S-apucă atunci de-mi citește din vr'o două-trei ziare ceea ce numea ei avinturile nemaiauzite ale plutașului de pe Edisto, Patrick McGarvin, așa cu numele-ntreg, cum li-l spusesem căpitanului și ălorlalți. Trebuise să scrie totu' în jurnalu' de bord. Înșirau verzi și uscate despre mine, ba adevăruri, ba minciuni. Mă făceau viteaz și chiar fățos, aminteau de cît am suferit, despre cum m-au găsit naufrîngiat și făr' să știu de mine și multe altele.

— Ai să vezi acuma, zice căpitanu', cum vor veni la bord prin jur de ora nouă cîțiva din riporterii àștia ca să-l vază pe Paddy și să stoarcă de la el tot ce se poate pentru a umple ziarele, iar ce n-o vrea el, ori n-o putea să le spuie, nici o grijă, vor născoci ei cite-n lună și-n stele.

Așa a și fost. Veniră trei deodată și mă sîciiră cu-ntrebările pîn' ce-am obosit. M-a-ntrebat pînă și cum trăiam și munceam pe Edisto ; ce lungime are riu', ce ramificații și ce strîmtori, ce cioturi și ce depunători, și despre cum vînam și pescuiam. Am avut eu grijă însă să nu suflu o vorbă despre daraverele mele tainice cu diavolu' din bușteau. Am răspuns politicos, cu bună-cuviință, după cum mi-a zis și Thompson și căpitanu, da' nu m-am dat peste cap ca să le fac pe plac. Căci știți, răsfoisem și eu ziarele și mai toate spunea niște vorbe nerușinate despre Carolina de Sud, cum vroia s-o șteargă de pe fața pămîntului, s-o zdrobească și să dea sare Charlestonului. Și încă alte afronturi cum c-ar fi Carolina de Sud marea bătaie de cap a Uniunii ; îi zicea circotașă și rebelă și cîte altele. Era tăman la vremea cînd în Carolina de Sud se vorbea de separarea de Uniune, acu' mai bine de zece ani.

Indivizii mă-ntrebară de toate astea și mai cu seamă dacă povestea aia cu sicisiunea era doar vorbă goală și dacă ai noștri o vede cu ochi buni. Nu m-au lăsat să le dau pe loc un răspuns pe sprînceană, ci-au zis mai departe că numa' politicienii noștri ambițioși vorbesc așa, fiindcă nu pot pune mîna pe slujbe grase. Le zic eu atunci :

— În chestiunea asta, domnilor, n-am a vă spune decît că toți ai noștri îs un cuget și-un gînd... nu trage unu'-n hăis și altu-n cea. De zece ori is gata să pui mîna pe armă ori de cîte ori îmi cere guvernatoru' Carolinei de Sud să

trag cu plumbi în dușman și socot că toți ai noștri simțesc la fel. *Noi* sîntem cei care nu credem în Uniune, în orice caz. *Noi* nu-i vedem rostu' ; **și** oricînd rostesc politicienii noștri cuvîntu', noi sîntem **gata să** luăm drumu' bălților.

— Ehei, zice unu' din ei, astea-s vorbe mari pentru un stătuleț care nu poate aduna decît douăzeci de mii de oameni pe cîmpu' de bătaie contra glorioasei Uniuni.

— La nevoie și șaizeci de mii, zic eu, și cu toții bărbați adevărați, unu' și unu' devotați fără' s-aștepte răsplata ! Domnilor, le zic, eu știu foarte puțin despre tărășenia asta și n-am meșteșugu' vorbelor, da' mi-s gata să-mi apăr țara așa cum mi-aș apăra mama bătrînă ; și-aș lupta pentru mormîntu' ei în **vechiu' nostru** cimitir al Providenței, atunci cînd **o** vroi **Domnu' s-o ia** de pe astă lume, **la** fel ca și cum **ar fi** o femeie vie !

Thompson și căpitanu' stau și ascultau fără' să scoată o vorbă, pîn' ce-l văz pe căpitan că mă bate pe spate și zice :

— Așa-mi place **să** te auz vorbind, bunu' meu plutaș de pe Edisto — ridică-te în apărarea pămîntului tău natal ! — Nu oricine știe să meșterească vorbe, da' atunci cînd la mijloc îi meleagu' tău natal și-i în primejdie, nu trebuie decît să-ți înfigi cu tărie picioru-n pămînt și s-amenințî cu pumnu' pe oricare inimic.

La care cei trei indivizi și-au luat tălpășița.

— Știți, zice Thompson, cele trei ziare care-aruncă vorbe așa de mari și barbare despre zdrobirea statului vostru îs publicate toate la trei din cei mai mari lași din New York. Îi știu pe toți. Pe ăl de scrise asta — și arătă spre unu' din ziare — l-am văzut bătut cu cravașa pe treptele Bursei pentru că jignise soția altui bărbat ; iar ăl de scrise *asta* își zice *filozof !* Filozof pe naiba ! În ziaru' său se-arată a fi unu' din ăi mai mari huligani din New York. Cu toate că și el a primit cîteva pălituri pe stradă și n-a ridicat un deget ca să-și apere capu'.

— Ori pupa ! rîse căpitanu'.

— Nu, și mai zice că-i spre binele lui și crez asta, cu toate că nu-i și-n folosu' bunului său nume. El zice c-atunci cînd ești lovit, răbdarea nu face decît să-ți dovedească virtutea filozofiei ! Cît despre individu' soios care scrie la ăstălalt ziar, și el a primit cîteva șuturi. Dintre

toți îi cel mai rău : mincinos, pungaș, născocitor de scandaluri în stil mare, și-un as al șantagiului.

— Ce-i asta ? întreb. El mi-a ezplicat că-nseamnă...

— Nu-i nevoie, Paddy, știm cu toți de-aici ce-nseamnă.

— Zice Thompson, lucru' ăl mai rău îi că aceste trei ziare îs conducătorii poporului — îi mînă 'nainte și 'napoi după bunu' lor plac. Toată lumea din New York îi știe pe cei trei de lași, pungași și mincinoși — samsari, șantagiști și potlogari — și cu toate astea, ziarele lor își croiesc drum în rîndurîle poporului și cîrmuiesc politica a mii de oameni. Măgulesc cititorii în fel și chip, pe socoteala celor mai de treabă cetățeni ; și oamenii-s zilnic gîdilați pe burtă — spre pieirea lor ! Nu fac decît să-i arunce în brațele diavolului !

— Și cu cît ajung mai repede la adresă, cu-atît mai bine ! zice căpitanu' Wilson, continuînd apoi :

— Prieteni, eu crez în Dumnezeu ! Crez că el cîrmuiește și-acu' lumea, așa cum o făcea în vremea iudeilor. Eu crez că ochii lui îs ațintiți asupra tuturor popoarelor, tuturor națiunilor ; că le lasă o vreme să-și facă de cap, căci, după cum zice și la Biblie, Lui nu-i place să nimicească o cetate mare și le mai dă vreme oamenilor să se pocăiască. Da' acolo unde nu poate afla nici zece oameni cinstiți — zece oameni care să vrea să privească-n față adevăru' și să-și apere adevăratele principii — și care să nu se fofileze la ceasu' primejdiei — ei bine, poate fi sigur că cetatea aia îi sortită pieirii. Iar poporu' pe cale să piară îl cunoști după aceea că n-are astîmpăr, se-agită, n-are pace pîn' ce nu face ceva care s-abată drăznetu' asupra capului său ! Dar El va veni cu siguranță, atîta vreme cît mai credem că este un Dumnezeu în ceruri ! Vorbind acuma de poporu' ăsta, găsesc că-i cel mai ticăloșit și mai nerușinat din toată lumea. Se vorbește de crimele, păcatele și ifosele Londrei — de stricăciunile și zădărniciile Parisului. Le știu pe-amîndouă și vă zic, prieteni, că, dacă-i vorba de crimă, desfrînare, semeție și meschinărie de tot soiu', apoi New Yorku' bate Parisu' și Londra la un loc. În el găsești tot ce-i mai rău în aste două locuri ; căci aici s-a adunat toată scursoarea Europei. Ei n-au ce-i rușinos în Europa : familiile vechi, patina caracterului, bunele purtări și cuviințe ce se moștenește din tată-n fiu

vreme de sute de ginirații ! Prin asta, Paddy, sînteți mai presus de ei ! Puteți privi în urmă la strămoșii voștri fără să vă simțiți rușinați și pătați ! Cîtă vreme cei mai mulți din yankeii ăștia nu cutează să privească 'napoi ! Privesc cu toții 'nainte, mulțumiți că viitoru-i mai înfloritor decît trecutu' ! Că-i chiar mai bun decît ce au deocamdată-n mînă ! Ferește-te tu de ei ! Te vor trage pe sfoară ! De te-ajută unu' să ieși dintr-un șanț cîtă vreme ești în New York, pipăie-ți buzunarele mai 'nainte de a-l lăsa să plece ! C-o mînă te ridică, iar cu ailaltă îți ușurează buzunarele ! Trebuie să dibuie ei vr'un mijloc de-a te-nșela și, de intri-n teica lor, o să simți cum îți împung un cuțit în coaste, în vreme ce-ți pun o întrebare cît se poate de blajină și te privesc cu chipu' ăl mai senin din lume.

— Sfinte Dumnezeule ! zic eu. Da' bine, căpitane, ăsta pare să fie chiar iadu' pe pămînt.

— Așa o să-ți pară de-o să rămîi mai multă vreme pe-aici și-o să ai mai mult de-a face cu ei. Ici și colo mai dai de cîte unu' cumsecade, da' ia numa' să-i întrebi ce cred despre unu' ori altu' despre un politician, un bancher, un milionar ori altceva. Cercetează-i numa'. Întreabă-l, pe Thompson, care-i cunoaște de treizeci de ani.

Thompson rînji, și spuse c-o căutătură amară-n privire :

— Lasă-l pe Paddy să-i puie la-ncercare cu cei cinșpe dolari sud-californieni în buzunar. Mai bine lasă-l să-ncerce pe pielea lui, că poate nu ne-o crede pe noi.

— Păi, zic eu, crez c-o să mă supui amenințării cît se poate de curînd. Pornesc numaidecît ce ancorează nava pe chei ; cobor pe țărm și-mi rotesc ochii-n jur să văz ce-i de văzut. Oi încerca pe pielea mea.

Acostam la chei în vreme ce vorbeam.

— Da' ai să te pierzi ! zise căpitanu'.

— Dumnezeule ! fac eu, să mă pierz pe străzile unui oraș, cînd însuși diavolu', încercînd să mă ducă de nas, n-a izbutit niciodată să mă facă să mă rătăcesc în pădurile bălților !

— Da', zice Thompson, n-ai nici-o haină c-un croi mai de felu' ălui de se poartă aici ? Haina ta, Paddy, nu-i croită după ultima linie.

— Poate ! Da' mie-mi place şi alta n-am.

Haina mea era de fapt o cămaşă obişnuită de vînătoare, cu capse mari şi ciucuri grei de bumbac. Era vechea modă din vremea revoluţiei, care mie mi-a plăcut întotdeauna. Sărmana mea maica bătrînă a croit-o după tiparu' hăinii tatălui ei şi-i părea cea mai grozavă haină din ţară.

— Or să se ţie copiii după tine, zise Thompson.

— Nu-ţi fă griji, îi răspunz eu. Nu mi-e frică.

Între timp acostasem. Numaidecît sare de pe chei un gentleman blajin şi zimbitor care-i zice lu' Thompson :

— Voi să-l văz pe plutaşu' de pe Edisto, salvat ca prin minune de pe plută.

Răspunde Thompson :

— Iată-l.

Atunci vine la mine şi-mi zice :

— Eu is domnu' Cook, ori Clark, ori Park — nu-mi mai amintesc care — şi-s editoru' lu' New York Niggerbitcher * — ceva de soiu ăsta — Voi să-ţi auz nemaipomenitele avînturi ca să le public la loc de cinste în periodicu' meu.

Îi răspunz :

— Eu mi-s acela, da' toma' cobor pe ţărm acu' şi nu pot zăbovi.

Zice el :

— Te-nsoţesc. Ştiu totu' despre New York — oraşu' ăsta mare — şi voi fi fericit să-ţi arăt ce-i mai vrednic de văzut pe unde-o să trecem.

Ăilalţi doi riporteri scoseseră untu' din mine, aşa că i-am răspuns :

— Nu te obosi, prietene. Aş prefera să-mi *adulmec* singur drumu'.

Da' cu nimic nu l-am putut împiedica să nu se lipească de mine ; şi recunosc că individu' mi-a fost de folos, căci părea să ştie totu' şi pe toată lumea şi era aşa de potolit la vorbă, că nici nu-mi venea a crede că-i yankeu. Am îndrăznit să-l întreb, iară el mi-a răspuns cu aceeaşi îndrăzneală.

* Lewis Gaylord Clark (1808—1873), editorul revistei *The Knickerbocker Magazine*, de orientare conservatoare. Deliberata deformare a cuvîntului vizează substantivele „nigger" (negru, peiorativ) şi „bitch" (căţea).

— Yankeu, dom'le ! Doamne-păzește ! Îs new-yorkez.

Bată-vă norocu', în ciuda acestei neruşinări, am descoperit că era totuşi un burtă-verde. Mai apoi am aflat că aproape toţi ziariştii din New York **erau** yankei, afară de unu sau doi, şi chiar şi ăia erau englezi sau scoţieni.

— Da' unde-s băştinaşii ? îl întreb eu pe Thompson.

Zice el :

— Urmaşii vechilor olandezi nu-s nicăieri. Yankeii au năvălit în New York ca broaştele Egiptului.

Şi-aşa zicînd, mă plimbă el ziaristu' de la Nigger-bitcher, ori cum naiba-i zicea, peste tot, arătîndu-mi, după cum spunea el, fala New Yorkului.

Din cînd în cînd încerca să mă dea gata, arătîndu-mi vreo clădire mai arătoasă, ori vr'un lucru mai grozav. Îmi arătă Wall Street, spunîndu-mi că acolo se punea la cale toate afacerile din lume.

La care-i zic :

— Toate, poate, afar' de postata mea cu mazăre şi cartofi din Carolina de Sud.

Mă duse apoi la muziu' unuia pe nume Barnum. Zice el :

— N-o să te coste un ban. Barnum mi-e prieten. A strîns aici toate ciudăţeniile din lume.

L-a luat pe Barnum deoparte şi i-a spus ceva, după care l-a adus la mine :

— Barnum, zice, dragu' meu, ţi-l prezint pe prietenu' meu, faimosu' plutaş de pe Edisto, Paddy McGann.

Atunci Barnum mi-a strîns mîna şi m-a rugat să fac un tur cu el ca să-mi arate muziu'. Mi-a arătat şerpi, urşi, pantere, sirene şi chipuri de ceară şi sute de ciudăţenii care mai de care ; iar p'ormă, ce credeţi, se-apucă de-mi propune să viu acolo îmbrăcat aşa cum eram, şi să stau proţăpit atîtea ore zilnic ; avea să-mi plătească cinci dolari pe zi ! Abia de m-am putut stăpîni să nu-i înfig mîna-n beregată ! Da' Cook sau Clark, jurnalistu', mă luă repede de-acolo, zicînd că prietenu' său Barnum îi băiat bun da'-şi greşise omu'.

— Te crez, îi răspunz. Auzi, să stau proţăpit **la** muziu ! Drăzni-l-ar să-l drăznească, îl fac chisăliţă !

Da' Cook zice :

— Mai bine, nu. Chestiunea-i că s-a făcut de baftă cu sirena lui, şi acuma vroia să-şi scoată pîrleala.

— Aşa care va să zică, vroia să mă vînz pentru sirena lui ; mama lui de... ! Tot i-oi cîrpi eu una !

— Da' Cook m-a lut de-acolo, zicînd că eram străin de oraş şi de obiceiurile New Yorkului. M-a dus cu el în alte locuri şi-n cele din urmă spuse :

— Nu ţi-e foame ? N-ai vrea să-mbuci ceva ?

Am încuviinţat, iar el a continuat :

— Uite colea un local minunat — un ristorant — unde poţi găsi stridii, fripturi şi biftecuri şi ce altceva mai doreşti. Am intrat împreună şi m-am aşezat la o măsuţă într-un colţ, iar el zice :

— Acuma, ce comandăm ?

— Stridii, zic eu, iară el cere cu voce tare :

— Două porţii de stridii. Cum le vrei ?

— Natur, aşa cum le-a făcut mama lor — în cochilie.

— Două duzini de stridii — natur — în cochilie ! Le-am înfulecat repede. Apoi mă-ntreabă el :

— Ce-ai zice de-un biftec ori de-un cotlet de berbec ?

— Eu zic un biftec.

Iară el comandă două biftecuri cu cartofi. Mă-ntrebă apoi ce-aş vrea să beau, iar eu zic whisky. El ceru coniac. Eu credeam că-i destul, da' el mai vroia. L-auz că mă ispiteşte :

— Ce-ai zice de nişte lapte cu mămăligă ?

— Isuse Cristoase ! mă scăndălisesc eu, lapte cu mămăligă ! După stridii şi biftec ? Teamă mi-i că mi-aş asupri burdihanu' şi-ar ieşi un tărăboi să te ţii ! Nu, mulţumesc, da' mă ghiftuii !

— N-ai poftă de mîncare, zice el.

Ceru un blid cu lapte şi mămăligă şi, Dumnezeule, cum îl mai dădu pe gît ! Acuma, zice el, să vie şi udătura, ca să lunece mai bine stridiile. Stai tot pe whisky, ori vrei să-ncerci o ţiră din coniacu' meu preferat ?

— Whisky-u'-i de mine, îi zic, iar el ceru din amîndouă, cu glas tare da' semănînd c-un fel de miorlăit pe nas :

— Un whisky și-un coniac, iar cînd veni băiatu' care ne servea, îi zicé :

— Gasson, adu-ne o duzină din cele mai bune cubaneze, nume care-am văzut că-l dădea țigărilor. Îmi întinde țigările pe-o tavă, iară eu luai una.

— Mai ia una, îmi zice.

— Nu zic ba, îi răspunz, iar după ce-am luat două, îl văz că-și pune una-n gură, iar pe celelalte le-ndeasă-n buzunar. În vreme ce fuma, începe să-mi puie o mulțime de întrebări, toate cu privire la călătoria mea în jos pe rîu, și cum mă desprinsesem cu pluta, ce simțisem în sitivația mea cu totu' neobișnuită, iar eu i-am răspuns fără oprelişti, simțindu-mă obligat față de-un om care se purtase atît de frumos cu mine. Băutura-mi dezlegase limba, așa că i-am înșirat o mulțime de baliverne despre vînătoarea de urs și vînătoarea de cerbi, de vînătoarea de raton și cea de oposum precum și vr'o cîteva din poveștile noastre, ale pădurenilor, și-mi pui gîtu' că pungașu' le-a băgat pe toate-n cartea lui, în mare parte chiar cu cuvintele mele. Mi-a arătat Wharncliffe cartea cîteva luni mai tîrziu și-a rîs din toată inima de felu' cum îmi prinsese individu' graiu'.

Da' asta n-a fost tot. După ce-a scos de la mine tot ce-a putut — de-ajuns cît să-și umfle cartea —, se ridică zicînd :

— Așteaptă-mă cîteva clipe că mă-ntorc și te conduc înapoi la vapor. Am o surpriză plăcută pentru dumneata.

Eu am tot așteptat. După o vreme, vine băiatu' care ne servea și-ntreabă :

— M-ați chemat, domnule ?

— Nu, zic eu, da' dac-ai venit, te-aș ruga să-mi mai aduci un whisky și vr'o două-trei țigări din alea.

Mi le-aduse toate pe tavă, iar eu am stat, am fumat și-am tras la măsea pîn' ce m-am plictisit de-atît așteptat. După ce gătai paharu', chem băiatu' și-l întreb :

— Poți să-mi spui cît îi ceasu' ? Bag seamă că se-noptează.

Plecă, apoi se-ntoarse și-mi spuse.

— Se face tîrziu, zic eu, știi cumva un' s-a dus ' domnu' pe care-l aștept ?

— Crez c-acasă, zice el.

— Acasă, mă uimesc eu. Cum se poate una ca asta ? Mi-a zis că se-ntoarce peste cîteva clipe.

Individu' rîde sfruntat și zice :

— Dacă pe el îl așteptați, apoi s-ar putea să treacă și paștele cailor. Că nu l-oți vedea trăgîndu-și sufletul de-atîta grabă.

— Cum adică ? Păi, nu-i un gentleman de cuvînt ?

— Cine, el ? Crez că gentleman trebuie să-i zicem, da' vă spui eu că-i un parazit. Îl știm noi.

— Parazit ? fac eu. Ce-i aia ?

— Cum, nu știți ce-i un parazit ? Păi un linge-blide, o căpușă. Unu' care-și cîștigă masa pe seama altuia prea încrezător și p'ormă o șterge englezește.

— O șterge la dracu' ! Nu pot crede asta-n ruptu' capului. Mi-a zis să-l aștept cîteva clipe.

— Și-i plecat de mai bine de-o juma' de ceas, zice gassonu'. Dumneata de unde ești ?

— Din Carolina de Sud.

— Ești *vîndut*, zice el. Ți-a copt-o ! Te-a păscut că ești credul și te-a dus cu zăhărelu'. Acum va trebui să achiți nota de plată, străine.

— Nu pot crede că individu' ăla e-n stare de-o asemenea mișelie. O să-l mai aștept puțin.

— Mai dorești să comanzi ceva, domnule ?

Bătea șaua să priceapă iapa.

— Păi, zic eu, dacă stau la masă, musai să comand. Aș mai vrea încă un whisky.

Odată cu whisky-u' veni și șefu' localului și-mi puse cîteva întrebări. Apoi se-apucă să-mi spuie că individu' de la ziar era un parazit yankeu dat dracului de viclean.

— Păi drăzni-l-ar sfîntu' zic eu, doar mi-a spus răspicat că nu-i yankeu — că-i new-yorkez.

— Așa zic toți, căci soiu' nu le cîștigă un nume bun nici măcar în New York. Iar cînd cineva vrea să-și achite cina din punga altuia, se leapădă și de maică-sa la nevoie. Te-a dus de nas, îmi zice el, va trebui să plătești oalele sparte.

— Păi, zic eu, dacă tot trebuie s-o fac, cu cît mai degrabă, cu-atît mai bine. Calu' tînăr se tămăduiește re-

pede. Spune-mi cît îți datorez. Am să plătesc și-aș fi gata să plătesc încă pe-atîta numa' să am prileju' să-i înfig individului mîna-n beregată.

Atunci patronu' începu să puie la răboj : „două porții de stridii, două biftecuri ; o mămăliguță cu lapte..."

— Mii de draci, zic eu, ar fi trebuit să știu că unu' care mănîncă un blid de lapte cu mămăligă după o duzină de stridii și-un biftec nu poate fi decît o lepădătură.

— ...două coniacuri, trei whisky-uri, cinșpe țigări — ai de plătit douăzeci și opt de șilingi.

— Cît face asta în dolari și centime ?

— Trei dolari jumate.

— Iată cît mă costă prima lecție în lumea new-yorkeză, zic eu, dîndu-i o hîrtie de cinci dolari.

— Monedă sud-californiană, zice el. Îi sub valoarea nominală. Trebuie să-ți iau doi șilingi în plus comisionu'.

Nu prea înțelegeam eu ce voia el să zică, da' i-am răspuns :

— Ia cît îți datorez și lasă-mă să merg în pace.

Pe cînd ieșeam, i-am auzit pe patron și pe băiatu' care servea rîzînd cu alți cîțiva de întîmplare. Îmi venea să-i scuip. Mai că m-aș fi dus înapoi și l-aș fi pocnit pe vr'unu'. Și dacă m-aș fi simțit în deplinătatea forțelor și aș fi avut pe cineva care să stea și să împartă dreptatea, aș fi făcut-o. Mi-a trebuit ceva bătaie de cap să-mi găsesc drumu' 'napoi la navă și, cînd am ajuns, i-am găsit pe căpitan și pe Thompson neliniștiți din pricina mea. Auzind pățania mea cu editoru', au rîs din toată inima.

— Păi bine, Paddy, da' nătăfleț mai ești, de-a putut să te ducă de nas un asemenea potlogar. E-un parazit și-un prefăcut. Nu ți-a spus nimic glasu' lui miorlăit ?

— Mărturisesc că nu mi-a plăcut glasu' lui de la bun început, da' se-arăta așa de umil și cuviincios.

— Te-aș fi avertizat, zise Thompson, atunci cînd ați plecat, da' credeam c-o să vezi prin el ca prin sticlă și p'ormă n-am crezut c-o să vrea să stoarcă de la tine altceva decît niște istorioare pentru revista lui. Celelalte ziare de-aici îl numesc „degustătoru' de nimicuri."

— N-a fost un nimic cina pe care-a mîncat-o pe cheltuiala lui Paddy astăzi. Două duzini de stridii (Shrews-

bury), două biftecuri, p'ormă laptele cu mămăligă, coniacu' și țigările. Da' bine, Paddy, șnapanu' n-a mai înfulecat o asemenea masă de-un an de zile.

— Dracu' să-l ia ! Am să-l caut mîine ca să-i servesc și budinca. O să-i sucesc gîtu'. Vino numa' cu mine, căpitane, și-o să vezi cum am să strîng licheaua cu ușa.

— Nu, Paddy, asta nu. Mulțumește-te să rîzi de-ntîmplare, cum rîdem și noi. Orice încercare de a-l ataca pe individ te-ar înfunda la Tombs * ori la penitenciar. Aici nu-i pedepsit tîlharu' ori defăimătoru', ori parazitu', ci ăl de-i pedepsește pe ei. Viclenie, Paddy, îi legea de-aici ! Păi bine, omule, toți rîd de-ăl rămas de fazan. Ei găsesc că-i o glumă bună dacă-l tragi pe unu pe sfoară.

— Dracu' să-l ia pe filfizon. Nu de bani mi-a părut rău, ci fiindcă m-a dus de nas o asemenea secătură.

— Te arde la ficat, îi drept, da'-n partea asta de lume înțelept îi să nu lași pe nimeni să vază că suferi ! Rabdă cu zîmbetu' pe buze.

— Nu i-am spus pînă acum lui Paddy, interveni Wharncliffe, dar același editor al revistei pe care Paddy o numește cum nu se poate mai potrivit, „Niggerbitcher", i-a făcut odată aceeași figură nobilului și distinsului meu prieten, regretatul Richard Henry Wilde, reputatul avocat, talentatul polemist și suavul poet. Yankeul l-a căutat pe acest gentleman de bună-credință, l-a ademenit să-i dea cîteva poezii frumoase pentru a le publica în revistă, l-a invitat la o cină excelentă la restaurantul Delmonico, încununată cu vin și țigări, iar după ce-au mîncat, așa cum a făcut și cu Paddy, s-a scuzat pentru cîteva clipe și dus a fost. Ca și Paddy, Wilde l-a așteptat cu o răbdare exemplară, pînă ce i-a spus patronul că este rugat să achite nota de plată. Patru luni mai tîrziu, revista îi publica poemele, însoțite de niște rînduri măgulitoare semnate de distinsul ei prieten, onoratul R.H. Wilde. Wilde n-a putut uita niciodată hohotul de rîs de la restaurant în momentul în care achita nota de plată. Proprietarul, personalul, toată lumea păreau să fie în temă. Îl cunoșteau pe „parazit" și

* Faimoasă închisoare new-yorkeză.

ştiau ce-avea să urmeze. Dacă aceasta îl consolează cumva pe Paddy, pot să-i spun că a scăpat cu vreo cincime din suma pe care a trebuit s-o plătească eminentul georgian.

„Restaurant", repetă Paddy, eu îi ziceam „ristorant". Socot că dumneata trebuie să ai dreptate, Wharncliffe.

— Mai bea puţin, Paddy !

CAPITOLUL XX

Noile aventuri ale lui Paddy printre înţelepţii, filosofii şi filantropii New Yorkului — Înfruntarea — Paddy face o plimbare şi descoperă că nu sînt toţi nemernici în Gotham*, că mai există cel puţin un samaritean generos gata să-şi împartă norocul cu aproapele său.

A doua zi, vine să mă vază căpitanu' Berry de la linia maritimă Packet. Îl ştiam mai dinainte, da' nu foarte de-aproape. Îl întîlnisem cu vr'o trei ani în urmă la Charleston. Se-arătă însă foarte prietenos şi gata să m-ajute cu bani ori ce altceva-mi trebuia. Se oferi să mă transporte gratuit pe nava lui, iar eu i-am mulţumit, da' i-am spus-o de-a dreptu' că de-n-oi putea ajunge acasă în alt chip, oi merge cu el, da' mi se cam făcuse lehamite de-a călători pe mare.

— Nici nu-i de mirare zise el, da' de n-oi putea să te descurci altminteri, vino cu mine.

Am mai avut şi alţi musafiri, am primit scrisori, unele scrise frumos de mînă de femeie. Prima din ele i-am arătat-o lui Thompson. Zice el :

— Ăsta-i un rendez-vous.

— Ce-i aia ? întreb eu.

M-a lămurit ce vroia să spună. Zice el :

* Alt nume pentru New York, dar şi pentru un sătuc englez, vestit pentru prostia locuitorilor.

— Îs mii de femei în New York care aleargă după oricare bărbat ce se face cunoscut. Altele, tot pe-atîtea, ar plăti oricît numa' să le-arate lumea cu degetu'. Iar alte cîteva mii și-ar vinde sufletu' numa' ca să capete o nouă zdreanță. Nu lua în seamă scrisorile-astea anonime.

Așa am făcut. La fel mi-a zis și Wilson. Toate răvașele îmi lăudau vitejia, coraju' și altele de soiu' ăsta; da', bată-vă norocu', eu nu pricepeam deloc prin ce-mi dovedisem vitejia și coraju'. Trebuise să-ndur cu zîmbetu' pe buze cîte zile mai aveam de trăit; asta era tot!

În ziua aceea m-am plimbat puțin, căci eram ostenit. M-am învîrtit în juru' cheiului și-am vorbit cu marinarii. Am ajuns pîn' la Piața Fulton și m-am ținut după mulțimea care se scurgea spre un loc unde se vindeau stridii. Reîntors la navă, am intrat în cabina mea și-am tras un pui de somn. Pe urmă am prînzit.

După masă, i-am mai tras un somn, căci mă simțeam obosit și lenevos. Seara, pe l'apus de soare, vine la bord Thompson și se-ndreaptă țintă spre căpitan, care sta la un pahar de vorbă cu mine.

Zice el:

— Căpitane, crez că yankeii ți-au clocit-o. Cheiu'-i înțesat de cuțitari și mulți din ei îs incendiatori. Venind încoa', i-am auzit spunînd c-ai zis vorbe de hulă despre americani și c-o să fie tămbălău. Așa că pregătește-te pentru ce-i mai rău. De-aș fi în locu' dumitale, aș pleca numaidecît și-aș ancora în siguranță în larg.

— Poate c-așa aș face, de-aș avea mintea ta înfierbîntată. Numa' că, fiind eu omu' care mi-s, voi să-i trimit mai întîi la dracu', mai 'nainte de-a da un singur pas înapoi în fața ăstor nemernici de burtă-verde, de-ar fi să se-adune aici cu miile. N-o să mă puie ei pe fugă de pe navă și n-or să mă facă să plec în larg cîtă vreme mai pot ridica un crampon ori trage c-o espingolă.

— Nu te repezi, îi zise Thompson. În ăst timp eu cobor pe țărm, mă strecor prin mulțime și mă duc la primar să văz de nu ne-o trimite niscaiva polițiști care să-i potolească pe zurbagii.

— Păi, poți să te duci, zise căpitanu' și socot că faci bine. N-o să deschiz eu focu' da' să nu-i prinz că se-ating

de vapor. Am să mă pregătesc oricum pentru orice fel de musafiri.

Pe cînd Thompson pleca la primărie, căpitanu' Wilson fluieră și-și adună tot echipaju'. Zice el :

— Ce ziceți, băieți ? Niște burtă-verde de yankei vrea să ne dea foc — îi vedeți cum se-nghesuie pe chei, și-auz că urmăresc să mă spînzure-și să mă puie la uscat în capu' vergii, iară pe voi să vă culce la pămînt si să vă cînte cîntecelu' „dă-i la mir și-aruncă-l peste bord". Chestiunea-i, băieți, că dacă vr'unu' din voi simte un gol în burtă de frică, n-are decît să se dea la o parte. Da' cine-i om adevărat, va pune mîna pe armă, de la crampon pîn' la ciocan, pentru ca nici un blestemat de yankeu să nu-și puie picioru' împuțit pe copastie, decît dacă vine-aici cu pălăria-n mînă și c-o mutră cît se poate de blajină. Ei, ce ziceți, băieți ? Nu v-apucați să strigați acu' ori să faceți zgomot. De sînteți gata să mă sprijiniți, voi să-i fac inimicului o mare surpriză. Pregătiți-vă numa' cum știu că puteți s-o faceți. Între timp, tu, secundule, arborează drapelu' britanic pentru ca ticăloșii ăia să știe ce soi de animal vor să calce pe coadă !

Cît ai clipi din ochi, un uriaș steag britanic prinse a flutura peste capetele noastre, iar căpitanu' zise :

— Să vedem cin' s-o găsi să coboare degrabă pînza aia.

Marinarii se-mprăștiară. După o vreme îi văzui adunîndu-se pe punte din toate părțile, purtînd cămășile lor roșii, iar în mîini crampoane, cuțite, lungi bare de fier și chiar brațe de lanțuri grele și căldări cu smoală fumegîndă. Le puseră ici și colo, pentru a le avea la îndemînă, iară ei se postară de pază în lungul vergilor ori pe copertă, pentru a putea sări de îndată la nevoie.

Îi timpu' să mă pregătesc și eu pentru luptă, îmi zic. Coborîi în cabina mea, da' mă chemă căpitanu' într-a lui. Își încărca cea mai mare pușcă pe care-o văzusem vr'odată. Îi zicea espingolă. Era o armă solidă, de-alamă strălucitoare, pe care-o înfundă c-o încărcătură mare de alice mari și gloanțe. Zice el :

— Ascultă, Paddy, nici un blestemat de yankeu n-o călca vr'odată pe puntea mea ca stăpîn. Mai curînd scufund na[illegible].

— Prea bine, căpitane, îi răspunz, socoteşte-mă unu' pe care te poţi sprijini. Iată-mă-s !

Mă dusei atunci de-mi luai puşca, o curăţai bine, o încărcai după măsură şi-o-nfundai c-un cocoloş zdravăn. Îmi mai rămînea şase gloanţe. Mi-am încins cuţitu' la brîu.

— Şi-acuma, căpitane, i-am spus, ducîndu-mă iar la el, acuma bizuie-te pe puşca mea ca pe una cu bătaia cea mai lungă ! Arată-mi numa' porcu' de cîine pe care vrei să-l însemn şi l-oi ciurui odată, şi-nc-o dată — cît de repede oi putea încărca şi detuna !

Iar el mă bătu pe umăr, zicînd :

— Eşti un camarad de nădejde. Am ştiut-o de la bun început, cu toate că te-am găsit picotind şi fără nici un strop de lumină în ochi.

Pe la asfinţit, văzurăm cum gloata yankeilor creştea : Se obrăzniciseră, fluierînd şi-aruncînd cu pietre. Da' căpitanu' nu mă lăsă să trag, cu toate că se întuneca, iar eu mă temeam că nu voi mai avea destulă lumină ca să ţintesc. Zice el :

— Nu-ţi fă griji. În afacerea asta n-ai nevoie de puşcă ori espignolă afar' doar să li le-arăţi. Îi cunosc eu pe ticăloşi. Nu ştiu decît să facă pe grozavii. De îndată ce-apare poliţia, o să-i vezi cum spală putina ! Noi doară stăm cu puştile pregătite şi *la vedere* ! Crez că asta o să fie de-ajuns ! Nu-i picior de luptător în toată gloata aia ! I-am păscut eu !

Eu nu-i dam dreptate.

— Cum, zic eu, să se-adune laolaltă atîţia inşi şi să iasă un fîs ? Să fie doar un foc în paie ude ?

— Vei vedea, îmi zice el.

Între timp, ploaia de pietre se-nteţise. Nava se afla taman în capu' cheiului, pusă de-a curmezişu' şi acoperindu-l în întregime, aşa că pe-o parte nu ne putea ataca inimicu', decît dacă venea în bărci. Pînă acu' se ţinuseră departe, iar pietrele loveau în burta vasului, doar cîteva nimeriră peste bord. Văzînd însă că noi stăteam de lemn tănase, îşi luară avînt şi se furişară mai aproape. Cîţiva din cei mai apropiaţi aruncau cîte-o piatră după care, se-ascundeau, ori se dădea'napoi vreo zece-douăzeci de paşi. Mulţimea îi împingea însă din nou în faţă şi iar

cădea o ploaie de pietre. Curînd ele ajunseră la noi şi una atinse-n zbor urechea căpitanului rănindu-l, da' nu grav. Stătea în picioare pe dunetă şi gloata-l văzu tresărind atunci cînd îl lovise piatra. Izbucniră în urale şi-ncepură să strige :

— Înjur-o de mamă, scoţianule ! Hi ! Hi ! Daţi în el.

Căpitanu' se stăpîni, da' vedeam că ochii-i aruncau fulgere şi gura i se încleştase. De-aici şi din serbezenia feţii, am înţeles că-i venea greu să-şi înfrîneze mînia. Espingola era la picioarele lui, acoperită c-o manta veche. L-am văzut aruncîndu-şi de mai multe ori ochii spre ea. Atunci i-am zis :

— Dracu' să-i ia pe nemernicii ăştia găligani. Dă-mi numa' dezlegare, căpitane, şi-aşa oi trage o grămadă de plumbi în individu' ăla cu haina albă ce-mi şade pe grămada de pietre şi-asmute căţeluşii, că i-oi face o butonieră pe care nu i-o mai cîrpi-o vr'odată nici un croitor. Se crede în siguranţă la depărtarea aia, da' numa' dă matale parola, ş-apoi întreabă-l cum se simte.

— Lasă arma jos, Paddy ! Ţine-ţi firea. Se va sparge ea buba, dacă-i lăsăm timp.

Aşa s-a şi-ntîmplat. Căpitanu' avu' dreptate. Gloata n-avea nici cap, nici cine ştie ce inimă. Doar coada era de ea. Căci numa' ce mă văzură ridicînd puşca şi dădură numaidecît înapoi : unii se retraseră treptat, alţii făcură ştinga-mprejur şi-o luară de-a binelea la fugă. Cum se-mbulzeau într-o parte şi-n alta, un ins fu îmbrîncit în apă, şi fu cît pe-aci să se-nece. Călcîndu-se-n picioare, începură să se bată între ei. Chiar atunci, în al doispelea ceas, apăru şi poliţia, vr'o treizeci de oameni. Cînd începură ei să dea cu bastoanele-n dreapta şi-n stînga şi să-i umfle pe cîţiva din cei mai scandalagii — praf'a şi pulberea se-alese de marele război !

Tot rău' pricinuit era o tăietură adîncă la urechea căpitanului şi pocirea nasului unui mus, tot din pricina unei pietre. După cum zicea căpitanu', peste nasu' lui nu mai puteai face pod.

Ofiţerii de poliţie urcară la bord şi-am băut cu toţii un pahar. S-au purtat tare frumos cu mine, s-au interesat de

mine şi s-au oferit să-mi arate oraşu' şi să mă ducă la „Five P'ints"*.

Întreb eu :

— Şi de unde ştiţi că-s atît de dat tăriilor, încît să vreau aşa mult deodată ? **

Da' ei s-a pornit să rîză şi m-au lămurit că Five P'ints era un local — unu' al dracului de deocheat — şi o adevărată curiozitate pentru străini, căci devenise proverbial pentru întrunirea celor şapte păcate capitale, luîndu-se la-ntrecere care din ele era mai tare.

Căpitanu' nu mă lăsă să cobor iar pe ţărm în seara aceea ; luarăm, în schimb, o cină fainâ la bord, cu păsări şi stridii. Fu şi Thompson de faţă — dormi la bordu' navei — şi mai erau încă alţi trei gentlemeni — scoţieni cu toţii şi mari băutori. Cum a mai făcut înconjuru' punciu' de whisky. L-a preparat căpitanu' într-un blid mare de lemn, iar noi ne-adăpam cu polonice rotunde de lemn. Fainâ băutură mai era — aproape tot aşa de bună ca asta de-acum a lu' Stylus. Nu-mi amintesc decît de-un lucru anume ce-l ziseră în seara aia. Era vorba de cît ţine capu' unui scoţian la băutură, iară căpitanu' zise că un irlandez nu poate bate un scoţian, că un cap de irlandez rezistă mai bine la o lovitură de măciucă decît la whiskyu' scoţian. Şi mai zise că asta-i din pricină că scoţianu' bea regulat, iar irlandezu' numa cînd poate face rost ! Şi după cît s-a băut în seara aia, chiar că aş pune la bătaie capetele scoţiene în întrecerea pentru care-i mai tare la băutură cu oricare alte capete de sub soare.

— Nu-ncerca să ţii pasu' cu noi, m-a sfătuit căpitanu'. Pe noi nu ne-a bătut soarele, naufrîngiaţi pe o plută, ştii ?

Vedeţi c-avea dreptate să m-oprească, fiindcă eu nu vroiam să mă dau bătut în faţa nimănui — pentru unoarea Carolinei de Sud. Şi p'ormă, ce să spui, punciu'-mi făcea grozav cu ochiu'. Da' am simţit eu că era un temei în ce spusese căpitanu' şi nu m-am burzuluit. Şi nici unu'

* Cartier de cocioabe în New York şi numele unui local.

** Joc de cuvinte intraductibil : pronunţia sincopată a substantivului „Point" — „P'int" este identică cu aceea a lui „pint", măsură de capacitate. Prin urmare, „Five P'ints" — cinci pinte.

dintre ei n-a făcut-o, căci cîntau și cîntecu' părea să risipească băutura ca fumu' ce iese prin horn.

A doua zi, am ieșit cu Thompson. Cînd am ajuns pe Broadway, m-a lăsat să-mi văz de treburi, iar eu am plecat mai departe singur, cu ochii la oameni și la magazine.

Oh ! grozavă priveliște mai îi o stradă largă și lungă ca Broadway și să vezi vr'o zece mii de oameni împrăștiați pe-o distanță de cîteva mile, mergînd într-o parte și-n alta, la stînga și la dreapta ; și p'ormă să te gîndești că fiecare își are țelu' lui și merge 'nainte încotro-l poartă interesele.

Mergeam și holbam ochii-n toate părțile, cînd deodată văz că se-oprește drept în fața mea un gentleman bine îmbrăcat și ridică de jos o bancnotă. Crez c-o văzusem și eu în același timp cu el și am cunoscut că-s bani, da' el s-a aplecat numaidecît și-a luat-o. P'ormă se-ntoarce spre mine și zice :

— Prietene, azi *avem* noroc.

Zic eu :

— *Dumneata* ai nôroc, prietene. Ai găsit banî.

— Da-i și norocu' *dumitale*, zice el, căci i-ai văzut în același timp cu mine ; doar că eu am fost mai iute de mînă și i-am ridicat primu' ! Și-acu', zice el, o să-i împărțim. Legea-i să-i facem juma-juma.

— Cum adică — legea ?

— Da, zise el, legea gentlemenilor. Cînd unu' găsește bani și altu' merge cu el, ori îi pe-aproape, legea-i să-i facă pe din două. Așa încît, zice el, dacă ai o bancnotă de *cinci* — aceasta, după cum vezi, e de zece — dă-mi-o și ia-o pe cea de zece.

— Nu, domnule, mulțumesc. N-am dreptu' ! Dumneata ai găsit banii și nu-s ai mei.

— Da' dragu' meu domn, zise el, trebuie să te supui legii gentlemenilor. M-aș simți prost dacă n-aș împărți cu dumneata norocu' ! Dumneata ești obligat să-ți iei partea, după care vom merge și vom bea-mpreună ca s-avem pe mai departe noroc. Nu-ne-am mai văzut pîn-acum și poate nu ne-om mai vedea niciodată ; da' cu toate astea tot om bea-mpreună o cupă a prieteniei și plăcut ne-o fi să ne-amintim apoi de-această cunoștință atît de neobișnuită.

Zic eu :

— Prietene, de băut oi bea bucuros cu dumneata ; da' nici prin cap nu-mi trece să iau banii.

— Îți spui eu că juma din ei ți se cuvine, zise el, și nu trebuie să fii atît de urîcios, încît să-ți refuzi partea. Împreună om bea și-mpreună om împărți.

Cum eu tot mă codeam, zice el :

— Atunci om bea-mpreună și dracu' s-o ia de bancnotă. Dacă nu-ți primești partea, am s-o fac bucăți !

Și dădu s-o rupă.

— O, zisei eu, decît să te văz aruncînd ăști bani folositori, oi face mai bine cum zici.

— De nu primești, zice el, banii ăștia mi-ar arde degetele în buzunar. Nu m-aș mai putea simți niciodată un gentleman.

I-am dat dară una din cele două hîrtii de cinci dolari carolinieni, iar el mi-a pus în mînă hîrtia de zece. P'ormă am intrat într-un ristoriant și-am comandat băuturi, pe care le plăti gentlemanu', după care ne-apucarăm să fumăm cîte-o țigară și el mă-ntrebă cum mă cheamă, iar cînd îi spui, l-auz că strigă :

— Cum așa, ești faimosu' marinar care-a trăit avinturile acelea nemaipomenite pe plută ?

Cînd i-am zis că eu eram acela, m-a prins de mînă și mi-a scuturat-o mai să mi-o scoată din umăr, zicînd că era cel mai fericit om din lume pentru că avea prileju' să mă cunoască și încă într-un chip atît de neobișnuit. După ce făcurăm cîțiva pași împreună, zice el :

— Îmi pare rău să te părăsesc acum, da' toma' mi-am amintit de-o întîlnire importantă. Unde te pot găsi alt' dată ?

I-am spus, iară el a făgăduit să vie pe navă a doua zi. Mi-a zis că-l cheamă Smith, George Washington Smith, și-mi ceru să-i făgăduiesc că-l voi aștepta pe corabie a doua zi pîn' la zece. Strîngîndu-mi iar mîna cu multă căldură, mă lăsă și se făcu nevăzut pe-o stradă învecinată.

Cum credeți că s-a isprăvit avintura asta ?

Ei bine, cînd i-am povestit căpitanului, căci mă topise mărinimia străinului, acesta hohoti de rîs și cum tăman

atunci intra Thompson, îi spuse tărăşenia, iar acesta se porni şi el pe rîs, mai să se spargă nu alta !

— Da' bine, am zis eu, ce-i de rîs aici ? Cînd un gentleman e-atît de mărinimos, încît...:

— Mărinimos ! zice căpitanu'. Oh, Paddy ! Ia să-ţi văz ochii, nu credeam că eşti aşa de prostănac !

— Prostănac ?

— Da. Tot atît de prostănac ca Scufiţa Roşie. Păi bine, omule, ţi-o făcu.

— Mi-o făcu ?

— Ţi-o făcu, te trase pe sfoară, eşti păcălit, vîndut, prădat ! George Washington Smith îi un pungaş ! Te-a dus de nas mai ceva decît individu' de la „Niggerknocker". Dă-mi să văz hîrtia aia de zece dolari.

Cînd le-am arătat-o — lui şi lu' Thompson — ziseră amîndoi :

— E o bancnotă măsluită, Paddy, un fals şi individu' ăla ţi-ar da oricînd aşa ceva în schimbu' unei hîrtii de cinci dolari carolinieni, pecetluind tîrgu' la un pahar.

— Oh, mînca-i-aş ficaţii, e-adevărat ce ziceţi ?

— Bine'nţeles că-i adevărat. Poţi fi sigur. Vicleşugu' ăsta-i unu' de duzină în New York, da' nu ţine decît la un găgăuţă. Individu' te-a cunoscut după îmbrăcăminte că eşti străin şi, după cum căscai ochii în vitrinele magazinelor, te-a luat drept un „mălai-mare" din pădurile Sudului ! Trebuie să-ţi facem rost de-o altă velatură, Paddy, cămaşa aia de vînător o să te lase fără o leţcaie. Cîţi bani ţi-au mai rămas ?

I-am numărat şi-am găsit doar cinci dolari carolinieni, o hîrtie de-un dolar new-yorkez şi cîteva monezi de zece cenţi.

— Şi ăştia zece, zic eu.

Au rîs din nou.

— P-ăia nu-i pune la socoteală, Paddy. N-au valoarea scrisă pe hîrtie.

— Bine da' nemernicu' a zis că vine mîine-ncoa.

Căpitanu' rîse :

— Paddy, ce păcat că nu te-au iducat deloc. Da' ăsta-i semn c-ai trăit toată viaţa printre oameni cinstiţi.

După cum a zis căpitanu' pungaşu' de Smith n-a venit pe vas, cum nu s-a-ntors Clarke la „ristoriant". Thompson m-a dus cu el la bancă şi-a cerut ălora de-acolo să se uite la hîrtia mea. Ei se uitară la mine pe sub ochi şi mă-ntrebară :

— Cum a ajuns hîrtia asta la dumneata ?

Atunci Thompson le-a spus toată tărăşenia. Îl cunoşteau bine pe individ. Altminteri crez că m-ar fi luat la-ntrebări pentru trafic de bani falşi. Mi-au luat hîrtia şi-au tăiat-o cu condeiu' de colo pînă colo. Mi-au zis să casc ochii mari alt'dată, şi cam asta a fost toată satisfacţia de pe urma tranzacţiei.

Nu, nu-l adevărat. O să mai auziţi de domnu' George Washington Smith şi despre cum i-am andosat hîrtia cu vîrf şi-ndesat, cu toate că era cît pe-aci să dau de bucluc din pricina ei. Aveam să ne mai întîlnim o dată, cînd nu se-aştepta el şi cînd a primit o cizmă-n fund drept cotă parte, iară el nu s-a mai purtat ca gentlemanu' fandosit de mai 'nainte. Da' asta vine mai încolo... Deocamdată, prieteni, nu vă e sete, după atîta pologhie ?

CAPITOLUL XXI

Paddy e martorul unei afaceri elegante — Descoperă cum două capete pot face împreună lumină într-o „imponcişare". Pregătiri pentru un zaiafet — Face o plimbare, întîlneşte o veche cunoştinţă şi-i arde cîteva „cizme" — Ce-au scris ziarele.

În dimineaţa următoare, aveam de gînd să cobor pe ţărm şi să fac o plimbare, cînd l-auz pe căpitanu' Wilson că-mi zice :

— Paddy, nu coborî numaidecît. Mai aşteaptă niţel. Ai avea destul timp după prînz, şi-atunci merg şi eu cu tine. Voi să stai aici şi să-mi fii martor într-o chestiune puţin obişnuită. Ţi-aminteşti de cei doi burtă-verde yankei, care-a venit ca pasageri pe vasu' nostru ? Ei bine,

atunci cînd i-am încondeiat pe-americani, ai crezut că-s prea aspru cu ei, şi, poate, ţi-ai zis că-s neîngăduitor cu tine şi-ai tăi. Eu ţi-am spus de-atunci că nu te-aveam pe *tine* în minte ori pe *cei din Sud*; aşa că din partea asta sîntem lămuriţi! Da' cînd ţi-oi spune c-am ştiut tot timpu' că negustorii ăia yankei vor să mă înşele cu neruşinare, n-o să te mai miri c-am vorbit atît de deschis! Faptu-i că abia de mă puteam stăpîni. Îmi venea tot timpu' să-i apuc de nas şi, ducîndu-i pe punte, să-i alerg cotonogindu-i de la proră pîn' la pupă. Azi însă o să le dau pe faţă mişelia şi-atunci să vezi cît de mărunt poate fi un yankeu prins în propria cursă! Urmează să vie la ora zece şi vor aduce cu ei un avocat, crez, şi nişte ofiţeri. Stai dară departe şi fii martor la darea lor pe faţă, căci i-am prins sub streang şi n-o să le las timp decît să vază primejdia, mai 'nainte de-a da brînci butucului.

Indivizii veniră, bineînţeles, aducînd cu ei un avocat — după căutătură, mintos foc — şi pe preşedintele unei bănci, un ins ce se umfla grozav în pene. Căpitanu' i-a întîmpinat cu omenie şi bună-cuviinţă, pohtindu-i în cabină şi făcîndu-mi şi mie semn cu ochiu' să-i urmez. Cîteva clipe mai tîrziu sosesc şi doi din negustorii scoţieni care cinaseră cu noi şi ne dovediseră cît poate ţine un cap de scoţian la punciu' de whisky făr' să mai aivă nimic a doua zi! *Şi ei* aduseră un avocat. Trebuie să vă spui că negustorii ăştia scoţieni erau agenţii navei. După ce ne-am adunat cu toţii în cabină, căpitanu' ne pohti foarte cuviincios să şedem în juru' mesei şi abia o făcurăm că se şi ridică preşedintele băncii, roşu la faţă şi umflat ca un curcan:

— Trebuie să spui, căpitane Wilson, că fapta dumitale-i nemaiauzită şi de neînţeles. Nu văz cum de poate lipsi de pe vas o ladă cu monezi şi mai trebuie să spui că dumneata şi proprietarii dumitale îţi trebui să daţi socoteală.

— Bine'nţeles, domnule, răspunse căpitanu' c-o voce blîndă şi potolită, bine'nţeles că va trebui să dăm socoteală.

După care cei doi agenţi scoţieni ziseră într-un glas:

— Nici nu-ncercăm, domnule, să fugim de răspundere. Îi obligația navei. Nava-i răspunzătoare și trebuie să plătească pagubele.

Părea să fie destul de limpede, da' avocatu' băncii se ridică și ținu o pologhie-ntreagă, plină de vorbe umflate, despre valoarea pagubei. Eu unu' nu pricepeam o iotă. Cînd isprăvi, văzui că spusese doar același lucru, că nava-i răspunzătoare și că o va igzicuta judiciar numaidecît.

Se ridică atunci să răspundă avocatu' navei. Ținu și el o pledoarie, da' la urmă văzurăm că nici el nu zisese decît lucru' la care se'nvoiseră deja : că nava era obligată să plătească paguba și asta în chipu' cel mai legal ! Încît eu nu prea vedeam ce trebuință era de o tală așa lungă, dacă toate părțile se învoia. Cei doi avocați sporovăiră însă pe mai departe, pomenind de costuri și pretenții. În cele din urmă, văz că intră-n vorbă și căpitanu' Wilson.

— Domnilor, cazu-i cît se poate de limpede și agenții mei aici de față nu voiesc a vă face greutăți. Ei trebuie s-achite paguba și, cu cît o fac mai degrabă, cu-atît punem mai repede capăt tărășeniei.

— Așa-i, grăi președintele, asta-i tot ce vrem ! Numa', zice el, că paguba trebuie bine ivaluată. Monezile-s acu' la mare preț pe piață și procentaju' va fi și el mare. În această privință, dispun de părerile a trei din cei mai buni agenți de bursă din Wall Street.

După care puse jos-o hîrtie.

— Bine, bine, zise unu' din agenții scoțieni, n-o să ne ciorovăim acuma pentru niște nimicuri.

— O să vedeți că nu-s nimicuri, domnule, zise președintele băncii.

Atunci se vîrî în vorbă avocatu' său cu altă pologhie despre ce ziseseră agenții de bursă, și p'ormă mai pomeni și de paguba pricinuită de livrarea cu-ntîrziere a monezilor și încă multe alte daravele. Da' căpitanu' Wilson îl întrerupe, zicîndu-i nepăsător :

— Nu-i nevoie de multă vorbă. Trebuie să vă plătim pentru cutia cu monezi — în argint, cam zece mii de dolari.

— Zece mii de dolari pe dracu' ! urlă președintele. Zece mii de dolari — și pentru monezi de-argint. Ha ! ha !

N-o să navigați pe-o mare așa de liniștită, căpitane Wilson. Aflați că pretenția mea privește șaptezeci de mii de dolari, în aur spaniol, îmbarcat la Havana de agenții noștri — și arătă spre cei doi yankei — iar aici am atistațiunea acestor doi domni că, atunci cînd au urcat la bord lada, aceasta conținea egzact șaptezeci de mii de dolari, în monedă de aur, aur spaniol; pentru așta trebuie să răspundeți! Ei pot dovedi cu alți martori valoarea încărcăturii.

Zicînd acestea, puse pe masă atistațiunile celor doi yankei, iar avocatu' lui le luă și le ceti spre folosu' celor de față, după care privi fălos în jur, ca și cum ar fi spus:

— Ei, ce mai ziceți?

Eu o băgasem de-acu' pe mînecă pentru soarta căpitanului Wilson, da' cînd m-am uitat la el, am văzut că avea pe buze zîmbetu' cel mai liniștit și-arăta tot așa de nepăsător ca un șarpe în decembrie și tot atît de nemișcat.

— Care-i răspunsu' dumitale, căpitane Wilson? întrebă unu' din agenții scoțieni..

— Răspunsu' meu, domnule, nu poate fi decît aceste două hîrtii scrise și semnate de cei doi expeditori la Havana. După cum puteți citi, ei scriu aici că-mi încredințează, pentru a transporta de la Havana la New York, o ladă conținînd zece mii de dolari în argint. Iată cele două semnături ale lor, iar aici e lista încărcăturii, unde puteți vedea că mi-au plătit prețu' de transport pentru o cutie ce conține zece mii de dolari în argint. Dacă au încărcat o altă cutie ce conținea șaptezeci de mii de dolari în aur, apoi nu mi-au plătit taxa de transport și aceasta nu apare nicăieri pe lista încărcăturii vasului.

Cuvintele lui fură acoperite de un hohot de rîs, iar avocatu' navei luă hîrtiile și zise rîzînd la rîndu-i:

— Învățatu' meu confrate, iată un caz gras pentru jurați.

Cel'lalt rîse și el și-i zise președintelui:

— Prietenii noștri yankei avură mintea prea ascuțită. Atît de ascuțită, că le-a tăiat degetele.

Atunci președintele repezi asupra lor un uragan de vorbe grele și doi ticăloși care să se dovedească mai de nimic ca ei nu mi-a mai fost dat să văz. Ba unu' mai și avu nerușinarea să spuie că „prețu" de transport pentru monezi era așa de ridicat, încît i s-a părut că nu face decît o afacere cinstită.

— Și ca să scapi' de blestemata de taxă, ai riscat toată încărcătura, nemernicule ! strigă președintele.

— Asta a făcut, întări avocatu' navei. Cum îți ziceam, colega, ar fi un caz gras pentru juraţi !

Zice atunci căpitanu' Wilson, care era tare mintos, da' și bun :

— Mi-amintesc, domnilor, că ultima oară cînd am fost la Constantinopole, am cunoscut un caz penal și, dacă legea turcă ar avea putere la New York — și n-ar strica să aivă peste tot — atunci prin ce-ați făcut ați pierde banii pîn' la ultima centimă ! Un bogătaș a pierdut acolo o pungă cu o mie de galbeni. A dat sfoară în țară printr-un crainic că va da o sută de galbeni ălui de-i aduce punga 'napoi. Un bătrînel sărman, hamal de meserie, găsește punga și i-o aduce. Bogătașu' luă punga și nu vru să-i dea nici o centimă. Sărmanu' om merse și se plînse cadiului. Cadiu' îi chemă pe-amîndoi înaintea sa, cerîndu-i bogătașului s-aducă punga cu el și-l întrebă ce-are de zis. Acesta răspunse că sărăntocu' luase o sută de monezi din sac. Ticălosu' le scosese chiar el. Cadiu' se-apucă și numără banii. Se-nțelege că era numa' nouă sute de monezi. Le puse pe toate la loc și zise :

— Dumneata ai pierdut o mie de galbeni. Aici îs numa' nouă sute. Îi limpede că nu-i defel punga dumitale.

După care dădu punga nevoiașului, zicîndu-i :

— Dragu' meu, trebuie să păstrezi punga pîn' ce găsești pe-adevăratu' stăpîn !

Întorcîndu-ne la oile noastre, vă zic că de mi-ar fi să răspunz cu o ticăloșie la o ticăloșie, n-aș avea decît să

golesc auru' din ladă și să pui în loc douăzeci de mii de dolari în argint, și, în baza taxei de încărcătură și a hîrtiei semnate de ăști doi ticăloși — căci i-am făcut să-mi dea declarație pentru a fi sigur — n-ați căpăta înapoi nici măcar o centimă din tot auru' ăla ! Toate atistațiunile lor de mai tîrziu n-ar fi făcut două parale puse în balanță cu propria lor declarație scrisă ! Căci actele-i arată a fi niște mincinoși și niște pungași de duzină.

Nici eu, nici patronii mei însă nu vrem să-nșelăm ori să facem ceva murdar de dragu' banilor. Iată lada dumneavoastră cu aur, păstrată în siguranță, și singura deosebire va fi că va trebui să plătiți taxa pentru șaptezeci de mii de dolari în loc de 10 000 și să plătiți și unurariu' ce se cuvine avocatului nostru.

Președintele era bucuros să-și capete auru' în orice condiții și nu făcu fasoane la cele cerute. Se purtă foarte cuviincios și-și lepădă degrabă ifosele. În schimb, în mijlocu' unei împoncișări între cei doi avocați, căpitanu' Wilson, văzîndu-i pe cei doi yankei cum se furișau tiptil spre scară, sări în picioare, zicînd :

— Iertați-mă domnilor, da' o mulțumire musai trebuie să capăt.

Zicînd aceasta făcu un salt și, apucîndu-i pe cei doi yankei de ceafă, le pocni tărtăcuțele una de cealaltă, de credeam c-o să le facă borș. M-am oferit să-l ajut și să-l ușurez de unu' din ei, dar el mi-a zis :

— Nu, Paddy, am snagă cît pentru-amîndoi și p'ormă, de-o fi să iasă vr'un bucluc de-aici, lasă-l doar pe umerii mei. Lepădăturile-astea au încercat s-asmută mulțimea contra mea, așa că le datorez ceva și pentru asta !

Tot timpu' cît vorbi îi burdușì, iar ei răbdară ca niște sfinți martiri. Îi aruncă apoi afară din cabină și, cînd ajunseră pe punte, îl auzirăm pe unu' strigînd :

— Ai să plătești pentru asta.

— Încearcă, numa', ticălosule, zise căpitanu', și te-oi învinui de pungășie. Stă scris chiar de mîna ta. Mă pricep destul la lege, cît să știu asta.

Iar p'ormă, cum ei stăteau pe scară amenințîndu-l, începu să-i lovească cu picioarele, pîn' ce-i aruncă de-a binelea pe chei.

Ne-am întors cu toții în cabină, rîzînd de ce văzurăm, și-acolo băurăm cu toții. Președintele își căpătă auru', căpitanu' taxa de transport, avocații unurariile, și toată lumea se veseli la un prînz pe care căpitanu'-l comandă cît ai clipi din ochi. Nu i-am mai văzut ori auzit pe cei doi yankei pînă-n ziua de azi.

Am coborît cu căpitanu' pe chei și-am colindat străzile ; cînd ni s-a făcut foame, ne-am dus la Piața Fulton, unde-am luat o masă grozavă cu stridii și un coniac fain. După aia ne-am întors la navă, iar seara m-a luat la teatru, unde l-am văzut pe Forrest, marele actor american, și trebuie să spui c-a făcut toți banii. A doua zi ne-am petrecut-o cam tot așa și-am văzut multe lucruri, da' nu s-a-ntîmplat nimic vrednic de povestit. A treia zi, zice căpitanu' :

— Ascultă, Paddy, de vrei să iei băieții de pe navă la un chef, îi mai bine s-o faci într-o sîmbătă seara — astanseamnă peste două zile — ca să ai destulă vreme pentru pregătiri. Cum nu prea știi dedesubturile pe-aici, roagă-l pe secund să te-ajute cu toate cele trebuincioase.

Așa am și făcut. M-am dus glonț la secund, i-am spus ce-mi zisese căpitanu' și i-am dat toți banii din punga dăruită de marinari. Am mai adăugat și puținii ce-mi mai rămăsese, căci m-așteptam să primesc curînd banii ceruți lu' Wharncliffe (care-au și sosit a doua zi), da' secundu' n-a vrut deloc să-mi primească banii mei, ci i-a luat doar pe ăi din pungă. Nu știu ciți erau, că nu i-am numărat niciodată, da' era numa' aur și argint.

— Și-acuma, zise secundu, o să-i tragem un chiolhan de-o să răsune străzile, Paddy. O să fie o noapte de pomină, de care să-ți amintești.

L-am lăsat să se-ngrijească el de toate.

A doua zi dimineața, am coborît pe țărm, iar la plecare căpitanu' mi-a zis :

— Îmi pare rău că nu pot merge cu tine, Paddy ; ai grijă ce faci.

— Nu vă temeți, îi răspunz eu, am prea puțini bani ca să sufăr cine știe ce pagubă.

— Nu-ți pierde capu', nu te rătăci și vezi de te-ntoarce la vremea prînzului. Îmi vin niște prieteni la bord.

O luai dar din loc și apucai într-o direcție-n care speram să găsesc singur Five P'ints. Într-un chip destul de ciudat, m-am cam rătăcit totuși. Fapt îi că n-am dat de Five P'ints cu toate c-am intrat în multe localuri care găseam că-i seamănă. Dumnezeule, ce soi de oameni ! Și p'ormă și negri ! Am nimerit într-un cartier de negri și de n-aș fi văzut cu ochii, nu mi-aș fi închipuit că poți găsi un cartier atît de soios, împlîntat chiar în inima unui oraș atît de mare. Casele erau niște cocioabe caraghioase, mici, dărăpănate, îngrămădite, mai rău decît orice văzusem vr'odată în Charleston. Case îngrămădite peste altele, înfundate unele-n altele, și-atita murdărie și duhoare pretutindeni și ce adunătură de netrebnici ! M-am depărtat cît am putut mai repede. De-abia ieșisem de-acolo și mergeam pe-o stradă ceva mai spălată, cînd, bată-vă norocu', pe cine credeți că văz ? Ei bine, chiar pe frumosu' și mărinimosu' gentleman, domnu' George Washington Smith, care mă silise să fac parte cu el la lucruri găsite ! Mergea destul de repede 'naintea mea, făr' să mă vază. L-am cunoscut după croiala hăinii și după cum își purta pălăria pe-o parte.

„Îmi scot eu pirleala de la tine acu', drăguțule", îmi zic eu..

Mi-am potrivit dară mersu' după al lui. Da' el mergea destul de repede și mă temeam că va trebui să fug după el, ori asta l-ar fi speriat și l-ar fi făcut să-și ia picioarele la spinare, iar eu mă-ndoiam că m-aș fi putut ține după el, el fiind tot așa de lung la picioare și-n schimb mai ușor la trup.

M-am ținut cît puteam de repede de el, mergînd la pas, urmărindu-l de-aproape. Pîn' la urmă îl văz că se oprește și vorbește cu alt om, da' omu' ăla îi aruncă doar

o privire şi, fără o vorbă, merse mai departe, arătînd că nu doreşte să-l cunoască.

Îmi zic eu :

— Ăla-i mai deştept decît Paddy McGann. Nu-l poţi prinde cu vicleşugu' împărţelii, asta-i sigur. Oprirea de-o clipă îmi folosi însă, căci cîştigai avans. Ceva l-a făcut să se-oprească, iar eu am mărit pasu'. Cînd se-aştepta mai puţin, îl bat pe umăr şi-i zic :

— Bucuros să-ntîlnesc un gentleman aşa fain pe-o zi aşa faină.

Tresări de parcă l-ar fi muşcat un şarpe şi cînd, întorcîndu-se, dădu cu ochii de mine, o zbughi la fugă, fără un cuvînt. Eu însă m-am luat după el şi mai 'nainte să-şi ia avans, îi înfig nodurile degetelor în pomeţi, lăsîndu-i acolo un semn de frumuseţe de parcă l-ar fi pălit o bardă. De nu se da în lături, l-aş fi trimis la pămînt. Atunci se porni el să strige cît îl ţinea gura : „mă omoară, mă omoară !" şi-o luă de-a binelea la sănătoasa, urmat din scurt de mine care-i ardeam cîte-o *cizmă* la fiece salt, pe distanţa de vr'o douăzeci de paşi !

În vremea asta, între mine şi el începură să se-mbulzească oamenii. El fugea mai departe de mînca norii. Mulţimea se porni să pună întrebări şi chemă poliţiştii. Vedeam pe unii încondurîndu-se ameninţător la mine şi-atunci am strigat :

— Opriţi-l pe insu' ăla ! Drăsni-v-ar, aţi ajutat să scape un mînuitor de bani falşi !

Chiar atunci sosiră doi poliţişti, iar eu m-am apucat să le povestesc de pungaş. Mai mulţi din mulţime le spuseră că din senin mă repezisem cu lovituri de cizmă asupra unui cetăţean paşnic, căci ei văzuseră cine atacase primu' ! Da' eu zic :

— E-adevărat, a trebuit să-i vin aproape, ca să-l pot înfrunta, căci fugea de mine.

Pîn' să isprăvesc, l-auz pe unu' din poliţişti zicînd :

— Bine, da-i plutaşu' de pe Edisto, Paddy McGann ! Da' bine, bătrîne, ce ţi-a venit ?

Era unu' din polițiștii care veniseră să scape vasu' de năvala mulțimii și băuse după aia cu mine și cu căpitanu' în cabină.

M-apuc eu atunci și-i povestesc de bancnota falsă, iar el și cel'lalt polițist și toată mulțimea rîseră din toată inima, iar cînd am pomenit numele lui George Washington Smith, spuseră că era cel mai mare „pungaș" din lume și că-l urmăreau chiar atunci.

— De nu ne vedea pe noi, Paddy, te-ar fi băgat la zdup pentru atac în scop de jaf. Asmuțise oamenii pe tine. Nu trebuie să iei legea în mîinile proprii, Paddy, căci s-ar putea să-ți arză deștele.

— Păi, zic eu, dacă-i vorba de-așa, apoi de picioare mă folosii.

Polițiștii rîseră și ne-am dus împreună la niște stridii și la un pahar. Și cum îmi păreau băieți buni, le-am spus de petrecerea de sîmbătă seara cu marinarii de pe vas, zicîndu-le și lor să vie, iar ei au primit. M-am întors p'ormă pe vas, ajungînd la țanc pentru masă. Cînd le-am povestit a doua avintură a mea cu George Washington Smith, răsună un hohot de rîs jur împrejuru' mesei, iar căpitanu' zise :

— Da' bine, Paddy, tu ești născut pentru avinturi ! Avinturile tale o să-l stîrnească pe prietenu' tău, editoru' lu' Niggerbotcher*, care-ți va face rost de-o cină pe cinste, de-ar fi și numa' pentru a scoate de la tine tot ce-ai în căpușă.

— Și la buzunar, zise Thompson. Rareori golește una făr' de cealaltă !

Atunci căpitanu' se-apucă să le spuie toată tărășenia și mamă ! cum se mai veseliră.

— Ei, zise căpitanu', poți fi sigur că ziaristu' o să-ți facă o vizită dacă aude de ultima avintură.

— De-l mai prinz o dată-n calea mea, zic eu, am să-i servesc una de-o s-o ție minte.

---

* O nouă deformare deliberată a numelui revistei, însemnînd „cîrpaci negru".

— Arde-i cîteva cizme, Paddy ! Nu-ţi păta mîinile cu-o asemenea secătură !

Am băut pînă seara tîrziu, iar a doua zi vine Thompson şi zice :

— Paddy eşti hotărît să faci pe leu', uite c-ai apărut iar la ziar.

Şi-ntr-adevăr, era scrisă acolo toată tărăşenia cu domnu' George Washington Smith, sub titlu' „Primim de la poliţie". Două ziare scria destul de cinstit şi vorbea cuviincios despre mine, ca despre „plutaşu' de pe Edisto", a cărui naufrîngere şi miraculoasă salvare le povestiseră deja. Şi zicea că eram cam încrezător şi că fusesem tras pe sfoară de un „pungaş" faimos, care obişnuia s-arunce bancnote false pe jos. Povestea pe urmă cum îl fugărisem pe stradă cu lovituri de picioare şi arăta că n-ar mai fi deloc nevoie de poliţie, dacă fiecare om cinstit ar lua chestiunea în mîinile proprii şi şi-ar face singur dreptate.

Alt ziar scria însă cu totu' altceva. Începea cu cuvintele : „Încă un afront sudist la adresa Libertăţii şi Drepturilor Civile". Mai departe mă înfăţoşa ca pe-un ins brutal din Sud, care, din păcate, fusesem salvat de la înec, da' poate m-aştepta altă soartă, aceea de-a fi spînzurat. Nu sufla o vorbuliţă despre falsu' de bani, ci doar că eram un ins ciinos, din Sud care, acostat cu bună-cuviinţă într-o tavernă de un cetăţean mărinimos, un oarecare domn Smith, membru al Partidului Republican, care mă compătimea pentru necazurile mele şi dorea să se-mprietenească cu mine, m-apucasem să mă sfădesc cu el într-o discuţie despre drepturile omului şi, cu obişnuita brutalitate a unui stăpîn de sclavi, tăbărîsem ca un sălbatic asupra lui cu înjurături şi lovituri ! Cum c-aş fi fost un răufăcător solid la trup, iar Smith un gentleman plăpînd şi infirm, de-o vîrstă înaintată, şi Dumnezeu mai ştie cîte alte verzi şi uscate. Wharncliffe a văzut toate ziarele. Le-am adus cu mine, să i le arăt.

Isuse ! Ce mînie m-a mai coprins. La-nceput am vrut să mă duc glonţ la ziaristu' cu pricina şi să-i dau o sfîntă

de bătaie, cum nu s-a mai pomenit ; da' căpitanu' și Thompson nu m-a lăsat s-o iau din loc. Zic ei :

— Nu lua-n seamă, Paddy. Aici la New York nu pune nimeni preț pe ce zic ziarele. Treaba lor îi să toarne la gogoși. Altceva nu fac. Trebuie să știi, Paddy, că aici oamenii trăiesc numa' pentru lucruri aţiţătoare. Îs ne-ncetat în goană după veşti. Ia uită-te la străzi. Poți aduna în douăzeci de minute o gloată de douăzeci de mii de oameni. I-am văzut tăbărînd asupra unui nenorocit de cîntăreț, fiindcă zisése că americanii nu se pricep deloc la muzică ! S-au năpustit asupra unui actor englez doar cu cîțiva ani în urmă, din pricină că nu fusese cuviincios c-un actor american ! Și-ai văzut cum au vrut să mă linşeze pe mine în baza spuselor ălor doi blestemați de burtă-verde yankei ! Și de-ar fi să mergem eu ori tu pe Broadway, fără să facem altceva decît să stăm pe loc, cu nişte mutre serioase, arătînd cu deştu' spre cer, făr' să zicem nimic, să vezi cum s-ar opri locului cinci mii de oameni, zgîindu-se să vază la ce privim noi. Iar treaba ziariştilor îi toma' aceea de-a face mulțimii pe plac. Îs o adunătură cu toții, trăiesc înfulecînd în grabă, dînd pe gît cît de mult, mergînd cît pot de repede și cîntîndu-și unu' altuia în treacăt : „Cum mai facem să se-nvîrtă lumea după cum vrem noi". Iar ziarele îi musai să le gîdile înfumurarea de-a crede că toată lumea se supune și nu merge 'nainte decît sub oblăduirea lor.

Ziaru' ce te-a înfuriat atît de tare vorbește așa în fiecare zi despre sudiști ; ăsta-i calu' lor de bătaie și de coada lui se ține un partid întreg. De-ar fi să dai cu ochii cu ziaristu' ăla, te-ai mira ce lepădătură măruntă îi și el. Nu-i decît un gîtlej ce vomită contra Sudului ! N-are nimic omenesc în el. Nu ! Nu ! Nu trebuie să te bați aici. Nimeni nu-ți cere asta și trebuie să-nveți să rîzi de murdăria ziarelor, așa cum rîde toată lumea. De-i încerca să-i șfichiuiești pe-acești indivizi, îi vedea c-au la spatele lor un partid întreg ce te va înfunda la Tombs ori la penitenciar și te-or pune la crăpat piatră vreme de șase luni, fără să te poată nimeni scoate de-acolo. Va trebui să

rabzi cu rînjetu' pe buze şi fă doar ca rînjetu' să semene cît mai mult a rîs.

Cum n-aveam nici o pohtă să m-afund într-o carieră de piatră, ori să mă-nmormîntez 'nainte de vreme *, ori să-nvîrt o roată de ocnă, mi-am plecat urechea la ce-au zis căpitanu' şi Thompson, căci amîndoi erau de-o părere, şi m-am hotărît să las blestematele de ziare să zică ce-or vrea ; da-n adîncu' sufletului m-am rugat să vie odată vremea cînd să pot să-i arz una ticălosului de ziarist, care era fără-ndoială aţîţat de diavol.

CAPITOLUL XXII

Paddy McGann merge la o serată — Începe pe mîinile unei femei pline de voinţă care-i copleşeşte — O nouă părere despre stridii şi sensibilităţile lor — Gusturile şi sentimentele sale sînt supuse în egală măsură la o încercare supremă.

În seara aceea, continuă Paddy, căpitanu' mă luă cu el la o sindrofie în Brooklyn. Vroia să mă vază nişte prietene ale sale. Mi-a spus că erau oameni aleşi, dintr-o familie scoţiană, şi c-oi avea parte de-o cină pe cinste, şi de nişte muzică fainâ. Auzind că-s nişte persoane atît de simandicoase, eu n-am vrut să merg. M-apuc să-i zic că n-aveam ţoale potrivite pentru o tovărăşie atît de înaltă. N-aveam decît vechea mea cămaşă de vînător, albastră, din pînză de casă şi destul de purtată pe deasupra, iar pantalonii arăta îngrozitor de ponosiţi, culoarea lor albastră fiind spălăcită rău acu' din pricina apei sărate.

— N-ai grijă, Paddy, zice el, ai o cămaşă curată pe tine, iar restu' costumului te prinde de minune. Şi p'ormă chiar astea-s veşmintele în care vor să te vază : să arăţi fireş, ca la tine-acasă. Nu te frămînta atît din pricina hai-

* Joc de cuvinte intraductibil. *Tombs*, numele închisorii, înseamnă „morminte".

nelor, că ei n-or sta să se holbeze la tine, cită vreme nu-s rupte pe nicăieri. Eşti bărbat şi încă unu' chipeş, ce dacă-s hainele ponosite ; „Nu hainele fac omu'". Omenia iese totdeauna la iveală de sub veşminte.

Vorbele lui îmi dădură coraj şi-o pornirăm împreună. Zice el, văzînd cum îmi spînzură cuţitu' sub cămaşa de vînătoare :

— Poţi lăsa cuţitu' acasă.

— Da' nu-mi place să merg în pădure fără cuţit, îi răspunz.

— Păi, pe-aici nu-s păduri, se nedumereşte el.

— N-or fi, îi răspunz, în schimb îs multe vulpi mari, la fel de colţoase ca alea care mişună-n tufişurile noastre !

Rîde şi-mi zice :

— Bine, fă cum vrei şi poate-i mai bine, c-acu' îţi ai veşmîntu' tău întreg. Nu socoţi c-ar fi nimerit să-ţi iei şi puşca ? întrebă rîzînd.

— Nu zic eu, că nu pot ochi noaptea ; altminteri, nu ştiu de n-ar fi mai înţelept.

Sindrofia se ţinea pe malu' cel'lalt, în Brooklyn, şi-am traversat cu feribotu'. Mersesem vro' juma' de milă, cînd căpitanu' s-opri şi sună la uşa unei case arătoase. Servitoarea — o albă frumuşică — ne deschise şi, fără să-ntrebe nimic, ne spuse „Intraţi". Am păşit într-un coridor îngust şi-apoi într-o odaie mare, plină de tablouri, oglinzi şi policandre.

Un gentleman şi o lady ne întîmpinară la uşă şi-am văzut că încăperea era deja ticsită de oameni, îmbrăcaţi toţi după ultima modă, femeile fiind acoperite de giuvaericale — broşe, brăţări şi felurite podoabe strălucitoare în păr. Şi bărbaţii arătau de parcă atunci ar fi fost scoşi de la cutie : spilcuiţi şi dichisiţi, lucind ca oţelu' nou. Eu eram singuru' sărăntoc printre ei, că şi căpitanu'-şi pusese cea mai bună haină albastră, cu nasturi de alamă, vestă galbenă şi pantaloni din stofă cadrilată.

Nu-mi era însă nici teamă, nici ruşine. Dacă mă vroiseră acolo, trebuia să mă ia aşa cum eram : un om simplu

din inima pădurilor bătrîne. Şi ştiam cu că nu după nădragi se cunoaşte de eşti om, ci după purtări — cu toate că mulţi îşi uită bunele obiceiuri dacă simt că pantalonii nu-s croiţi ori coloraţi după ultimu' răcnet, ori că le stă strîmb cravata la gît ! Am cunoscut un negru odată, al colonelului Dick Perry de la St. Paul, care-şi pierdea judecata de nu-l lăsai să-şi ţie pălăria pe cap. Toată judecata lui stătea în pălărie ; de i-o scoteai, nu mai era în stare să-ţi dea un singur răspuns de doamne-ajută. Dick îşi cerea iertăciune pentru el zicînd :

— Domnilor, aveţi îngăduinţă pentru pălăria lu' Cuffie. Dacă-i cer să şi-o scoaţă, n-o să vă mai poată sluji ca lumea.

Şi-aşa crez că stau lucrurile şi cu mulţi albi. Nu se simţesc stăpîni pe ei, decît dacă poartă pălării, haine ori pantaloni noi ! Da' asta n-are legătură cu povestea noastră.

Ei bine, cei de faţă fură cît se poate de binevoitori cu mine, şi, mai ales doamnele. Se strînseră-n juru' meu, punîndu-mi o mulţime de întrebări curioase. Pe cînd mă tot descuseau, auzirăm zarvă în antriu, sau hol, cum i se zice — şi după aia, un glas ascuţit de femeie ţipă destul de tare ca s-o auzim cu toţii :

— Am venit neinvitată ! N-am putut să nu viu ! Auzit-am c-astă seară l-aveţi aici pe faimosu' plutaş de pe Edisto şi-am simţit că mor dacă n-ajung să-l văz.

Un minut mai tîrziu, stăpînu' casei aduse înăuntru o femeie grasă şi fainâ, toată numa' pene şi gherdane, cu gîtu' şi pieptu' goale pîn' la brîu, cu toate că afară era destul de răcoare. Şi-o văz că intră ca o crăiasă, navigînd ca o corabie mare cu toate pînzele-ntinse şi cu toate steagurile fluturînd. Îşi roti degrabă privirea-n juru' camerei, pîn' ce văzu unde şedeam eu şi-atunci, făr' să mai aştepte vr'o prezentare, veni glonţ la mine şi, întinzîndu-mi mîna, strigă :

— Oh, îs încîntată că te văz ! E-o fericire aşa de mare să mai întîlneşti astăzi un bărbat adevărat, corajos şi

viteaz, care să fi trecut printr-o încercare atît de interesantă ! — Cum mi-ar mai plăcea să naufrîngiez — să fiu singură pe marea întinsă şi adîncă — nu ! nu chiar aşa singură ! Aş prefera să mă slujească un singur suflet frumos — un tovarăş drag, încîntător —, căruia să-i pot spune : „Cît de frumoasă-i singurătatea !" Nu te-ai simţit într-o stare de egstază, domnule... cum te cheamă ? Mereu îţi uit numele şi, cu toate că numele nu preţuieşte himic — ajunge să-l poarte un om cinstit şi brav —, da-i totuşi o nicisitate obişnuită să ştim egzact cum să ne-adresăm nobilelor fiinţe cu care vorbim !

— Numele meu îi Patrick McGarvin, doamnă, la dispoziţia dumneavoastră, zic eu cît se poate de umil, căci ea se repezise asupra mea ca un drăznet !

— Iar printre prieteni, don'şoară Anne Statia, zise căpitanu', apropiindu-se rîzînd, îi cunoscut mai mult de Paddy McGann.

— Voi să-ţi fiu prietenă, zise ea repede, şi cer slobozenia unei prietene ! Îţi voi zice Paddy McGann !

Apoi se-ntoarse către-o tînără care şedea lîngă mine, zicîndu-i :

— Dă-mi te rog locu' tău pentru o vreme, drăguţă, pîn' ce leg mai bine prieteşugu' cu Paddy McGann.

Fata se ridică aproape speriată, ca şi mine, după care ea se aruncă pe scaun cu un troznet înspăimîntător şi-atita-şi revărsă volanele şi rochia de mătase şi se-apropie atît de mult de mine, încît m-acoperi aproape pe jumătate. Dădui să-mi trag niţel scaunu' 'napoi, da' ea fu mai iute ca mine. Peste încă un minut îşi rotea pe jumătate scaunu' cu rotile şi, stînd aproape cu spatele la ceilalţi, începu să-mi vorbească :

— Şi-acu', Paddy, prietene, zise, iţindu-şi faţa în dreptu' feţei mele şi privindu-mă cu nişte ochi de şarpe hămesit — şi-acu', Paddy, prietene, povesteşte-mi ce-ai simţit cînd te-ai găsit singur pe marea întînsă, întinsă, fără prieteni sau ocrotitori, fără nici o mîngîiere, făr' de nici un spirit curat care să te slujească.

— Oh, se amestecă atunci căpitanu', o mîngîiere tot a avut — un spirt care să-l slujească, pîn' ce i s-a vărsat Jimmyjohn-u' cu whisky !

— Oh, monstrule ! strigă don'şoara Anne Statia. Să crez c-ai aflat mîngîiere într-o băutură atît de vulgară şi vicioasă, Paddy !

— E-adevărat, doamnă, zic eu, trebuie s-o mărturisesc ! Era cam singura mîngîiere.

— Da' tu-ţi aveai visele tale, Paddy — îţi mai doreai ceva pe lîngă asta. Spune, n-a fost aşa ?

— O, ba da, doamnă, îmi doream o mulţime de lucruri pe care nu le puteam căpăta, da' mai cu seamă un petec de pămînt uscat pe care să-mi pot hodini tălpile, gîndind la salvarea trupului meu.

— Da' doruri ale sufletului n-aveai, Paddy, mari speranţe şi inspiraţiuni, închipuiri urieşeşti, rugăciunea de-a dobîndi aripi pentru a putea zbura către frumoasele sfere — să te înalţi departe de orbu' ăsta de tină şi să te desfeţi la lumina veşnică a lunii şi stelelor !

— Păi, nu prea pot spune c-am avut, doamnă ! Dacă mi-aş fi dorit defel aripi, asta ar fi fost pentru a zbura la pădurile mele natale, la sărmana mea colibă şi la maică-mea bătrînă !

Atunci ea-şi împreună mîinile, zicînd :

— Şi astea-s doruri ale sufletului, Paddy — pădurile tale natale — cît de romantic — falnicele păduri bătrîne — copacii maiestuoşi — frumoasele crînguri şi liane şi cărările şerpuitoare ale fermecatelor păduri sudice ! Şi căsuţa ta — ce dor firesc şi minunat ! „Casă ! Casă ! Dulce casă !", cum cîntă dragu' de Howard Payne* ! Ah, ce n-aş da să am o căsuţă ca a ta, Paddy, răsădită pe frumosu' pămînt din Sud ! Oh, nimic n-o fi vr'odată mai de preţ pentru mine ca Sudu' ! Acolo poţi afla simţire curată, ospeţie şi inimi calde. Ascultă — şi chiar păru să fie coprinsă de tremur — ascultă :

---

* John Howard Payne (1791—1852), dramaturg şi actor, autor al faimoasei poezii sentimentale „Home, Sweet Home".

Ţinutu' rece naşte oameni reci,
Iubirea lor de numele-i nedemnă ;
Pe cînd a mea-i ca lava, de-o încerci,
Arzînd adînc, precum o-ncinsă Etnă ! * .

— Ah, frumosu' Byron ! Şi el tînjea după un dulce spirit care să-l slujească. Vai ! Nu l-a aflat niciodată ! Da' să ştii, Paddy, că-s pe lume femei care *au suflet* — cald, duios şi clocotind de simţiri — care-ar fi putut răspunde rugăciunii lui — văpăii ce-l mistuie !

Se-ntoarse apoi spre ceilalţi, zicînd :

— Ei bine da, nu toate sufletele-s încătuşate de recile noastre obişnuinţe, ci unele pot vedea pînă şi-n măruntu' „plutaş de pe Edisto" simţămîntu' duios şi arzător pe care lumea noastră nordică nu-l pricepe, care pot, ca şi el, să se simtă fericite într-o pădure din Sud, într-o umilă, pierdută colibă de lemn şi să facă aşa încît florile iubirii şi poeziei să-şi împletească lujerele în lungu' primitivelor porticuri şi care să se bucure că au alături un spirit înrudit : îndrăzneţ, neînfricat, corajos, şi bărbătesc ! Cutez a spune că eu mi-s un asemenea suflet — dar vai, condamnat să se ofilească sub un cer neprietenos, într-un aer nepriitor — văduvit de ăl dulce spirit susţinător după care-a tînjit mereu iubirea neigoistă şi giniu' imspirator !

După care se-ntoarse şi deschise din nou focu' asupra mea, mai năpraznic ca oricînd. Nu mă mai aflasem niciodată într-o sitivaţie atît de stînjenitoare şi vedeam că toţi din odaie se uită la noi. Mă ţintuia cu privirea, se pleca peste mine, îmi scormonea în ochi, şi-apropia atît de tare gura, încît credeam c-o să mă sărute de-a dreptu', cu sau fără voia mea ! Îmi venea în faţă suflarea ei fierbinte şi vă pot spune că nu era ca parfumu' de trandafiri ! Era gata să-i zic că de mă-ncerca tăman atunci un dor, acela era o pipă înfundată cu cel mai tare tutun Kentucky ! Da' n-am făcut-o.

Nu vă pot repeta tot ce-a zis şi nici n-ar avea rost. Ajunge să vă spui că s-a revărsat peste mine ca o gură

* George Gordon Byron : *Ghiaurul.*

de moară ; nu mai isprăvea ! N-avea o clipă de hodină limba ei ! Nu lăsa liniştii nici un răgaz să se reaştearnă. În glasu' ei se-necau toate celelalte, pînă şi pianu' şi cîntăreţii, cu toate că mai prindeam nişte frînturi, cît să-mi dau seama că două fete de-acolo cînta la la pian şi din gură ca nişte îngeri. Ea însă n-asculta, ci pălăvrăgea mai departe, scoţînd cîte un mic ţipăt din cînd în cînd şi ori de cîte ori o lua de la-nceput ! Mereu aceleaşi baliverne — vorbele cele mai gogonate pentru cele mai mari neghiobii, vorbe ce se umflau ca o crinolină peste un trup sfrijit.

În cele din urmă, am fost chemaţi la masă şi ce fainä cină de stridii a mai fost ! Cerule ! Cum se mai băteau nebunii la gura ei, de parcă ar fi făcut foamea o lună-ncheiată. În clipa cînd auzi de cină, îmi zise :

— Hai sus, Paddy, o să stăm alături la masă, ca unii ce-şi jurară prieteşug !

Şi-a petrecut braţu' pe după al meu şi-a luat-o 'nainte de parcă ar fi ştiut drumu' ! După ce ne-am aşezat, zice ea :

— Acum tu o să mă serveşti ! Dă-mi nişte stridii, nişte salată de ţelină şi cîteva sandvişuri.

I-am adus stridiile şi ţelina, da' să fiu al naibii dacă auzisem vr'odată de sandvişuri. Îl întrebai dar pe căpitan, care-mi arătă o farfurie plină cu vîrf. Mi-am zis că n-ar fi rău să gust şi eu şi, bată-vă norocu', ce credeţi ? Se dovediră a nu fi altceva decît pîine şi şuncă tăiate în felii subţiri : una de pîine, una de şuncă, iar una de pîine şi una de şuncă ! Am servit-o de trei ori cu nişte porţii cît toate zilele şi tot timpu' cît mînca, vorbea. Cum de putea, Dumnezeu ştie ! După ce-am isprăvit, ea-şî înfipse din nou braţu' sub al meu şi ne-ntoarserăm cu toţii în salon. Muzica se-nălţă din nou, tinerele începură să cînte nişte minunate cîntece scoţiene. Da' ea nu-mi dădu pace s-ascult mai mult ca 'nainte. Zice ea :

— Aşază-te aici ! N-o să mă mai satur niciodată s-ascult graiu' local de pe buzele unui sudic galant.

Ai fi zis că eu, nu ea, vorbisem tot timpu' ! Acu' însă nu mai vorbea tot așa de tare și repede. Gîndesc că mîncarea o mai lenevise. Avea un glas mai moale și, cum vroia să-mi spuie un secret, își apropie gura de urechea mea :

— Stridii ! Ți-a trecut vr'odată prin minte, Paddy, că stridiile-s hrana sufletului ? Ele nu seamănă cu alte mîncăruri ; ele nasc duioșie și fragedă simțire !

Zic eu :

— Îs fragede la gust, îi drept, da' nu m-am gîndit niciodată la simțirea stridiilor.

Zice ea :

— Ifectu' pe care-l are după ce le mănînci te face să crezi că au ele însele multă simțire ; că au simțăminte și, fără îndoială, patimi. Ele pot iubi, Paddy !

— Au pe dracu' ! izbucnesc eu. Cum naiba puteți ști asta ?

— Pe calea minții, zice ea. N-ai auzit niciodată de „Iubirile stridiilor" — un poem dumnezeiesc, plin de simțire ? *

— Pututu-s-a scrie un poem c-un asemenea subiect ? mă mirai.

— S-a scris, într-adevăr, un poem grozav de frumos ce-arată că o stridie poate avea ghinion în iubire — poate simți tot chinu' dragostei neîmpărtășite — poate trăi refuzu' — poate iubi în zadar ! Ah, suspină ea, privindu-mă adînc în ochi și apăsîndu-și mîna pe-a mea — ce lucru îngrozitor, Paddy, să iubești în zadar ! Să-ți dăruiești inima întreagă, iar el să nu știe — să nu-i pese — să nu-l intereseze ! „Și-a tăinuit iubirea pînă cînd, / Ca viermele ascuns în miez de floare, / I-a mistuit bujorii din obraji." ** Paddy, ai iubit vr'odată în van ?

---

* *Extract from the Loves of the Shell-Fishes* — fragment eroi-comic publicat sub pseudonimul „Conch" în 1832, în revista „New-York American".

** Shakespeare : *A douăsprezecea noapte*. Actul II, Scena 4. (traducere de Mihnea Gheorghiu).

— Ca să **vă zic adevăru'** curat, doamnă, nu crez să fi iubit defel !

— Cum așa ! Și mai porți încă o inimă liberă, pură — o inimă virgină — rece și clară ca luna — în feciorească visare și închipuire ? E un titlu de mîndrie, Paddy. Și n-ai întîlnit niciodată femeia pe care *s-o poți* iubi ? mă întrebă, cu ochii țintă-n ai mei.

— Nu pot spune asta, doamnă. N-am zăbovit niciodată cu gîndu' la dragoste sau însurăciune, cu toate că maică-mea bătrînă se ține scai de mine să-mi iau nevastă. Mi-a fost mai mult aminte de vînătoare, de cerbi și curcani sălbatici, de pescuit ori călărit un cal fain.

— Ocupanții bărbătești, zice ea ; lor le datorezi nobila forță a trupului și membrelor. *Tu* n-ai fost legat de-un birou sau de-un magazin. Ai avut loc să crești și-ai crescut minunat ! Da' asta nu-i un motiv, Paddy, să fii lipsit de inimă sau de dulci simțiri. A iubi și a fi drăgăstos e-o virtute tot așa de mare la un bărbat precum aceea de-a fi brav, curajos și puternic ; trebuie să-nveți să iubești, Paddy — trebuie să-nveți să iubești !

Și zicînd acestea, mă scormoni cu privirea mai adînc ca oricînd, încît m-am rușinat și speriat ! Văzîndu-i însă căutătura îndrăzneață, prinsei și eu coraj și-i zic :

— Păi, crez că trebuie să-ncerc, dacă așa o fi că pînă și stridiile știu iubi și-au inimă duioasă. Mi-nchipui însă că felu' de-a face ochi dulci al unei stridii trebuie să fie de tot rîsu' ! Dacă un gentleman-stridie vrea să ispitească o doamnă-stridie, socot că trebuie s-o-ntrebe : „N-ai pohti să-ți scoți cochilia ?"

— Grozav ! zice doamna. Bine, Paddy, prietene, da' tu ești un om **de spirit.**

— Cîtuși de puțin, răspunz eu, mulțumesc ! Nu-s decît un pădurean dintr-o bucată, din Carolina de Sud, care s-a rătăcit și se află acu' pe meleaguri mult străine !

— Și ți-e dor, fără-ndoială, să te-ntorci la frumoasa ta colibă, în dulcele, primitoru' tău cămin, iar după ce vei fi plecat și te vei desfăta din nou în binecuvînta-

tele tale păduri, vei da uitării sărmanele, nemîngîiatele inimi ce lași în urmă !

— Nu pot zice, doamnă, despre coliba mea, cum o numiți, că-i foarte frumoasă, căci nu poate fi cine știe ce de-o căsuță de lemn.

— De lemn ! Cît de romantic ! Da' fără-ndoială că plante agățătoare urcă spre ea și florile joacă în lumina soarelui pe-acoperișu' ei și arbori mari o-nconjură. Ești adăpostit în singurătate „unde se-ngeamănă visarea și ocrotirea" *. Ah, cît de încîntător ! Ce n-aș da să fie pădurea locuința *mea* ! Frumusețe și risipă, strălucire și voioșie, prisosință și pace.

— O, da, zic eu, din partea asta îs din belșug, și pace și mazăre, chiar și cartofi.

— Oh, cum îmi mai plac cartofii ăia delicioși din Carolina, în măsura în care pohtesc eu la hrana muritorilor ! Ai o colibă de lemn — rustică, nu umilă ; și-ai pace și bunăstare ! Ce altceva mai trebuiește, ca să fie omu' fericit, decît un prieten adevărat, un drag tovarăș, căruia să-i împărtășești gîndurile și simțămintele. Nu-i de mirare că dorești să pleci din aste reci, meschine și egoiste ținuturi, unde-l întîlnești pe Ismael ** după fiece colț, mîna lui gata să se repează asupra tuturor și mîinile tuturor gata să se repează asupra lui și, fără-ndoială, Paddy — oftă iar adînc — tînjești să întîlnești o frumoasă țărăncuță la care te-aștepți să afli ceea ce inima fiecăruia ar trebui să caute : acel dulce spirit care să te slujească.

— Nu, doamnă, nici vorbă de așa ceva. Niciodată nu m-am uitat la o muiere cu gînd de dragoste și căsătorie.

— Căsătorie ! Iată-te, nobile prietene, rostind crudu' cuvînt ce-i fatal pentru sexu' nostru. Asta-i invențiunea tiranilor. Îi cătușele și jugu' petrecut pe grumazu' unei

---

* Vers de Thomas Campbell, ridiculizat de Byron în *Don Juan*.

** Ismael : fiul lui Avraam cu o sclavă, izgonit împreună cu mama sa. Prin extensie, un proscris social.

femei pentru a o face sclavă în veci. De n-ar fi asta, cîtă libertate și fericire ar mai avea ea! N-ar mai ezista atunci nici o piedică în calea sufletelor curate. Oh! scîrbavnică necesitațiune...

— Cum așa, zic eu, uimit de-a binelea, vă-mpotriviți căsătoriei, doamnă?

— Nu! Crez că trebuie să mă supui jugului aruncat peste întristatu' meu sex, da' pentru asta nu-i mai puțin o necesitațiune scîrbavnică. Ea ucide iubirea. Iubirea singură unește inimile, iar cînd fereçătura ei s-a rupt, căsătoria nu-i decît jugu' în care trage sărmana femeie sclavă. Trebuie totuși să mă supui respingătoarei tiranii ce încătușează nobile inirgii și zdrobește sufletu' sexului meu. Singura speranță îi aceea să mă unesc cu un bărbat care să nu puie mîna pe bici la adăpostu' legii — care să mă lase liberă, precum proaspetele adieri ale Sudului, și să mă iubească într-atît, încît să mă facă a-mi uita lanțurile!

Tot timpu' cît vorbea, îmi căta adînc în ochi, cu un amestec de patimă și duioșie ce-ar fi topit și măruntaiele unui crocodil! Oh! cum mai tînjeam după un trabuc care să mă apere de suflarea ei, care, cum spuneam mai 'nainte, nu semăna cu a trandafirilor. Cerule! Să vezi că o femeie căreia-i duhnește așa de rău gura nu se ține la o distanță cuviincioasă!

A vorbit despre toate și-n același chip. În toiu' convorbirii, își scoate o hîrtie din sîn. Îi văzusem colțurile dinainte, că nu prea era loc pentru ea; pieptu', fiind așa mare și rochia atît de răscroită, nu prea aveai unde s-ascunzi.

— Să nu uit. Am aici o invitație pentru dumneata la suareu' don'șoarei Pinch (sau Clynch — nu mai știu egzact cum, era un nume de soiu' ăsta). Trebuie să vii. Suareurile don'șoarei Pinch îs foarte la modă. Acolo ai să întîlnești cele mai alese spirite ale New Yorkului, — condeieri, artiști și muzicanți — toți faimoși. Suareu'-i făcut special pentru dumneata. Vino negreșit!

Crez însă că nu trebuie să vă mai povestesc toate balivernele ce ne-am spus, cu toate c-au fost din belșug. Atît v-ajunge. Lu' Wharncliffe i-am povestit totu' și, cînd i-am repetat unele stihuri, crezîndu-le ale ei, el mi-a arătat cărțile din care fusese luate, din Lord Byron și Shakespeare și încă cineva. Numa' vorbăraia femeii ăleia zărghite m-a făcut să citesc cărțile și-acu' știu mare parte din ele pe dinafară.

Ce mai, ca să nu mai lungesc povestea, vine căpitanu' la mine și-mi zice :

— Paddy-i timpu' să plecăm, altminteri pierdem ultimu' feribot.

— Ce spui, strigă ea, să mi-l smulgi mai 'nainte să fi aflat *toată* povestea lui neobișnuită !

Pe sufletu' meu că-i răspunsesem la toate întrebările ! Nu voia să mai scoată nimic de la mine, ci doar să mă facă s-ascult cît de grozav știe ea să vorbească !

Căpitanu' și-a cerut frumos iertăciune — că era băiat subțire căpitanu' Wilson — și-i zise niște vorbe măgulitoare ce-o gîdilară grozav. Spuse apoi :

— Avem niște îndatoriri la bord, dragă don'șoară Anne Statia, și trebuie să fim acolo la un ceas anume.

Da' asta, după cum mi-a spus mai tîrziu, nu fusese decît o născocire pentru a mă smulge din mîinile ei.

— Căci cum te văz și cum mă vezi, Paddy, de te lăsam să mai stai pin' ce se gătea ea de plecare, și-ar fi încleștat brațu' pe după al tău, te-ar fi dus la ea acasă și ți-ai fi petrecut tot restu' nopții în brațele ei.

— Nu-s eu ăla, fiți sigur.

— Ba și tu și oricine-i cade-n labă. S-ar mărita mîine cu tine, fără să pună o singură întrebare. Are patruzeci de ani bătuți pe muchie.

— Nu mai spuneți. Bine, da' arată așa de fain și, după cum se zgîia la mine cu ochii ei mari și îndrăzneți, ai fi zis că-i o tînără-nfiptă de vr'o două'ș'cinci.

— Are patruzeci ca popa, Paddy. Da' strălucirea penelor face pasărea frumoasă și ce-i mai dă cu văcseaua și altele de soiu' ăsta, izbutește să-și ascundă

zbirciturile. Are grijă să nu stea niciodată prea aproape de lumină.

— Mi s-a părut mie c-am văzut ceva cretă ori făină pe obrazu' ei, da' dedesubt strălucea un roşu aprins.

— Văcsea şi pudră, Paddy. Numa' lustru-i de ea şi-i nerușinată ca un diavol.

— Asta văzui şi eu. Dumnezeule, cum m-a mai asaltat şi ce vorbe mari mai da din ea şi ce limbă ca o morişcă mai are! Şi cele mai ciudate păreri despre lucruri, mai ales despre căsătorie. Zice — puteţi crede una ca asta! — că însurăciunea-i un jug născocit pentru nimicirea femeilor!

— E-o furcită!

— O ce?

— Predică învăţăturile unui franţuz pe nume Furey, * care condamnă căsătoria.

— La dracu'! Aşa zice?

— Cum ţi-a plăcut cina, Paddy?

— Ce-am mîncat a fost a-ntîia, da' mi-a trebuit atîta timp s-o servesc pe don'şoara Anne Statia, încît nu mi-a mai rămas mult să mă-ngrijesc de mine.

— Într-adevăr! Ce mai mîncăcioasă! Bine, Paddy, da' cu una ca asta ajungi la pepeni, chiar de-ai fi vînător de meserie. O întreţine un frate foarte iubitor, care nu-i el însuşi decît un fonctionar şi numa' Dumnezeu ştie cum îi place s-o vază cu toate penele şi volanele ei!

— Cum aşa, nu-i bogată?

— Îi săracă lipită pămîntului, în schimb nu-i ajungi cu prăjina la nas. Da' hai să intrăm aici şi să luăm o duzină de stridii şi o duşcă zdravănă de coniac. Cinele astea simandicoase, la care femeile înfulecă aşa mult, nu fac decît să zgîndărească pohta de mîncare a bărbaţilor. Mai rămîne atît de puţin! Şi p'ormă, după stridii mai sănătos îi coniacu' decît şampania.

---

* François Marie Charles Fourier (1772—1837) — socialist utopist francez.

CAPITOLUL XXIII

Simpatiile sudice ale lui Paddy sînt puse în joc contra sumei de zece dolari — Subita schimbare la față dintr-un Tindală în Căpitanul Taie-n-Săbii — Merge la „suareu'" domnișoarei Pynch, ori Clynch, unde întîlnește adunate cîteva din femeile voluntare ale New Yorkului — Este pe deplin mulțumit.

— În seara următoare avea să fie marele chef al marinarilor. Dimineața, însă, îmi spuse secundu' că trebuise să amîie pînă marți seara, căci nu putuseră găta totu' pînă sîmbătă. Luni seara fusese stabilit suareu' don' șoarei Pynch și căpitanu' primi și el o invitație sîmbătă dimineața. Eu am zis că nu voi să merg, pîn' ce mi-a spus el că-i musai.

— Paddy, îi bine ca omu' să vază tot ce-i de văzut cîtă vreme-i tînăr. Ai tot timpu' să stai în cumpănă cînd ăi fi bătrîn. La suareu' ăsta al don'șoarei Pynch o să întîlnești o adunătură ciudată. Toți se dă mari. Oamenii zilei se sumețesc că-s *crema* societății. Pe cîtă vreme ăștia — poeții, filozofii, artiștii și muzicanții, înțelepții și nu mai știu cine încă —, se dau drept *vinu'* societății ; unii-s numa' oțet pipărat și doar de-o mică părticică din ei poți zice că-s lapte smîntînit, da' cu apă multă. Fiecare își are un cheguleț al lui, din care se hrănește. Cei mai mulți însă îs de-a dreptu' neghiobi. Toți fac înașa fel, în schimb, ca să se vorbească de ei, căci jumate-s editori, ori au vr'o legătură cu presa ; și cum iese vr'un șoricel din scremutu' lor, cum vezi că-l întîmpină cu surle și trîmbițe și vr'un amărît de scribălău sau un ziar de duzină ce le e prieten. Se-adună în găști, ori partide. Își zic „clici" și fiecare-și umflă clica zilnic cu un „clac". În casa don'șoarei Pynch o să-ntîlnești pe toți ăi de care citești în gazete. După ce scrie acolo, ai zice c-așa mari condeieri nici n-a mai trăit vr'odată pe pămînt. Da' ia numa' să mergi de la o bisericuță la alta și-o s-auzi o cu totu' altă istorie. Ce laudă o „clică", ailaltă hulește. Ce voi eu mai ales să observi îs oamenii înșiși, să-i asculți vorbind ; și-n trei minute, dă-le numa' frînghie

de-ajuns, și-o să-i vezi cum se spînzură-n fața ta, închipuindu-și tot timpu' că fac pe Căpitanu' Grand față de tine. Ai destulă pătrundere să poți vedea printr-un prost ca prin sită, odată ce-ncepe să-i turuie gura. Trebuie să mergi, de-ar fi și numa' ca să vezi cît îs de mărunți unii din cei mai mari publiciști ai noștri.

A izbutit să mă convingă și m-am învoit să-l însoțesc, cînd o veni seara aceea.

— Da', căpitane, săptămîna viitoare plănuiesc să te las aici și să-mi iau picioarele la spinare. Îs plecat de mult și m-am cam săturat. Trebuie să merg 'napoi și să văz cum mai arată pădurile mele bătrîne și să calc încă o dată pe pămîntu' meu de baștină. Nicăieri în altă parte nu mă simțesc pe de-a-ntregu' un alb liber și trebuie să merg acasă, măcar ca să mă poată certa bătrîna mea maică pentru că mă lăsai furat de mare. Am bani și toate cele trebuincioase de la prietenu' meu, așa că nu am nici un temei de-a sta departe și, mai cu seamă, nici nu voi să am.

Zice el :

— În ordine, Paddy. Îi de datoria ta să mergi acasă și să liniștești inima măicuței tale bătrîne. Da' mai poți rămîne pînă după petrecerea marinarilor și suareu. Suareu'-i luni seara, pus atunci anume pentru tine. Îmi pare că vineri îi ziua obișnuită de primire a don'șoarei Pynch. Marți seara îi petrecerea și, după ce te hodinești bine o zi, miercuri o poți lua din loc.

Așa hotărîrăm.

După aia m-am gîndit să fac o plimbare în tot lungu' Broadway-ului și toma' mă-ndreptam spre scară, cînd îl văz pe Thompson că vine la mine.

— Paddy, mă-ntrebă el, cînd pleci acasă ?

— Miercuri am stabilit.

— Așteaptă pînă sîmbătă și vii cu mine pe Jeems Adger. Plec sîmbătă la Charleston — am fost chemat pe neașteptate. Merg să cercetez niște naufrîngeri de pe coasta Floridei. Știi că-s agent al societății de asigurări.

— Să plec iar pe mare ? întreb eu.

— Şi de ce nu ? zice căpitanu', de ce nu, Paddy ? Ce-a scris ziarele despre tine ? Că nu ţi-e dat să mori înecat.

— Dracu' să le ia de ziare ! Adevăru-i că m-am săturat de mare pînă peste cap.

— Prostii, făcu Thompson. Pe-o navă bună cum îi Jeems Adger, nici n-o să simţi marea. Luni seara plecăm spre Charleston şi-ajungem acolo marţi dimineaţa. Cu vapoarele astea cu aburi faci de obicei cursa în numa' şaizeci de ceasuri. Şi p' ormă îl cunosc bine pe căpitan, care-o să te transporte gratuit, şi-o să-ţi ţiu şi eu tovărăşie.

— Mă ispiteşte grozav, dom'le Thompson, da' eu tot mă cutremur gîndind la mare şi la naufrîngerea mea.

Mi-era teamă într-adevăr, da' el şi căpitanu' laolaltă m-a tot bătut la cap, pîn' ce-am încuviinţat. Thompson m-a dus la căpitanu' Dickson, de pe Jeems Adger, căruia m-a prezentat, zicîndu-i că mi-era frică de mare după naufrîngerea suferită de curînd şi de-aia cumpăneam dacă să mă-ntorc acasă pe uscat. Căpitanu' mă ia atunci de mînă şi-mi zice :

— N-ai teamă ! Vii cu mine ! Am auzit totu' despre naufrîngerea dumitale. A fost o-ncercare grea, fără-ndoială, da' după ce-ai văzut marea cu toate grozăviile ei, eu ţi-oi arăta-o acuma cît poate fi de lină. O s-o vezi ca pe-o frumoasă adormită. De data asta n-o să mai fie nici o naufrîngere !

M-a invitat la o gustare şi-am băut cu el şi cu Thompson un pahar de porto. După aia am coborît pe ţărm şi ne-am îndreptat spre oraş. Cînd am ajuns pe Broadway, Thompson m-a părăsit ca să meargă la societatea de asigurări, unde avea el treabă. Eu mi-am ţinut drumu' meu în sus pe Broadway şi, pe cînd îmi făceam loc prin mulţime, ici şi colo mă arăta cîte unii cu degetu' şi-i auzeam zicînd :

— Asta-i faimosu' plutaş de pe Edisto, ăl de-avuse naufrîngerea aia nemaiauzită.

Mersei eu ce mersei și-ajunsei într-un loc unde mulțimea se-nghesuia așa tare, c-abia mă mai puteam strecura. Întrebai un om :

— Care-i baiu' aici ?

— Baiu' ? repetă el.

— Ce se-ntîmplă, adică.

— Oh ! E-o licitație.

Cînd auzii eu de treaba asta, mă gîndii că n-ar fi rău să cumpăr cîte ceva să-i duc maică-mii acasă. Știam eu c-ar măguli-o să poată arăta boarfe la lume, zicînd : „Mi le-aduse băiatu' meu, toma' de la New York". Și-mi ziceam c-aș putea cumpăra de la licitație niscaiva marafeturi care să meargă și, pe deasupra, să le mai iau și la un preț de nimic. M-am îmbrîncit înăuntru cu toți ceilalți și-am ajuns pînă-n capu' unei mese lungi. Era o sală mare de tot, înțesată cu oameni care se-nghesuiau cît mai aproape de masă. La ăl'lalt cap al mesei, era trei bărbați și doi băieți, unu' din bărbați fiind licitatoru'. Cînd ajunsei eu la picioru' mesei, licitatoru' ținea în mînă o cutie neagră — nu vedeam bine, că lumina era slabă, da' l-am auzit zicînd :

— Numa' nouă dolari, domnilor, pentru această prețioasă trusă de toaletă ! Gîndiți-vă că la Paris n-ar putea fi igzicutată sub cincizeci de dolari. E-a unui tînăr și distins domn din Carolina de Sud, care locuiește acu' la Claryndin House *. A fost jefuit de bani și-i silit acu' să-și vîndă bunurile pentru a putea plăti hotelu'... Și nu cere decît nouă dolari !

Auzind eu de nenorocirea tînărului și că era din Carolina de Sud, m-apuc și strig : „Zece dolari". Voiam doar să-i cresc prețu', negîndindu-mă nici o clipă că s-ar putea vinde cu-atît. De cum îmi ieși vorba din gură, iute ca fulgeru' licitatoru' strigă :

— Vîndută cu zece dolari ; dă banii-ncoa !

Zicînd aceasta, împinse cutia spre mine. Cînd colo, ce să vezi, drăcovenia nu era decît o tinichea și pe dea-

* Clarendon House : hotel pe Broadway, în deceniul cinci al secolului trecut.

supra nou-nouță — nu fusese nicicînd a unui domn. Îi strig atunci licitatorului :

— Ascultă, domnule, cutia asta nu valorează un șfanț — numa' lustru-i de ea !

Iar el îmi răspunde rînjind :

— Asta nu mă privește pe mine. Ai cumpărat-o cu ochii deschiși !

Sala se porni pe rîs, de parcă le-ar fi plăcut la toți să vază cum îi păcălit un biet pădurean ! Rîsu' lor mă-nfurie foc. Dintr-un salt am fost pe masă, am scos cuțitu' și, ținînd cutia-ntr-o mînă și cuțitu'-n ailaltă, mă repezii asupra lui tunînd :

— Așa o fi, ticălosule, ți-am plătit cu ochii deschiși ; da' tu, mișelule, îmi vînduși cu limbă mincinoasă ! Și-acuma dă-mi banii 'napoi, fir-ai tu blestemat, și ia-ți cutia, de vrei să nu ți-o sparg în cap și să-ți retez și urechile pe deasupra.

Dumnezeule, să fi văzut cum s-a dat mulțimea 'napoi atunci cînd am înaintat învîrtindu-mi cuțitu'. În juru' mesei răsună un strigăt :

— Îi plutașu' de pe Edisto !

Licitatoru' se sperie de moarte ; îmi azvîrli numaidecît pe masă hîrtia de zece dolari, iar eu îi aruncai cutia !

Am ridicat-o și, amăgindu-l cu cuțitu', i-am zis :

— Mai încearcă tu să tragi pe sfoară un sud-carolinian, jucîndu-te cu simțămintele lui gingașe, și-o să vezi cum ăi rămîne fără urechi !

Zicînd acestea, am ieșit. Nu mai îndrăzni nimeni să rîdă, căci îmi rotii asupra gloatei o privire fioroasă !

De vreți să mă credeți, pînă și asta apăru-n gazete. După întîmplarea cu pricina, l-am luat pe Thompson cu mine cînd m-am dus să-i tîrguiesc bătrînei cîte ceva. I-am cumpărat un șal călduros pentru iarnă și două rochii destul de faine, niște batiste și încă alte cîteva mărunțișuri. Pentru mine nu mi-am luat nimic, afar' doar de-un cuțit bun pentru a tăia gîtu' unui cerb, ori vr' un puiet tînăr.

În seara aia m-am dus cu căpitanu' la teatru. El îmi lămurea totu', ce și cum se petrecea pe scenă, da' în toiu' riprizintației, strigă unu' de la parter : „Trăiască plutașu' de pe Edisto !" și „De trei ori ura pentru plutașu' de pe Edisto !". Se făcu atunci hărmălaie mare, răsunară chiote și urale și toți ochii se-ațintiră asupra mea. Mă pitulai, făcînd pe mortu'. Da' căpitanu' îmi zice :

— Trebuie să te ridici, Paddy, să faci o plecăciune și, dacă poți, să ții și-un cuvînt.

— Fără cuvînt, mulțumesc.

M-am ridicat, în schimb, și-am făcut o plecăciune bățoasă, iar căpitanu' a zis că nici Forrest, marele actor, n-ar fi făcut-o mai bine." Răsunară alte urale și după aia mă lăsară în pace.

Duminică mersei cu căpitanu' la biserică și ascultai un predicator adormit rău. După ce isprăvi el predica, făcură chetă. Cînd am văzut că vine cu tava, am pregătit un sferț de dolar și ce să vă spui, cînd l-am pus pe tavă, am văzut că era singuru' argint ce lucea pe ea. În rest, doar bănuți de-aramă.

Îmi zic eu atunci, cheta asta trebuie să fie pentru săraci, nu pentru pastor, că nu s-ar apuca el să ne golească buzunarele pentru mărunțișu' ăsta !

Luni seara ne luarăm inima-n dinți și, punîndu-ne fiecare — căpitanu' fracu' albastru cu nasturi strălucitori și vestă galbenă, iar eu o cămașă curată — merserăm la suareu' don'șoarei Pynch, unde se-adunase multă lume și unde ne-a servit prăjituri și limonadă. Căpitanu' le-a zis „postură literară" (de la „post", mi-nchipui). Don'șoara Pynch mi-a strîns mina și ce mi-a mai mulțumit c-am venit ! Zicea că pentru nimic în lume n-ar fi voit să mă scape — iar după aia m-a înfățoșat la tot felu' de persoane, domni și doamne.

Nu sosisem nici de zece minute, cînd auzirăm în hol o voce binecunoscută mie, strigînd îndeajuns de tare ca s-ajungă la urechile tuturor :

— Venit-a prietenu' meu, plutaşu' de pe Edisto ? În clipa următoare năvăli înăuntru don' şoara Anne Statia, care dădu mîna cu don' şoara Pynch şi numaidecît, dibuindu-mă, se şi proţăpi lîngă mine.

—. O, prietene, ce mai faci ? Cît îs de bucuroasă să te-ntîlnesc din nou. Am venit cu sufletu' la gură. N-am vrut să pierz o clipă nepreţuitu' tău grai. Şi-acuma zi-mi pe cine-ai vrea să cunoşti dintre toţi oamenii ăştia străluciţi ? Îi cunosc pe toţi şi ţi-oi face cunoştinţă cu oricare. Aia de colo-i frumoasa Fanny Osgood*. Scrie stihuri încîntătoare. Şi p'ormă-i o frumuseţe de femeie ; un înger ; cea mai deşteaptă, mai voioasă fiinţă din lume şi c-o inimă de aur — numa sufletu-i de ea —, plină de spirit şi scrie ca o zînă ! Domnu' care n-o scapă din ochi, îi Eddy Poe, părintele „Corbului". Ai auzit de „Corbu'" lu' Poe — cea mai frumoasă pasăre a nopţii —, pasărea cimitirelor, mausoleelor, ruinelor şi clopotniţelor, din gura căreia zboară un singur cuvînt, cuvîntu' miezului de noapte — „Nevermore" ! Eddy-i un ins primejdios pentru noi, femeile. Cu toate-l adorăm. Îi un stihuitor dumnezeiesc ; şi-aşa de chipeş ! Ai văzut vr'odată un boi mai ales ! Ce ochi ! Ce nas ! Ce păr ! Ce gură ! O, îi fără cusur !

Iar aceea-i don'şoara Kirkland — uită-te la ea, ce femeie grasă şi-ndesată, merge pe şaizeci. Şi cu toate astea, închipuie-ţi c-a pus un pictor s-o înfăţoşeze ca pe-o tînără de şapteşpe ani, culcată sub o boltă de verdeaţă ! Oh, cîtă deşertăciune întîlneşti la unii ! Scrie cărţi plicticoase, cuminţi şi are-n juru' ei o şleahtă de inşi care-o umflă cît îi ţine foalele.

Femeia aia cu faţă de ceară, c-o uitătură aşa de acră şi prefăcută, îi faimoasa mitifiziciană, Margaret Fuller.

* Frances Sargent Osgood (1811—1850), autoarea unor versuri sentimentale, mult lăudate de prietenul ei, Edgar Poe.

Ce mutră ! Ia numa' seama la ea cum merge şi-ascultă ce-i iese din gură ! Cînd îţi vorbeşte, o face-ntr-un chip ce pare să zică : „Ascultă, tinere. Acu' ai şi tu prileju' s-auzi primele vorbe înţelepte din viaţă".

Persoana aia plicticoasă de lîngă ea îi domnu' Henry Tuckerman, faimosu' isiist. Nu pot spune decît că scrie un isiu cît se poate de rispictabil, ce-mi face somn ; şi ori de cîte ori îl întîlnesc, are gura unsuroasă, de parcă toma' ar fi ieşit dintr-o ospătărie. Urmează o sudistă de-a ta — femeia aia mare şi grasă, îmbrăcată-n negru ; îi don'şoara Maria McIntosh, din Georgia ; şi trebuie să-ţi spui că-i una din cele mai bune şi mai isteţe scriitoare ale noastre.

Bărbatu' care toma' a intrat, ce-şi agaţă tot timpu' pe faţă surîsu' ăla blajin şi umblă căzut într-o rînă, ca un crab şchiop, ăla-i Episcopu' nostru — Episcopu' Grizzy, cum îi zicem noi. Da' nu-i episcop — numa' pastor, adică Rev. Dr. Griswold. El îi faimosu' editor care ştie unde locuieşte fiecare tînără yankee ce şi-a publicat vr'odată un album de versuri. Toma' s-a însurat a treia oară şi-i la al doilea concubinaj.

— Da' cum naiba poate ? mă mirai eu.

— O, foarte uşor — divorţînd ! Legile noastre-s foarte liberale pentru persoanele care nu fac casă bună împreună. Circulă o poveste nostimă despre Grizzy — da' nu acuma, iată-l că vine. Preasfinţite, acesta-i prietenu' meu, faimosu' plutaş de pe Edisto, Paddy McGann.

— Bucuros de cunoştinţă, dom'le McGann, zice gentlemanu', c-un glas fonfăit, luîndu-mi mîna. Auzit-am de salvarea dumitale miraculoasă !

După care începu să ne istorisească despre mai multe asemenea salvări miraculoase pe terenuri ori vapoare cu aburi. Da-n toiu' povestirii, îl văz că s-opreşte şi-o întreabă pe doamnă :

— Nu cumva ăla-i ticălosu' de Headley ? Nu sufăr să stau o singură clipă-n aceeaşi încăpere c' un asemenea nemernic !

Zicînd acestea, lunecă-n mulțime și se făcu nevăzut cît ai clipi din ochi. Un minut mai tîrziu, se-apropie un bărbat șui, ascuțit și negricios la față, pe care don'șoara Anne Statia-l prezentă ca Reverendu' Headley, autoru' faimoaselor istorii „Napoleon și mareșalii săi" și „Washington și giniralii săi".

— Nu pomeni de ele, zice pastoru'. Bucuros de cunoștință, dom'le McGarvin. Auzit-am de primejdiile pe care le-ai înfruntat pe mare și de miraculoasa dumitale salvare.

Se-ntoarse apoi spre doamnă, zicînd :

— De mi-ar da domnu' McGarvin faptele, don'șoară Anne Statia, ce poveste colorată, vie și pasionantă aș mai scrie ! Pierdut pe marele ocean, pe-o plută amărîtă, abia răzbind afară din noianu' de ape, cu marea prăvălindu-se peste el, furtuna urlînd, fulgerele săgetînd bolta, iar el tronînd senin în mijlocu' scenei, ca un erou în focu' luptei, înfruntînd neînfricat tiroarea elementelor și ridicîndu-se pîn' la înălțimea și postura unui zeu stăpînind furtuna !

— Dumnezeule ! îmi zic eu, ăsta o bate pe don'șoara Anne Statia la vorbe găunoase.

Da' numaidecît după aia, zice el :

— Nu cumva pe canalia de Griswold îl văzui vorbind cu dumneavoastră un minut mai devreme ? Cum de-ngăduiți să vă între-n vorbă un asemenea nemernic ? Unde-i acu' ?

Îi răspunz eu :

— Nici el nu pare să vă placă mai mult decît îl plăceți dumneavoastră pe el, căci a zis tăman la fel : că nu poate sta în aceeași încăpere cu un așa nemernic.

— Nici nu-i de mirare ! Secătura nu-ndrăznește să-nfrunte fulgeru' ăstor ochi ! Și zicînd aceasta, aruncă o privire tăioasă ca un brici.

Curînd se-apropiară domnu' Poe cu don'șoara Osgood, iar ea zise :

— Dragă Anne Statia, nu-ți îngădui să-l ții pe faimosu' plutaș de pe Edisto doar pentru tine. L-am adus pe Eddy să-l cunoască. I-am spus că avînturile plutașului

i-ar servi un subiect grozav pentru unu' din măreţele sale poeme întunecate, pline de închipuiri sălbatice, stranii şi de nepătruns, mistice şi supranaturalnice, precum „Corbu'", „Viermele biruitor", ori „Palatu' bîntuit".

— O, da, într-adevăr. Ce idee grozavă ! zise don'-şoara Anne Statia, şi i-ar putea pune titlu „Omu' naufrîngiat". Chiar şi naufrîngerea-i o idee măreaţă, da' *omul* naufrîngiat — singur, captiv în furtuna elementelor — iar el purtîndu-se ca un bărbat adevărat, ce poem cu-adevărat egstrorinar ar putea face Paddy plecînd de-aici !

— Mda, zice el, da' eu pot face poeme mari fără om şi fără naufrîngeri. Pot crea eu însumi destulă naufrîngere şi destul omenesc. N-am nevoie de realitate ca să construiesc o idee. Ideea naşte realitatea, iar concritu-i născut din ce nu-i isinţial... Parcă aşa, nu-mi mai amintesc

Vorbele lui zburară cu vr'o doi stînjeni deasupra don'-şoarei Anne Statia. Ea se-arată în schimb încîntată şi strigă :

— Ce tiorie grandioasă !

Apoi domnu' Poe plecă şi se aşează într-un colţ. La puţină vreme se duse şi don'şoara Osgood şi luă loc lîngă el.

După aia mai veni o tînără de vr' o douăşcinci, socot, cu o faţă blajină şi frumuşică — iar don'şoara Anne Statia-mi zise :

— Iat-o şi pe graţia noastră, Grace Greenwood — mai apoi am aflat că numele ei adevărat era Clarke — cea care scrie toate stihurile alea frumoase şi pline de simţire ce strălucesc ca auru'-n reviste.

Iar don'şoara Greenwood a zîmbit şi şi-a ferit privirea :

— Oh, Anne Statia, eşti la fel de măgulitoare ca-n-totdeauna. Bietele mele versuri...

Da' mai 'nainte să sfîrşească — dacă vroisc-ntr-adevăr să mai zică ceva — iată c-apare un ins dichisit, fandosit, mic de statură şi roşu la faţă, îmbrăcat c-o haină albastru

deschis pe el, şi cu nasturi strălucitori, care-şi ţinea într-o mînă pălăria, netezind-o cu ailaltă.

— Ah, dom'le giniral, zice don'şoara Anne Statia. Îs bucuroasă să te văz. Îngăduie-mi să ţi-l prezint pe prietenu' meu, faimosu' plutaş de pe Edisto.

— Pentru asta şi venii. Mă bucur, dragu' meu să te cunosc. Haide oleacă mai la o parte că voi să-ţi vorbesc într-o chestiune de cea mai mare importanţă pentru dumneata şi pentru ţară.

Mă trase după el într-un colţ al odăii, unde mă sili să stau jos, aşezindu-se apoi şi el alături. Îşi netezi pălăria şi şi-o puse în poală, după care-mi luă dinadins mina într-a lui, în vreme ce şi-o petrecea pe cealaltă pe după gîtu' meu. Îmi zic eu în sinea mea: ăsta trebuie să fie mare iubăreţ.

— Dragu' meu, începe el, „Home Journal", pe care am cinstea să-l conduc, cu ajutoru' „băiatului meu" Willis — eu îs giniral de brigadă, iar Willis îi „băiatu' meu". Ei bine, „Home Journal" e-acuma matca societăţii înalte din apus. Circulă pretutindeni în lumea ţivilizată; îi oraculu' modei; regulatoru' gustului public; magistru' artiştilor. Astă trebuie să-ţi fie şi dumitale leagănu'. Minunatele dumitale avinturi trebuie păstrate pentru încintarea viitorimii şi ce gazetă-i mai populară ca „Home Journal"? Oi face să te cunoască toată lumea; îţi dărui faimă. Numele dumitale o să se răspîndească în tot locu' unde se vorbeşte limba engleză. Şi-acelaşi glas ce-mi poartă cîntecu' spre milioane încă nenăscute va duce în auzu' lor şi nemaipomenitele dumitale avinturi. Da, dragu' meu, trebuie să-mi dai voie să le însemnez. Vino mîine la mine acasă— uite adresa — şi spune-mi toate amănuntele. Am pe unu' care scrie pe scurtatelea şi ţi-o însemna povestea direct de pe buzele dumitale. Apoi cu şi băiatu' meu le-om înflori după toate fandaslicurile artei. O să te umpli de glorie, dragu' meu, ca Lord Byron. O s-avem grijă să-ţi trimitem gazeta acasă.

Pînă să-i răspunz — şi nu prea ştiam ce — îmi furişai privirea spre uşă şi ocservai cînd intră unu' pe care-l

cunoscui numaidecît. Era același blestemat de editor a lu' „Niggerknocker", sau cum naiba-i mai zicea gazetei lui împuțite, ăla care-mi umflase banii de-o masă și care obișnuia să mănînce lapte cu mămăligă după stridii. Sării în picioare cînd îl văzui și-mi croii drum prin mulțime înspre el. Don'șoara Anne Statia mă pîndise ; strigă la mine și o împinse la rîndu-i pe grăsana pe care o îmbrîncisem și eu, văzînd că nu-nțelege de bunăvoie. Toți ochii erau ațintiți asupra mea și, deodată, mă vede și nemernicu' de editor cum mă-ndreptam glonț spre el. De cum mă zări, își afundă pălăria pe cap și zbură pe ușă înapoi în hol. Nu-mi trebuiră decît cîteva secunde s-ajung și eu acolo. Da' cînd ajunsei, el ieșise pe ușă și-o luase în sus pe stradă ! Cînd să ies și eu pe ușa de la stradă, veni din spate căpitanu' Wilson și mă prinse-n brațe.

— Oprește-te, Paddy, zice el, nu fi prost. Nu te da-n spectacol. Văz eu ce-ai de gînd, da' să știi că nu mai pui tu mîna pe individu' ăla în astă seară. Lasă-l în plata Domnului.

— Aș da cinci dolari să-i pot arde o mamă de bătaie.

— Păstrează-ți banii ; nu merită să-l bați. Stai la locu' tău : eu am să intru și-ți scoț pălăria pe furiș.

Abia m-am putut înfrîna ; da' nu știam încotro s-o apuc după mișelu' ăla, așa că m-am mulțumit să-l blestem și-am așteptat.

Mi s-a părut c-a trecut o groază de vreme pîn' ce să se-ntoarcă Wilson ; mi-a zis că-mi căutase pălăria ce se rostogolise sub masa din hol. Da' adevăru', după cum a recunoscut mai apoi, era că a stat să le povestească de pungășia individului de la „Niggerknocker".

Zice el

— Am ieșit, chipurile, ca să te aduc înapoi, că toată lumea a fost încîntată de poveste ; da'-n loc să te duc pe tine înapoi, am să-mi iau și eu tălpășița. I-am înghițit destul pe oamenii ăștia, Paddy, iar prăjiturile și limonada nu ne pot ține o noapte întreagă. Trebuie să facem

rost de ceva mai temeinic în drumu' nostru. Şi mai ştii de ce te-am scăpat ?

— Nu ! De ceva rău ?

— Destul de rău. Grăsana aia proastă, don'şoara Anne Statia, aranjase s-o însoţeşti pîn' la feribot — îi cale de două mile pînă acolo — căci, după miezu' nopţii, nu mai merg omnibuzele. Am păscut-o eu ce fel de dihonie-i, după cum se ţinea scai de tine. A dus la disperare toţi găgăuţii pe care-a putut pune laba şi curînd te-ar fi înnebunit şi pe tine ! Ah, iată un ristoriant cu stridii. Hai să intrăm şi să ne scoatem pîrleala după trei ceasuri lungi, petrecute-ntr-o casă de nebuni...

Mai departe n-a mai zis nimic. Curînd sosiră stridiile şi coniacu' şi, după o juma' de ceas de mers întins, ne aflam din nou în siguranţă la bordu' navei.

CAPITOLUL XXIV

Banchetul oferit de Paddy în cinstea marinarilor — Marele dans de pe Broadway — „Hu ! Hu ! Hu !" din nou — Ziarele îl fac pe Paddy nemuritor — Ultimele sale experienţe la New York — Merge acasă — Îl vizitează căpitanul Wilson, care are ocazia de a vîna nişte cerbi, ratoni şi oposumi.

— Marţi seara, de vă mai amintiţi, urma să aibă loc petrecerea marinarilor. Dimineaţa, secundu' mă asigură că era totu' pregătit şi nu mai era nevoie de nici o amînare. Îmi zice căpitanu' :

— Îmi pare rău, Paddy, că nu pot veni cu voi, însă cînd dau drumu' secundului şi celei mai mari părţi din echipaj să meargă la un chef în oraş, eu rămîi să văz de casă şi să stau de pază. Atunci îi vremea să vegheze

căpitanu' în toate cele patru zări. Da' aș vrea să merg, Paddy, de-ar fi și numa' de dragu' tău. Nici Thompson nu poate veni, că trebuie să facă de pază cu mine la bord. Îi lucru hotărît, așa că mută-ți gîndu' !

Ce să fac, i-am spus că-mi părea nespus de rău, da' dacă era musai, nu mai avea rost să vorbim. Între timp, i-am dat secundului punga cu banii strînși de la marinari și-am mai pus de la mine zece dolari carolinieni, în caz că nu-i ajungea. El însă i-a refuzat, zicînd c-avea destui și, de i-or mai trebui, o găsi el.

Să fi văzut cum s-a mai pus secundu' la mărele fix. Purta un costum albastru foarte ferchеș, tot așa de mîndru ca al căpitanului, cu nasturi de alamă la haină și cu vestă galbenă. Iar la ceas avea un lanț mare și o legătură de peceți și încă un lanț mare de aur, petrecut după gît. Marinarii, lustruiți toți și periați, arătau așa de curați, de parcă niciodată nu cunoscuseră mirosu' de smoală. Ne-am dus, eu și secundu' pe Broadway și-am luat un omnibuz. Ne urmară și ceilalți marinari, luînd cîte două-trei omnibuze numa' pentru ei. Așa am ajuns la Canal Street, unde-am coborît și-am urcat pe strada asta pîn' ce-am ajuns la o casă mare, posomorîtă. Zice atunci secundu' : „Aici îi locu". Am intrat într-o sală mare, unde se-ntinsese masa pentru cină. Încăperea era luminată din belșug, lămpile cu gaz scînteind din toate părțile. Și mai era și două policandre la un cap și la cel' lalt al mesei.

Masa era pusă pentru cincizeci de persoane, iar noi eram chiar mai mulți. Mai erau trei polițai, secunzi și marinari de pe alte nave străine din port, lîngă care șezurăm și noi, avînd parte de-o cină minunată. Dumnezeule, ce nu ne-a dat ! Pește, și pasăre, și pulpă, și vînat, și carne de păsări sălbatice, porumbei, și plăcinte, și stridii, și băutură ; și whisky și vin ! Secundu' luă loc într-un cap al mesei și mă chemă să șed la dreapta lui. Mai era încă un secund, ori căpitan de vas, pe nume Colman, care se-așeză la cel'lalt cap de masă, după care-și ocupară scaunele toți băieții, pîn' ce se umplu toată masa.

Trecurăm apoi la interes și mamă ! cum mai zburară de la unii la alții peștele și păsăretu' ! În sfîrșit, după ce-am mai potolit cățeaua, secundu' nostru se îndreptă în scaun și, scoțînd o hîrtiuță din buzunar, zise :

— Dragi comeseni și fîrtați marinari, iată ce-am să vă zic. N-am de gînd să mă-ntinz la vorbă, ori să țiu o predoslovie ; voi doar să-nchin un pahar, așa că vedeți de le umpleți pe-ale dumneavoastră.

Glăsui atunci secundu' de la cel'lalt capăt al mesei :

— Ai de-aici sîntem gata, dom'le președinte. Secundu' meu se ridică și ceti de pe hîrtie :

— Iubiți comeseni, urez viață lungă și fericire prietenului și camaradului nostru, Paddy McGann, plutașu' de pe Edisto, care-a avut tărimea de-a ține piept furtunilor, atunci cînd toate speranțele i se-necaseră, iar între el și mormîntu' mării nu mai rămăsese nici măcar o scîndură. Fie ca pilda sa de bărbăție să umple inima fiecărui bray lup de mare, așa încît, orice s-ar întîmpla, el să nu părăsească nava atîta vreme cît mai are o vergă de care să se apuce, ori o frînghie pe care să urce. Fie aceasta de învățătură pentru toți marinarii adevărați, că a nu-ți părăsi vasu', oricît ar fi vremea de rea, înseamnă a fi alături de tovarășii tăi pînă la capăt și cînd se-ntîmplă lucru' ăsta, apoi trăgînd cu toții împreună, cu putere, mai mult ca sigur că nava va fi scoasă din primejdie și dusă în siguranță în portu' ei.

Mamă, cum mai bătură din palme și-n masă băieții ! După ce se potoliră ei, secundu'-mi făcu semn :

— Paddy, nu-ncerca să te fofilezi ! Zi-le o cuvîntare, băiete.

— Cerule, zic eu, da' eu nu știu ține cuvîntări. Nu știu ce să spui.

— Ridică-te și spune ce te-nvață inima. Dă glas simțirilor tale, omule, c-atunci cînd ele-s curate, tot ce-ai de făcut e să le descătușezi ; iar ele ți-or ascuți limba, ori ți-or muia-o, ori ți-or întări-o, după cum îi nevoie.

Ce să fac, mă ridic eu atunci și, făcînd o plecăciune, îi dau drumu' ! *Am avut* ce spune, că inima *mi-era* plină ; da', bată-vă norocu', ce-am zis, să mă tai și nu-mi mai pot aminti. De vorbit, am vorbit însă, și încă mult, iar cînd am terminat, răsunară urale și fu mare tămbălău. Se ridicară cu toții-n picioare și, ciocnind paharele, strigară :

— Trăiască plutașu' de pe Edisto !

După aia închinarăm și băurăm pîn' la miezu' nopții. Nicicînd nu se mai veseliseră atît băieții, scăpați din mînă. Secunzii ținură cuvîntări, la fel și marinarii, și unele erau tare hazoase. Mărturisesc că și eu, după o vreme, mi-am învins sfiala și-am luat nu o dată cuvîntu'. După aia m-au pus să le zic o poveste a pădurenilor noștri, iar eu le-am zis una c-un șarpe. Ei îmi cerură p' ormă alta, iar eu le-am zis una c-un urs. Și uite-așa, una după alta, curseră de la toți poveștile, pîn' ce se ridică secundu' și zise cu seriosu' :

— Îi trecut de unu', băieți !

Atunci strigară cu toții că vor să petreacă și să dea orașului ce-i al orașului ; pînă și cei doi polițai se arătară la fel de amatori ca și ceilalți.

Ieșirăm pe stradă și socot c-aproape toți înșfăcaseră cea mai apropiată sticlă, vîrîndu-și-o în buzunar. Mergeam doi cîte doi, eu în frunte, cu secundu', și-așa am ajuns pe Broadway. Acolo întîlnirăm doi marinari care se încăieraseră. I-am înconjurat numaidecît și am urmărit bătaia, iar cînd unu' din ei fu trîntit la pămînt, le dădurăm la amîndoi să bea și-i făcurăm prieteni pe veci. După aia ne luarăm de mînă și-ncepurăm să dănțuim în mijlocu' străzii, silindu-i pe toți trecătorii să intre-n horă. Mamă ! Să fi văzut cum mai săream și băteam din călcîie, tăman ca niște mînji sălbatici pe-o pășune. Da' chiar cînd dănțuiam noi mai înfocat, ce credeți c-auz deasupra capului : același drăzni-l-ar de „Hu ! Hu ! Hu !" ce mă băgase-n sperieți acasă. Parcă s-ar fi slobozit deodată drăznetu'. Nu mai auzisem blestematu' de glas de cînd rătăcisem pierdut pe mare și-n-

cepusem să crez că aia fusese ultima oară. Acu' însă nu mă mai îngrozea. C-o fi fost din pricina mesei îmbelşugate, a tăriilor înghiţite ori a tovărăşiei marinarilor, chestiunea-i că mă simţeam în stare să dau piept cu orice diavol. Aşa că, auzind blestematu' de ţipăt, i-l întorsei cît putui de tare : „Hu ! Hu ! Hu !". Se dovedi molipsitor. Îl prinseră toţi din horă şi strada răsună de un nou „Hu ! Hu ! Hu !", mai puternic ca oricînd. Ne apucarăm atunci să jucăm şi mai cu foc şi fiecare-şi scoase sticlă şi, ducînd-o la gură, băurăm pentru sănătate în plină stradă. Curînd cei doi poliţişti căzură laţi, iar noi îi împinserăm la marginea caldarîmului, după care ne dezlănţuirăm într-un danţ şi mai nebunesc. Veniră apoi alţi poliţai, cu gînd să ne potolească, da' noi le arătarăm pe fîrtaţii lor întinşi în şanţ şi-i făcurăm şi pe ei să bea. Se abţiguiră repede ; mi-nchipui că mai băuseră ei ceva şi 'nainte. Unu' voi să facă gîlceavă, din care pricină-i arserăm cîteva picioare şi-i sparserăm onstromentu'-n cap. Mai veniră şi alţi poliţai, însă-i făcurăm să bea şi să joace, iar lor li se păru mai uşor să facă asta, decît să se-ncaiere cu noi. Bată-vă norocu', da' nu vă pot spune tot ! Ştiu doar că se luminase de-a binelea cînd ne-am întors pe vas şi mărturisesc că nici nu-mi amintesc prea bine cum ne-am întors — ne făcusem turtă ! Doar atîta mai ştiu că se aţinea secundu' la mine să nu mă caţăr pe velatura catargului principal ca să le dovedesc că eram un marinar la fel de bun ca oricare din ei.

Ei bine, de vreţi să mă credeţi, şi povestea asta apăru-n gazete. Se chema „Mare benchet marinăresc în cinstea plutaşului de pe Edisto". În unele se-ntindea pe două coloane, căci era însemnate toate închinăciunile şi cuvîntările, şi-a mea printre ele, cu toate că-s sigur că nu-mi ieşiseră din gură gogomăniile pe care le-nşira ei acolo. Cu ocazia asta reaminteau toată istoria naufrîngerii mele, zugrăvită-n culori mai mincinoase decît oricînd. Spuneau cum îmi dau roată rechinii ca să mă-nghită şi cum îi împuşcam eu cu sutele şi cum i-njunghiam cu cuţitu'

cînd şi-apropia prea tare boturile şi Dumnezeu ştie cîte a mai zis încă. Un ziar îi zicea „Salvare miraculoasă", altu', „Mîna Providenţei" şi fiecare-şi avea titlu' şi povestea sa, din care nici una cea adevărată. După aia povesteau cît se poate de hazos despre „Escrocu' la un supiu în lumea presei". Pomeneau acolo despre ziaristu' new yorkez, numindu-l Jeremy Diddler *, cînd eu îi ziceam Park sau Clark. Mai povesteau şi de „Împărţeala banilor falşi" şi despre cum îl bătusem pe pungaş. Venea apoi rîndu' tîrgului necinstit de la licitaţie, unde-l făcusem pe escrocu' de licitator să-mi dea 'napoi banii şi să-şi ia cutia. Şi de-aici scoteau mucalitlîcuri. Marea masă marinărească şi petrecerea ce urmase punea vîrf la toate. Se pare că trimiseseră reporteri — cum le-a zis căpitanu' — la benchetu' nostru, iar indivizii ăştia însemnaseră tot. Cum fusesem rugat de comeseni să le istorisesc neobişnuitele mele avinturi la New York, mişeii scoseseră totu' de la mine. Numa' că ei împănaseră povestea mea cum le venise mai bine, adăugînd o mulţime de lucruri ce nu s-a spus acolo şi nu erau adevărate. Cu toţii mă lăuda însă grozav pentru stăpînirea de sine, coraju' şi statornicia mea şi cîte mai cîte — toţi afar' de unu', care zicea că „de şi-ar fi făcut poliţia datoria, banditu' ăsta din Sud ar fi acu' legat fedeleş în colivie şi nu şi-ar mai îngădui ieşirile brutale pe seama cetăţenilor noştri." Şi chiar zicea mai departe că, „scăpînd de la înec, acestui cuţitar îi e fără îndoială rezervată o moarte uscată" — că aveam, adică, să fiu spînzurat.

Oh, cum m-am mai mîniat ! Da' căpitanu' şi Thompson nici n-a vrut s-auză cînd le-am zis că voi să mă duc la ziar şi să le trag o mamă de bătaie la toţi impricinaţii.

— Nu-i nici o nenorocire, Paddy, îmi ziseră ei ; toată lumea pricepe cum stau lucrurile. Dacă ăst singur ziar scoate din tine o fiară — şi-o face pentru că eşti din

* Nume generic pentru escroci, după un personaj dintr-o farsă de James Kenney.

Sud — în schimb te răsplătesc alelalte. Au făcut un leu din tine, după cum ţi-am zis că se va întîmpla.

— Da' în ce chip, mă scandalisesc eu. Cu minciuni şi gogomănii ! Toată viaţa m-oi ruşina din pricina asta. Oamenii din Carolina or crede c-am turnat gogoşi pe-aici. Trebuie să mă duc la gazetele alea şi să-i fac să schimbe.

— Ei bine, n-o s-o facă, şi, de-ar face-o, nu ţi-ar folosi la nimic. Oamenii n-ar citi îndreptările. Nu ştii tu proverbu' ăla că „pîn' să-şi puie Adevăru' cizmele, Minciuna a şi călătorit o sută de mile" ? Îţi vor făgădui poate să schimbe şi se vor purta cu mănuşi cu tine, da' n-o s-o facă ! N-o să strice ei o poveste frumoasă şi nici oamenii nu vor una ca asta. Mai degrabă gustă o minciună amuzantă decît plicticosu' adevăr. Îs ca marinarii noştri cînd cer cuiva să le zică o poveste lungă. Ei ştiu c-o să fie minţiţi şi nici n-aşteaptă altceva decît o minciună. Da' vor o minciună care să le placă, la fel ca şi lumea de-aici. Tot atît de nerăbdători aşteaptă ei scornelile ziarelor, după cum marinarii pe ale povestitorilor lor. Cît despre schimbări şi-ndreptări, Paddy, fii sigur că de-ncearcă să le facă, va fi mai rău. De-ar fi să te duci la ei şi să le zici : „N-am ucis o sută de rechini, ci numa' cinci..."

— Da', căpitane, n-am ucis nici unu' !

— N-are a face. Tot aia. De te duci şi le spui că vrei să-ndrepte ce-au scris, că n-ai omorît nici un rechin, cu atît mai puţin douăzeci, ştii cum o vor întoarce ?

— Nu. Cum ? Spunînd adevăru', mi-nchipui.

— I-ai şi găsit ! Ar zice aşa : „Am descoperit că în ediţia de ieri am greşit număru' rechinilor ucişi de faimosu' plutaş de pe Edisto. În loc de douăzeci, a ucis numa' cinci, da' fiecare era lung de treizeci de picioare ; ăilalţi erau crocodili din ăi mai mari şi din cea mai fioroasă specie." Aşa îndreaptă ei o minciună, numa' spunînd alta şi mai mare !

Ca să n-o mai lungesc, căpitanu' şi cu Thompson îmi scoaseră din cap gîndu' de-a mai încerca să fac ziarele a

spune adevăru'. M-am străduit dar, pe cît am putut, să mă potolesc, rugîndu-mă doar ca nimeni din Carolina de Sud să nu cetească vr'odată toate gogomăniile ce le-au turnat despre mine.

În vreme ce vorbeam, veni la bord un tînăr, aducîndu-mi o misivă și un buchet mare de flori de la don' șoara Anne Statia. Îmi scria că mă invită s-o văz la casa ei din Brooklyn ; era plină de vorbele-i umflate și simțirile-i caraghioase. I-am spus tînărului c-am să mă-n grijesc de asta și i-am trimis doamnei rispictuoase plecăciuni, mulțumindu-i de-o mie de ori pentru florile ei frumoase. N-am suflat însă o vorbuliță despre plecarea mea de sîmbătă spre casă.

Restu' timpului mi-l petrecui plimbîndu-mă pe străzi și văzînd ce mai era de văzut. Am mers cu omnibuzu' pînă unde m-a dus. Mă dusei în parc, în Jersey City, Hoboken și Wehawken și vrusei s-ajung și la West P' int, da' n-am avut timp.

Într-o zi am văzut cum ducea poliții o femeie tare frumoasă legată de-o căruță. Îi petrecuseră funia pe după brațe și trup, da' ea se zbătea din răsputeri și picioarele i se tîrau pe caldarîm. După ea se ținea o gloată de oameni. Nu știu ce făcuse, da' după unii, o prinsese furînd ; alții ziceă că-i beată ; da' fie ea beată ori hoață, zic eu, muierea-i tot muiere și-ar putea avea buna-cuviință s-o ducă în căruță. Cerule, de-ar vedea aboliționiștii că pătimește așa ceva un negru pe străzile Charlestonului, ce tămbălău ar mai ieși !

Numaidecît după aia, am întîlnit doi bărbați care ședeau la colțu' parcului din Broadway și, cînd m-apropii, l-auz pe unu' că zice :

— Uite-o haină care era la modă pe vremea lu' Matusalem.

După care mi se uită-n ochi și mă-ntreabă :

— Prietene, de unde-ai căpătat haina aia ?

Îi zic eu, cătîndu-i drept în față :

— De unde-mi luai și hangeru' !

— O, face el, doar n-am avut în minte nici o ocară.

— Nu contează ce-ai avut în minte, îi zic eu, ci cum îmi pare mie !

Îi zic p'ormă :

— Într-o haină ca asta luptă la Eutaw și Cowpens bunică-miu din partea mamei și-odată l-a bătut pe unu' de l-a lăsat cu fundu' gol din pricină c-a rîs de ea.

Cum zisei asta, cum își luară tălpășița cei doi și se depărtară-n grabă, aruncînd priviri înapoi.

Nu după mult timp, dau de-un mic ticălos care răsturnase coșu' cu mere al unei femei și-acu' le aduna de pe caldarîm, unde se rostogoliseră. I-am ars o scatoalcă, iar el a luat-o la sănătoasa ; după aceea am ajutat-o pe bătrînă să-și culeagă merele de pe jos. Mi-a mulțumit și mi-a întins și mie unu', da' eu am luat o duzină și i-am plătit cît mi-a cerut, nici măcar o centimă mai puțin.

Nu crez să fi trecut un sfert de ceas după asta, cînd zăresc un bărbat beat, suduind îngrozitor și alergînd după o fetiță care mătura strada. N-avea mai mult de doișpe-treișpe ani și era pe jumătate goală. Hainele-i venea abia pîn' la genunchi și n-avea nici ciorapi, nici pantofi. Sărmana copilă alergă de-a dreptu' în brațele mele. Am dat-o în spatele meu și, înfruntîndu-l pe cel care ploua cu sudălmi, l-am întrebat :

— Ce vrei ?

— Am s-o cotonogesc pe mica diavoliță.

— Nu, n-ai s-o faci, îi răspunz.

Auzind aceasta, el luă un băț de pe jos și veni spre mine.

Eu, în schimb, mi-am scos într-o clipă cuțitu' și i l-am fluturat pe sub nas. Numaidecît aruncă ciomagu' și se dădu înapoi, iar eu după el, pîn' ce se rostogoli în șanț. Și cu toate că tărășenia nu ținuse mai mult de un minut, în juru' nostru se strînseseră mai bine de cincizeci de oa-

meni, curioşi să vază ce se-ntîmplă ! Cînd privii în jur, ţinca dispăruse.

Cam astea fură avinturile mele în oraşu' New York. Veni degrabă şi sîmbăta, cînd îmi luai un rămas-bun călduros de la căpitanu' Wilson şi de la secund şi de la toţi marinarii. Îmi dădea lacrimile, nu alta. Şi la toţi le părea rău să se despartă de mine ! Căpitanu'-mi dărui o cartuşieră faină şi un corn pentru prafu' de puşcă, iar secundu', o pipă nou-nouţă. Mi-au fost prieteni buni şi s-au străduit cît au putut să mă facă să mă simt bine şi să mă mulţumească : şi fie să mă drăznească ceru' de-i voi uita vr'odată !

Tot acu' v-oi spune mai bine că, doi ani mai tîrziu, veni la Charleston căpitanu' Wilson, cu un cargo pe-aceeaşi navă. Mi-a scris chiar în ziua cînd a sosit şi-n aceeaşi zi venii eu la Wharncliffe. Trebuie să-şi amintească ! I-am zis că voi să-l aduc la noi pe căpitanu' Wilson pentru că atîta-mi spusese că i-ar plăcea să ne viziteze şi să meargă la o vînătoare de cerbi, curcani, ratoni şi oposumi ! Şi i-am mai zis lu' Wharncliffe că eu n-aveam o locuinţă potrivită pentru a-l primi în ea pe căpitan.

— Adu-l la mine, Paddy, a zis Wharncliffe. Crez că-i un bărbat ales şi-o să mă bucur să-l am oaspete, iar tu poţi sta cu el aici tot timpu'.

I-a scris atunci Wharncliffe căpitanului Wilson, spunîndu-i cum s-ar mai bucura să primească o vizită de la un bun prieten al prietenului *său*, Paddy McGann. Oh ! N-am să uit niciodată o singură vorbuliţă din misivele alea !

A doua zi am luat trenu' şi m-am dus drept la Charleston şi de-acolo, glonţ la vapor. Căpitanu' m-a strîns în braţe, la fel şi secundu', da' nu mai aveau aceeaşi marinari. Cei care mai rămăseseră din vechiu' echipaj se-nghesuiră în juru' meu şi vorbirăm de marele benchet şi de înfocatu' danţ de la miezu' nopţii pe Broadway. Căpitanu' m-a ţinut la el pe vas trei zile încheiate, pîn' ce şi-a isprăvit treburile. După aia a îmbrăcat cea mai bună haină albastră a sa, pantalonii cadrilaţi şi vesta galbenă şi, într-o zi

însorită, luarăm trenu' dis de dimineață. Ajunserăm la Midway 'nainte de prînz, unde ne-aștepta trăsura lu' Wharncliffe și curînd coborîrăm la Desilla. Wharncliffe l-a întîmpinat pe căpitanu' Wilson în ușa casei și i-a strîns mîna ca o veche cunoștință. Am intrat și-am băut o licoare grozavă. L-a pohtit p'ormă pe căpitan să se simtă ca acasă, iar el a rămas cu noi trei zile.

În seara aceea am pus băieții să scoată ciinii și-am mers la o vînătoare de ratoni și oposumi. N-am văzut niciodată un om mai fericit decît căpitanu', atunci cînd bătrînu' raton s-a luptat cu ciinii ! A prins a juca în juru' animalelor, a bătut din palme și-a strigat și de-abia s-a stăpînit să nu intre și el în luptă !

A doua zi am mers la o vînătoare de cerbi. I-am făcut căpitanului rost de-o pușcă și l-am postat în locu' ăl mai prielnic, unde eram sigur c-o să țișnească cerbii. Așa s-a și întîmplat ; da', ce credeți, cînd se repezi cerbu' afară din tufiș, cu coada-ntinsă și capu'-n vînt, căpitanu', care nu mai văzuse în viața lui un cerb, uită de arma ce-o avea în mînă și, ridicîndu-și brațele, strigă : „Dumnezeule, ce sălbăticiune frumoasă !" Și-aminti de pușcă abia după ce se făcu cerbu' nevăzut și descărcă ambele țevi în direcția în care dispăruse ! Oh, cum s-a mai rușinat ! Era ca un copil, cu toate că nici unu' din copiii pădurenilor noștri, oricît de necrescut, nu s-ar fi purtat așa.

A doua zi am mers la altă vînătoare, da' de data asta a ieșit și Wharncliffe și-a stat la pîndă alături de căpitan. Am pus pe fugă un cerb și-o căprioară care-au tăiat amîndoi spre balta cu sălcii, unde pîndeau Wharncliffe și căpitanu'. Traseră amîndoi, da' cred că Wharncliffe făcu treabă. Cei doi cerbi se prăbușiră la pămînt, iar Wharncliffe îl lăsă pe căpitan să creadă că împușcase cerbu', că-n ăla zicea el că trăsese. Nu era om pe pămînt mai fericit decît căpitanu' ! A plecat a doua zi, luîndu-ne cu el pe mine și pe cerb ; stătu cu cerbu' în vagonu' pentru negri și nici că-și lua ochii de la el. Povestea la toată lumea cum îl împușcase, iar cînd ajunse pe vapor, ce tăifăsuială se încinse ! Secundului mai că-i dădură lacrimile de ciudă că n-avu-

sese și el noroc de-așa ceva ! Căpitanu' dădu o masă mare, la care invită toți căpitanii de marină din port. Cerule, de l-ați fi auzit cum povestea de vînătoarea de cerbi și de vînătoarea de ratoni și oposumi, v-ar fi crescut inima. Era atît de fericit !

Am mai stat cu el trei zile și, la plecare, mi-a dat mai multe cadouri. Lu' Wharncliffe i-a trimis niște brînză scoțiană, un bariu de bere și unu' de cartofi. Era un ins cu mînă largă și, de cînd l-am cunoscut pe el, am o părere bună despre scoțieni. Nu-i venea să mă părăsească și-mi oferi din nou o călătorie gratuită în Scoția. Dar, cerule, cînd mă gîndeam la mare ! A fost o despărțire tare duioasă, atît de el cît și de secund, da' trebuia să vie și asta, așa că i-am părăsit. O săptămînă mai tîrziu, i-a trimis lu' Wharncliffe o misivă, în care mai era una și pentru mine. Urma să ridice ancora a doua zi, ceea ce a și făcut. De atunci, n-am mai auzit nimic despre el. Nădăjduiesc că trăiește și-i bine sănătos, aivă-l mereu bunu' Dumnezeu în paza Lui. Căci nicicînd n-a fost un creștin mai muncitor, mai cinstit și mai cu sufletu' pe față decît căpitanu' Wilson. Ce dacă înjura și el nițel la mînie și-i plăcea să tragă o dușcă atunci cînd îi era sete ? Curat vă zic, prieteni, că-n pieptu' lui bătea inima unui bărbat adevărat și fiece bătaie era un semnal al prieteniei.

Nu mai trebuie să vă spui c-am ajuns cu bine acasă după călătoria cu Thompson la Charleston. A fost o călătorie plăcută. Și eu și Thompson părăsirăm Charlestonu' în aceeași zi — el a plecat în Florida, iar eu spre Midway, unde am găsit toate bune și la locu' lor, pînă și pe bătrîna mea maică, ale cărei prime vorbe fură cele la care m-așteptam :

— Oh, Paddy, cum ai putut să pleci și să te pierzi pe mare, lăsînd-o de izbeliște pe maica ta bătrînă ?

— Da' nu-ți fă griji, mamă, i-am zis strîngînd-o-n brațe, iată-mă-s din nou acasă, voinic ca bradu' și, cu voia Domnului, n-oi mai naufrîngia niciodată !

Zice ea :

— Vezi să nu se mai întîmple, Paddy, că n-aş mai putea trece încă o dată prin asta.

— Nici eu, îi zic.

CAPITOLUL XXV

Paddy îşi reia vechile îndeletniciri, iar inamicul său din buştean, vechile persecuţii — Cu toate acestea, lui Paddy îi merge bine, prosperă şi e sfătuit de prieteni şi cunoştinţe să se căsătorească — Îi şi găseşte o soţie, dar Paddy e circumspect în privinţa neamului ei.

Wharncliffe confirmă cu amabilitate toate afirmaţiile lui Paddy privitoare la căpitanul Wilson şi, după ce închină în cinstea căpitanului şi a lui Paddy, îl lăsă pe acesta din urmă să-şi reia firul povestirii.

— Acuma, oţi fi crezînd dumneavoastră, bunii mei domni şi prieteni, că după ce-am străbătut o asemenea mare de suferinţe cu naufrîngerea mea, toate din pricina ălui diavol din buştean, o fi zis şi Necuratu' că-i de-ajuns şi mă va fi iertat de la alte silnicii. Veţi fi gîndind că, dacă nu mai văzusem şi nu mai auzisem nimic după cel „Hu ! Hu ! Hu !" de la New York, îmi cam încheiasem socotelile cu el şi el cu mine. Numa' că atunci cînd ajunge împieliţatu' să-şi înfigă gheara în umăru' unui om, apoi nu-i e uşor s-o scuture de pe el. Cum mă-ntorsei la îndeletnicirile mele, cum îşi începu el din nou prigoana, ca şi cum s-ar fi simţit iar puternic, fiind la el acasă.

Nu mai e nevoie să vă spui că, de îndată ce-am ajuns acasă, veniră la mine toţi prietenii şi cunoştinţele ca să afle veştile ; iar eu a trebuit să le spui povestea de peste douăzeci de ori. M-am dus să-l văz pe căpitanu' Jennings,

care s-a purtat frumos cu mine și nu m-a învinuit pentru pierderea plutei, știind că și ălui mai bun pilot i se putea întîmpla. Noroc că aveam un negru la bord, destul de bun pilot, care-a dus flotila cu bine la Charleston, mai puțin nefericitu' de hîrb plutitor pe care m-aflam eu. Ieșii așadar basma curată din încurcătura asta, cu toate că Wharncliffe mi-a zis, între patru ochi, că de vină eram numa' eu, pentru că băusem prea mult la chefu' de la mama Jordan... Eu însă i-am jurat că totu' se datora blestematului de diavol cu chip de buștean de care fusesem legat ! Da' pînă la urmă, toată povestea fu dată uitării.

M-am pus pe lucru la ferma maică-mii, ca un băiat de treabă și, curînd, puteam fi văzut trăgînd ca un cal de povară. Nimic nu mai mergea ca 'nainte, da-n scurt timp, unsei toate osiile. După vr'o trei săptămîni, îmi încercai norocu' la o vînătoare în ținutu' bălților și la pescuit în rîu. Prea curînd aveam însă să aflu că din nou mă păștcau vechile mele necazuri. Nu-mi surîdea deloc norocu' și-ncepu iar vechiu' joc cu diavolu'. Auzeam glasuri în pădure, zgomote ciudate și pași mergînd alături de mine, iar noaptea, deasupra căminului meu, răsuna același „Hu ! Hu ! Hu !", mai tare ca oricînd, de parcă bătrînu' diavol s-ar fi bucurat că-i nimerisem iar în gheare. Nu-i nevoie să vă povestesc de-a fir-a-păr, că v-am zis mai 'nainte. Nu era nici o osebitură acu'. Mergînd la vînătoare de cerbi și curcani, potîrnichi, vulpi, rățoni și oposumi, ori la pescuit, mă vedeam asaltat de aceleași necazuri, pîn' ce m-am obișnuit din nou. Nu mă mai speriam și nici nu mi-ar mai fi păsat atît de tare, de nu m-aș fi ales mereu cu mîinile goale din pricina blestematului de ghinion ce mă-nsoțea necurmat.

Cînd trudeam la lucru în gospodărie, însă, descoperii că nu eram așa rău urgisit. Am intrat în giurubea cu ăi de la căile ferate să le fac rost, pe bază de contract, de lemn de pin uscat, iar Wharncliffe, mărinimos ca-ntotdeauna, m-a lăsat să-i tai copacii uscați și mi-a împrumutat cai și căruțe pentru transport. Am tăiat și-am cărat sute de stînjeni de lemne de foc, pe care i-am vîndut cu doi

jumate stînjenu'. Am strîns ceva bani, de-ajuns cît s-achit vechile datorii şi să cumpăr şuncă pentru maică-mea bătrînă şi pentru mine.

Cît fusesem eu plecat, nemernicii de servitori furaseră şi haliseră toţi porcii şi scroafele de soi pe care-i avea bătrîna, aşa că mă văzui silit să cumpăr toată şunca ce ne era de trebuinţă.

Am mai căpătat p'ormă o slujbă pentru care plăteau bine şi mă-nhămai la ea, văzînd eu că nimic nu-mi mai venea fără trudă. Am mai încheiat un contract cu căile ferate să le furnizez rădăcini de chiparoşi, iar Wharncliffe m-a lăsat să tai cît am vrut din bălţile sale. Mă mai căpătuii astfel cu cîteva sute de dolari. P'ormă am scos cîteva sute de şindrile de chiparos pentru Wharncliffe însuşi, pentru Roach şi alţii ; şi-aşa îmi mai umflai buzunarele cu cîteva sutare. Am făcut apoi trei căruţe pentru Wharncliffe şi alţii ; una peste alta, adunai în doi ani mai mult bănet decît avusesem vr'odată.

— Observaţi, prieteni, interveni Wharncliffe, cum Paddy începea să culeagă roadele celebrităţii. Aventurile l-au îmbogăţit.

— Nu eram eu cine ştie ce bogat, da' mărturisesc că era mai mult decît agonisisem vr'odată şi ne-a ridicat pe mine şi pe bătrînă deasupra nevoilor. Am cumpărat un măgar, nişte purcei şi două vaci cu lapte, mi-am făcut căruţă şi am avut calu' meu. Descoperii că-n timpu' cît nu pregetam cu munca, diavolu-mi da tot mai puţin de furcă. Îl auzeam pe cînd ciopleam şindrile, ori despicam rădăcini de chiparos, ori cînd îmi făceam de lucru în vr'un fel în pădure. Îl auzeam preumblîndu-mi-se-n jur şi şopocăind, iar din cînd în cînd blestematu' de „Hu ! Hu ! Hu !" mai săgeta pe deasupra creştetului meu, mai ales cînd mi se-ntîmpla ceva. Odată m-am tăiat la picior cu barda — nu era cine ştie ce tăietură, da' m-a durut şi am şchiopătat patru luni încheiate după aia — atunci am auzit un „Hu ! Hu ! Hu !" îngrozitor, de parcă blestemata de fiară s-ar fi speriat ea însăşi. Alt'dată, căzu pe mine o grămadă

de lemne, julindu-mă rău p'o parte și-atunci urlă ea din nou. Da' vă zic că nu mă necăjea atît de tare cînd m-aflam la muncile mele obișnuite. Da' ia numa' să mă fi dus la pescuit ori la vînătoare, că pe dată se-arunca asupra mea cu sîniciile ei, cu frecușurile și cu ghinionu', de parcă adevăr grăise cînd îmi spusese că potîrnichile era pruncii ei ! Era ca și cum și-ar fi pus în cap să nu mai ucid eu pasăre ori jivină în bălțile alea ; ca și cum ar fi gîndit că ucisesem mai mult decît aveam dreptu'. La fel stătea lucrurile și cu întrecerile la țintă. Mereu nimeream pe-alături, de parcă ar fi legiuit ea să nu mă mai bucur de nici un joc, să n-am parte de nimic alt' decît muncă grea. Mare ciudățenie, nu-i așa ?

Așa am dus-o, crez, vr'o trei ani. Trecuse mai bine de doi, de la vizita căpitanului Wilson, cînd, fiind eu așa de urgisit de fiara cea ticăloasă, ba la hăituit, ba la ochit vînatu', ba cu ziua, ba cu ceasu', ajunsesem să m-aștept în tot timpu' la necaz și nenoroc.

— Stai puțin, Paddy, îl întrerupse Wharncliffe, doresc să precizez niște chestiuni pe care tu pari dispus să le ignori. În acest timp, prieteni, Paddy s-a bucurat de o prosperitate cum nu mai cunoscuse el nicicînd. A cîștigat bani frumoși, și-a pus la punct casa și pămînturile, și-a crescut numărul de animale și-a agonisit mari cantități de șuncă și felurite provizii, mulți porci și păsări. Mama lui avea unt și slănină la discreție, încît mai și vindea. Paddy însuși n-a fost nicicînd atît de voinic și sănătos. Întreagă această abundență i-a venit în momentul cînd s-a lăsat de vînat și pescuit, însușindu-și obiceiul de a munci în mod constant. Demonul său — dacă a avut într-adevăr așa ceva — a fost pentru el o binecuvîntare. Mai înainte de a-l fi „silnicit" acesta, cum zice el, a avut pe urme mulți alți demoni, cel mai rău fiind acela ce-ndeamnă pe compatrioții noștri la viața trîndavă de vînători și pescari. Toți cei pe care i-am cunoscut nu făceau două parale în alte privințe. În momentul în care și-a abandonat modul nesistematic de viață, Paddy a cunoscut prosperitatea.

— Poate c-așa o fi, Wharncliffe, poate c-așa o fi ! S-ar putea să fie un grăunte de adevăr în ce zici. Ai un temei cînd îi vorba de pescari — dar vai ! Încă n-am isprăvit. Așteptați să vedeți la ce m-a dus prosperitatea.

— Continuă, Paddy, îl îndemnă Jamison, văd că ajungi la coarda patetică !

— Coarda și soarta patitică, într-adevăr ! Ei bine, oamenii mă văzură că mă descurcam binișor și-atunci glăsui Sam Hartley :

— Ai ajuns la îndestulare ; te-apropii de pîrgu' vieții, ai o casă bună și o fermă din care nu lipsește nimic. Paddy, musai să-ți iei nevastă !

Sam își găsise una cu trei ani în urmă și avea doi băieți frumoși. Îi zic eu :

— Numa' îngîmfarea-i **face pe** oameni să bage și altora pe gît ce-a făcut și ce-s ei !

Mi-a vorbit atunci de bucuriile ce-i adusese însurăciunea — că avea tovărășie, nu mai era singur ; și cum îl mai iubea nevasta. După care arătă spre copii și strigă, de parcă toma' și-ar fi spus rugăciunile :

— Oh, Doamne, Dumnezeule ! Ce-ai văzut la Sam Hartley ca să-ți reverși haru' milei asupra lui ? Ce casă și fermă frumoasă ! Ce nevastă bună și chipeșă și ce mai copii minunați, leit după chipu' tătînelui lor !

Iar maică-mea bătrînă icni aidoma :

— Ia-ți nevastă, Paddy ! Adu-mi noră-n casă și fă să legăn prunci în poală mai 'nainte să-nchiz ochii. Mi-s atît de singură aici și n-ai nici un temei să mai aștepți. Ai acuma din belșug din ce trăi. Ești tînăr, puternic și inimos. Ai de lucru cu ghiotura, cîștigi bani frumoși și ai prieteni de seamă care să-ți găsească zilnic ceva de făcut. Ia-ți nevastă, fiule ; adu-mi o fiică, să-mi ție de urît la bătrînețe. Nu mai văz destul de bine acu' să-ți cos cămășile și să-ți împletesc ciorapii, ori să fac altă treabă pentru care-i musai s-ai ochi buni. Trebuie să-ți iei pe cineva care să te-ngrijească atunci cînd n-oi mai fi eu ; și cine poate fi ăla dacă nu o noră care să-mi ție tovărășie cînd pleci tu la vînătoare ori la lucru ?

Picătură după picătură tot căzînd mereu, pîn' la urmă se tocește piatra și, cu toate că nu-mi doream muiere și nici nu mă gîndisem prea mult la vr'una de cînd eram flăcău de nouăspe ani — cînd pusesem într-adevăr ochii pe-o fată ghizdavă din Orangeburg, da' ea a murit și pe mine m-a ars rău la inimă, iar după aia nici c-am mai gîndit la altă femeie ; după cum ziceam, cu toate că nu-mi doream nevastă și nici n-aveam vr'o muiere-n minte, tot bătîndu-mă ei la cap, și Sam și biata maică-mea, pîn' la urmă intrai și eu la idee și zic :

— Da' unde-i femeia cu care să mă-nsor ? Puțînc-s femeile pe care să le vreau, iar acelea poate că nu mă plac ; și-s prea bătrîn și așezat acuma ca să mai alerg după fuste, să văz ce mi-o cădea la zar. Voi să fiu sigur, atunci cînd fac întrebarea.

Bătrîna maică-mea și cu Sam ședeau cu ceasurile pe vatră, întorcînd chestiunea pe toate părțile ; și se mai amesteca și nevasta lu' Sam. Îi lăsam și ieșeam din odaie, zicîndu-le doar :

— Cînd v-oți înțelege, dați-mi de știre și, de mi-o plăcea boiu' fetei, o iau ! Vă mărturisesc, preacinstite fețe, că din parte-mi, m-aș fi lipsit cu totu'. Ăilalți în schimb, numa' de asta vorbeau, pîn' ce-ajunseră să mă agaseze mai rău ca diavolu' din ciuteică. M-aș fi însurat aproape cu oricine vroia ei, numa' să mă lase-n pace.

Unii oameni nu voiesc însă deloc să-ți dea pace. Țiu morțiș să iei și tu doftoria cu care s-a obișnuit ei ; te silesc să zici că te simți bine în țoalele strîmte pe care le poartă ei și-ți toarnă fericirea cu toptanu' pe gît, pîn' ce te sufocă. Așa mi-erau bătrîna maică-mea, Sam și nevastă-sa.

Ei, pîn' la urmă, se învoiră.

La cîteva mile depărtare trăia o lepădătură de om pe nume Pogson, care-avea o fermă amărîtă și-un pămînt sărac, lucrate amîndouă de el cu nepricepere. N-ajungea niciodată să strîngă o recoltă și mai tot timpu'-l vedeai împrumutînd ori cerșind. Și el era un soi de pescar și cam tot atît de leneș ca Solomon Johnson. Avea în schimb ne-

vastă, un băiat și trei fete mari — toate deșirate și uscățive, afar' de una, Susan — ori, cum îi zicea ei, Susan Heffernan, Heffernan fiind al doilea nume. Nu era așa de 'naltă, ci dolofană și frumușică ; părea cea mai domoală din turmă. Nici una nu mai era boboc și chiar Susan avea cel puțin douășcinci, după cum mi s-a spus ; cu toate că, după aia am auzit c-avea treizeci bătuți pe muchie. Ei bine, la asta se hotărîră.

— Nu-mi place soiu', le-am zis.

Sam și toți se-nvoiră că, în ce-l privea pe Pogson, acesta era într-adevăr o secătură amărîtă, iar nevastă-sa o muiere cu limbă ascuțită, pusă mereu pe gîlceavă ; cît privește fratele, era o loază care nu făcea altceva decît să călărească toată ziua la petreceri populare și la curse de cai ; și că alelalte fete erau arțăgoase și îndărătnice ; da' Susan, zicea ei, era o frumusețe, și-așa de tînără, de gingașă, de bună la suflet, de potolită și de ascultătoare, și fată de casă și iute la treabă.

— A fost așa de bună cu mine cînd am fost bolnavă, zice maică-mea. A venit și-a stat cu mine, mi-a gătit bunătăți; m-a ajutat la cusut și împletit. Îți spui eu, Paddy, că-i fată tare bună și drăguță și-o să ți se potrivească de minune.

— Păi, zic eu, dacă a fost bună cu matale, înseamnă c-a fost bună și cu mine ; da'-ți spui că nu-mi place neamu' Pogsonilor.

— O, se repeziră într-un glas Sam Hartley și nevastă-sa, doar nu te-nsori cu tot neamu' ! Susan Heffernan nu-i ca ăilalți. Nu seamănă cu nici unu' din ei și, de n-ai ști cum stă lucrurile, ai putea jura că-i copilu' altora.

Eu șoviăiam. Adevăru-i că-ntotdeauna văzusem în căsătorie ceva care să-nsemne iubire și simțăminte calde și duioase ; trebuie să-ți dea ghes inima pentru o femeie anume, mai presus de toate pe care le-ai mai văzut vr'odată ; să gîndești la ea mai mult ca la altele, să gîndești de drag, tot timpu' ; și să te bucuri c-o vezi

venind și să-ți pară rău că pleacă ; și să arzi de nerăbdare să vie iar și să nu te mai saturi, oricît ar sta de mult. Nu poți spune egzact ce-i iubirea, da' eu mi-am închipuit-o întotdeauna ca pe un dulce chin, un fel de aiurare plăcută, cînd ești coprins de vise și închipuiri frumoase, legate toate de-un chip anume de fată. Cîndva am simțit eu toate astea, da' se duseră odată cu moartea fetei din Orangeburg, iar după aia n-am mai întîlnit femeia care să mă facă a gîndi și visa cu dulce neastîmpăr. În ceea ce-o privea pe Susan Heffernan, o văzusem de mai multe ori, da' nu-i vorbisem decît o dată sau de două ori. Îmi păruse o fată ca oricare alta, o tînără cu chip plăcut, cu obraji rumeni și durdulii, cu o privire îndrăzneață în ochii negri, cu un trup rotunjor și tăcută, ceea ce-i, fără îndoială, o mare virtute la o femeie. Da' nici prin gînd nu mi-ar fi trecut s-o aduc acasă și s-o așez de-o parte a căminului, ca s-o știu tot timpu' pe lîngă mine, de mi-ar fi dat pace a bătrînă.

Da', cum vă spuneam, cu nimic nu-i mai intram în voie maică-mii, de nu mă-nsuram și nu-i aduceam noră-n casă, și, cum nu puteam colinda tot ținutu' în căutarea unei femei care să-mi fie mie pe plac, m-am gîndit că nu făceam rău dacă mă supuneam alegerii *ei*. Crez că nu s-ar fi gîndit niciodată la Susan Heffernan, de nu-i băga-n cap nevasta lu' Sam Hartley. Și nici nu crez că Susan Heffernan ar fi venit vr'odată s-o ajute, sau să vază de biata mea maică bătrînă, de n-ar fi învățat-o nevasta lu' Sam Hartley. Cele două tinere se cunoșteau de mult și-au pus la cale multe alte lucruri ce nu mi le-a arătat pe nici una într-o lumină prea frumoasă.

Într-o seară tăbărîră toți pe mine, și maică-mea și Sam Hartley și nevastă-sa ; iar Sam s-a rugat pentru mine și mi-a cetit din Sfînta Scriptură, în părțile unde se spunea ce binecuvîntare-i căsătoria. Și se unîră atunci cu toții să-mi cînte cîntecelu', pîn' ce-mi împuiară urechile. Din întîmplare, tăman atunci ceteam la lumina focului dintr-o revistă veche pe care mi-o trimisese Wharncliffe,

și, pe cînd întorceam foile, căutînd ceva scurt, dau de titlu' unei poezii ce se brodea de minune cu ce vorbea ei.

— Tăceți, le zic, uite-aici niște stihuri despre căsătorie.

Le-am cetit titlu' poeziei, scris cu litere mari, și ce zicea editoru' că fuseseră compuse de un bard englez cu mai bine de două sute de ani în urmă :

„DACĂ SĂ TE ÎNSORI, ORI BA — 1640".

— O, citește-o, zise Salley Hartley.

Le-am cetit-o, dar, și așa mă unse la inimă, c-o-nvățai pe dinafară, ceea ce fac ori de cite ori îmi place ceva, și asta fără măcar să mă sforțez.

I

„Nu te nunti c-o scorpie răscoaptă,
De vidră fugi, iubire, nu bani cată ;
Așa-nsoțire
Ar fi roire
Ce-n fagur sterp, nu-n miere te îmbracă !

II

Mai bine între cărți petrece și-n plăceri,
Vieții joc și muncă fără preget ceri.
Bea pîn' la fund,
Gol de-orice gînd,
Fii scump la timp și ieftin la comori.

III

Mai mare plăcere-i atunci cînd poți
Peste-o masă goală picioru' să-ți salți.
Să pleci, să vii
Fără să știi
Că are cin' să-ntrebe cum ai scăpat din lanț.

IV

Să nu știi de stăpîn ori de nevastă,
De hățuri să te tragă, ori să te silească.
Tihna ți-o sporește,
Plăcerea domolește,
Sparge-ți și capu', da'-n van îi să-l cîrpească.

V

Adastă înțelept, în dîrdoră nu da,
Mai inainte mîna de a-ți amaneta.
Apoi socotește
Ce îți prieste
Să hăituiești, o văduvă ori fată.
Și dacă totuși, coprins de disperare,
Primești să-ți faci în viață o schimbare,
Nu-ți lua pereche
Muiere-ntr-o ureche !

Căci a-ți lua o proastă de nevastă, s-o ai alături viața-n-treagă, înseamnă, sărmanu' meu prieten :

O veșnică-ntristare,
A inimii sîngerare,
A nu cunoaște stîmpărare
Cu sufletu' în iritare
Alt rău mai mare, pămîntu' n-are
Și timpuriu tu guști a iadului d... (amnare) !

Vă las așadar în grija don'șoarei Pandora și-a cutiei sale, căci ea, înțeleg, nu era decît o proastă frumoasă, iar de la proști, nici Dumnezeu nu cere ! E-aproape singura boală omenească pe care nici un doftor n-o poate lecui.

Aminte ia la mine și-ți fă lege din asta :
Însoară-te cu dracu', da' nu-ți lua proasta !"

Paddy rosti aceste versuri și, mai cu seamă finalul, cu multă fervoare. Nici unul din noi nu ni le aminteam și Wharncliffe îl bănui pe Paddy însuși de-a fi autorul ciudatului final al celei de-a șasea strofe. El însă nu binevoi să ne dea nici o explicație, ci trecu mai departe. Trebuie să adaug că, răsfoind după aceea colecția de reviste vechi ale lui Wharncliffe, nu am dat de versurile citate, dar, afirmația lui Paddy fusese pare-se făcută cu toată candoarea și naturalețea.

CAPITOLUL XXVI

Filosofia lui Paddy privitoare la însurătoare — Cum își opune părerile ei doamna Salley Hartley — Cum recurge ea la ceai de alune pentru a-și nimici adversarul — Cum îl pedepsește Paddy pe Sam Hartley, ca „ripizintant" al soției sale — La ce concluzii ajung mama și fiul.

— Dragii mei prieteni și seniori, își continuă Paddy reflecțiile, după cum dorcam și noi, dacă am și eu de dat un sfat unui tînăr care pășește-n viață, apoi acela-i următoru' : să nu te-nsori de nu te trage inima și niciodată să nu te-nsori pentru a mulțumi pe alții. Trebuie s-ajungi să simți doru' a ceva ce nu poți afla în hrană ori băutură, haine frumoase, jocuri, sport ori muncă ; și-atunci ăi descoperi, poate, că aceea-i nevoia de pereche. Abia cînd simți acea nevoie, trebuie să-ncerci a-ți face pohta inimii, iar nu să stai de lemn-tănase și s-aștepți să-ți găsească altcineva nevastă. Îi semn rău pentru însurăciune, cînd trebuie să-ți zică alții ce-ți lipsește, și-i semn și mai rău, cînd ai trebuință de ochii altora, pentru a căuta ceea ce tu însuți trebuie să-ți dorești ; și dacă acel lucru-i o femeie, iar ea se-nvoiește să fie aleasă de-un al treilea, apoi acesta-i semnu' cel mai rău ce ți se poate ivi și poate cel mai rău și pentru ea.

Acuma recunosc și eu că n-a fost cu judecată din parte-mi s-ajung pînă-n amiaza vieții aproape fără să mă gîndesc niciodată că-mi trebuie o nevastă. Uneori îmi părea și mie de minune că-n vreme ce toți tinerii din juru' meu făcea ochi dulci la fete și umblau după însurăciune, eu nu simțeam deloc pornirea de-a face aidoma. Mă întrebam de nu eram văduvit de unele simțiri firești — dacă nu lipsea în inima mea un loc duios ; dacă n-aveam sîngele rece ca al unui șarpe și nu puteam afla nici o plăcere în bucuriile nevinovate ale vieții — în tovărășia femeilor și copiilor, în ce-i frumos, ca jocuri, glume și desfătări nevinovate.

Da' nu era așa : îmi plăcea să mă joc ; îndrăgeam copiii ; puteam lua micuțele ființe pe genunchi și le

jucam în brațe ceasuri întregi și le legănam pe umeri ; o făceam cu plăcere — adică atunci cînd erau mici și nu se obrăzniciseră încă, dacă stăteau la locu' lor și n-ajunseseră din pricina răsfățului să-ți răspundă cu nerușinare ori să-ți facă necazuri.

Îmi plăceau destul de mult și femeile, adică atunci cînd erau femei *așezate*, potolite și deștepte și nu se făcea de rușine cu îngîmfarea lor prostească. Cînd eram tînăr, doar de opșpe ani, *am cunoscut* o fată — v-am mai povestit de *ea* — pe care ardeam de dorința de-a o vedea și-a mă plimba cu ea. După ce gătam treburile zilei, puteam fi găsit acasă la ea tot atît de des ca la mine. Cinam acolo și ne plimbam în serile cu lună ; cum îmi mai plăcea să merg cu ea la cules de coacăze !

Oh, dar știu că era frumoasă și-atît de blîndă și dulcioasă ; n-ar fi stîrpit nici viața unui vierme. Nu crez să fi omorît o muscă, oricît i s-ar fi vîrît în ochi și-n păr. Avea cei mai catifelați ochi căprui și cel mai lung și mai mătăsos păr castaniu-gălbui. Lucea precum soarele ce se-ascunde în crîngurile toamnei ; răspundea atît de dulce, cu capu' aplecat p'o parte și privirea piezișă, pe sub pleoapele pe jumate lăsate. Oh, era pe cît de cuviincioasă, pe-atît de dulce și de-aia zic că era deșteaptă ; cu toate că n-avea niciodată prea multe de spus.

Da' nici în vremea cînd eram cu ea nu m-am gîndit la iubire, cu toate că asta era poate ceea ce simțeam ; cît despre căsătorie, nu mi-a trecut prin cap pînă-n neagra zi cînd am văzut-o întinsă în coșciug, în veșminte albe pentru îngropăciune. Și-atuncea, oh, preacinstite fețe, atunci cînd era prea tîrziu, m-am gîndit la ea ca la o soțioară, și mi-a părut rău că mi-am pierdut singura șansă de-a fi fericit și de-a avea căminu' meu. După aia nu m-am mai gîndit niciodată la însurăciune, ci-am luat drumu' codrului, țintind la păsări, sălbăticiuni și pești mai aprig ca oricînd ; de-aia crez c-am ajuns mare vînător și pescar.

Suferința pentru pierderea suavei făpturi se prefăcu în timp într-un simțămînt tare dulce și ani lungi după aia am gîndit la ea făr' să simt durere-n suflet. Găseam

întotdeauna că era mai plăcut să mi-o amintesc pe ea, pe care n-o mai puteam vedea, decît să privesc la toate tinerele împodobite pe care le întîlneam. Şi pînă atunci — adică pînă în vremea de care vă vorbesc, în urmă cu doi ani — nu mă gîndisem niciodată să mă-nsor, ori să trag clopotele unei femei.

După cum vă spuneam, mi se făcu frică văzînd că toţi bărbaţii umblau după femei şi se-nsurau, afar' de mine. Mă temeam c-aveam inima împietrită, rece ca a unui şarpe, văduvită de simţirile ei fireşti. Aşa se face c-atunci cînd maică-mea şi Sam Hartley cu nevastă-sa se puseră pe capu' meu să mă-nsor, tocănindu-mă dimineaţa, la prînz şi seara, mi-am zis că poate ei au dreptate şi-i mai bine să mă supui. E-adevărat, gîndeam eu, că nu simţeam lipsa unei femei şi nu cunosc nici una pe care să doresc a o vedea mai des, da' văz şi eu cum face lumea ailaltă. Ştiu prea bine că jumate din căsătorii îs puse la cale de mămicile şi prietenii mirilor şi par să meargă toate la fel. Un fapt îi sigur, că trăiesc şi mănîncă laolaltă ; şi dacă se mulţumesc ei cu asta, îmi pare că trebuie să mă mulţumesc şi eu ; şi p'ormă biata mea maică bătrînă ţinea cu tot dinadinsu' !

Într-o după-amiază se ţinu mare sfat la mine acasă între coana bătrînă, Sam Hartley, nevastă-sa şi mine. Ne adunasem cu toţii după prînz în juru' focului şi ronţăiam alune. Eu nu prea aveam multe de spus, ci doar stam şi trăgeam nori groşi din pipă, în vreme ce ei spărgeau şi mînca alune, punînd ţara la cale. Zice nevasta lu' Sam :

— Nu-l pot pricepe pe Paddy. Nu se gîndeşte la femei, nu se gîndeşte la el însuşi, nu se gîndeşte la bătrîneţile dumitale.

Apoi, către maică-mea :

— Nu văz la ce-i foloseşte unui om s-ajungă la sorocu' vieţii, fără să-şi fi avut niciodată familia lui. Nu-i a bună. Nu-i cuviincios şi rispictabil şi oamenii se ia de gînduri din pricina purtării lui. Îţi spui eu, Paddy, că nu-i cuviincios şi oamenii te-or vorbi de rău.

— Cît despre asta, răspunz eu, cui îi pasă de gura lumii. Să-şi vază fiecare de trebile lui. Asta înţeleg eu prin trai cuviincios şi rispictabil.

— Da' bine, zice ea, aşa-i bine şi frumos şi-i semn de prietenie ca atunci cînd îţi vezi prietenu' apucînd pe-o cale greşită, să-l ajuţi cu cîte un sfat din cînd în cînd.

— Păi, asta-i întrebarea, ce-i bine să faci ? Mi-nchipui că tu şi Sam aţi făcut bine însoţindu-vă, pentru că aţi vrut asta amîndoi şi vă plăceaţi ; cu totu' altceva-i cu mine însă, care încă n-am întîlnit muierea pe care să voiesc a o lua de nevastă şi poate nici unei muieri nu-i arde de mine.

— Apăi, aici păcătuieşti tu, zice ea. Cum de n-ai întîlnit-o ? Îi din pricină că nu vrei s-o cauţi. Cînd cineva-şi doreşte un lucru, pleacă în căutarea lui; nu ?

— Asta-i buba, Salley Hartley. Din pricină că nu-mi doresc ăst lucru, nu mă grăbesc.

— La vîrsta ta-i un păcat şi-i contra firii să nu simţi astă nevoie, Paddy. Oamenii or crede...

— Oh, naiba să-i ia pe oamenii cu ce-or mai crede ei ! N-au decît să crează ce dracu' vor. Ce-mi pasă mie ? Nu-ţi ajunge că te-ai măritat tu, de ce ţii morţiş să mă-nchizi şi pe mine în colivie ?

— O, nu te-apuca să blestemi şi să-njuri, Paddy, intră Sam în vorbă. Doar ce spune muierea-i cu dreptate. Trebuie să-ţi iei nevastă pentru binele tău, de dragu' bunei cuviinţe şi al religiei şi de dragu' maicii tale bătrîne.

— Sam, zic eu, doar ultimu' lucru pe care l-ai spus îi cu temei şi-am zis deja că mă-nvoiesc la însurăciune, numa' să găsesc femeia care să-mi placă.

— Păi, zice Sam Hartley, doar ţi-am zis de una, o tînără faină de tot, destul de drăguţă pentru oricare bărbat şi destul de bună.

— Tăman aici şovăi eu. Ţi-am zis că nu-mi place neamu' ! De la ultima noastră convorbire am auzit multe despre Pogson şi din ce-am auzit, îi cel mai bicisnic porc ce s-a scăldat vr'odată într-o baltă de noroi.

— Bine, da' doar nu te-nsori cu Ephraim Pogson, ci cu fiică-sa, zice Salley Hartley, ridicîndu-şi nasu' cîrn şi obraznic şi rînjind ca un viezure ce-şi scoate ritu' din vizuină.

— Nu, da' cînd caut animale pentru fermă, porci ori păsări, aleg întotdeauna pe cele de soi bun, iar cînd auz că Pogson îi un porc, iar nevastă-sa o scorpie cum nu s-a mai văzut...

— Cine ţi-a zis asta ? întrebă ea cu o privire fioroasă, ca a unui motan pe vreme geroasă.

— Toată lumea.

— Atunci toată lumea minte. O cunosc pe Betsy Pogson de cînd eram de-o şchioapă. Îi femeie bună, îţi spui eu, şi are nişte copii minunaţi.

— Ce-ai de zis, o întreb eu, de Billy Pogson ?

— Cine ? Băiatu' ăla ? Nu-i decît un copil — un copil zburdalnic foc, altceva nu mai ştiu despre el.

— Ei bine, zic eu, ca să nu mai lungim vorba, nici eu n-am nimic de zis contra nici unuia din ei, din cîte-i cunosc eu însumi. Îs numa' zvonuri. Da' dacă aşa se cuvine să fie întrebat şi cel în cauză cu privire la propria lui însurăciune, apoi are şi el dreptu', mi-nchipui, să puie cîteva întrebări, ca să vază ce fel de tovărăşie i-aduce nevastă-sa în casă. Eu nu voi la afacerea asta decît s-o mulţumesc pe maică-mea şi, dacă-i ea mulţumită, crez c-oi fi şi eu. Am să merg s-o văz pe tînăra fată şi, de mi-o plăcea, nu mai zic nimic de ăi bătrîni.

— Da' bine, zice doamna Salley, vorbeşti de parc-ai pleca să cumperi un cal. Mi-nchipui c-ai să-i ceri don'şoarei Susannah Heffernan să te lase s-o cauţi la dinţi.

— Mi-nchipui, doamnă Sam Hartley, că nu-i nici un rău în faptu' că un om şi-alege nevasta cu tot atîta băgare de seamă ca atunci cînd şi-ar cumpăra un cal ; şi-o să-ţi mai spui, şi cu asta am încheiat, că nu-mi trebuie numa' o femeie cu dinţi sănătoşi, ci şi una cuviincioasă la vorbă şi la fire. Un lucru mai presus de toate trebuie să aflu la o femeie : să aibă bun-simţ.

— Şi ce-nţelegi prin bun-simţ, aş vrea să ştiu ?

— Ei bine, o să-ţi spui. Trebuie să-şi cunoască locu'. Dacă o bag într-o casă de opt pe zece, trebuie să-nveţe a trăi pe picior mic în ea. Dacă-i dau numa' trei acri de pămînt, trebuie să-şi potrivească năzuinţele la trei acri şi nu mai mult. Dacă-s numa' şase farfurii în casă şi trei linguri şi-o singură oală, trebuie să se mulţumească a le ţine mereu curate şi gata de folosinţă ; şi de n-are decît două rochii şi trei perechi de ciorapi, trebuie să-i intre-n cap c-atîta are de purtat şi să facă bine a pune cîte una deoparte pentru duminici, iar pe celelalte să le petecească cu sîrg pentru zilele săptămînii. Bunu' simţ înseamnă să faci numa' ce trebuie şi să te potriveşti în aşa fel locşorului tău, încît să scoţi cît mai mult profit de la el. Un lucru-ţi cer îngăduinţa de a-ţi spune, că nicicînd nu m-oi însura c-o proastă, de-o fi să fie după voia mea.

— Şi ce-i o proastă, mă-ntreb ?

Zic eu :

— Îi ca un biet dobitoc ce n-are linişte şi nu dă nici altora pace. Îi ca un şarpe ce se zvîrcoleşte-ntr-una, c-o limbă ascuţită şi neghioabă. E-o jivină ce goneşte pacea din orice cămin, o fiară neruşinată, îngîmfată, zgomotoasă şi încurcă-lume. Şi dacă-i o fiară de sex feminin, apoi ea seamănă cu diavolu' — şarpe — chiar ăla, mi-nchipui după care-şi luă modelu' nevasta lu' Adam — doamna Eva crez çă trebuie să-i zic, pentru a mă arăta rispictuos. Aşa că orice iau de nevastă, afar' de-o proastă. Aşa ceva n-aş îngădui lîngă mine !

— Îmi pare, dom'le McGann, zice doamna Sam Hartley, îmi pare că voieşti să mă jigneşti — *ştiu* prea bine unde baţi şi n-am de gînd să stau aici ca să fiu luată în tărbacă de un bărbat, oricare ar fi el. Că de-ar fi al meu bărbat adevărat, n-ar sta colea tăcînd milc şi lăsîndu-şi nevasta de izbelişte.

Şi-l împunse cu privirea pe bietu' Sam. Zice acesta atunci :

— Dragă Salley, Paddy n-a vrut să te jignească. Ţi-o poate spune şi el.

— Cui îi pasă, mă-ntreb, de ce zice el, ori ce zici tu ? De-ai fi bărbat, ai sări în apărarea nevesti-tii !

Sărmanu' Sam îşi dădu toată silinţa, la fel şi maică-mea bătrînă, să potolească tigroaica, da' ea-i dădea mai departe, ca o maşină barosană, scoţînd nori de abur. Şi cu cît dădea din clanţă, cu-atît se-nfierbînta mai tare, încălzindu-se prin propria mişcare. Eu nu i-am aruncat nici o singură vorbă, da' ea-şi roti scaunu' către mine şi mă-nfruntă cu o gură ce toca cu viteza de o mie la sută ! În cele din urmă, mînia i se aprinse într-atît, încît deodată apucă punga de alune ce-o ţinea în poală şi mi-o aruncă în faţă strigînd :

— Asta să-ţi fie plata că m-ai făcut fiară şi proastă şi, de-aş fi fost eu bărbat, ori de-aş fi avut unu' la spate, apoi nu scăpai doar cu-atît.

Atunci luă foc maică-mea, care se repezi la ea ca turbată, mai întîi c-o gură cît o şură şi p'ormă crez cu unghiile. Eu însă mă ridicai cît se poate de liniştit, scuturai pe jos alunele şi cojile şi ducîndu-mă la coana mare, o împinsei uşurel la loc în scaun.

— Şezi, mămico, bătăile şi certurile nu-s treabă de muiere. Aminteşte-ţi ce zice cîntecu' :

„Gingaşele-ţi mîini nicicînd n-au fost făcute
Ca din orbite potrivnicei ochii să-i strămute."

În schimb, bărbaţii pot şi trebuie să-şi dea socoteală în locu' muierilor. Află Sam, îi zic, întorcîndu-mă în partea unde stătea el ghemuit şi tremurînd tot, află că nu-nghit o jignire pe daiboj, de-mi stă-n putere s-o plătesc. Şi cum nevastă-ta-i femeie, judecînd după veşminte, îi cît se poate de fireş ca tu, soţu' ei, să plăteşti toate datoriile făcute de ea. Noi doi furăm mult timp prieteni, bătrîne, da' căsătoria poate sfărîma cele mai strînse prieteşuguri,

mai ales cînd în casă cîntă găina ! Aşa cum sîntem noi de vechi prieteni, tot trebuie să te fac să plăteşti poliţa nevesti-tii ! Şi cu toate că mi se rupe inima, am de gînd să te scoţ afară şi să-ţi trag o sfîntă de bătaie, cum n-ai mîncat tu de cînd eşti pe lume !

Zicînd acestea, l-am înşfăcat mai întîi de guler şi p'ormă de ceafă şi i-am sucit guleru' mai să-l strîng de gît. El încercă să dea înapoi şi să vorbească, da' nu putu scoate mai mult de un mormăit sugrumat. Zic eu :

— Hai, vino afară în curte. Îţi dau sorţi egali.

El însă făcea pe el de frică şi se trăgea 'napoi ; l-am ridicat atunci voinicește pe umăr, zicînd :

— Mai întîi o să te-arunc pe fereastră, bătrîne, aşa numa' ca să-i arăt nevesti-tii cum se dă un bărbat la fund în viaţă din pricină că şi-a luat nevastă proastă !

De data asta pisica se repezi la mine cu toate ghearele. Mă alesei cu cîteva zgîrieturi, da', cum mă găsi aplecat ca să-l arunc pe Sam pe fereastră — că-i lăsam să creadă că voi s-o fac cu tot seriosu' — ea-l prinse de picioare şi-ncepu să-l tragă 'napoi, în vreme ce eu mă prefăceam că-l împing 'nainte, cu toată puterea. Atunci se vîrî şi maică-mea bătrînă, prinzîndu-mi mîinile pe la spate şi trăgînd cu slabele ei puteri. Sam se zvîrcolea, luptîndu-se să scape, pîn' ce i-am şoptit să stea liniştit şi să nu se sperie, că nu-i făceam nici un rău. Deodată îl răsucesc de la ferastra laterală, unde îl înşfăcasem, şi-l car la cea din faţa casei, ce dădea spre verandă. Brusca răsucire o aruncă pe doamna Sam pe podele, unde rămase lată, în vreme ce biata maică-mea se rostogoli peste ea.

Cînd ajung cu Sam la cealaltă fereastră, îi zic destul de tare ca s-auză toţi :

— Sam, bătrîne, ca riprizintant al nevesti-tii, ai tu însuţi o fire îndrăcită ce trebuie răcorită. Sîngele-ţi fierbe tot şi niciodată n-am văzut pe cineva aprinzîndu-se aşa de iute la mînie. Aşa încît, Sam, pentru sănătatea ta şi ca să nu te-apuce năbădăile, te-oi răcori într-un hîrdău cu apă.

Zicînd acestea, îl scosei repede pe fereastră şi-l băgai cu capu' şi umerii într-un hîrdău mare cu apă ce stătea pe-o bancă tăman sub geam. L-am afundat de trei ori în albia plină cu spumă de săpun, după care l-am scos şi l-am lăsat jos pe duşumea.

— Asta, Sam, să-ţi fie învăţătură de minte ca altădată să nu te mai mînii şi să-i arunci prietenului tău în faţă cu coji de alune.

— Da' n-am făcut-o eu, zice el cu privirea unui miel rănit, în vreme ce nevastă-sa-i ştergea urmele de săpun de pe faţă şi din păr. Îmi aruncă o privire de tigru hămesit, da' nu zise nimic.

— Prea bine, a făcut-o nevastă-ta, iar după lege sînteţi una şi-acuma îţi atrag atenţia cu tot dinadinsu' că pentru orice vorbă ori privire nelalocu' lor, pe care mi le-aruncă nevastă-ta, le iau 'napoi cu dobîndă de la tine. Tu trebuie să plăteşti pentru toate datoriile făcute de ea.

— Crez că-i destul de greu, zice el, privindu-mă jalnic.

— Greu ori uşor, să-ţi intre-n cap că va trebui să-ţi porţi crucea, că din parte-mi, îi ca şi cum aş fi jurat pe Sfînta Scriptură. Eu nu pot să bat o femeie, da' am să-i plătesc pe spinarea ta, aşa că, de se mînie vr'odată pe tine şi vrea să te vază bătut măr, apoi numa' să-mi zică mie vr'o vorbă de ocară şi-o şi iei pe coajă. Ori de cîte ori se-ncondură la mine, am să-nţeleg că vrea să faci tu cunoştinţă cu ciocanu' ori cu menghina.

N-au mai stat mult după aia, ci-au plecat, sfădindu-se între ei. O auzeam pe ea bodogănind — că ascuţită şi neastîmpărată limbă mai avea — pîn' ce-ajunseră la drumu' mare. După ce plecară ei, biata maică-mea, care se luptase din răsputeri s-o mai îmblînzească pe Salley Hartley, mă certă rău de tot pentru ce făcusem. Zic eu :

— Coană mare, ce-ai vrea ? Muierea asta-i un motan care-şi înfige ghearele în blana bietului Sam ori de cîte ori e-n toane rele. N-am vrut să-i fac rău, sărmanu' ;

îi sînt tot așa de bun prieten ca-ntotdeauna și-mi pare rău de el c-a nimerit în aceeași colivie c-o pasăre avînd asemenea gheare. Un lucru trebuie să-ți spui, coană mare, că atît cît văzui din căsnicia lu' Sam, nu-mi dă ghes să-i urmez pilda.

— Ah, Paddy, el n-a greșit decît cînd și-a ales muierea. Sally a fost întotdeauna iute din fire.

— În schimb ți-a fost întotdeauna prietenă și-ai avut cea mai grozavă părere despre ea.

— Drept îi, și, dacă lăsăm la o parte firea ei aprinsă, apoi să știi că-i o fată tare bună.

— Dacă lași la o parte firea, poți lăsa și femeia cu totu. Că-i partea care contează cel mai mult. Și zici că-ntotdeauna a fost așa.

— Da, însă-mi pare că s-a făcut mult mai arțăgoasă de cînd s-a măritat. Nu era nici pe jumate așa cum s-a arătat astăzi.

— Asta nu-i din pricină c-ar fi luat un bărbat rău. Nu-i Sam de vină — și totuși nu știu de nu-i și vina lui. Dacă bărbatu' nu-i stăpîn în casă, apoi îi ia locu' muierea. Din pricina firii lui blajine și-a felului cum a lăsat-o pe proasta asta mică să și-o ia-n cap, se făcu ea ca o pisică sălbatică. Îi om bun el, da' cam prostuț. Lucru' cel mai rău, coană mare, îi ăsta : Salley îi prietena nedespărțită a preferatei dumitale don'șoara Susanna Heffernan...

— Oh, se repezi maică-mea, da' Susan Heffernan nu seamănă deloc cu *ea*. Îi cea mai dulce, mai blîndă...

— Și totuși nu știi vechea zicală, cine se-aseamănă se-adună ?

— Haide, Paddy, ce fel de femeie îți dorești tu de nevastă ? Bag seamă că nimic nu te mulțumește — nici de-ar fi un înger din cer.

— M-am arătat eu așa de greu de mulțumit, mamă, ca să-mi zici asta ? Oare nu faci ce-ți place ?

— Asta-i drept, Paddy, da' eu îs maică-ta, aici îi deosebirea.

— Nu, nu ! Cînd cineva-i greu de mulțumit, nu-i nici o osebitură. Nu le pasă de maica lor bătrînă, mai mult ca de tînăra soață. Întorc spatele oricui. Tu ești prima ființă care-l găsește pe Paddy McGann greu de mulțumit.

— Da, Paddy, că de n-ai fi fost, te-nsurai de mult.

— Așa aș fi făcut, mamă, de n-ar fi fost povestea aia de demult pe care ți-o amintești. Și i-am spus numele suavei fete din Orangeburg.

— Da, zise ea, sărmana Kitty ! Da' de-atunci a trecut mai bine de cinșpe ani, Paddy.

— Oh, mamă, de mi-ar fi fost de fel a mă-nsura, crez că n-aș fi fost greu de mulțumit. Ai văzut cum m-am supus de repede dorințelor matale și cum v-am lăsat pe tine și pe tigroaica aia să-mi alegeți o nevastă. Da' după cele întîmplate în seara asta, socot că trebuie să mă mulțumesc ceva mai greu. N-am să mă grăbesc, ci-am să-ncerc să mă dumiresc în privința don'șoarei Susan Heffernan. Nu mă bizui eu pe cuvîntu' nici unei femei. Am s-o urmăresc eu însumi o vreme, așa cum urmărești un șarpe frumos ce se furișează fără zgomot prin tufișurile verzi. Am avut de la-nceput îndoieli față de neamu' Pogsonilor.

— Da' Susan îi tare chipeșă, Paddy.

— Frumusețea nu ține de cald, coană mare.

— Îi tînără, blîndă și duioasă, parcă-i un pisoi nevinovat și jucăuș.

— Pisoii au gheare și se fac repede pisici.

— Da' ce-i ceri tu unei femei ?

— De m-ai lăsa în pace, nu i-aș cere nimic' și bagă de seamă că, dacă tot bătîndu-mă la cap mă silești să mă-nsor cu tînăra asta — de m-o vrea...

— O, te vrea !

— De unde știi ?

— Nu știu, da-i la mintea cocoșului. Nu crez să fie fată la răscruce, care să nu zică „da", numa' s-arunci tu vorba. Te **vrea** cu siguranță.

— Poate da — poate nu ! Nu-s așa de prost și de-ngîmfat să-mi închipui că-i de-ajuns să deschiz gura, ca să-mi și cază-n brațe. Ce-ți pot spune-i că mă grăbești la un lucru ce-mi poate aduce mult bine ori mult rău ! Tovărășia unei soții și nurori bune ar însemna mult și pentru mine și pentru tine, da' aivă-mă Domnu'-n pază de-o fi ca sălbăticiunea asta a lu' Sam Hartley.

— Oh, Paddy, e-un înger față de ea.

— Ei, nu-s așa de nebun ca să-i cer să fie înger. Ca s-o spui pe-a dreaptă, aș vrea mai degrabă să nu fie. Socot că un înger îi destul de bun doar într-o lume unde nu-i nevoie de cîrpit pantaloni și făcut cîrnați. Da'-n lumea noastră săracă, o femeie bună-i tot ce-i trebuie unui bărbat cinstit.

— Și ce-nțelegi printr-o femeie bună, Paddy ?

— Ți-am mai zis și 'nainte. Trebuie să-și cunoască locu' de drept ca femeie, soție și, poate, mamă, și să ție la locu' ei și să scoată tot ce poate din el și să se mulțumească și-ntr-o casă de șase pe opt prăjini *, unde să n-aivă decît un castron de tinichea din care să mănince. N-aș suferi o femeie căreia să-i taie gura-n săbii. Doamne ferește ! Cade ceru' pe mine cînd vă văz pe voi, femeile, cum stați cu ceasurile și melițați verzi și uscate, cum făcurăți matale și Salley Hartley de cînd ne-am așezat la masă și pîn' ne-am ridicat, cum faceți de dimineață pînă seara, fără să mai isprăviți, fără hodină pentru gurile voastre ori urechile mele ! Și mă rog, despre ce-ați flecărit ? Nimic, pe sufletu' meu, nimic decît vorbe de clacă, taclale, baliverne, verzi și uscate, vrute și nevrute, fum și băsici de săpun — taca-taca-n sus, taca-taca-n jos, treanca-fleanca. Doamne, îndură-te de noi ! E de spaimă ! E-ngrozitor ! Ai putea crede că vă silește cineva să sporovăiți tot timpu' ! Fără noimă, fără scop ; nu despre muncă, nu despre ceva care să nu se spulbere ca pufu'

* O prăjină : 5½ iarzi.

de păpădie. Uite, de pildă, astăzi, cînd am intrat în casă : de ce vă ciorovăiați matale și Salley Hartley ? Că nu vă-nvoiați „cine fu ăl de trecu drumu' 'nainte de-a intra eu, mergînd înspre Cannon's Bridge".

Mai întîi ziseși *matale* :

— L-am văzut pe Joe Evans trecînd drumu' spre Cannon's Bridge.

Iar ea te contrează :

— Crez că n-a fost Joe ; semăna mai mult cu Mike Waters.

Da' mata zici :

— Îs sigură că fu Joe, Salley.

Iar ea răspunde :

— Îs sigură că *nu fu* Joe ; era un bărbat mult mai înalt, trebuie să fi fost Mike.

Atunci zici matale :

— Nu mă-nvăța tu pe mine cum arată Joe, Salley, că doar îl știu din leagăn.

— Da' și eu îl știu, că doar l-am văzut la nuntă.

— Joe călărește un cal murg, costeliv și poartă haine de dimie albastră. Eu am învățat-o pe nevastă-sa cum s-o vopsească.

Zice ea atunci :

— Și Mike călărește un cal murg și poartă haine de dimie albastră. Și-s sigură c-a fost Mike, pentru că-i mai înalt ca Joe.

— Omu' ăsta era scund, Salley, zici mata repede.

— Nu, era tot atît de 'nalt ca Paddy.

— 'Nalt ca Paddy ! te miri matale. Auzi vorbă, Salley, cînd știi c-aproape nici un bărbat de la răscruce nu-i 'nalt ca Paddy.

Și tot așa ați ținut-o, pîn' ce v-ați înroșit amîndouă la față ca moțu' curcanilor și-ați dat în ceartă, pe care-ați lungit-o tot timpu' prînzului, pîn' ce-am aruncat eu cuțitu' și furculița, și, sărind în picioare, m-am burzuluit :

— Sam Hartley, îi prea de tot. Nu mai pot îndura. Hai să bem ceva !

— Păi, a fost foarte urît din partea ta, Paddy ! Îs sigură că-i dreptu' femeilor să vorbească despre ce le place.

— Da' *nu* vă plăcea ! Vă-ntărîta pe-amîndouă ca pe niște viespi. Și cine vă dă *dreptu'* să vorbiți ? Nimeni n-are acest drept, de n-are ceva deștept de spus, un lucru cu judecată ; ceva bun și folositor de aflat ; de dat un răspuns potrivit ; ori ceva frumos de-auzit, **sau** care să placă minții. Dacă n-ai nimic de **zis**, apoi **nu zi** nimic ! Nici Dumnezeu nici oamenii nu-ți cer să melițezi tot timpu'. Nu mintea, ci îngîmfarea face să n-aibă-astîmpăr limba. Și ce conta dacă fusese Joe Evans ori Mike Waters ? Nici unu' nu face doi bani... Felu' ăsta de-a vorbi gonește bărbatu' din casă ; îl împinge în brațele altora, îl face să se ia de băut și fumat. Căci în giniral, chiar dacă bea și fumează, tinerii adăugesc și oleacă de glagorie și de veselie ; și, afar' de cazu' cînd mai întîlnești și printre flăcăiandri o limbuție neroadă, ei nu te duc la disperare ca ucigătoarea sporovăială a muierilor. Ascultă de la mine, mamă, de-o fi să-mi iau de nevastă o femeie cu limba lu' Salley Hartley, îs pierdut pe veci. Ori mă bagă-n pămînt, ori o dau dracului și-mi iau lumea-n cap.

— Ei, nu te teme tu, cînd îi vorba de Susan Heffernan. Îi cea mai potolită fată și are vorba cea mai dulce.

— Of, ajunge acu'. Mi-ai mai spus-o de-o mie de ori. Nu voi să mai auz. Trebuie să mă dumiresc singur.

— Da' **o** să te duci s-o vezi, Paddy ?

— Crez **că** da, dacă zici matale, iar eu am făgăduit. Văz că ți-ai băgat în cap să-mi iau nevastă. Am să merg s-o văz.

Așa am pus capăt voroavei din seara aceea. A doua zi, ziorel de ziuă o pornii la tăiat de lemne. P'ormă am aflat însă că, de cum seosei picioru' pe ușă, o luase din loc și biata mea maică bătrînă, petrecîndu-și toată ziua la

Pogsoni. Se puse s-o pritocească pe fată cum să se poarte ; îi spuse tot ce zisesem eu și ce așteptam de la ea. Doamne Dumnezeule ! Cînd te gîndești cum poate o mamă bătrînă să-și bage ceva-n cap pînă-ntr-atît, încît să ajungă a face tot ce-i stă în putință pentru a-și păcăli propriu' ei fiu și-al duce de rîpă ! După aia am auzit că ea și Salley Hartley stătură toată ziua la sfat cu don'șoara Susan, iar fata-și învăță lecția cum să înăbușe prostia din ea pîn' ce mă hotăram eu să-mi pui pirostriile-n cap și să mă leg pe veci la gard.

CAPITOLUL XXVII

Cugetările lui Paddy — Începe a face curte domnișoarei — Progresează — Principala dificultate constă în neputința de a-și vedea iubita într-o stare „naturalnică" — Merge la biserică — Invitație la cină — Primește un mesaj de la morți și crede că prin mijlocirea diavolului.

— Domnii mei și preacinstite fețe, nu c-aș fi fost potrivnic căsătoriei. Atunci cînd cele două părți se potrivesc ca două picături de apă, nici nu crez să fie binecuvîntare mai mare pe pămînt — îi mai presus de prietenie. Că la prieteșug, oamenii se înțeleg între ei, da' înțelegerea dintre bărbat și nevastă trebuie să fie mai strînsă și mai caldă, cu toate că-i și ea un soi de blagoslovită prietenie. Își știu unu' altuia dorința mai 'nainte de-a deschide gura ca să cuvînte. Își știu simțămintele mai 'nainte să li se oglindească în ochi și merg în întîmpinarea dorinței mai 'nainte ca ea să se facă simțită ori să facă loc suferinței. Mintea și inima lor își vorbesc poate fără să fie rostit un singur cuvînt de-o parte ori de alta.

Căci potrivirea lor e-atît de mare, încît ce simte unu' îi semn pentru el că simte şi ăl'lalt ; şi gîndesc atît de armonios, că nu-i nevoie pentru fiecare decît să se-ntrebe pe sine însuşi ca să fie sigur şi de perechea sa. Aşa se face că-i de-a dreptu' o plăcere să faci de dragu' tău chiar lucrurile la care pohteşte cu ardoare cel'lalt. Binecuvîntată stare trebuie să mai fie aceasta !

Şi-acolo unde se-adună doi oameni laolaltă, trăind în aceeaşi casă, avînd aceleaşi îndeletniciri zi de zi, aceleaşi interese şi griji, cele două perechi de mîini lucrînd împreună, iar nu una contra celeilalte, acolo, zic, te miri cîte lucruri bune se fac şi ce drag ţi-e să munceşti.

Munca laolaltă sub oblăduirea unei singure legi face din căsnicie o sitivaţie atît de plăcută, iar de lipseşte această lucrare împreună, atunci toate celelalte plăceri nu-s decît foc de paie ce se-aprinde iute, făr' să dea căldură, şi se stinge degrabă.

Adesea am stat şi m-am gîndit cu cît îi mai frumoasă decît primăvara şi vara vederea a doi tineri păşind alături, sau muncind laolaltă, trăind unu' pentru altu', îngrijindu-se de umilu' lor cămin făr' să le pese de sărăcie, cu toate că-s tare singuri, despărţiţi de restu' lumii prin crînguri dese, undeva departe de drumu' mare, în vreme ce lumea trece pe lîngă ei mai departe, făr' să-i vază ori să-ntrebe de nu trăiesc cumva prin apropiere doi tineri îndrăgostiţi.

M-am dus cu gîndu' la asemenea fiinţe şi la asemenea viaţă, aici în pădurile dese de la Edisto, şi-n visele mele am văzut, poate, un petec de pămînt de vr'o cincizeci de acri, închis din toate părţile de rîu şi de păduri, iar în mijlocu' lui vedeam o căsuţă drăguţă, o colibă cum i se mai spune, neavînd mai mult de două odăiţe, cu o mică verandă spre sud, pe-ai cărei stîlpi să urce lungi plante agăţătoare, cu frunze verzi şi flori purpurii, cercînd a ajunge în vîrfu' acoperişului. Iar drumu' pin-acolo-i mărginit de copaci mari, stejari veşnic verzi ori stejari americani, iar drumu' ăsta sfîrşeşte într-o grădiniţă cu flori, în

care-i vezi pe tineri curățind locu' de mărăcinișuri, tunzînd gardu' viu, portocaliu, și sfătuindu-se în ce loc să sădească o tufă de trandafir sau o plantă agățătoare. O, acesta-i cel mai frumos vis al meu atunci cînd merg la culcare după o zi spornică de lucru, în care nu m-am certat cu nimeni, bărbat ori femeie.

Nu căsătoriei mă împotriveam, zic, de puteam afla ființa care să-mi fie o asemenea prietenă. De dragu' ei, aș fi lăsat toată lumea. Da' cînd priveam în jur și nu vedeam nici o colibă drăguță, nici un perete neted, nici o cărare, nici o grădină cu flori — ci numa' lucruri tăbărîte și murdare — nici o iederă care să urce pe verandă, nici o dușumea șmotruită, ori geam lustruit, nici o pereche de tineri veseli și muncind laolaltă în bună înțelegere — cînd, rotindu-mi privirea în jur, nu vedeam neveste înfrumusețînd casele și făcîndu-le plăcute ochiului, nici măcar ținîndu-le curate, atît cît cerea buna-cuviință, ci doar adunîndu-se pe la colțuri, cu gurile tăind în săbii, stropșindu-se una la alta și la toată lumea și ciorovăindu-se ca nevasta lu' Sam Hartley — și multe ca ea văzui la viața mea — apoi sigur că șovăiam la fiece pas făcut înspre căsătorie.

Și n-are rost să crează omu' că se poate păzi ori fi cu ochii-n patru și că n-o să se lase păcălit. N-are cum. Pin' ce nu se-nsoară, nu vede marfa cu amănuntu' și-atunci îi prea tîrziu, căci, vedeți dumneavoastră, nu poți prinde niciodată o tînără în starea ei naturalnică.

— Cum vine asta, Paddy ? Ce naiba vrei să spui ? Cum adică s-o prinzi pe fată în starea ei naturală ?

— Chiar asta voi ! Da' fără glume, Wharncliffe, doar știi ce-am în cap. Voi să le văz în stare naturalnică, așa cum le-a făcut mă-sa.

— E cam aceeași mîncare de pește, Paddy. Realmente, bătrîne, dorințele tale în această privință sînt de-a dreptul deplaste.

— Ba nu-s. Atîta doar că nu mă-nțelegi bine. Nu-i cum gîndești dumneata.

— Atunci *cum* este ?

— Păi, oi încerca să te fac a-nțelege. Cînd viu să te văz pe dumneata ori pe Jamison, ciocănesc la ușa bibliotecii, iar dumneavoastră glăsuiți „Intră". Atunci intru și vă văz cum erați mai 'nainte, cu vestonu' scurt, verde sau în halatu' ăla vechi, înflorat, pentru dimineața, adică egzact cum erați pîn' să viu eu și ziceți : „Bine-ai venit, Paddy, vino și șezi aici." Vă sprijiniți picioarele de grătaru' căminului, încălțați cu vechii papuci, și-n gură aveți obișnuita pipă — totu-i simplu și nesilnic, totu-i *naturalnic*. Nu vă apucați să vă schimbați veșmintele, iar eu vă văz așa cum sînteți — niște oameni cum v-a lăsat Dumnezeu.

În schimb, cînd merg în vizită la o tînără, n-o pot vedea numaidecît. Mă ține s-aștept la ușă ori într-una din odăi pîn' ce s-aranjează și...

— Bine, Paddy, dar trebuie să-și încheie corsetul, să-și pună crinolina, să-și pieptene părul și să-și facă toaleta.

— Păi, aici îi hiba ! Pentru ce poartă lucrurile astea ? Nu ca să se simtă bine, asta-i limpede. Căci din pricină că vrea să respire liber și să se simtă-n voie le leapădă pîn' să vie oaspeții. Asta găsesc eu nefireș la ea. De ce nu poate face și femeia ca bărbatu', să se-mbrace odată dimineața pentru toată ziua ?

— Dar, Paddy, ea trebuie să se-ngrijească de îndatoririle casnice. Să spele ceștile, să șteargă paharele, să pregătească prînzul, să facă poate plăcinte și prăjituri, iar pentru toate acestea e nevoie să-și suflece mînecile, să-și sumeată fusta, să-și pună un șorț lung și s-ar jena foarte tare de-ar fi s-o surprinzi într-o asemenea stare.

— Da' de ce să-i pese mai mult ca dumitale, ori mie, ori lu' Jamison, lu' Carroll și oricui altcuiva ? Dumneavoastră nu vă pasă. Ultima oară cînd fusei acasă la Jamison, mă-ntîmpină la ușă în papuci și c-o haină veche ce trecuse prin războaie, mi-nchipui, căci avea o gaură

sub braţ şi una la cot şi nu crez să-i mai fi rămas vr'un nasture. Şi nu-l văz eu pe Carroll — care pentru noi îi încă un copil şi mai îi şi proaspăt însurăţel — nu-l văz eu lucrînd la ferăstrău' lui în cele mai ponosite veşminte ? Citeodată cleiu' de pe buştenii de pin îi lipeşte cracii pantalonilor unu' de altu', încît trebuie să se smucească tare de tot în mers, ca să-şi poată dezlipi picioarele. De ce să se ruşineze o femeie dacă-i văzută la lucru' ei de zi cu zi ?

— Pentru că *este* femeie, Paddy, iar nu bărbat. Se supune unei cu totu' alte legi. O mare parte a puterii ei de a convinge şi fascina rezidă în farmecul personal. Bărbaţii iubesc frumuseţea şi ţi-aminteşti ce i-a răspuns tînăra prinţesă franţuzoaică părintelui abate care-o întrebase „Care-i menirea femeilor, fiica mea ?" : „Să placă domnilor, părinte." Aici afli toată filosofia. Atunci cînd doamna te face s-aştepţi pentru a-şi pune la punct toaleta, o face în scopul de a-ţi produce plăcere cu farmecul ei. Îţi face un compliment, lăsîndu-te s-aştepţi. În vreme ce un bărbat, care nu caută să te încinte cu farmecul său personal, îţi produce o plăcere de alt gen : aceea de a nu te face s-aştepţi. O femeie este ca luna nouă ori ca o stea strălucitoare ce nu apar pînă ce nu sînt gata şi-atunci răsar în toată frumuseţea lor şi te bucură cu atît mai mult cu cît şi-au amînat mai mult venirea.

— Toate astea sună foarte frumos, Wharncliffe, şi poate că-i şi ceva temei în ele. Da' cînd o femeie-şi face un obicei din a trăi doar pentru paradă, apoi toată firea ei nu-i decît înşelăciune. De *i* se-ntîmplă unui bărbat să-şi iasă din sărite în clipa cînd dai de el, nu-şi ascunde numaidecît mînia, ca şi cum ai arunca o pătură peste ea. Îi dă 'nainte, îl vezi aşa cum îi el, tunînd şi fulgerînd, îţi îngăduie să vezi că *se poate* mînia, că a te mînia cînd ai un temei pentru asta îi cît se poate de firesc. Da' nu tot aşa stă lucrurile c-o femeie. Ea acoperă totu' pe dată. Dacă 'nainte de-a te ivi tu răgea ca un bivol sălbatic, în clipa cînd te vede se potoleşte şi dacă doar cu

un minut mai 'nainte din gura ei ieşea un ţipăt precum şuieru' unei locomotive, cît ai clipi din ochi şi-nmoaie glasu' ca şoapta unui prunc. N-o poţi prinde în sucu' ei propriu şi n-ai cum o dibui cu-adevărat pîn' ce nu te-a legat popa la gard.

— Observ, Paddy, că te-apropii de coarda patetică, spuse Jamison. Haide, nu trebuie să lăsăm punciul să se răcească. Domnul Stylus s-a ostenit pentru binele nostru şi lumea aşteaptă. După ce vei bea încă o cupă a consolării, te vei simţi într-o dispoziţie mai bună pentru a continua o poveste ce văd că ia o turnură tragică. Ghicesc aceasta din alura şi din comportamentul tău. Începi să semeni cu Kemble *, atunci cînd aude vocile ce umplu casa în miez de noapte, strigînd : „Nu mai dormi ! Macbeth ucide somnul !“**

— De-ar fi zis „căsătoria ucide somnu'“, ar fi fost mai aproape de-adevăr. Da', aivă-vă Domnu-n pază, asta nu-i de rîs. Trebuie totuşi să merg mai departe. Închin în sănătatea dumneavoastră a tuturor, domnii şi prietenii mei, închin pentru toţi ; şi fie să nu-ncăpeţi niciodată pe mîinile unei asemenea doamne Macbeth care să vă sperie somnu' noaptea.

— Amin, ziserăm cu toţii în cor.

Paddy continuă :

— Cînd sosi duminica următoare, auzii că părintele Ballinger avea să ţie o predică la Capela Providenţei şi ştiam c-o să fie toţi acolo. Mă hotărîi dar să merg fără ştirea maică-mii, numa' ca să văz cum se-arată şi cum se poartă în biserică don'şoara Susan Heffernan. Am văzut-o pe coana mare cum se pregătea, că urma să vie s-o ia doamna Sam Hartley în cabrioleta lu' Sam. Mi-a zis să merg şi eu, da' m-am fofilat. Mi-am pregătit calu' şi-am pomenit ceva de o călătorie în bălţi ori peste

* E probabil vorba de Charles Kemble (1775—1854), interpret celebru al rolului lui Macbeth.

** Shakespeare : *Macbeth*, Actul II, Scena 2.

rîu la conacu' lu' Wharncliffe. A plecat la drum făr' să bănuiască nimic ; am aşteptat pîn' ce s-a făcut nevăzută ; după aia am încălecat şi, făcînd un ocol, am ajuns la capelă aproape în acelaşi timp cu ea. Am ascuns calu' în pădure, aproape de gardu' văduvei lu' Parlow, am urcat p'ormă la drum şi, ţinîndu-mă la adăpostu' copacilor, am ajuns pînă-ntr-un loc de unde puteam vedea lumea trecînd. După o vreme, iată c-apare tot clanu' muieresc al Pogsonilor în vechea lor *jersey* *, trasă de un cal bătrîn de povară, şoldiu şi costeliv, care pe lîngă faptu' că numa' pielea şi osu' era de el, mai avea şi toate semnele rele.

— Pomeneşti de semnele rele ale unui cal, Paddy, îl întreup eu. Spune-mi, rogu-te, care sînt acelea ? Sînt acum în căutarea unei perechi şi doresc să fac o alegere înţeleaptă.

— Cum aşa, Stylus, n-ai auzit niciodată poezioara aia veche despre cum să cumperi un cal ? Nici nu pot spune cît adevăr coprinde, că alegerea unui cal îi ghicitoarea cea mai încuietoare din cîte cunosc ; adică, atunci cînd are peste nouă ani ! Poezioara, din cîte-mi amintesc, sună cam aşa :

„Un picior alb de are, să-l cumperi te întreci ;
La două picioare albe, te sfătuiesc să-l cerci ;
Cu trei picioare albe, mai bine-l ocoleşti ;
Da' cu patru picioare albe şi bot alb şi lung,
Ia-i pielea şi la ciori l-arunci numaidecît !"

Ei bine, calu' lu' Pogson avea toate semnele rele, toate picioarele era albe pîn' la genunchi, iar botu' alb de sus pînă jos, ca pălăria lu' Wharncliffe, aia pe care-o poartă cînd merge la oraş. Căruţa era destul de hodorogită, şubredă, lăsată şi plină pîn' la refuz. Coana bătrînă mîna calu' şi-o puteai auzi cum la fiece pas lovea cu hăţurile coapsele ciolănoase ale dobitocului, ca să-l facă

* *Jersey waggon* : o căruţă uşoară.

să meargă. Alături de ea, şedea don'şoara Salley, iar pe locurile din spate stătea don'şoara Polly şi don'şoara Susan Heffernan. Era o povară destul de mare pentru o amărîtă de mîrţoagă şi pentru o droaşcă atît de prăpădită. Tot echipamîntu' — cal, căruţă şi harnaşament — era atît de vechi şi abia se mai ţinea, că bătrîna nu lăsa calu' să se-oprească, de teamă ca la o nouă pornire să nu se sfarme totu' în bucăţi. Bătrîna şi fetele erau foarte împopoţonate, cu rochii noi de stambă imprimată, în desene mari, roşii şi galbene, iar la bonete aveau panglici de aceeaşi culoare. Mă gîndesc eu atunci, de-ar fi să băgaţi banii de la stămburi şi panglici în harnaşament, n-aţi mai fi-n primejdie să stricaţi totu-ntr-o baltă de noroi, într-una din duminicile astea frumoase.

Le-am lăsat să treacă mai departe, să coboare şi să intre-n capelă, mai 'nainte de-a ieşi din ascunzătoare. Cînd am intrat, slujba începuse şi cînta cu toţii. Eu nu prea mergeam la biserică, aşa că toată lumea a holbat ochii, văzîndu-mă, în frunte cu biata maică-mea. Ea cu alde Pogson şi alde Hartley stăteau laolaltă, ocupînd un rînd întreg. Sam era îmbrăcat tot în negru. Avea-n mînă o Biblie şi-o carte a psalmilor şi nu-şi lua ochii de la popă. Cînd mă văzu, bătrîna maică-mea îi făcu semn cu cotu' lu' Salley Hartley, care le-nghionti pe tinerele Pogson, iar acestea se-nghesuiră unele-n altele. Atunci bătrîna îmi făcu semn c-aveam loc tăman între ea şi Susan Heffernan. Eu însă clătinai din cap. Găseam că mă încartiruiau între ele *oleacă* prea devreme!

Am privit şi-am ascultat. Vedeam că fetele se străduia să se poarte cît mai cuviincios. Don'şoara Susan nu-şi întoarse niciodată privirile spre mine, ci rămase, dreaptă, privind la pastor ori de cîte ori îşi ridica ochii, pe care-i pironea mai cu seamă în poală. După o vreme izbutii să-i osebesc glasu' de al ălorlalţi; şi, după cum îmi spusese maică-mea, avea într-adevăr un glas frumos şi ştia cînd să şi-l înalţe. Pentru o fată care nu avea nici un fel de instrucţie în această privinţă, se descurca foarte bine. Sora ei, Salley, în schimb, şuiera ca vîntu' prin trestii,

iar don'şoara Polly parcă sforăia ! Coana mare avea destul bun simţ ca să cînte doar din ochi, ce zburdau jur-împrejuru' capelei, fixîndu-mă din cînd în cînd cu un soi de zîmbet ademenitor ce părea să ciripească :

Vino, rătuşcă mică, ieşi din eleşteu afară,
Că ochii doamnei Bond c-un bun-venit te-ntîmpinară.

Nu prea-mi plăcea cîntecu' de pe faţa ei, ocservînd c-avea un nas ascuţit şi tot aşa de roşu pe cît era al mîrţoagei de alb.

Popa Ballinger ne zise o predică foarte muşcătoare, foarte meticuloasă şi cu miez, rugîndu-se din adîncu' inimii pentru ţară şi popor, după care ne dădu drumu' cu o binecuvîntare înfocată. Biata maică-mea n-a mai aşteptat binecuvîntarea, ci-n tot timpu' cît se dădu, îmi făcu semne s-o aştept, de parcă se temea să n-o şterg fără să cer binecuvîntarea. Ei, cum scopu' meu era s-o cunosc pe tînăra fată şi să văz ce era de văzut şi să aflu cît îmi îngăduia, i-am aşteptat în faţa capelei, unde-a trebuit să dau mîna cu toată trupa Pogsonilor şi cu încă mulţi alţii. Doamna Pogson era plină de politeţuri şi bunăvoinţă ce răbufnea din ea precum tăria de cidru printr-un dop bine înfundat, cu un soi de damf ce-i îneca propria suflare, dacă nu şi pe-a ta.

Fetele erau toate numa' zîmbet. Don'şoara Susan Heffernan, cînd i-am vorbit şi-am dat mîna cu ea, mă privi pieziş, cu coada ochiului, de parcă ar fi *ştiut* ceva, iar eu m-am gîndit că unu ' din picioarele albe ale calului... hm, un semn cam rău ! Altminteri însă, arăta destul de bine, poate tot atît de drăguţă şi bine îmbrăcată ca oricare altă fată de-acolo, sau chiar prea bine, cu panglicuţele şi penele ei, însă tare frumuşică, în orice caz. Coana mare mă invită la ei şi în faţa capelei se iscă multă vorbărie, căci doamna Pogson era una din persoanele care se socot datoare să vorbească tot timpu'. La ea aflam *toate picioarele albe* ale calului, în ciuda feţei

înroșite și-a unui nas ca ardeiu' de roșu și ascuțit. Cît despre biata mea mamă, **era** ca o cloșcă bătrînă cu un singur pui golaș !... Nevasta lu' Sam rînjea de parcă ar fi cunoscut toate tainele lumii, iar Sam, cu mîinile împreunate pe piept, continuă să facă plecăciuni pastorului Ballinger, fără să adreseze nici un cuvînt nimănui, pîn' ce se pierdu acesta din vedere. După aia se-ntoarse către mine și rosti un soi de rugăciune de mulțumire pentru că Dumnezeu mă luminase într-atît, încît să văz, măcar **și-n ceasu'** al doișpelea, trebuința de a-mi salva sufletu' **bicisnic**.

— Ai fi ca un tăciune smuls din foc, prietene, zice el, de-ai să vii regulat la biserică și-ai să ceri enoriașilor să se roage pentru un amărît de păcătos.

Ne luarăm cu toții rămas-bun, maică-mea plecînd cu doamna Sam, iar eu călărind spre casă, la prînzu' meu cu șuncă și turtă de mălai, ca un holtei ce m-aflam. Restu' zilei avui pace, cu toate că mă năpădiră gîndurile din pricina Pogsonilor, cu calicia lor de căruță, cal și harnașament.

Cam atîta despre începuturile mele amoreze. Cîteva zile mai tîrziu primii o invitație pentru mine și a bătrînă să luăm masa la Pogsoni.

M-am dus la Whrancliffe, ca să împrumut vechea lui cabrioletă, pe care n-o folosea, iar el mi-o dărui cu mărinimie. Avea roți, bucșe și cauciucuri bune și-acum c-am văpsit-o, arată aproape ca nouă. Cum cal aveam, și-ncă unu' cum nu era altu' în tot ținutu', cabrioleta nu mă mai costă nimic. O mai am, cu toate că nu crez să mai merg vr'odată-n ea.

Cînd sosi ziua, o luai în ea pe coana mare, care se bucura ca un copil, înveselit peste măsură de o jucărie nouă.

Oh, era cea mai înfumurată și prostănacă bătrînă de pe lume, la gîndu' că merg eu să fac curte unei fete. Mă temeam să nu cază din cabrioletă, cît era de copleșită de măreția clipei.

În timpu' ăsta, asupra mea tăbărau presimțirile rele, zicîndu-mi că ceea ce-i pricinuia ei asemena plăcute fandacsii s-ar fi putut să-mi cauzeze mie mai tîrziu isterii ori mai rău. Mă stăpîneam însă și doar îi ziceam :

— Ai grijă, mamă, să nu mă bagi în bucluc c-o proastă ! Amintește-ți că mérg la fata asta numa' pentru că vrei matale și, de m-oi însura cu ea, îi numa' ca să-ți fac plăcere, nu pentru că-mi doresc eu nevastă.

— Nu te teme, dragule, zice ea, cunosc fata și-ți spui fără frică, Paddy, că de-ai fi căutat de la Edisto pîn' la Savannah, n-ai fi aflat o făptură mai bună s-o iei de nevastă.

— Nădăjduiesc să fie așa, da' ține seamă că încă nu mi-am prins picioru'-n laț și s-ar putea să mă feresc cu totu' de capcană. Trebuie să casc bine ochii și să-ncerc să mă dumiresc cît pot mai mult, așa că nu te-apuca să faci ceva care să mă lege la ochi și să mă bage-ntr-un bucluc din care să nu mă mai poți scoate. Ai grijă, nu te lăsa pe mîna lu' Salley Hartley și nu te uni cu ea și cu alții ca să-ți înșeli propriu' tău copil și să-l împingi în prăpastie.

Cînd ajunserăm la Pogsoni, dădui cu ochii de cea mai prăpădită fermă ce-mi fusese dat să văz vr'odată. Gardurile abia de-ți ajungea la genunchi, iar acareturile erau dărăpănate rău și pămîntu' lăsat în paragină. Totu' întîrea ce zicea lumea, că Pogson îi un amărît care sau nu se pricepe, sau nu-și dă silința. Grădina și casa arătau la fel. Unu' din stîlpii verandei se prăbușise, unu' din obloane atîrna în balamale : scîndurile de la dușumele avea găuri și putreziseră. Lîngă casă, nu vedeai nici o tufă, nici un copăcel, nici o floare — nici un semn că acolo ar fi muncit mînă de femeie, cu dragoste pentru curățenie, ori pentru ce-i suav și frumos. Îi arătai maicămii toate astea, zicîndu-i :

— Judec femeia nu după cum *arată* ea, ci după ce *face*. Poate arăta tot atît de mîndră ca o coadă de păun răsfirată la vînt și soare, da' de nu-mi arată ce-a *făcut* — de nu văz în juru' casei nici un semn al trudei ei —

nu-l' pot privi cu plăcere boiu' chipeș, ori frumusețea hainelor și panglicilor. Ce caut eu la o femeie-i dovada că are simțire și judecată, că-i curată și muncitoare, că rîvnește la ce-i gingaș și plin de grație și că-i place ce-i frumos, chiar dacă n-aduce nici un folos. Pe cînd aici, după cum vezi, nu-i urmă de copăcel ori de floare, în schimb, pui pariu pe cît vrei c-ai să vezi o oglindă mare în odaia în care-or să ne primească și, de-am putea arunca o privire, am mai găsi cîte una în toate odăile acestei case, cît o vezi de mică.

— Asta, zice ea, **nu-i vina lu' Susan Heffernan.** Nu-i ea stăpînă aici și nu seamănă-n partea lor, Paddy. Oh, Paddy! Dar fetei îi plac cu adevărat florile și, de-ar fi după ea, le-ar avea. Să fi văzut-o numa' cum mi-a mai îngrijit ghivecele...

— Ce-o împiedică să facă asta și-acasă? Dacă bătrînii nu pun mîna la treabă, cu siguranță că n-ar *opri-o* pe ea. N-ar putea fi atît de brute, încît să-i zădărnicească dorința de-a face casa s-arate curată și îngrijită.

— Ba da, Paddy, ei ar zice că-și bagă nasu' unde nu-i fierbe oala și știu că și alelalte fete rîd de ce-ncearcă ea să facă. Ai văzut boneta ei cu palmieri? Îi cît se poate de frumoasă — tot așa de frumoasă ca alea de le fac fetele din Bamberg. Ei bine, îi făcută de mîinile ei și fără nici un tipar.

— Și n-au rîs de ea din pricina asta, nu-i așa?

— Ba da, pîn' ce-a terminat-o, da' p'ormă alelalte fete nu și nu, să le-arate și lor și să le-ajute să-și facă bonete aidoma.

— Păi, înseamnă c-a făcut-o, chiar de-au rîs. De ce atunci să-i pese de rîsu' lor cînd se-apucă să sădească flori și să rostuiască grădina de-aici, din față? Pentru că, vezi tu, boneta o făcea pe *ea*, frumoasă.

— Oh, Paddy, nu fi așa aspru cu biata copilă. Îi firesc doar să vrea s-arate frumoasă. Și p'ormă cum să capete

o bonetă, dacă n-o făcea singură ? Fetele astea trebuie să-şi lucreze de mîna lor tot ce poartă. Bătrînii nu le dă nici o centimă. Beau toţi banii ori îi joacă la cărţi.

— Îi şi cartofor ?

— Aşa se spune. Da' taci că uite-o pe doamna Pogson în uşă.

Oh, cum s-a mai bucurat doamna Pogson să ne vază şi ce hai a făcut. Credeam că n-o să mai isprăvească pupăturile cu maică-mea bătrînă şi mă temeam să nu treacă la mine ; mi-a strîns mîna ca-ntr-o menghină... După aia ne-a tîrît într-o odaie în care, bineînţeles, n-avea altceva pe pereţi afar' de-o oglindă mare. Odaia nu era nici tencuită nici spoită. Mesele erau din lemn de pin obişnuit. Duşumeaua nu fusese frecată de-o lună, iar scaunele avea fundurile din împletitură de stejar alb. După o vreme, intrară fetele, una cîte una, don'şoara Susan Heffernan fiind ultima. Era împopoţonate toate ca văduva lu' Peter Martin în duminica de după înmormîntare. Curînd apărură şi Sam Hartley cu nevastă-sa, după care sosi de la cîmp bătrînu' Pogson, călare pe-aceeaşi mîrţoagă deşelată, cu picioare albe, ce-i adusese la biserică în căruţă.

Pogson, Hartley şi cu mine ne aşezarăm să ne fumăm pipele pe verandă, în vreme ce puneau mesele în hol. Femeile rămaseră toate înăuntru şi, mamă, cum le mai mergea meliţa, cele mai unse fiind ale doamnei Pogson şi a lu' Salley Hartley.

Pogson era un nătărău deşirat şi uscăţiv, cu nişte ochi vii şi negri, cu păru' negru ca smoala, sprîncene lungi şi stufoase şi-o piele gălbejită. Avea o faţă ascuţită ca o bardă, iar piela aşa de întinsă peste pomeţi, că ici şi colo se iviseră crăpături, ori zbîrcituri ce-arăta ca nişte crăpături. Vorba lui lungă şi domoală plutea în aer ca un şoim flămînd peste-un cîmp cu paie, vînînd iepuri într-o după-amiază caldă de primăvară. Nu mă putui lipi de el mai mult decît de nevastă-sa. Era viclean la vorbă, în vreme ce nevastă-sa vorbea prosteşte. Cît despre fete, cele mai vîrstnice şi mai înalte păreau să fi moştenit

chipu' tatălui și limbarița mamei. Aveau niște glasuri pițigăiate, asurzitoare, slobozite parcă de-un fluier în care ai turnat apă. Cît despre Susan Heffernan, un semn bun pînă aici era că nu-i auzisem piuitu'. Era în schimb cea mai tînără și maică-mea-mi zisese c-o ținea toți la fund. Dacă așa stătea lucrurile, apoi îi făceau un bine.

Ne serviră un prînz cu cîteva feluri de carne : grătar de porc, șuncă și-o pereche de rațe ; mai puseră alături și niște slănină și verdețuri, da' nici un fel de alte legume. Pogson avea ceva whisky, din care bea virtos. Mă așezară la masă între maică-mea și don'șoara Susan Heffernan. Tînăra avu purtări rezervate și nu mîncă prea mult. Celelalte fete în schimb își umplură burdihanu' de parcă trebuia să le ție pînă-n duminica următoare.

Nu mai e nevoie să vă înșir toate amănuntele acelei zile ; ca și ale altor zile și seri, căci îmi făcusem obiceiu' să mă duc în vizită de două-trei ori pe săptămînă, țelu' meu fiind s-o prinz pe tînără în starea ei naturalnică, de era cu putință. Odată am tăiat prin pădure ; n-am voit să viu pe drum, unde mă puteau vedea de la un sfert de milă. Mi-am priponit calu' în pădure și m-am ținut ascuns pîn' ce-am ajuns la grădină. Numa' că, atunci cînd am deschis poarta, sări la mine un buldog uriaș și crez că m-ar fi și mușcat fiara, de n-aveam norocu' să găsesc un băț și să-l plesnesc chiar peste bot. Zarva o scoase însă din casă pe coana mare, care alergă la cîine c-un par lung, iar apoi ieși negru' și, luînd cîinele, îl legă. Pe fete nu le putui vedea însă pîn' ce nu se-mbrăcară de sus pînă jos, arătînd ca niște păsări cardinal. Pe coana mare *izbutii* s-o prinz și ea arăta cît se poate de ponosită.

Ca să scurtez povestea, în cele din urmă îmi făcui eu socoteală că în căsnicie bărbații trebuie să meargă la risc — în mare măsură — și să se bizuie în parte pe încredere ! Maică-mea mă bătea tot timpu' la cap, iar Salley Hartley își asmuți bărbatu' asupra mea și aceștia-mi fură

cei mai buni martori pe care-i căpătai în favoarea bunei purtări a don'şoarei Susan, aşa încît eram aproape hotărît să fac cererea.

— N-ai teamă, zice maică-mea, o să te vrea ! Îs sigură că-s toţi pregătiţi pentru asta. Cere numa' şi vei căpăta. Fetei îi e drag pînă şi pămîntu' pe care calci !

Aveam eu însă presimţirile mele rele şi nu trebuie să uit a vă spune că tot timpu' cît îi trăsei clopotele don'şoarei Susan, necazurile mele din pădure se înteţiră mai rău ca oricînd. Vocile mă hăituiau pretutindeni, în lungu' rîului ori în ţinutu' bălţilor. Auzeam paşi, ramuri frînte şi şoapte jur-împrejuru' meu. Cîteodată ţipătu' „Hu ! Hu ! Hu !" despica tăcerea şi-auzeam :

— Hu ! Hu ! Hu ! Paddy ! Vra să zică faci curte, Paddy ! Te grăbeşti prea tare ca să-ţi fie bine, Paddy ! Stai blînd ! Nu te grăbi, Paddy !

Şi altele de soiu' ăsta. Odată mă-ntîmpină un bărbat lîngă Cannon's Bridge — părea străin el — şi-mi zice :

— Nu eşti tu Paddy McGann ?

— Ba chiar el, îi răspunz.

— Ei bine, zice el, am o vestire pentru tine de la un prieten al tău.

— Cine-i ăla ?

Îmi răspunse că-l chema Rafe Moore !

— Rafe Moore, repet eu, scăldat tot de-o sudoare, păi bine, omule, da' Rafe Moore îi dus pe cea lume de cinşpe ani ! Văzui cu ochii mei cum îl băgară-n groapă.

— Văzuşi pe dracu', zice străinu'. Nu poate fi vorba de-aceeaşi persoană, căci cel ce-şi spune Rafe Moore îi tot atît de viu ca tine ori ca mine. Nu mai departe de azi-dimineaţă îl văzui prin bălţi, iar el mi-a zis : „Străine, fă-mi un serviciu. Cînd pleci călare, o să-ntîlneşti un bărbat pe nume Paddy McGann. Şi mi-a zugrăvit înfăţoşarea ta şi a calului atît de bine, că te cunoscui de cum te văzui. Spune-i, zice el, că vii din partea prietenului său, Rafe Moore ;

și-mi pare tare rău că nu pot vorbi eu însumi cu el. Zi-i să nu se grăbească în chestiunea aia în care s-a băgat ; nu-i pentru el. E-un tîrg prost și-o să-l ruineze. Zi-i să se ia după văzu' și judecata lui, iar nu după ochii altora. Giurubeaua nu i se potrivește deloc." Mi-a zis să-ți spui chiar aceste cuvinte. L-am întrebat despre ce tîrg îi vorba, da' el răspunde : „Lasă asta, nu-i trebuință să știi ; spune-i numa' cum am zis ; o să-nțeleagă el". Astea-s chiar vorbele lui, după care mi-a zis bună ziua și s-a-ntors în bălți, unde crez c-avea tovărășie, c-am auzit după aia strigăte și chiote multe. Mărturisesc că nu m-aș fi mai gîndit la astă întîmplare, de nu te-aș fi întîlnit și n-aș fi văzut cum te mai potrivești felului în care te înfățoșă el.

Eram de-a dreptu' înmărmurit ! L'întreb eu :

— Și cam cum arăta acest Rafe Moore ?

— Păi, e-un tînăr înalt, nu are mai mult de douășcinci de ani, poate nici atît, deschis la păr și c-o față rotundă și îmbujorată ; purta o cămașă de vînătoare ca a ta. Și-un lucru am ocservat : avea pe un obraz un semn mare ca o căpșună, din care creștea un fir de păr lung, roșu. N-avea barbă.

Asta mă ului și mai tare, căci se potrivea întru totu' chipului vechiului meu prieten, Rafe Moore, fratele tinerei fete la care mă gîndisem atît de mult odată, și care s-a molipsit de friguri galbene la oraș și-a murit după ce s-a-ntors la țară. Sărmanu' băiat, am ajutat de l-au pus în groapă.

Eram speriat de-a binelea... Străinu', în schimb, nu părea să găsească nimic neobișnuit în vestirea lui și, după ce-am scos de la el tot ce-am putut, plecă și de-atunci nu l-am mai văzut. După aia n-am mai primit nici o solie. Da' nu era de-ajuns ? Ce puteam deslușî de-aici ? Era neîndoios o solie de la morți. Și oare ce legătură avea vechiu' meu prieten, Rafe Moore, băiatu' cel mai cumsecade ce s-a petrecut vr'odată pe ăst pămînt și totodată un prieten adevărat, ce legătură avea el cu toate necazurile mele ? Putuse el să se-ntoarcă pe pămînt ? Felu' cum îl înfățoșase

străinu' se potrivea fără greș. De ce nu venise la mine el însuși ? Dacă se putuse arăta unui alt bărbat, care nu-l cunoștea, de ce nu și mie, care-l cunoșteam ? Îmi frămîntam mintea în deșert. În cele din urmă, am hotărît că diavolu' în persoană venise la mine și-mi vorbise sub chipu' străinului. Mi-a zis că era negustător de sclavi din Alabama. Da' eu crez că nu fusese nimeni altu' decît Ucigă-l-toaca, iar negoțu' său era cu suflete, ci nu cu negri.

CAPITOLUL XXVIII

Cererea în căsătorie — Ospățul de nuntă — Nerușinata purtare a maimuței colonelului Jim Meredith — Diavolul își ia în mod oficial rămas-bun de la Paddy, iar Paddy își ia rămas-bun de la cititor.

— Trecură luni, continuă Paddy, și eu tot mai făceam curte — voi a-zice că-i vizitam pe Pogsoni din cînd în cînd, încercînd să aflu tot ce puteam despre don'șoara Susan Heffernan. Bătrînii îmi dau tot timpu' prileju' și la fel și tînăra fată. Cele două surori îmi stau cîteodată în cale, arătîndu-se silnice să se dea la o parte. Am ocservat însă cum coana mare născocea mereu un temei ca să le scoată din odaie, lăsîndu-ne pe mine și pe don'șoara Susan destul de multă vreme împreună. Fratele ei era o loază de băiat, un tînăr voinic și trîndav, care semăna în partea lu' tătîne-su. Își avea calu' lui — Dumnezeu știe cum făcuse rost de el — și cu calu' ăsta, o mîrțoagă prăpădită, slăbănoagă, ce n-avea mai mult de douăzeci de fire de păr în coadă — o ținea tot într-un galop prin ținut, poposind la fiece cursă de cai, paradă, petrecere populară ori masă la iarbă verde de care auzea. Cu toate că n-avea mai mult de

opspe ani, ori douăzeci, înjura ca un birjar, bea de stingea, fuma în neștire și era un ins ursuz, scandalagiu și îndrăzneț ca un șarpe negru în luna mai.

Ei, nu prea aveam eu de ce să fiu mulțumit în privința familiei, în schimb la don'șoara Susannah, nu aflam nimic care să mă nemulțumească și, cum zicea maică-mea bătrînă, „Doar nu-ți cere nimeni să te-nsori cu toată familia." „Ferească sfîntu'", zic eu. Împotriva lu' Susan însă, n-aveam ce zice. Era totdeauna îmbrăcată curat — doar că-i plăcea prea mult culorile vii — era în schimb potolită și n-avea multe de spus. V-am spus că era cea mai drăguță din fete; de fapt, arăta de-a dreptu' frumușică. Se rușina cînd îi vorbeam, își pironea ochii-n pămînt și-mi da un răspuns cît mai scurt. Vedeam eu însă că-i făcea mare plăcere să mă știu după ea. Uneori, în cîte-o după-amiază, o pohteam să se plimbe cu mine prin pădure și ea primea, făr' să se codească și-atunci îmi dam drumu' și vorbeam fără oprelişti, numa' ca s-o fac și pe ea ca să se dea pe față; da' scumpă mai era la cuvînt și p-ormă glăsuia așa de-ncet, aproape în șoaptă, încît nu înțelegeam jumate din ce spunea.

Ei, îmi ziceam eu, nu-i șade rău unei tinere fete să fie rușinoasă, și faptu' că nu vorbește prea mult îi semn bun. Minunat lucru-i vocea dulce și joasă la o tînără fată." De nu-i deșteaptă, gîndeam eu, cel puțin nu-i obraznică. Dacă are puține de zis, apoi nici nu vorbește pe de lături și știe cînd să se oprească. Cercetînd-o zi de zi, mă trezeam că-mi place tot mai mult; simțeam totuși, pe măsură ce mă apropiam de scăzămînt, că nu era dragostea pe care trebuie s-o simți atunci cînd îți pui în minte să te-nsori. Mi-aminteam iar și iar de suava fetiță din Orangeburg, de care prinsesem atîta drag; în toiu' unei

---

• Parafrază după *Regele Lear* (Actul V, Scena 3) A se compara: „Her voice was ever soft, / Gentle and low, an excellent thing in woman" (Shakespeare) cu „and a soft, low v'ice, is an ixcellent thing in a young woman" (Simms, în vorbirea agramată a lui Paddy).

plimbări sau convorbiri cu don'şoara Susannah, chipu' sărmanei fete îmi trecea deodată prin faţa ochilor, ca o boare cétoasă printre copaci, aruncîndu-mi în treacăt o privire c-un fel de mîhnire grea în ochi. O iubisem cu-adevărat pe tînăra făptură ; şi-n vreme ce mă gîndeam la ea, mă-ntrebam de mă puteam mulţumi însurîndu-mă cu don'şoara Susan. P'ormă îmi ziceam însă că nici o femeie nu mai putea fi ce fusese aceea care coborîse în mormînt la numa' şapteşpe ani. Ah, cînd mi se-ntîmpla să mă gîndesc la ea, aş fi dorit s-o ştiu pe don'şoara Susan la ea acasă, iar pe mine adîncit în umbrele cele mai întunecate ale bălţilor.

Trebuia să lepăd însă asemenea gînduri şi simţiri. Maică-mea bătrînă mă bătea tot timpu' la cap, la fel şi Sam Hartley, iar cînd începură a mi se arăta semnele rele, el îmi zise :

— Ai mers prea departe acuma, Paddy, ca să mai dai 'napoi. Trebuie să mergi înainte. La asta se-aşteaptă fata, la fel şi familia, şi toată lumea vorbeşte de voi doi. O fată mai bună nu poţi găsi în părţile noastre şi cu cît te hotărăşti mai repede să spargi buba, cu-atît mai bine.

— Bubă îi cuvîntu' potrivit, Sam, zic eu cu un geamăt ; şi nimic alt' decît diavolu' — prin necazurile pe care mi le pricinuia — şi grijile ce-şi făcea maică-mea mă aduseră în cele din urmă să sparg buba... Căci, nemaiputînd afla nimic în plus despre don'şoara Susan, mă hotărîi să-mi încerc norocu' şi să isprăvesc povestea. Şi adevăru-i că mai aveam un temei, acela că-ncepusem să mă simt grozav de singur la lucru' în bălţi: Cînd nu-mi aveam lucru' meu obişnuit şi mergeam la pescuit ori la vînătoare, mă păştea acelaşi nenoroc. Zgomotele ce mă tulburau începură să se schimbe. În loc de voci şi şoapte, auzeam plînsete, ca de copil, chiar în apropierea mea ; uneori suspine şi gemete, de parcă persoana era în suferinţă şi-avea nevoie de ajutor. P'ormă aveam vise şi mai ciudate ; îmi apărea mereu tînăra fată din Orangeburg

și fratele ei Rafe, privindu-mă amîndoi cu mare tristețe, de parcă ar fi vrut să m-ajute da' nu știa cum.

Punîndu-mi eu în gînd să isprăvesc tărășenia și învoindu-mă să mă-nsor cu don'șoara Susan, așa cum era felu' meu, am purces la treabă numaidecît. Nu semănam cu Ben Rowell, care-a făcut ochi dulci unei fete trei ani, iar după aia i-a trebuit ajutor s-o scoată la capăt. Mi-nchipui c-ați auzit de Ben Rowell, dom'le Stylus.

— Nu, Paddy, n-am auzit niciodată. Ce-i cu el ?

— Jamison l-a cunoscut, la fel, crez, și Wharncliffe. Era un amărît de cioflingar, da' nu rău la suflet, care se-ndrăgostise, de Araminta Grymes și-o vizită seară de seară vreme de vr'o trei ani, se spune. Un mai mare lasă-mă-să-te-las nici c-am cunoscut ; avea ceva pămînt, destul cît să-și poată ține un vechil bun ; scotea recolte frumoase și cum era strîns la pungă, nu cheltuia nimic. Familia Grymes era dornică s-o dea pe Araminta după el și-l încurajară în fel și chip. El îi vizita seară de seară, poveste ce ținu, pare-se, trei ani. Ăi bătrîni îl lăsa cu Araminta, el de-o parte a căminului, ea de cealaltă. Ședea el acolo și-o mînca din ochi, da' o vorbă nu scotea. Ar fi ținut-o tot așa ani de zile, abătîndu-i pe alții de la cuib, da' fără să-ncerce să intre el.

Fetei, care era o fișneață și isteață, foc, i se făcu lehamite de el, văzîndu-l cum ședea, rotindu-și degetele și zgiindu-se la ea pîn' la ora de plecare. Atunci se ridica gemînd — gemea din lene și nu voia niciodată să se osteneacă — și zicea „Noapte bună, don'șoară Araminta" După care, pleca într-o rînă să-și ia calu' Ar fi ținut-o așa toată viața, mi-nchipui ; da', după trei ani în care veni la ei seară de seară, fata nu mai răbdă. Aștepta întotdeauna să vorbească el mai întîi, căci îi părea o necuviință să înceapă ea. Într-o seară se hotărî, însă :

— Dom'le Rowell, totdeauna îți rotești așa degetele ?

Avea el un tic, își împletea degetele mîinilor în poală, după care își rotea cele două arătătoare unu' în juru' altuia — uite-așa.

Și Paddy ne arătă cum.

— Așa făcea tot timpu' ! Ea-i pusese întrebarea ca pentru a intra în vorbă. Da' ce credeți că răspunde el ?

— A, nu, don'șoară Araminta. Cînd obosesc, le rotesc 'napoi ; vedeți, îi la fel de ușor. Și Paddy ne arătă mișcarea inversă.

Convorbirea se poticni o vreme. Ben își roti mai departe degetele, sorbind chipu' sărmanei fete cu ochi hapsîni. În cele din urmă, fata zice :

— Acuma întreabă dumneata ceva, dom'le Rowell.

— Eu ?

— Da, dumneata. Îi rîndu' *dumitale* să-ntrebi ceva.

— M-d-a ! Socot c-așa-i ! Urmă o tăcere lungă.

— Ei bine ? zice ea.

— M-d-a. Don'șoară Araminta...

— Da, domnule.

— Aș vrea să te-ntreb, don'șoară Araminta...

— Da, domnule. Da ! Ah !...

— Să te-ntreb...

— Ei bine, întreabă-mă... zice ea, stînd ca pe jeratec.

— Dac-ai văzut vr'odată o bufniță.

Era prea mult pentru don'șoara Araminta. Se-așteptă la cu totu' altceva. Se-aprinse toată și strigă :

— Să-ți spui eu ceva, dom'le Rowell ; dacă n-ai nimic mai bun să mă-ntrebi decît dacă am văzut vr'odată o bufniță, cu cît te vei călători mai repede-n pădure, făcîndu-te bufniță chiar dumneata cu atît mai bine. Auzi ce să mă-ntrebi, dac-am văzut vr'odată o bufniță !

Mînia fetei păru să-l trezească pe Ben Rowell. Era pe jumate speriat ; încetînd să-și mai rotească degetele și descleștîndu-și mîinile, spuse cu un coraj născut din propria spaimă :

— Ei bine, don'șoară Araminta, *am* ceva mai bun să te-ntreb.

— Ei bine, întreabă-mă și să isprăvim.

— Păi, vrei să mă iei de bărbat, don'șoară Araminta ?

— Bineînțeles că vreau și de mă-ntrebai cu ani în urmă, ți-aș fi răspuns la fel.

— Adevărat ! făcu el. Da' de unde era să știu ?

Așa-și dobîndi Ben Rowell nevastă și bună soțioară se zice că i-a mai fost. Nu răbda în schimb să-l audă pomenind de bufnițe și-l certa ori de cîte ori îl vedea rotindu-și degetele. A scos om din el pîn' la urmă.

Ei bine, bunii mei prieteni și seniori, cum mă hotărîsem la treaba asta, n-aveam de gînd să fac jocu' lu' Ben Rowell — să șed și să-mi răsucesc degetele și să-ntreb de bufnițe. Încălecai și-o pornii spre casa Pogsonilor. Da' credeam că n-o să mai ajung. Calu' meu, care nu mai făcuse niciodată așa ceva, se poticnea mereu, de parcă l-ar fi speriat ceva pe drum și fu de mai multe ori mai gata să dea cu mine de pămînt — ceea ce nu-i treabă ușoară pentru nici un cal. De cum intrai pe ulița ce ducea la casa lor, auzii deodată un plînset și-un bocet, ca al unei fetițe rătăcite-n pădure, speriate și ostenite de mers. Toate astea mă făcură să șovăi la ce-mi pusesem în gînd, da' intrasem în horă și mi-era rușine să dau 'napoi. Inima-mi spunea însă că era ceva putred și de mai multe ori parcă-mi șopti cineva la ureche : „Întoarce-te, Paddy".

Mi-am continuat însă drumu' și-n curînd m-aflam singur în odaia de zi cu don'șoara Susan. M-am gîndit atunci la Ben Rowell cu bufnița lui. Scurtai așadar povestea, făcînd din *ultima* lui întrebare, *cea dintîi*; iar don'șoara Susan a zis da cu destulă smerenie, chipurile. După ce-am mai stat puțin, am părăsit-o și m-am dus să raportez familiei tîrgu' încheiat.

Pe cînd călăream spre casă, plînsetele și bocetele mă asaltară mai rău ca oricînd, cale de-o milă întreagă. Ajuns acasă, i-am spus maicăi-mii ce făcusem, iar ea-și aruncă brațele în juru' meu, mă binecuvîntă și spuse o lungă rugăciune. Îi zic eu :

— Ei bine, mamă, iată că dobîndii ce-ai vrut şi de-o fi să iasă rău, păcatu-i pe tine ! Ţi-o spui cinstit că nici prin gînd nu mi-ar fi trecut să-mi iau nevastă şi nici nu mă ştiu doritor. Mă-nsor numa' să-ţi fac ţie voia.

— Oh, zice ea, totu' va fi bine, Paddy. Nu te teme. Susan Heffernan îi un înger — ea-i aleasa mea — şi mi-o fi ca o fiică, o pronie cerească pentru bătrîneţile mele !

— Facă Domnu' în marea lui milostenie să fie cum zici. Da' nu-s sigur ! Am mari nelinişti şi îndoieli în privinţa asta şi nu ştiu cum s-o sfîrşi.

— Păi, cu însuraciune, cum să sfîrşească, şi cu cît mai repede, cu atît mai bine ; nu mai amîna mult, Paddy. De-ar fi mîine, m-aş bucura şi mai tare.

Cu asemenea porniri din partea bătrînei şi cu lipsa oricărei îndrărătnicii din partea Pogsonilor, pricepeţi că nu după mult timp hotărîrăm ziua nunţii. Femeile îşi făcură de lucru o lună încheiată. Cum mai roia cu toate — mama şi doamna Sam Hartley şi doamna Pogson — şi ce hai mai făcură. Se întîlneau zilnic, punînd la cale planuri mari. Eu eram pentru cît mai puţin zgomot, da' ce să te faci cu ele care ţinea morţiş să dăm o masă mare, cu muzică şi joc. Am mormăit eu, da' tot cum a vrut ele a rămas. Cînd se-apropie ziua, îmi zise maică-mea :

— Paddy, va trebui să te-ngrijeşti de masă. Pogsonii n-au cine ştie ce. Şunca-i tare puţină şi închipuie-ţi că doamna Pogson n-are găini, raţe ori curcani în ogradă. Va trebui să le trimitem noi din toate, că doar şi nouă ne-o crăpa obrazu' de ruşine de n-o fi belşug pe masă. O să le trimit dar două raţe, un curcan, o pereche de gîsculiţe şi poţi să-mi dai şi tu cîteva şunci, nu-i aşa ?

Zic eu cam gîtos :

— Cînd bărbatu' şi muierea îs zdraveni amîndoi şi mai au şi trei fete şi-un fiu aproape bărbat în toată firea, îmi pare cam ciudat că n-au vite şi păsări. Îi *semn rău*, mamă.

— Oh, zice ea, Pogson nu ştie deloc să se gospodărească.

— Da' mai îi și nevastă-sa și trei fete mari. Doar nu Pogson trebuie să îngrijească de păsări. Ce fac ei toți cît îi ziulica de mare ? Îți zic eu că-i *semn rău*.

— Ei, ce fac, le trimit și șunca laolaltă cu alelalte ?

— Fă cum vrei. Mi-nchipui că n-ai încotro.

Le trimise dar pe toate. Sosi și ziua și toate erau pregătite. Mi-am invitat cîțiva prieteni, printre care colonelu' Jim Meredith, Napoleonu' căilor ferate. L-am luat cu cabrioleta mea de la stația din Midway și l-am dus la mine acasă.

Adusese cu el o cutie mare, ceva acoperit cu pînză și legat strîns cu curele pentru care a trebuit să iau o căruță de la Wharncliffe ca s-o pot căra. Transportu-l plăti colonelu' Jim. Zice el :

— Îi daru' meu de nuntă pentru soața ta.

Da' n-a vrut să-mi spuie ce-i. Mai adusese cu el și-un blestemat de maimuțoi, obraznic foc. Ca să le distreze pe don'șoare, zicea el. Încărcîndu-i pe el și pe maimuță, o pornii către ferma mea, unde-am prînzit singuri, coana mare fiind plecată din revărsat de zori să dea ajutor Pogsonilor.

Cînd s-a-nserat, îi luai pe colonelu' Jim și pe maimuțoi și-o pornirăm spre Pogsoni. Calu' meu se-arătă îndărătnic tot drumu', poticnindu-se și sărind mereu în lături, de credeam că n-o să mai ajungem. Ajunserăm cu bine în cele din urmă și găsirăm adunată lume multă. Nu cunoșteam jumate din ei și, după privirile lor, crez că unii veniseră fără să fie pohtiți. Luminaseră din belșug toate odăile cu lămpi și lumînări, iar în grădina din față aprinseseră două focuri mari cu lemn de pin, așa încît era luminăție mare peste tot. În tot lungu' holului se puseseră mesele pentru cină. Cele mai mari odăi din față erau luminate pentru invitați și pentru danț. Da' era greu să te strecori pe lîngă mese — holu' era așa de strîmt — ca să ajungi în odăi și de cîteva ori crinolinele înfoiate ale femeilor măturară de pe masă cuțitele și furculițele. La

atîta lume şi pe-o masă atît de lungă, nu prea vedeam s-aivă Pogson bucate de-ajuns. Cumpărase însă un sfert de vacă de la Bamberg şi cîteva animale mici de la Gardner Gess, după cum am aflat mai p'ormă, şi crez să nu le-a plătit nici în ziua de azi ! Da' nu era treaba mea. Vedeam doar că cele două şunci ale mele şi păsările bătrînei mele mame n-ar fi ajuns nici pe departe la atît popor. Bărbaţii se-adunaseră pe verandă şi băutura începuse să curgă, Pogson şi băiatu' său, umblînd de la unu' la altu' şi îmbiindu-i. La un capăt al verandei puseseră un bufet, de unde bărbaţii se servea tot timpu'. Pogson şi băiatu' era deja *pe jumate* chercheliţi, pîn' s-ajunem acolo, iar cînd ajunserăm, eu şi colonelu' Jim Meredith, Bătrînu' ne strînse-n braţe pe-amîndoi, îmbrăţoşînd şi maimuţoiu'. Mica fiară îl zgîrie pe faţă. Aveau whisky din belşug şi ceva vin dulce pentru doamne. Căci sosi căruţa aducînd daru', colonelului Jim, Pogson voi să-l desfacă numaidecît, da' nu-l lăsă colonelu'. Nu trebuia deschis mai 'nainte de-a se isprăvi ceremonia de căsătorie.

Curînd sosi şi popa Ballinger şi-atunci ne duserăm cu toţii în odaia de zi. Era împodobită cu ramuri verzi deasupra căminului şi ferestrelor, arătînd fain, căci verdele ascundea peste tot lemnăria goală. Apoi, deodată, intră don'şoara Susan Heffernan, cu don'şoarele de unoare, îmbrăcate toate-n alb.

Bătrîna mea maică veni la mine şi-mi şopti destul de tare ca s-auză o duzină de oameni din jur :

— Nu-i aşa c-arată ca un înger binecuvîntat din cer ! Şi ca să spui adevăru' adevărat, chiar că arăta frumoasă coz, cu ochii plecaţi în pămînt, de parcă i-ar fi fost ruşine să-i ridice ! Apoi părintele Ballinger se ridică şi, după el, ne ridicarăm cu toţii. Colonelu' Jim Meredith puse mîna don'şoarei Susan Heffernan într-a mea şi luă inelu', iar părintele îi dădu 'nainte cu slujba şi vedeam eu că era hotărît să ne lege unu' de altu' cît mai strîns cu putinţă.

Ei bine, de cum se termină slujba, auzirăm deodată un ţipăt îngrozitor de bufniţă, deasupra căminului, tot aşa de

brusc și neașteptat ca un tunet ce se prăvale dintr-un cer senin ca sticla în luna lu' april.

— Doamne păzește-ne pe noi ! strigă sărmana mea maică bătrînă. Ce-a fost asta ?

— Îi diavolu', zic eu cu glas tare. Atunci, părintele se-apucă și ne zise o rugăciune foarte socotită împotriva Necuratului, care crez că i-a rănit grozav simțămintele. După aia ne-am ridicat cu toții din genunchi, iar doamnele șezură jos, în vreme ce bărbații rămaseră în picioare. În odaie se așternu o tăcere mohorîtă, pînă-n clipa cînd maimuțoiu' colonelului Jim Meredith sări din buzunarul acestuia tăman pe umerii doamnei Sam Hartley. Pîn' să-l prinză Jim, maimuțoiu' își și înfipsese ghearele în frumoasa ei parură și-n păru' roșu ce nu era așa frumos și care cît ai zice pește îi și atîrna pleoștit pe lîngă urechi. Mamă, ce-a mai urlat :

— Ia-l de-aici ! Ia-l de pe mine ! Jivină îngrozitoare !

O, urla ca scoasă din minți, căci o înfuria și mai tare, văzînd cum rîdea toată lumea, de să-i scuipi, nu alta ! Jim se lupta să desprindă ticăloasa de jivină, da' mica bestie stătea ca lipită, călare pe grumazu' și umerii femeii, cu ghearele încleștate în panglicile, parura ei fainâ și-n păr. Se-ntinse și privi pe deasupra capului ei, rînjind și chelălăind într-un fel ce voia să spuie că-și are drepturile ei și nu se lasă.

Jim făcu tot ce-i sta în putință. Trebuia să fie cu băgare de seamă, totuși, să nu-i strice parura. Iar blestemata de jivină își înfipsese atît de strîns ghearele, că nu era treabă ușoară. Jim, care clocotea de mînie, se chinui să-l înduplece, apoi îl înjură și-apoi îl amenință ; împieliatului însă, nici că-i păsa. Și p'ormă și femeia-și clătina capu' într-o parte și-n alta, țipînd tot timpu'. Da' făr' nici un folos. În cele din urmă, colonelu' Jim își pierdu cumpătu' și-i dădu una peste nas. Micu' ticălos sări atunci jos, da' făcu și mai rău, căci trase după el și parura.

Nu ăsta fu lucru' cel mai rău, căci, spre surpriza tuturor, odată cu ea se desprinse și păru' — în întregime. Nimeni — nici măcar Sam Hartley însuși — nu știuse pînă-n clipa aceea că soția lui poartă perucă ! Cine și-ar fi închipuit c-o femeie o să-și ia o perucă roșie ? Avea țeasta cheală ca un dovleac !

Ce mai urlete ! Își dădu drumu' într-o revărsare de istericale, țipînd și dînd din picioare.

Să fi văzut fața lu' Sam cînd făcu astă descoperire. Aproape că-i ieșiseră ochii din orbite de spaimă — îi căzu falca de jos și rămase cu gura deschisă de-o juma' de iard. Așa înțepeni — fără nici cea mai mică mișcare, cu mîinile împreunate, cu ochii holbați, în vreme ce nevastă-sa se-ntinse pe canapea, țipînd și dînd din picioare și descoperind vederii mai mult păr pe picioare decît pe cap.

O scoseseră femeile din odaie. Jim fugări maimuța de la cămin la fereastră, prinzînd-o în cele din urmă și aducînd înapoi parura și peruca.

Cînd se-ntoarse doamna Salley în odaie, îi aruncă lu' Jim o privire de tigroaică cu colții strepeziți ! Îmi zice acesta :

— Paddy, nu pot merge la noapte în casa ei. M-ar hali cu fulgi cu tot ! Trebuie să-mi găsești alt culcuș.

Căci Sam Hartley îl pohtise pe Jim să stea la el în noaptea aia, ca să poată lua trenu' pe care-l vroia a doua zi dimineața. Vedeam eu că Jim avea dreptate. N-ar mai răbda ea niciodată să-l vază în ochi !

L-am rugat pe Isaac Bamberg, care s-a arătat gata să-l ducă pe Jim la Lowry și să-i găsească acolo loc de dormit.

Trecu multă vreme pîn' să se liniștească iar lucrurile. Între timp, servitorii împărțiseră vinu' și prăjiturile, iar unu' din prietenii mei strecură plata în mîinile preotului, care dădu s-o ia din loc, văzînd pregătirile ce să făcea pentru danț. Lăutaru'-și acorda scripca pe verandă, iar preotu' se ridică să plece. Da' ce să te faci cu bătrînu'

Pogson, care, beat criță, îl înșfăcă, trecîndu-i brațu' pe după gît și pohtindu-l să rămîie la masă. Preotu' nu voi să stea însă. După ce plecă el, se bulucîră mai toți în juru' mesei, ca să vază darurile de nuntă.

Erau puse toate la vedere : linguri de argint, cuțite și furculițe de argint, solnițe și ulcior, și lighean și cești frumoase și sticluțe de parfum și-o duzină de alte lucruri — unele de pus la vedere, altele pentru gospodărie ; unele de podoabă, altele de folosință. În cele din urmă, bătrînu' Pogson trase înăuntru cutia uriașă pe care-o adusese colonelu' Jim și-i scoase învelitoarea. Cerule ! Ce credeți că era ? Un leagăn de copil cu saltea, învelitoare și toate celelalte gata pregătit ! Să fi auzit chicotele și risetele înfundate ale femeilor și hohotu' gros al bărbaților.

— Da' bine, Jim, zic eu, ăsta n-o să ne fie de trebuință cel puțin un an de-acu' încolo !

Jim scoase un soi de chicot înfundat și arătă o hîrtiuță prinsă cu un ac de pernă. Bătrînu' Pogson o smulse, da' era prea aghesmuit ca s-o poată ceti ; îl înlocui Sam Hartley :

„Leagănu' ăsta-i făcut din lemn indigen, din bălțile noastre, de un lucrător indigen din Augusta și-i sortit numa' petru folosu' vlăstarelor indigene. Trăiască Statu' !"

Cum a mai dănțuit bătrînu' Pogson ! Îl îmbrățoșă pe Jim și mă-mbrățoșă și pe mine și-aproape pe toată lumea. Crez că-n viața lui nu mai văzuse o asemenea adunare. Zice el :

— Colonele Jim, oare la ce-ar *putea* folosi ciudățenia asta pe care-ai adus-o ?

— Oh, zice Jim, e-ntotdeauna bună de ceva în familiile unde merg treburile pe roate. Nici nu știi cît de repede ajunge să folosească.

Și Jim chicoti în felu' lui hîtru, făcîndu-și frumosu' dar de două ori mai frumos. Pogson hohoti zmogotos, bătu din palme și-nghionti scripcaru' să-nceapă muzica ; și se

porniră toți să dănțuiască ; și dă-i cu muzica, dă-i cu băutura, că juca bărbații de le sfîrîia călcîiele ; iar femeile băură limonadă și-și puseră și ele piciorele la muncă, mai dihai decît melițele. Ce mai zarvă se porni !

La douăspe noaptea ne-așezarăm la masă, mîncarăm și numaidecît ce se isprăvi și tinerii se puseră iar pe joc, m-am furișat înspre odaia de culcare, văzînd că Susan Heffernan plecase. Ne pregătise o odaie într-una din acareturile casei, da' unde s-a culcat restu' familiei, nu știu.

Cînd intrai, dădui peste-o droaie de muieri; iar eu le-am zis că pot pleca. Cum se-ncăpățînau să zăbovească, am început să mă dezbrac și asta le-a pus pe fugă, ultima fiind doamna Sam Hartley. Se tot întorcea din drum și dădea fuga la pat, ca să-i mai șoptească ceva lu' Susan Heffernan, pîn' ce-am prins-o de umeri, am împins-o afară și-am încuiat ușa.

Dormitoru' era împodobit destul de frumos, cu crengi verzi și tot soiu' de panglici. Deasupra toaletei, se afla o oglindă de perete și ardeau două lumînări. Bătrîna casă se cutremura sub pașii dănțuitorilor ; din cînd în cînd auzeam strigătele bătrînului Pogson, legănat între fericire și beție. Tărăboiu' mai că acoperea cîntecu viorii, cu toate că era, crez, cea mai pițigăiată și mai zgomotoasă din tot ținutu'. Bărbații se puseră tare pe băutură.

În ciuda zarvei de afară, în vreme ce mă dezbrăcam, scoțîndu-mi legătura de la gît în fața oglinzii, auzii același plînset și-același bocet ce mă tulburau de-atît amar de vreme. Iar cînd se-opriră, oblonu' ferestrei se deschise deodată c-o smucitură, ca și cum l-ar fi smuls vîntu', iar cînd îmi rotii privirea, zării prin deschizătură — că geam nu era — cum mă țintea un ochi mare, roșu și auzii un glas — același din mlaștină — care zicea :

— O, Paddy ! Așa, deci, Paddy ! Aha, Paddy !

— Ce-i asta ? întrebă Susan Heffernan.

— Diavolu', crez, îi zic eu. M-am obișnuit cu el. Ea însă își băgă capu' dedesubt. Atunci zise glasu' curat ce vă spui :

— Iacă-te, Paddy, c-o făcuşi şi p'asta, iar eu am isprăvit cu tine ! Nu te-oi mai turbura ; acuma, bătrîne, ăi vedea că eşti pe mîini mai rele decît fură ale mele vr'odată !

După aia, oblonu' se trînti la loc şi auzii din nou plînsetu' şi bocetu', tot mai încet, ca şi cum s-ar fi îndepărtat. La puţină vreme, nu mai auzii nimic ! Şi nici nu le-am mai auzit de-atunci. Îs doi ani, de cînd n-am mai avut nici un necaz în bălţi, pe rîu ori în pădure ; mi s-a-ntors norocu' ; ţintesc fără grijă şi aş fi cel mai fericit muritor de n-ar fi astă singură bubă...

— Care-i aceea, Paddy ? l-am întrebat.

— ÎS ÎNSURAT, Stylus şi oh ! ceţule, domnilor, preabunii mei prieteni şi seniori, în ciuda a cît m-am ferit, m-am străduit, am vegheat şi-am întrebat, M-AM ÎNSURAT C-O PROASTĂ ! O PROASTĂ ! O PROASTĂ !

Da' ajunge-atît. Nu m-am putut înfrîna să n-o spui. Mi-a zburat printre dinţi, sub apăsarea simţămintelor. De-ajuns atît !

Preacinstite feţe, eu am isprăvit ! V-am făcut s-ascultaţi o groază de timp la întîmplările unui sărman pădurean şi plutaş de pe Edisto şi nădăjduiesc că nu v-am plictisit. Ştiţi acu' mai tot ce-avea cît de cît însemnătate ; şi dacă v-a făcut plăcere, eu mi-s mulţumit ; de nu, rogu-vă să iertaţi un om ce-a greşit fără voie, care nu cată a arăta decît bună-cuviinţă şi care are o gură prea limbută într-un cap sec ! Am isprăvit ! Nu mai am ce vă spune, afar' doar că pînă-n ziua de azi doamna Sam Hartley îl porecleşte pe Jim Meredith păgîn şi monstru. Zice că nimic bun nu poate ieşi dintr-un bărbat care ţine-o maimuţă şi călăreşte un asin. Merge chiar pîn-acolo, încît să spuie că maimuţa-i un soi de diavol şi-şi clatină capu' într-un fel care vrea să-nsemne că diavolu' şi-a înfipt mai tare mîna în sufletu' lu' Jim, decît în părul ei. Cît despre Jim, umblă zvon că ori de cîte ori i se-ntîmplă s-o vază pe doamna Sam la Midway, închide uşa vagonului şi mînă mai tare locomotiva, că refuză să

oprească pentru pasageri şi trăieşte o spaimă de moarte pîn' ce se depărtează c-o milă întreagă. Are şi de ce să se teamă. Crez cu tot dinadinsu' că, de-i pică vr'odată-n labă, îi scoate ochii ! Şi cu asta, basta. Socot că nu mai am nimic să vă zic, prieteni.

— O, nu, Paddy, spuse Jamison, nu-ţi putem da drumul atît de uşor. Cu siguranţă că mai sînt şi altele de povestit ; ai sfîrşit atît de abrupt. Trebuie s-avem măcar o imagine a lunii de miere.

— Nici o vorbă în plus, dom'le giniral.

— Atunci trebuie să-ţi spun, Paddy, vorbind numai din punct de vedere artistic, că, dacă ne părăseşti atît de brusc, se cheamă că ne-ai condus către un final cît se poate de neconcludent. Diavolu' tău din buştean şi-a dat prea multă silinţă, ca să se mulţumească cu o singură glumă ori ironie ! Cu siguranţă că a mai rămas ceva din această istorie.

— Nici o fărîmă, domnilor. Sau nu mai am eu nimic de spus ! Cît despre artă, dom'le Stylus, voi zice ce-am zis şi mai 'nainte, anume că n-am vrut a vă spune o *istorie închipuită*, ci o *întîmplare adevărată !* Nu-i meşteşug în ce v-am spus ; nimic alt decît faptu' simplu, neînfrumuseţat, ci întîmplat şi neschimbător ; Da' dacă veni totuşi vorba de artă, aş vrea să vă-ntreb dacă toate poveştile pe care le-aţi cetit vr'odată nu sfîrşesc cu moartea ori căsătoria ? Ştiu c-aşa se-ntîmplă în toate poveştile *dumneavoastră*. De cum i-aţi împreunat pe cei doi, puneţi capăt povestirii. Ştiţi că nimănui nu-i pasă s-audă ce-a mai fost după ce bărbatu' şi femeia s-au căsătorit, ori cînd primeşte bărbatu' o lovitură-n cap sau moare în alt chip ; şi-atunci sfîrşiţi cu cîteva rînduri în care o zugrăviţi pe sărmana văduvă nemîngîiată, îmbrăcată-n veşmîntu' ei de doliu şi ascunzîndu-se cît mai repede cu putinţă de restu' lumii ! Aşa faceţi dumneavoastră din cîte-am văzut. De-i să se termine cu bine, alegeţi căsătoria ! Bine baremi că vă opriţi la nuntă, lăsînd cetitoru' să-şi închipuie că or trăi fericiţi pîn' la capătu' zilelor !

De vreți un sfîrșit trist, prea bine, atunci îi dați lui ori ei una-n cap ; bărbatu-i ucis într-un duel sau într-o încăierare ; iar femeii i se rupe inima sau un vas de sînge, ori moare de oftică. Într-un fel ori atu', pîn' la urmă faceți cetitoru' fericit. Tot așa și eu îmi termin povestea cu căsătoria și n-aveți decît să vă-nchipuiți ce v-o plăcea despre fericirea ce-a venit mai apoi. Ce altceva ați mai vrea ?

Toate insistențele noastre fură în zadar. Paddy se-ncăpățînă și, cînd noi continuarăm să-l îndemnăm, deveni îndărătnic și oarecum brutal. Observînd aceasta, Wharncliffe ne făcu semn ; umplînd cupele și împărtășind la toți licoarea, ne abținurăm de la orice alte insistențe pe lîngă plutașul nostru, limitîndu-ne la a-i mulțumi călduros pentru plăcerea pe care ne-o făcuse.

— Și-acu', zise el, bunii mei prieteni și seniori, cum mîine plec și mi-nchipui că mult mai devreme de-a vă părăsi dumneavoastră așternutu', crez că-i mai bine să-mi iau rămas-bun de-astă seară. S-ar prea putea să nu ne mai întîlnim, căci m-am înscris voluntar și plec să mă-nrolez în armie. M-am făcut sergent al „Cercetașilor de pe rîul Edisto" și mă prezint simbăta viitoare în tabăra de instrucție. Trebuie dar să mă grăbesc să fiu cît mai repede gata. Nu vă voi uita niciodată pe dumneavoastră, ori nopțile fericite petrecute aici, ascultîndu-vă convorbind ! Cît despre Wharncliffe, el e-aproape singuru' prieten apropiat ce mi-a mai rămas și nu-l pot părăsi fără să lăcrimez. Fie ca Dumnezeul cel mare al tuturor să se-ndure de el și de dumneavoastră toți, să vă ierte păcatele și greșelile ! Domnu' vă binecuvinteze pe toți !

Bietul om părea foarte afectat și-i strînserăm mîna cu o anumită căldură, ceea ce lui îi produse plăcere, iar noi o făcurăm fără rezerve. Pe scurt, orice impresie ar face povestirea lui, oricare i-ar fi interesul sau verosimilitatea, noi unii am fost încîntați de firea deschisă și bărbătească a naratorului, de simplitatea sa autentică, de sentimentele oneste și spiritul țărănesc local.

Cînd ne părăsi, ceea ce făcu după încă un rînd de punci aromitor, Wharncliffe se retrase cu el în camera lui, lipsind vr'o oră. Cînd reveni... dar trebuie să mai lăsăm ceva şi pentru capitolul următor.

CAPITOLUL XXIX

Domnul Stylus loquitur — Rezumatul lui Wharncliffe, din care reiese ce fel de proastă a luat Paddy în căsătorie şi ce s-a mai întîmplat după aceea — Neamul Pogsonilor — Furtul — Încăierarea — Lovitura de cuţit şi loviturile de cizmă şi despre cum au rămas părţile statu quo.

Şi acum, mult iubite cititor, după ce ai avut răbdarea de a-l asculta pe încîntătorul nostru prieten pădurean depănîndu-şi singur povestea, cu mici întreruperi, socotind că-i mai bine s-o reproducem întreagă şi în propriul său limbaj rustic, se cuvine să precizez că ea n-a fost nicidecum spusă într-o singură seară, cu toate că, de dragul continuităţii, te-am lăsat să crezi aceasta. Paddy a stat o săptămînă cu noi, acasă, la Wharncliffe, vînînd şi pescuind cît era ziua de lungă, iar seara povestindu-ne de la vremea cinei pînă la miezul nopţii. Toţi ceilalţi tovarăşi ai noştri se adunau în fiecare seară, se delectau cu cina alcătuită din peşte şi vînat, ascultîndu-l pe povestitor, mi-nchipui, cu aceeaşi răbdare ca şi mine. După cum am mai spus, Wharncliffe şi Jamison îl cunoşteau personal şi mărturiile lor în ceea ce-l priveau fură călduroase, ferme şi foarte laudative, atît în privinţa inteligenţei lui înnăscute şi simplităţii oneste, cît şi a caracterului.

În cursul acestei săptămîni, cercul nostru se lărgi pe neaşteptate graţie sosirii de la oraş a binecunoscutului

părinte stareț * al faimoasei „Confrerii Lemuriene" ** din Charleston, care aduse cu el doi tineri, de curînd inițiați ca membri ai Confreriei și aflați acum în primul lor noviciat.

În treacăt fie spus, cei doi tineri și-au făcut deja simțită prezența în societate și și-au dobîndit o reputație pe care, fără îndoială, strădaniile viitoare o vor spori în mare măsură. Aceștia erau domnii Paul Hayne *** și John Dickson Bruns ****, primul luîndu-și numele monahal de „Fratele Paulo", iar cel de-al doilea, de „Fratele Bruno".

Fură primiți cu un cald bun venit din partea lui Wharncliffe, care făcea și el parte din Confrerie, și participară cu însuflețire la frecventele discuții politice, sociale și filosofice iscate de povestirea lui Paddy.

Pînă acum m-am abținut să fac referiri la aceste discuții, întrucît nu conduceau la concluzii bine definite, toți participanții rezervîndu-și opiniile pentru final. E totuși cazul să menționez, cred, că experiențele psihologice ale lui Paddy stîrniră discuții aprinse și argumentate. Cum Wharncliffe ne asigurase în privința desăvîrșitei onestități a povestitorului — de care, într-adevăr, nici unul din noi nu se îndoia —, singura întrebare ce se mai punea era aceea a cauzei — fie ea fizică, mentală ori spirituală — ce avusese ca efect neobișnuitele lui halucinații ori trăiri. Putem însă amîna aceste discuții și concluziile lor pentru un moment mai potrivit.

După plecarea lui Paddy, care se produse a doua zi în zori — în cursul săptămînii părăsi ținutul, plecînd la regiment —, Wharncliffe ne adună laolaltă și, conform dorințelor noastre, ne dezvălui continuarea povestirii lui Paddy, ce s-a mai întîmplat în urma căsătoriei. Voi în-

---

* Personaj ce apare și în „Father Abbot, or, The Home Tourist", reprezentînd un fel de autoportret ușor ironic al autorului.

** Aluzie la cercul literaților din Charleston frecventat de Simms, care, obișnuind să se întîlnească noaptea, semănau spiritelor nocturne, numite de romani *lemures*.

*** Paul Hamilton Hayne (1830—1886), poet.

**** John Dickson Bruns (1857—1883) : fizician și poet.

cerca, așa cum am făcut și în paginile de mai sus, să redau cît mai fidel limbajul naratorului.

— Paddy McGann, ori Patrick McGarvin este, prieteni, după cum probabil alți observat, un om *autentic*; sincer și netemător ; o fire deschisă, cu sufletul în palmă, fără nimic sofisticat ori prefăcut ; generos ca soarele ce-și revarsă pretutindeni lumina ; jovial, agil și plin de viață. Escrocheria îi e străină ; nu i se poate pune la îndoială integritatea morală ; e lipsit de viclenie și falsitate și, orice ați crede cu privire la caracterul supranatural al povestirii, de un lucru trebuie să fiți siguri : el o crede pe deplin, este victima propriilor amăgiri, dacă amăgiri or fi fiind. Ce le-a produs e greu de spus. Mi-am arătat de mai multe ori părerea, cum că ele s-ar datora unei imaginații aprinse, unei vieți rătăcitoare și pe jumătate solitare, ca și îngurgitării unei cantități mai mari de băuturi tari. De patru sau cinci ani el bea mult. Mai bea și acum, dar nu în aceeași măsură. Bea frecvent, dar veți fi observat că porțiile sînt moderate ; iar la o constituție puternică, un temperament ardent, o epidermă sănătoasă și mult exercițiu în aer liber, alcoolul e în mare parte inofensiv, evaporîndu-se instantaneu prin pori. Cu toate acestea, bănuiesc că perioada chinurilor sale imaginare a fost una în care consumul excesiv de alcool a avut efect asupra creierului, a lucrat asupra unei imaginații ușor excitabile, ducînd la apariția presupuselor efecte psihologice de care se plînge.

Sînt conștient de faptul că multe detalii ne apar inexplicabile, punînd sub semnul întrebării probabilitatea teoriei mele ; poate, totuși, de-ar fi fost povestite de altcineva decît de el însuși, soluția ar fi mai simplă. Mintea lui, supusă unor stimuli exteriori, are o tendință naturală de a exagera — asta, fără un efort conștient din partea sa — de a colora și denatura adevărul. Repet convingerea mea că el crede cu adevărat că nu ne-a spus decît faptul nud. Despre inteligența sa, nu am nevoie să spun nimic. Socot că a spus și demonstrat îndeajuns pentru a-l convinge pe prietenul meu, Stylus, că pădurenii noștri simpli

— pentru care el este un specimen reprezentativ, dar şi *ales* — sînt dăruiţi de la natură cu fantezie şi imaginaţie şi nu au nevoie decît de *interacţiune* socială, de stimularea spiritului întreprinzător şi de o mai mare pasiune pentru distracţii şi plăceri mai variate, pentru a deveni un popor mai productiv, cu o gîndire mai adîncă — în aceeaşi măsură ca oricare altă pătură ţărănească ori populaţie rurală din lume. *De altfel, nici nu se cunoaşte pînă acum, ca o populaţie în exclusivitate rustică să fi atins ceea ce se cheamă o înaltă civilizaţie* — cel puţin după cum ne-o arată istoria ştiinţei şi artelor. Acestea îşi au întotdeauna originea în marile centre economice şi dens populate ale statelor. Geniul individual, emanat de o asemenea populaţie, s-ar ofili, dacă nu s-ar îndrepta, în căutare de hrană, auditoriu şi stimuli, spre marele oraş.

Nu are sens să vă mai spun nimic despre voinicul nostru prieten în perioada premergătoare căsătoriei. L-am încurajat de cîteva ori să facă pasul, cînd a venit să mă consulte în privinţa doleanţelor mamei sale. I-am spus că bătrîna are dreptate ; ajunsese la vîrsta de mijloc şi avea nevoie de compania unei femei şi de confortul unui cămin stabil.

— Ah, Wharncliffe, îmi zice el, dar care să fie acea femeie ! Abia de mai cunosc vreuna acum. Nu m-am dat niciodată în vînt după muieri. Nu le-am căutat niciodată tovărăşia. Ce ştiu despre ele nu prea-mi e pe plac. Fapt este că, după cum ştii, traiul meu modest nu mă îndreptăţeşte să-mi caut o soaţă printre acele femei în rîndul cărora *aş putea-o* afla pe cea potrivită.

— Acestea îi fură cuvintele, iar eu l-am înţeles. Paddy nu e numai un bărbat ager şi înzestrat, ci şi un gentleman înnăscut — avînd gusturi fine, sensibilităţi delicate, porniri generoase, total lipsite de meschinărie şi, după cum aţi văzut, o anumită semeţie care, printre oamenii de rînd, apare aproape ca *hauteur* *. Chiar şi din

* Trufie (fr.).

punctul de vedere al claselor înalte, cu toate că-i destul de modest la vorbă şi la port, ţinuta sa ar părea impunătoare şi, uneori, de-a dreptul nobilă şi graţioasă. Cu siguranţă că ar putea oferi un excelent exemplu multor persoane crescute în puş ! Lumea cărţilor nu-i e familiară ; educaţia îi lipseşte ; şcoala pe care a făcut-o e apă chioară ; limbajul său, exceptînd momentele de elevaţie, produse de un anume subiect, reprezintă un *patois* ciudat ; cu toate acestea, scrisorile sale sînt redactate într-o engleză curată şi expresivă, iar versurile, din care-am auzit destule, demonstrează că are ureche muzicală, ştiinţa sa prozodică fiind tot atît de bună ca a oricărui poet minor ce-şi croieşte drum în paginile ziarelor şi revistelor.

Cînd l-am sfătuit să-şi ia o soţie, nu aveam habar de alegerea lui ori de existenţa vreunei femei anume care să i se potrivească. Am presupus că dispunea de un cerc suficient de larg de cunoştinţe, din care să aleagă. Îmi amintesc foarte bine replica lui : „Într-adevăr, domnule colonel, orice afară de-o proastă."

Nu suporta mica bîrfă femeiască, infinita flecăreală despre tot soiul de nimicuri şi perpetua dispoziţie de a trăncăni despre ceea ce Wordsworth numeşte „chestiuni personale". Trebuie să recunoaştem că la acest capitol gusturile sale erau oarecum despotice. E tipul de om serios şi atunci cînd glumeşte.

Pînă la urmă s-a însurat cu o proastă ! — după cum a spus-o el însuşi, o declaraţie ce i-a fost smulsă la încheierea povestirii sub puterea unei emoţii violente. S-a ruşinat pentru asta mai apoi, după cum mi-a mărturisit între patru ochi ; pentru că, zice el, „la urma urmelor e nevastă-mea" şi din delicateţe a refuzat să dezvăluie toate suferinţele ce l-au silit în cele din urmă să o părăsească. Am ajuns în posesia faptelor mai curînd graţie mamei lui, decît lui însuşi. Sărmana femeie, căindu-se amarnic atunci cînd a fost prea tîrziu pentru influenţa exercitată asupra fiului ei în grăbirea căsătoriei şi alegerea partenerei, a venit adesea pentru a mă consulta ;

nu-i puteam oferi însă decît o slabă alinare şi nimic pentru a îndrepta răul ce-l pricinuise, atît ei cît şi lui.

Se căsătorise, într-adevăr, cu o femeie proastă şi încă una din cele mai neroade, mai veninoase şi mai agasante cu putinţă. Era o fată durdulie, frumuşică şi... vicleană. Căsătoria fu pusă la cale de soţia lui Hartley. Ştia destule lucruri despre Paddy, pentru a instrui fata şi a-i oferi toate cheile cum să se poarte. Plănuiseră împreună s-o păcălească pe bătrînă, care, în marea ei dorinţă de a-şi vedea fiul însurat, şi mai ales cu una care se străduia neîncetat să-i intre în graţii, deveni fără să vrea agentul inducerii acestuia în eroare. Familia Pogson era în întregime de proastă condiţie : oameni de două parale, trîndavi, răi, proşti şi lipsiţi de scrupule. Un neam prost, după cum afirmase Paddy ritos, iar fiica cea mai mică, ce-i fusese prezentată ca o excepţie, era poate cea mai rea, posedînd o şiretenie josnică, dar minte puţină, lipsită de voinţă proprie, afară doar de o ostilitate obstinată faţă de soţul ei, fiind aparent o simplă unealtă în mîinile mamei — probabil cel mai trist exemplar de cotoroanţă ordinară !

La o lună după căsătorie, ambele părţi lăsară aproape cu totul masca la o parte şi bătrîna doamnă McGarvin, ca şi Paddy, descoperiră că soţia lui nu era nici pe departe un înger. Ieşi la iveală o fire duşmănoasă, agresivă şi uzurpatoare. În fiecare zi găseai la Paddy pe cineva din familia Pogson, unde se purtau ca la ei acasă. În cîteva săptămîni, descoperi că i se terminase slănina. Pogsonii nu numai că erau gurmanzi ca musafiri, dar nu plecau niciodată fără să ia cu ei o bucată de şuncă, de carne şi, poate, un sac de uruială ori de cartofi.

Paddy îşi dojeni soţia, invocînd, ceea ce era adevărat, faptul că mijloacele sale nu erau suficiente pentru a întreţine toată familia Pogson ! Proviziile de carne pe şase luni nu duraseră decît cinci săptămîni ! Soţia lui îi răspunse morocănoasă că-i venea foarte greu să nu-i poată da mamei ei cîte o bucată de carne din cînd în cînd. La

aceasta, Paddy îi răspunse cu blîndeţe că de-ar fi avut carne din belşug şi de-ar fi fost bogat, i-ar fi dat-o cu dragă inimă el însuşi, dar că, date fiind împrejurările, el era cel care putea spune ce-şi permit să dea. Văzîndu-şi soţia posacă şi simţind că nu are nici o siguranţă altminteri, el intră în posesia cheilor de la cămară, de unde împărţea personal raţia zilnică pentru nevoile familiei sale. Cînd lipsea de-acasă, lăsa cheile maică-sii. Aceasta făcu să se abată furtuna peste capul bătrînei şi în absenţa sa certurile nu mai conteneau. La întoarcere nu întîlnea decît o neisprăvită morocănoasă, care-şi rumega într-un colţ duşmănia şi veninu' şi abia catadicsea să răspundă la o întrebare sau rugăminte. Cum treburile îl mînau adesea de-acasă — căci lucra acum pentru căile ferate, pentru vecinii mai bogaţi ori plutărea pe riu — nu avea mult timp cunoştinţă de anarhia ce i se înstăpînise în casă.

Întorcîndu-se odată, după o absenţă de două săptămîni, le găsi pe cele două fiice ale Pogsonilor instalate în camera mamei sale, iar pe bătrînă expediată într-un şopron. Întrebă cu severitate care fusese motivul schimbării şi insistă ca bătrîna să revină în camera ei. Nedorind însă a recunoaşte ruşinea pe care o simţea din pricina orbirii ce abătuse întreaga nenorocire asupra casei, aceasta îşi asumă toată răspunderea schimbului, asigurîndu-şi fiul că prefera odăiţa din şopron, fiindcă-i era mai la îndemînă să îngrijească păsările.

Fetele Pogsonilor păreau să se fi instalat ca musafiri permanenţi. Paddy clocoti în sinea sa, dar cedă. Soţia lui continuă să stea posacă, nearătîndu-şi în nici un fel recunoştinţa pentru oricare din concesiile lui. Între timp, Paddy descoperi că era necesar să reintre în stăpînirea *tuturor* cheilor. În absenţa sa, Pogson şi fiul său obişnuiau să-l viziteze zilnic. Cu aceste ocazii, soţia sa îi pusese la bătaie whisky-ul şi tutunul, din care musafirii nechemaţi se serviră *ad libitum*.

Furtişagurile şi supărările se ţineau lanţ. Odată, întors acasă după o absenţă de trei săptămîni, timp în care

pilotase plute pe rîu, Paddy constată că piedica puștii era ruptă. Fratele soției sale îi luase puşca pentru o întrecere de tragere la țintă şi, îmbătîndu-se, fusese trîntit de pe cal, cu care ocazie piedica se sfărîmase. Paddy fu silit să-şi încuie armele în camera maică-sii, ori să le ia cu el la coliba sa din bălți.

Între timp, cunoscu şi mama sa destule necazuri. Într-o noapte-i dispărură rațele şi curcanii şi, mai tîrziu, ieşi la iveală că Pogson însuşi le vînduse unor pasageri de tren.

Bătrîna şi frumoasa Susan Heffernan ajunseseră între timp „la cuțite" şi ciorovăielile nu mai conteneau, cu toate că multă vreme bătrîna doamnă McGarvin îşi păstră taina. Se ferea să-i dezvăluie fiului ei adevărata măsură a nenorocirii pe care cu atîta nesăbuință o abătuse peste capul lui şi peste casă.

Datorită jafului sistematic, proviziile lui Paddy se împuținară. Împrumută bani de la mine ca să le înlocuiască. Risipa continuă. Cumpărase o prețioasă ladă de unelte pentru care i-am avansat banii ; mai înainte de sfîrşitul anului, îmi datora vreo şapte sute de dolari. Mai datora altor persoane alte cîteva sute. Se gîndea să-şi vîndă întreaga proprietate ca să-şi achite datoriile ; i-am plătit însă eu datoriile şi i-am ipotecat pămîntul, calul, negrul şi vitele.

Necazurile sale casnice deveniră mai supărătoare decît cele din vremea cînd îl chinuiau inamicii săi imaginari. Aşa cum îi spusese demonul său, ajunsese pe mîini mai rele. Nu-şi găsea în familie nici pace, nici mîngîiere, nici odihnă, nici siguranță, nici mulțumire. În cele din urmă, se mută la coliba lui din bălți, venind doar o dată pe săptămînă să-şi viziteze mama şi să-i distribuie proviziile.

Odată, după ce lipsise cîteva săptămîni, găsi la întoarcere întreaga familie Pogson instalată în casa lui ! Proprietatea lui Pogson fusese confiscată şi vîndută de şerif şi, cu toate că între cele două părți avuseseră loc certuri

pătimaşe, nu se sfiiseră să pice pe capul ginerelui la necaz. Paddy nu ar fi obiectat totuşi, oricît i-ar fi displăcut situaţia, dacă ei nu ar fi deposedat-o din nou pe bătrîna mamă, uneltind s-o scoată şi din şopron şi s-o bage într-un vechi hambar, situat în aceeaşi curte cu casa.

Bătrîna, care se prăpădea văzînd cu ochii, se strădui să-l convingă pe Paddy că schimbarea se bucura de consimţămîntul ei. Acum însă el nu mai fu păcălit de generoasa ei prefăcătorie şi, fără menajamente, îi evacuă pe Pogson şi pe soţia acestuia din camera pe care o ocupaseră — aceeaşi din care fetele o scoseseră pe mama lui şi care era cea mai bună din casă. O reinstală acolo pe bătrînă, Pogson luînd în stăpînire acareturile casei.

Consumul de carne şi pîine era înspăimîntător. Nenorociţii rămăseseră însă pe drumuri şi nu aveau unde se ducă, iar Paddy, gemînd de mama focului, se supuse sorţii. Între timp, bătrîna Pogson îşi învăţase fiica să-i mai amărască şi-n alt chip ginerele. Deschise în taină un cont la anumite magazine din Orangebug, Midway şi Bamberg şi nu numai că se îndatoră din greu, cumpărînd imprimeuri ţipătoare şi şaluri vaproase pentru ea, dar, pe deasupra, îşi mai înţoli şi mama şi surorile în veşminte asemănătoare pe cheltuiala lui Paddy. Faptul ieşi la iveală abia după ce se acumulaseră polite imense. Paddy fu silit acum să facă cunoscut, acolo şi în alte locuri, că nu achită polite contractate de soţia sa.

După cum vă închipuiţi, aceasta îi spori buclucul din casă. Un asemenea cuib de fiinţe proaste şi grosolane nici că se mai pomenise ; şi-ţi e greu să-ţi imaginezi cum putea încăpea în ei atîta prostie, chiar dacă presupui că nu aveau nici o consideraţie pentru principii şi sentimente.

Întorcîndu-se odată acasă, Paddy îşi găsi mama foarte bolnavă ; starea ei se înrăutăţise de mai multă vreme, iar el îşi exprimase faţă de mine îngrijorarea

pentru sănătatea ei. Porni numaidecît călare spre mine și, în drum, se opri puțin la doctorul Sweat, pe atunci cel mai priceput doctor din ținut. I-am dat sărmanului om cîteva sticle de vin pentru bătrînă, iar după aceea chinină, rădăcină de arorut și alte substanțe și medicamente reclamate de boala ei. Ea se topi însă repede și muri literalmente de o boală cu care ne-au familiarizat romancierii și poeții : de inimă rea ! Sufletul îi era necontenit sfîșiat de gîndul că slăbiciunea și orbirea ei îi nenorociseră fiul. Își reproșa mereu ceea ce făcuse, cu toate că Paddy o cruța cu generozitate. Nu-i imputa nimic, ci, ca un fiu vrednic, o veghe pînă în ultima clipă și o îngriji cu o afecțiune trează și o perseverență ce par de obicei apanajul exclusiv al femeilor. Sărmana bătrînă nu avu parte de alt ajutor. Pogsonii se ținură departe, ca și soția lui Paddy, care nu-și hrănea decît poruirile ranchiunoase și morocănoase. Nici nu-ți vine să crezi însă că, de îndată ce-o coborîră pe bătrînă în mormînt, soția îi ceru bărbatului bani pentru veșminte de doliu. Mi-a spus ce răspuns i-a dat : „Tăvălește-te-n cenușă, femeie !"

Am luat parte la înmormîntare și-atunci am văzut-o pentru prima oară pe soția lui Paddy cu tot neamul Pogsonilor. Făcură paradă de o pioasă venerație în fața mormîntului sărmanei bătrîne, la al cărei pat de moarte nu slujiseră în nici un fel. Paddy mi-a spus că nu-i aduseseră nici măcar o cană cu apă.

Abia după consumarea acestui eveniment, Paddy îmi dezvălui întreaga istorie a greșelilor și suferințelor sale.

Era greu să-i dau un sfat. Aveam ipotecă peste toată proprietatea lui, dar folosința ei trebuia să i-o lase soției. Ar fi făcut-o cu plăcere, dar, firește era revoltat la gîndul de a întreține întreaga familie Pogson. Dar cum altfel să facă ? Greu de spus ! Dacă nu trăia laolaltă cu soția, era imposibil să-i țină la distanță. Era la fel de imposibil să mai trăiască alături de o femeie care-l fura de bunuri, nu era decît o unealtă în mîinile celor ce-l prădau și-l întîmpina cu mutre veșnic îmbufnate, tăcere,

ursuzenie și ranchiună. Pentru un bărbat cu temperamentul lui deschis, aprig și pasionat, vederea ei nu era numai o perpetuă suferință, ci și un permanent pericol. Se aprindea ușor — furtuni neașteptate ce se potoleau curînd, dar teribile atît timp cît durau.

Cu toate acestea, l-am sfătuit să mai facă o încercare de a influența firea femeii și, exercitîndu-și în egală măsură fermitatea și îngăduința, să se străduiască a imprima treptat moravurilor ei o conduită proprie ; să îndure prezența tribului Pogson cu răbdare, dar să nu accepte nici cea mai mică uzurpare. M-am gîndit că este posibil ca, prin exemplul său personal — făcînd uz de cea mai mare prudență — să realizeze ceva în direcția educării ei. Era greu să-ți imaginezi că o soție poate fi atît de proastă, încît să-și pericliteze toate garanțiile materiale, încăpățînîndu-se să persevereze pe vechiul făgaș. Mă mai bătea și gîndul că poate și mama lui Paddy contribuise, fără să vrea, la înrăutățirea lucrurilor. În orice caz, gelozia mamei vitrege, dacă existase așa ceva, se sfîrșise acum. Ca să-i dau motiv de a sta acasă o vreme — era mai bine să-și dirijeze personal gospodăria — i-am dat de lucru la o căruță pentru execuția căreia avea nevoie de cîteva luni și i-am trimis lemnul la fermă.

Îmi urmă sfatul, se ținu cu religiozitate de casă, meșterind la căruțe la numai douăzeci de pași depărtare. Descoperi acum că doamna Pogson luase în primire conducerea gospodăriei, soția sa leneșă și neisprăvită cedîndu-și de bunăvoie locul mamei sale.

Paddy îi ceru pur și simplu doamnei Pogson să lase în seama soției lui grijile casei, la care aceasta sări ca arsă, iar Susan Heffernan se îmbufnă mai rău ca oricînd.

Într-o zi, tînărul Pogson se apucă să-l biciuiască pe singurul negru pe care-l poseda Paddy și se arătă de-a dreptul insolent cînd Paddy îl opri, sub cuvînt că numai el avea drept de stăpînire asupra slugii sale. Flăcăul replică cu nerușinare că are de gînd să biciuiască pe negrul oricui, dacă nu-i arată respectul cuvenit. Paddy îl sfătui

atunci să-şi caute altă casă, drept care acesta dispăru cîteva luni.

În acest timp, soţia lui Paddy, mama şi surorile acesteia şi uneori şi tatăl ţineau zilnic sfat în secret. Paddy intrase în posesia tuturor cheilor şi împărţea zilnic porţiile de hrană. Deoarece o mustrase pe doamna Pogson că luase locul stăpînei casei şi, cum doamna Susan refuzase cinstea ori şi-o neglijase jalnic, Paddy fu silit, pentru a-şi asigura cel puţin prînzul, să-şi gătească singur. Soţia lui nu se-ngrijea de nimic, nu făcea nimic şi lăsa totul în paragină, fără să-i pese dacă se alegea praful de toate. Nu-i cîrpea un ciorap ori o haină, încît, pentru toate reparaţiile, fu silit să angajeze o femeie sărmană din vecinătate.

Banii pe care-i cîştiga se duceau la fel de repede pe întreţinerea gospodăriei. Nici c-au existat gurmanzi mai mari. Parcă şi-ar fi dat toţi silinţa să risipească ceea ce nu puteau consuma. Îl plăteam pe Paddy săptămînal pentru munca prestată, iar el lucra bine şi repede, cîştigînd sume considerabile, ce se duceau la fel de repede.

În cele din urmă, venind el într-o simbătă ca de obicei, să-şi ia plata şi să-şi mai verse ofurile, se porni o furtună, din care pricină îl oprii peste noapte şi a doua zi la prînz. Cu ocazia acestei vizite, îmi dezvălui nişte amănunte pe care n-am de gînd să le reproduc. M-au dezgustat îndeajuns numai auzindu-le. Nimic nu ajuta. Altă soluţie decît despărţirea nu exista, iar legile noastre ofereau victimei posibilitatea aceasta.

Se întoarse acasă în după-amiaza aceea pentru a fi părtaş la o scenă ce era mai-mai să se transforme într-o tragedie în felul ei.

Se pare că venirile şi plecările lui erau urmărite cu vigilenţă de toţi şi făcute numaidecît cunoscute, printr-un sistem telegrafic, Joazei de fiu al lui Pogson. Aflarăm că plecarea lui Paddy era întotdeauna semnalul venirii lui Tom Pogson. De astă dată, faptul că Paddy era la mine, ca şi dezlănţuirea furtunii oferi conspiratorilor oarecare siguranţă. Era de la sine înţeles pen-

tru ei că Paddy va fi plecat toată noaptea și, cum se putea ușor ghici, avea să ia prînzul duminical cu mine, așa cum îi era obiceiul. Tatăl și fiul își puseră atunci în gînd să petreacă și ei o noapte de pomină și-n acest scop nu-și precupețiră energia.

Cînd se întoarse Paddy a doua zi, își găsi dulapul deschis și literalmente devastat. Aici își ținea băuturile, praful de pușcă, munițiile, documentele personale, cîteva cărți și o mică rezervă de bani. Cheile se aflau în buzunarul său. Pornirile animalice ale acestor nemernici nu puteau fi iertate. Siguranța temporară, durata furtunii și băutura consumată probabil în prealabil încurajaseră tatăl și fiul la acest act de jaf. Sticlele fuseseră golite, sertarul cu bani prădat, o pungă cu alice și o cutie de tinichea cu praf de pușcă dispăruseră, iar Pogson și fiul său de nănejde tocmai își reveneau dintr-o beție ce durase în mod evident vreo douăsprezece ore sau mai mult. Cînd intră Paddy, stăteau, ori mai bine zis, zăceau în sufragerie, îmbrăcați doar pe jumătate. Îi luă pe toți prin surprindere.

O clipă-năucă rămase împietrit,

după care se întoarse întrebător spre soția sa.

Prea curînd descoperi proporțiile nenorocirii, căci, văzînd starea celor doi bărbați, se întoarse instinctiv spre dulap. Încuietoarea fusese forțată cu o daltă ce mai zăcea alături. Soția lui se arătă ursuză ca de obicei și, afară de un rînjet nerușinat, nu-i mai oferi alt răspuns la întrebările lui.

Pogson se ridică, văzîndu-l pe Paddy și ar fi ieșit din cameră, de nu l-ar fi împiedicat acesta. Tînărul, încă ametit, își înălță doar capul, aruncîndu-i cumnatului său o căutătură sălbatică.

— Stai, îi zise Paddy lui Pogson, și dă-mi o lămurire pentru ce se întîmplă aici! Nu-mi intră mie un bărbat în casă, nu-mi sparge încuietorile, nu-mi bea băutura

și nu mă jefuiește de bani și bunuri fără să-mi dea nici o socoteală, chiar dacă, așa cum se întîmplă, e tatăl soției mele.

— Cine zice că te-am jefuit ?

— Cine altul, dacă nu dumneata ? E fapt dovedit.

Cuvintele sale stîrniră o ploaie de invective din partea tatălui și fiului acestuia, mama și fiica alăturîndu-se și ele protestelor, năpustindu-se toți asupra sărmanului Paddy, de parcă ar fi fost șarpele ce le năruise paradisul. Răspunsul lui fu scurt ; îi aruncă soției o privire plină de dispreț și-i zise liniștit socrului :

— Domnule Pogson, în van încearcă cineva să facă din dumneata un alb cuviincios ! M-am străduit din răsputeri să te rabd în casă, dar nu mai pot. Mîine va trebui să pleci. Cît despre tine, tinere, șterge-o numaidecît. Pe *tine*, nu te mai sufăr nici o clipă.

Flăcăul îi răspunse cu insolență :

— Plec cînd vreau eu ! E casa soră-mii.

Auzind acestea, Paddy îl înșfăcă de ceafă și umeri, îl scoase fără menajamente pe ușă și, aplicîndu-i o cizmă în fund, îl aruncă de pe verandă. De-abia isprăvise, cînd bătrînul Pogson îl asaltă cu un pumn zdravăn pe la spate. Cînd se-ntoarse către noul agresor, tînărul se repezi asupra lui cu un cuțit lung pe care i-l înfipse în umărul stîng — din fericire nu adînc ci, sfîșiindu-i doar carnea brațului, fără să atingă artera ori mușchiul și ocolind în întregime osul.

Lui Paddy, care e uimitor de agil pentru un bărbat atît de solid, nu-i trebui decît o secundă pentru a se răsuci pe călcîie și a-i aplica tînărului un pumn între ochi, lăsîndu-i acolo o urmă pentru vecie și culcîndu-l pe nemernic la pămînt, unde zăcu o vreme fără cunoștință. După aceea îi fu ușor să se ocupe de socru-său. Îl înșfăcă de beregată și, în primul acces de mînie, fu cît pe-aci să-l mîntuiască ; avu însă timp să stea și să reflecteze că Pogson era bătrîn și tatăl soției sale.

— Nu-ți voi face nici un rău, domnule Pogson, dar mă voi îngriji să nu-mi faci dumneata mie !

Îl duse binișor pînă la ușă și, ferm, dar fără violență, îl aruncă afară.

— Să nu te mai văd vreodată pe-aici, i-a spus, afară doar să-ți iei familia. Va trebui să-i întreții așa cum vei putea.

Amănuntele le puteți ghici : țipetele soției, soacrei și cumnatelor ; revenirea în simțiri a tînărului și temporara separare de bătrînul Pogson. Pe scurt, Paddy și-a abandonat acum soția, care și-a adus înapoi tot neamul, cu excepția fratelui ; acesta s-a înrolat în armată, unde se speră să-și canalizeze pornirile sîngeroase pe un făgaș legitim.

Am în administrare ferma lui Paddy și am angajat un om care s-o lucreze în arendă și să se ocupe de întreaga proprietate. El îi asigură doamnei Paddy McGann o rație săptămînală stabilită de mine. Ea nu are voie să se atingă de recoltă. Cînd se vînd produsele fermei, banii îmi sînt plătiți mie, iar eu i-am dat o alocație lunară. Pogsonii nu au voie să se amestece în nici un fel în afacerile fermei, nici să angajeze negri, catîri ori vite, nici să cultive vreo postață de pămînt. Îndrăzneața Susan Heffernan a venit adesea la mine, împinsă de părinți, ca să obțină o rație sporită de carne, pîine și bani, dar nu am cedat. Pogson mi-a cerut favoarea de a cultiva și lucra o parte din pămînt, dar l-am refuzat. Ei continuă totuși să-l bată la cap pe administrator și atît l-au agasat, încît de mai multe ori s-a văzut silit să-l amenințe pe Pogson cu bătaia, dacă îi mai atinge calea.

În treacăt fie spus, administratorul ocupă o clădire aferentă din curte, la douăzeci de pași depărtare de locuință ; și cum îi dau jumătate din venitul fermei, este îndeajuns de vigilent. Interesul său egoist asigură proprietatea contra risipei lui Pogson.

Așa stau lucrurile în prezent. Paddy, după cum vedeți, s-a înrolat voluntar. Ce va face, sărmanul, cînd se va

sfîrşi războiul, e o problemă ; între timp suferă mai mult decît arată şi e atît de nenorocit cînd se gîndeşte la situaţia sa, încît tare mă tem că se va expune mai multor riscuri în bătălie decît e necesar oricărei demonstraţii de vitejie. Experienţa sa domestică l-a făcut să-şi dea seama din plin cu cît este mai prejos chinul de a fi bîntuit de diavol, faţă de acela de-a fi însurat cu o Proastă !

EPILOG

După ce l-am expediat pe Paddy la război, se cuvine ca eu, naratorul, să spun cîteva cuvinte la despărțire cititorului. Acesta nu trebuie să-și închipuie că amănuntele stranii ale experienței eroului nostru, susținute cu atîta tărie de el ca fiind adevărate, nu au stîrnit întrebări și discuții din partea celor care-l ascultau cu atîta atenție. Multe fură disputele iscate printre cei prezenți, chiar și în timpul cît se depăna povestirea și cîteva, în forma simplului protest, le-ați auzit deja. După ce eroul plecă, discuția fu reluată și continuată pe parcursul cîtorva nopți ; dar, cum convorbirile ne purtară departe, în domeniul general al iluziei, halucinațiilor, metafizicului și supranaturalului, ele deschiseră un domeniu mult prea larg pentru un simplu rezumat. Wharncliffe atribuia, evident, toate trăirile lui Paddy unei imaginații vii, unei vaso-dilatații cerebrale, pricinuite de mult prea frecventele împărtășiri cu whisky ori rom. Jamison se arăta cu totul neîncrezător în privința miraculosului. Opinia sa generală era potrivnică oricărei credințe în supranatural și scepticismul său se baza pe o experiență săracă în acest domeniu.

— Oricare ar fi fost motivul, spuse el cu destulă modestie, din copilărie pînă în prezent nu mi s-a întîmplat nimic care să nu poată fi explicat pe baza binecunoscutelor legi generale ce guvernează existența omului pe pămînt. Mărturisesc că dau cu tifla tuturor spiridușilor și că desfid întreaga lume spirituală, ori de cîte ori își propune să se amestece în afacerile sublunare. Fratele Bruno se declară de acord cu concluziile lui Jamison ;

fiind însă în domeniul său, el își susținu argumentația pe bază de principii științifice, atribuind experiențele lui Paddy halucinațiilor, în privința cărora înșiră o istorie ciudată, deloc improbabilă în esența ei.

Fratele Paulo înclina să creadă că subiectul halucinațiilor era clasat cu prea mare grabă de oamenii de știință și de intelectuali în general, el tinzînd, ca Poet, către o mai generoasă credință în supranatural.

Carroll vedea în povestirea lui Paddy, pe de o parte o demonstrație ingenioasă, iar pe de alta, o narațiune plauzibilă — clară, logică, venind din partea unui om de recunoscută integritate, care, băut ori treaz, dovedea aceeași putere de judecată și era, în felul său, un profesionist la fel de ingenios ca oricare altul. Prefera să mai reflecteze o vreme asupra unei chestiuni ce prezenta atîtea puncte de interes și într-un domeniu ce nu-i fusese niciodată îngăduit a-l explora.

— Ai dreptate, tinere prieten, spuse venerabilul părinte staret, domeniul spiritualului este unul pentru care *trebuie să creşti*, dar asupra căruia nu poți medita *pînă ce nu ți-ai împlinit creşterea*. Mărturisesc, prieteni, că fac opinie separată de toți cei care credeți că prietenul nostru McGann a fost victima propriilor amăgiri. Și îngăduiți-mi să spun că domeniul acesta e unul asupra căruia ceea ce numim știință nu are nici o putere. Știința nu poate argumenta, ori raționa, decît asupra unor fapte convenționale, cunoscute cu certitudine și acceptate fără discuție. În toate celelalte privințe, ea e un copil care bîjbîie complet în întuneric. Noțiunea mea despre spiritual este aceea că el are un caracter *individual* — că evenimentele sale depind pur și simplu *de creşterea individului*. Actul de a raționa este puțin frecvent. O mare parte a omenirii nu-și folosește niciodată facultățile raționale, iar o parte și mai mare gîndește doar prin prisma pasiunilor. Așa stau lucrurile mai ales cu tinerii. Rareori întîlnești la ei capacitatea de a raționa bine ori corect, afară de cazul *unui intelect precoce*; și tot la aceștia se observă că *arareori cresc*. Băieții excepționali — excepționali în ceea ce privește apariția prematură

a facultăților raționale — arareori *devin* bărbați excepționali. Ei sînt tot atît de remarcabili la vîrsta de douăzeci de ani, ca în orice altă perioadă de mai tîrziu. Una din frumoasele legi ale omenirii este aceea că la om creșterea firească se petrece în *serii* — în ordine — pas cu pas, la fel ca în lumea naturală. Copilăria, tinerețea, maturitatea, bătrînețea — aceștia sînt tot atîția pași într-o progresie constantă, în care fiecare pas arată un avans și fiecare avans conduce la dezvoltarea altor caracteristici și capacități. O mare parte din viața copilului îi angajează puterile mentale pe care le are în special în direcția dezvoltării fizice, a dezvoltării armonioase a membrelor, mușchilor și oaselor și a funcției lor normale. Mental, nu-i putem atribui decît memoria și capacitatea de a imita. Pe măsură ce înaintează în adolescență, i se activează pasiunile, conducînd la alte progrese, ce sînt deopotrivă ale minții și ale trupului, dar, mai ales, la sporita exercitare a energiilor sale. Maturitatea face ca această energie să se consume în diverse îndeletniciri, potrivite cu firea și înzestrarea individului. Vîrsta de mijloc este o altă etapă, în care pasiunile fac loc gîndirii, care-și asumă o atitudine mai îndrăzneață și mai independentă ; acum aflăm pentru prima oară individul care-și construiește propriile legi și se leapădă de sclavia rutinei. E perioada în care omul înzestrat inventează, creează, deschide noi perspective filosofice, se angajează în speculații îndrăznețe, începe să pună față în față cultura (ceea ce a învățat) și experiența sa, supunîndu-le pe amîndouă examenului gîndirii verificate în practică și hrănite de forța motrice a pasiunilor — care nu mai ațîță ori amăgesc, ci doar hrănesc și fortifică — doar atît cît să simtă curajul necesar pentru a lepăda convingerile prestabilite de a afirma fără teamă „Cred" sau „Neg". Cu alte cuvinte, de a se elibera de simpla autoritate exterioară și de a-și afirma în mod independent propria gîndire și morală.

După cîțiva ani, acestei etape îi urmează *contemplativitatea* și tot așa, pas cu pas, pînă la sfîrșitul capitolului.

Medicinistii operează şi ei o împărţire similară a stadiilor *fizice* din evoluţia omului. Ei spun că întreaga lui natură animală suferă o schimbare profundă, dacă nu chiar radicală, la fiecare *şapte* ani — că, de fapt, nu mai este vorba de acelaşi om.

Ciudat e că şi poeţii au efectuat o asemenea diviziune în evoluţia naturii morale. Ei spun că aceste etape sînt în număr de şapte. Numărul nu contează prea mult, dar, presupunînd că omul ajunge să trăiască pînă la stadiul la care atinge aproape perfecţiunea, atunci diviziunile poeţilor şi medicilor coincid, fără să fi existat vreo înţelegere între ei, ajungînd la ele pe căi independente. De şapte ori şapte fac patruzeci şi nouă ; la cincizeci de ani un bărbat sănătos ajunge la maxima înflorire a capacităţilor intelectuale, fără ca forţele sale fizice să fie în vreun fel diminuate. Aceste şapte stadii reprezintă tot atîtea perioade de creştere în care fiece pas pregăteşte terenul următorului, în progresie continuă, omul atingînd în final deplina dezvoltare a forţelor sale, ceea ce implică faptul că şi-a atins întreaga măsură a individualităţii. De gradul acestei individualităţi depind descoperirile pe care le face, capacitatea şi propensiunea pionieratului, lărgimea viziunii şi...

Aici, venerabilul părinte se opri brusc şi definitiv. Discursul îi fu întrerupt de un obstacol sonor, a cărui sorginte o descoperi în nările unuia din neofiţii săi mai tineri. Părintele era îngăduitor cu confreria şi simţi că, fără să vrea, îi supunea unei pedepse, cînd ei aveau nevoie de indulgenţă. Cu o privire încărcată de blîndeţe, îi aruncă vinovatului un zîmbet şi ne făcu un graţios semn de rămas-bun pentru noapte.

— Altă dată, spuse el, vom discuta aspectul psihologic al cazului lui Paddy. Deocamdată este suficient să constatăm că *spiritualul* a avut efect. *Fizica* sucombă... Dar şi eu am a vă povesti nişte revelaţii, tot atît de neobişnuite precum acelea ale lui Paddy, şi care nu au sfîrşit, ca ale lui, în căsătoria cu o proastă... Vor mai veni alte seri, fraţii mei, cu alte legende, şi, în capitolele următoare,

ne vom pregăti pentru ele. Deocamdată, ajunge. Vă asigur că am deplină încredere în relatările lui Paddy. Voi repeta și eu un adagio frecvent citat din *Hamlet* :

„Mai multe-s pe pămînt și-n cer, Horatio,
Decît închipuie filosofia." *

Acestea vor trebui să mai aștepte, însă. Cum îi spunea Lady Macbeth soțul ei, „Hai la culcare, hai !" **

* Shakespeare : *Hamlet*, Actul I, Scena 5.
** Shakespeare : *Macbeth*, Actul V, Scena 1.